

TERMINOLOGIJA
V
EVROPSKI UNIJI

TANJA FAJFAR

TANJA FAJFAR
TERMINOLOGIJA V EVROPSKI UNIJI

TERMINOLOGIJA V EVROPSKI UNIJI

Tanja Fajfar

LJUBLJANA 2017

Zbirka: Lingua Slovenica 9
Urednica zbirke: Helena Dobrovoljc

Tanja Fajfar
TERMINOLOGIJA V EVROPSKI UNIJI

Urednica: Mojca Žagar Karer
Recenzenta: Matej Accetto, Marjeta Vrbinc

Oblikovanje: Brane Vidmar
Prelom: Simon Atelšek

Izdal: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
Zanj: Marko Snoj
Založila: Založba ZRC, ZRC SAZU
Zanjo: Oto Luthar
Glavni urednik: Aleš Pogačnik

Tisk: Cicero Begunje, d. o. o.
Naklada: 300 izvodov
Prva izdaja, prvi natis
Ljubljana 2017

Izid knjige je podprla Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS s sredstvi za sofinanciranje izdajanja znanstvenih monografij v letu 2016.

Digitalna verzija (pdf) je pod pogoji licence <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> prosto dostopna: <https://doi.org/10.3986/9789610504092>.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'373.46:34
061.1EU:81'373.46:34

FAJFAR, Tanja
Terminologija v Evropski uniji / Tanja Fajfar. - 1. izd., 1. natis.
- Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2017. - (Zbirka Lingua Slovenica, ISSN 1855-9425 ; 9)

ISBN 978-961-254-975-6
287738112

To delo je na voljo pod pogoji slovenske licence Creative Commons 4.0 CC BY NC-ND, ki ob navajanju in priznavanju avtorstva dopušča reproduciranje in distribuiranje, ne dovoljuje pa dajanja v najem, priobčevanja v javnosti za komercialni namen in nobene predelave.

VSEBINA

Predgovor.....	9
1 Večjezična Evropska unija	13
1.1 Pravna podlaga večjezičnosti	13
1.2 Uradni in delovni jeziki EU	17
1.2.1 Slovenščina v EU	20
1.2.2 Angleščina v EU	23
2 Pravni jezik	29
2.1 Pravno besedilo	31
2.1.1 Značilnosti pravnega besedila	32
2.2 Pravni jezik EU	33
2.3 Pravno besedilo EU	36
2.3.1 Značilnosti pravnega besedila EU	37
2.3.2 Priročniki za pripravo pravnih besedil EU	40
3 Terminologija.....	45
3.1 Splošna teorija o terminologiji.....	45
3.2 Novejši pristopi k raziskovanju terminologije	47
3.2.1 Socioterminologija	48
3.2.2 Komunikacijska teorija o terminologiji	49
3.2.3 Sociokognitivna terminologija	49
3.2.4 Besedilna terminologija	51
3.2.5 Teorija shem	52
3.2.6 Različni pristopi za različne uporabnike terminologije	52
3.3 Raziskovalni poudarki novejših pristopov	54
3.3.1 Terminološke variacije	55
3.3.2 Terminološke kolokacije	59

3.4 Terminološka teorija in praksa v Sloveniji	63
3.5 Slovenska pravna terminologija	66
3.5.1 Začetki slovenske pravne terminologije.....	67
3.5.2 Sodobna slovenska pravna terminologija.....	69
4 Prevajanje in terminologija v EU.....	79
4.1 Pravno prevajanje.....	79
4.1.1 Pravno prevajanje v EU.....	82
4.2 Značilnosti terminologije v EU.....	93
4.2.1 Terminologija EU.....	93
4.3 Slovenska različica terminologije EU	103
4.3.1 Predhodna faza.....	103
4.3.2 Prehodna faza (1996–1998)	104
4.3.3 Osrednja faza (1998–2004).....	104
4.3.4 Aktualna faza (od 2004 naprej)	107
4.4 Poimenovalni postopki	109
4.4.1 Funkcionalni ustreznik.....	110
4.4.2 Druge poimenovalne možnosti	111
5 Sodišče Evropske unije.....	143
5.1 Jezikovna ureditev Sodišča EU.....	144
5.1.1 Delovni jezik	145
5.1.2 Jezik postopka	147
5.1.3 Jezik sklepnih predlogov.....	152
5.2 Prevajanje na Sodišču EU	154
5.2.1 Jeziki posredniki na Sodišču EU.....	156
5.2.2 Pravniki lingvisti	158
5.3 Sodbe Sodišča EU.....	162
5.3.1 Značilnosti sodb.....	163
5.3.2 Struktura sodb.....	165
5.4 Terminologija v sodbah.....	169
5.4.1 Neprocesna terminologija	169
5.4.2 Procesna terminologija.....	171
5.5 Terminološka projekta na Sodišču EU	171
5.5.1 Terminološka zbirka <i>CuriaTerm</i>	172
5.5.2 Večjezični pravni slovar.....	172

5.6 Vloga Sodišča EU pri razjasnjevanju terminoloških dilem ..	180
5.6.1 Neuskrajene jezikovne različice zakonodajnega besedila.	182
5.6.2 Termini, ki označujejo pojme EU in nacionalne pojme..	183
5.6.3 Nezdostno opredeljeni pojmi EU	184
6 Terminologija v sodbah	187
6.1 Znamka kot industrijska lastnina.....	188
6.1.1 Znamka Skupnosti	189
6.2 Sodbe s področja znamke Skupnosti	192
6.3 Terminološka analiza	193
6.3.1 Analiza procesnih terminov	194
6.3.2 Analiza področnih terminov.....	208
6.4 Povzetek terminološke analize.....	233
7 Zaključek.....	235
Literatura	241
Viri	261
Kazalo slik	269
Kazalo preglednic.....	269
Seznam kratic in okrajšav.....	270
Imensko kazalo	271

Predgovor

Generalni direktorat za prevajanje Evropske komisije je ena največjih prevajalskih služb na svetu, v kateri je leta 2014 2255 prevajalcev prevedlo skupno 2.302.465 strani.¹ Prevajanje za potrebe EU oz. njenih institucij zagotavljajo tudi prevajalski oddelki drugih institucij EU, in sicer Sveta, Evropskega parlamenta, Sodišča EU, Ekonomsko-socialnega odbora, Računskega sodišča, ob njih pa še Prevajalski center v Luxembourg, ki prevaja za različne agencije oz. organe v EU. S prevajanjem uresničujejo načelo večjezičnosti, ki nadnacionalni pravni red EU sploh omogoča. Prevajanje v EU je več kot prevajanje pravnih besedil; je prevajanje pravnega reda EU, ki je dostopno v vseh 24 uradnih jezikih EU, med katerimi je tudi slovenščina.

Terminologija kot nabor poimenovanj za pojme naj bi bila, če želi opravljati svojo nalogo, ki je učinkovito sporazumevanje, v kontekstu prava pa tudi zagotavljanje pravne varnosti, jasna, nedvoumna in ustaljena. Na neusklajenost terminologije, ki se kaže zlasti v množici poimenovanj za isti pojem, na drugi strani pa v označevanju različnih pojmov z istimi termini, so opozarjali že pravniki v drugi polovici 19. stoletja, kamor segajo začetki sistematičnega oblikovanja slovenske pravne terminologije. 150 let pozneje so podobna opozorila v priročnikih, namenjenim prevajalcem pravnih aktov EU, v katerih je posebej izpostavljeno, da mora biti terminologija usklajena in dosledna. Pravniki iz 19. stoletja in prevajalci pravnega reda EU so bili pravzaprav pred podobno nalogo – oblikovanjem slovenske pravne terminologije oz. slovenske različice pravne terminologije v EU, pri čemer so prvi izhajali iz nemščine, drugi pa zlasti iz angleščine.

V monografiji je uvodni razdelek posvečen načelu večjezičnosti EU oz. njegovi vlogi in uresničevanju. Gre za edinstveno jezikovno ureditev,

---

¹ Spletni vir: http://ec.europa.eu/dgs/translation/whoweare/translation_figures_en.pdf.

ki omogoča pravni red EU. Izpostavljeni sta slovenščina kot uradni jezik EU in angleščina kot uradni in prvi delovni jezik EU. V angleščini namreč nastane največ zakonodajnih besedil, ki jih pripravi Evropska komisija. V drugem razdelku je poudarek na pravnem jeziku EU oz. pravnih besedilih EU. V EU sicer nastajajo različne vrste besedil, vendar se v monografiji posvetimo le tistim, ki imajo pravne učinke in so zaradi tega prevedena v vse uradne jezike EU. Ta besedila nastanejo s prevajanjem, imajo pa status enako verodostojnih besedil. Terminologija kot tipična lastnost strokovnega oz. pravnega besedila je predstavljena v tretjem razdelku. V središču je splošna teorija o terminologiji, ki termin definira kot poimenovanje za pojem, poleg nje pa so naštet tudi pristopi k terminologiji, ki termine raziskujejo v specializiranih besedilih, kar so spodbudili oz. omogočili korpusi. Posebna pozornost je namenjena slovenski pravni terminologiji, njenemu razvoju in značilnostim. Četrty razdelek se osredotoči na pravno terminologijo v EU, izpostavljene so glavne skupine, poudarek pa je na oblikovanju slovenske različice terminologije v EU. V petem razdelku je predstavljeno Sodišče EU, ki ima izjemno pomembno vlogo pri razlaganju in posledično ohranjanju pravnega reda EU. Med drugim je namreč zadolženo za ugotavljanje terminoloških neskladij med enakovrednimi jezikovnimi različicami določenega pravnega besedila EU. V zadnjem razdelku se posvetimo sodbam Sodišča EU, ki so del pravnega reda EU, natančneje terminologiji v sodbah s področja znamke Skupnosti. Na konkretnih terminoloških primerih je prikazano, kako se je ta terminologija oblikovala in s kakšnimi težavami se srečujejo pravniki lingvisti na Sodišču EU pri prevajanju sodb v slovenščino.

Monografija Terminologija v Evropski uniji je nastala na podlagi predelane in dopolnjene doktorske disertacije. Pod mentorstvom red. prof. dr. Andreje Žele in somentorstvom izr. prof. dr. Mateja Accetta sem začela spoznavati terminologijo v Evropski uniji, ki je zredno zanimiva, pa tudi zapletena tema, s katero sem se še bolj poglobljeno ukvarjala med nastajanjem monografije. Vanjo so vključena novejša teoretična spoznanja in izkušnje, pridobljene s terminološkim in terminografskim delom v Sekciji za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, kjer imam priložnost delati s čudovitimi sodelavci, ki poskrbijo, da je terminološko delo še prijetnejše. Da je monografija po letih razmiš-

ljanja in raziskovanja končana, se moram zahvaliti več ljudem. Predstojniku Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša prof. dr. Marku Snoju se zahvaljujem za razumevanje in podporo pri nastajanju knjige, urednici zbirke Lingua Slovenica doc. dr. Heleni Dobrovoljc za uvrstitev knjige v program zbirke, urednici knjige dr. Mojci Žagar Karer za vztrajno, a prijazno spodbujanje k dokončanju knjige ter za številne nasvete za njeno izboljšanje, izr. prof. dr. Mateju Accettu za natančno branje in komentarje v zvezi s pravom in pravno terminologijo, ki so mi bili kot nepravnicci še posebej dragoceni, dr. Simonu Atelšku pa za strokovnost in dobro voljo pri postavljanju knjige. Najtoplejša zahvala pa gre mojim trem fantom, ki so razumeli in podpirali. Ste moja največja motivacija.

1

VEČJEZIČNA EVROPSKA UNIJA

Evropska unija je mednarodna organizacija *sui generis*, saj »je politična tvorba, ki je po svoji stopnji povezanosti več kot le klasična mednarodna organizacija, a manj kot klasična federalna država« (Accetto 2006: 178). Za mednarodne organizacije je sicer značilno, da omejuje število uradnih jezikov,² jezikovna ureditev EU pa je edinstvena, saj se vsaka država pristopnica pred pristopom k EU opredeli glede uradnega jezika, dogovor o izbiri pa je zapisan v aktu o pristopu. Načelo večjezičnosti v EU je v skladu z nadnacionalnim pravnim redom EU, ki v državah članicah neposredno učinkuje kot domače pravo in pogosto zavezuje njihove državljane.

1.1 PRAVNA PODLAGA VEČJEZIČNOSTI

Prva ustanovitvena pogodba, *Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo*,³ ne vsebuje nobenega člena, ki bi določal uradne je-

---

² V Svetu Evrope sta uradna jezika angleščina in francoščina, v Organizaciji združenih narodov so uradni jeziki angleščina, arabščina, francoščina, kitajščina, ruščina in španščina, v Evropskem združenju za prosto trgovino (EFTA) je uradni jezik angleščina, v Svetovni trgovinski organizaciji angleščina, francoščina in španščina, v Natu angleščina in francoščina itd. G. Leitner (1991: 290–292) govori o federalistični jezikovni ureditvi v okviru EU, na drugi strani pa o centralistični jezikovni ureditvi mednarodnih organizacij. V nadaljevanju ugotavlja, da nacionalni šolski sistemi ne podpirajo federalistične jezikovne ureditve EU, saj dajejo prednost samo določenim jezikom.

³ Neuradno poimenovanje pogodbe je *Pariška pogodba*. Podpisana je bila v Parizu aprila 1951, veljati pa je začela po ratifikacijah v nacionalnih parlamentih julija 1952. Prenehala je skladno s pogodbenim določilom, in sicer 50 let po začetku veljavnosti, tj. 23. julija 2002.

zike EU, verodostojna je bila samo v francoskem jeziku.⁴ Prva omemba jezikovne ureditve EU je v *Pogodbi o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti*,⁵ v kateri je člen 217⁶ določal: »Ureditev glede jezikov v institucijah Skupnosti določi Svet soglasno, ne da bi posegal v določbe, ki jih vsebuje poslovnik Sodišča.« Ta člen je bil pravna podlaga za sprejetje prve uredbe Sveta EU, in sicer *Uredbe št. 1 o določitvi jezikov, ki se uporabljajo v Evropski gospodarski skupnosti (Uredbe št. 1/1958)*, ki je bila sprejeta 15. aprila 1958 in je vsem, takrat štirim, jezikom podelila enakopravni status.⁷ V členu 1 je uveljavila termina *uradni jezik* in *delovni jezik*,⁸ ki pa ju nikjer v besedilu ni definirala: »Uradni jeziki in delovni jeziki institucij Skupnosti so nizozemščina, francoščina, nem-

⁴ *Verodostojno besedilo* (ang. *authentic text*) v pravu EU označuje besedilo za namene razlaganja.

⁵ 25. marca 1957 sta bili v Rimu podpisani dve pogodbi, *Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti* in *Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za jedrsko energijo*. Skupno neuradno poimenovanje za obe pogodbi je *Rimski pogodbi*. Z edninsko obliko *Rimska pogodba* je mišljena *Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti*, ki je pomembnejša od obeh pogodb.

⁶ Opozoriti velja na razliko med slovensko in evropsko nomotehnično prakso. Zaradi razvejanosti členitve in njenega preverjanja v okviru prevajanja je v evropski zakonodaji uveljavljena členitev od največje enote do najmanjše, npr. člen 5(1), kar v slovenskem sistemu ustreza členitvi 1. odstavek 5. člena. Člen 217 *Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti* je z *Amsterdamsko pogodbo* postal člen 290 *Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti*, z *Lizbonsko pogodbo* pa člen 342 *Pogodbe o delovanju Evropske unije*.

⁷ Prvotno naj bi bilo število jezikov omejeno na en jezik (francoščino) ali največ dva (francoščino in nemščino), vendar so Belgijci in Nizozemci vztrajali, naj se doda še tretji jezik (nizozemščina), kar je neizogibno pomenilo, da se jim priključi še četrti (italijanščina) (Horspool 2006: 158–159).

⁸ V Evropski komisiji se za angleščino, francoščino in nemščino, v katerih nastajajo njeni dokumenti, uporablja tudi zveza *postopkovni jeziki* (ang. *procedural languages*) (Wagner, Bech in Martínez 2002: 10). Pojma *uradni jezik* in *delovni jezik* sta bila prvič uporabljena v okviru Društva narodov (1919), predhodnika Organizacije združenih narodov (1946), ki je status uradnega jezika zagotovilo angleščini, francoščini in španščini. Delovni jezik naj bi bil esperanto, vendar predlog ni bil sprejet, saj ga ni podprl francoski delegat G. Hanotaux, drugih 10 delegatov je predlog podprlo (New World Encyclopedia). V okviru Organizacije združenih narodov pa je 6 uradnih jezikov (an-

ščina in italijanščina.«⁹ Glede na besedilo tega člena bi lahko sklepali, da so vsi uradni jeziki EU hkrati tudi njeni delovni jeziki. Enakost med uradnimi in delovnimi jeziki je sicer res vzpostavljena na formalno-pravni ravni, dejansko pa so delovni jeziki samo trije uradni jeziki, in sicer angleščina, francoščina in nemščina; ti omogočajo sporazumevanje v institucijah EU in med njimi. Omejitev na tri delovne jezike oz. najpogosteje samo na angleščino omogoča neposredno sporazumevanje oz. sporazumevanje brez prevajanja. Uradni jeziki, ki niso določeni kot delovni, pa predvidevajo prevajanje; relevantni so za sporazumevanje med EU in zunanjim svetom. Tako je razliko med obema vrstama jezikov utemeljil portugalski generalni pravobranilec M. Poiares Maduro v točki 46 svojih sklepnih predlogih v zadevi C-160/03:¹⁰

gleščina, arabščina, francoščina, kitajščina, ruščina, španščina) in 2 delovna jezika (angleščina in francoščina) (Phillipson 2003: 117).

⁹ Vrstni red jezikov sledi vrstnemu redu v angleškem besedilu (*Regulation No 1 determining the languages to be used by the European Economic Community*, Official Journal 17, 6. 10. 1958): »The official languages and the working languages of the institutions of the Community shall be Dutch, French, German and Italian.« Francoska različica se glasi (*Le règlement n° 1 portant fixation du régime linguistique de la Communauté économique européenne*, Journal officiel n° 17, 6. 10. 1958): »Les langues officielles et les langues de travail des institutions de la Communauté sont l'allemand, le français, l'italien et le néerlandais.« Slovenske različice kasnejših dopolnitev uredbe z novimi jeziki pri naštevanju jezikov upoštevajo slovensko abecedo.

¹⁰ V tej zadevi je Španija s tožbo zahtevala razglasitev ničnosti dela sedmih razpisov Eurojusta za zaposlitev začasnih uslužbencev, ki se je nanašal na zahtevo o znanju jezika in dokumente, ki so jih morali poslati kandidati. Od njih so pričakovali odlično znanje angleščine in francoščine, prijavo za delovno mesto so morali izpolniti v maternem in angleškem jeziku, motivacijsko pismo in življenjepis pa sta morala biti izključno v angleščini. Španija je navedla tri tožbene razloge: prvič, razpisi so v nasprotju s *Pogoji za zaposlitev drugih uslužbencev Evropskih skupnosti*, v skladu s katerimi naj bi kandidati imeli poglobljeno znanje enega jezika, praviloma materinščine, ter poljubnega drugega jezika; drugič, gre za kršitev jezikovne ureditve Eurojusta, kot je predvidena v *Sklepu Sveta z dne 28. februarja 2002 o ustanovitvi Eurojusta za okrepitev boja proti težjim oblikam kriminala* (UL EU L 63, 6. 3. 2002), ki v nobeni določbi ne določa, da sta delovna jezika Eurojusta angleščina in francoščina, ampak določa, da se za postopke Eurojusta uporabljajo uradna jezikovna pravila EU

Če je jezikovna raznolikost temeljno pravilo v zunanjih postopkih, je tako zaradi spoštovanja jezikovnih pravic subjektov, ki imajo dostop do institucij in organov Unije. Pogodba in sodna praksa izhajata iz tega, da mora jezik komunikacije izbrati država članica ali oseba, ki je v stiku z institucijami. Nasprotno so v okviru notranjega delovanja institucij Unije za izbiro jezika notranje komunikacije odgovorne navedene institucije, ki lahko od svojih uradnikov zahtevajo rabo izbranega jezika. Tako iz člena 6 Uredbe št. 1 izhaja, da lahko »institucije Skupnosti v svojem poslovniku določijo, kateri jeziki naj se uporabljajo v posebnih primerih«.

Medtem ko člen 1 *Uredbe št. 1/1958* uvaja enakopravnost vseh jezikov EU, pa iz členov 6 in 7 izhaja, da institucije EU same določijo, kateri jezike bodo uporabljale kot delovne jezike. Člen 6 se glasi: »Institucije Skupnosti lahko v svojem poslovniku določijo, kateri jeziki naj se uporabljajo v posebnih primerih.« Člen 7 pa določa: »Jeziki, ki se uporabljajo v postopkih Sodišča, so določeni v njegovem poslovniku.« U. Ammon (2006: 321) zaradi tega trdi – v nasprotju s splošnim prepričanjem, da *Uredba št. 1/1958* v členu 1 utemeljuje jezikovno enakost v EU –, da sta člena 6 in 7 dejansko pravna osnova jezikovne neenakosti. Skladno s členoma so institucije EU namreč uveljavile prakso treh delovnih jezikov.¹¹

Zanimiva je razlaga *Uredbe št. 1/1958*, ki jo je dalo Splošno sodišče v sodbi v zadevi T-120/99. Tožena stranka je zatrjevala, da *Uredba št. 1/1958* izraža načelo prava Skupnosti glede enakosti jezikov, od katerega se ne sme odstopati niti s poznejšo uredbo Sveta. S tem je dokazovala, da je jezikovna ureditev, po kateri so jeziki Urada za usklajevanje na notranjem trgu angleščina, francoščina, nemščina, italijanščina in španščina, v nasprotju z načelom prepovedi diskriminacije. Splošno

---

(člen 31(1)); tretjič, gre za kršitev načela prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva, saj imajo glede na zahtevo iz razpisov prednost kandidati, katerih materni jezik je angleščina ali francoščina. Sodišče EU je tožbo razglasilo za nedopustno, saj se člen 230 *Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti*, ki je pravna podlaga, na katero se tožeča stranka sklicuje, ne uporablja za določbe o policijskem in pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah.

¹¹ Svet, Evropska komisija, Evropski parlament, Ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij uporabljajo predvsem angleščino, manj francoščino, delovni jezik Evropske centralne banke je angleščina, izjema je edino Sodišče EU, kjer je delovni jezik francoščina.

sodišče se je pri razlagi *Uredbe št. 1/1958* sklicevalo na hierarhijo pravnih aktov in poudarilo, da je *Uredba št. 1/1958* samo akt sekundarne zakonodaje, katerega pravna podlaga je člen 217 *Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti*, ki Svetu omogoča, da soglasno določi in spremeni jezikovno ureditev v institucijah ter določi različne jezikovne ureditve. Na osnovi tega je odločilo, da jezikovne ureditve, določene z *Uredbo št. 1/1958*, ni mogoče enačiti z načelom prava Skupnosti.

1.2 URADNI IN DELOVNI JEZIKI EU

S širitvijo leta 2004, ko je k EU pristopila tudi Slovenija, se je število uradnih jezikov povečalo z 11 na 20.¹² Zaradi tega je EU začela spodbujati večjezičnost, in sicer zlasti večjezičnost na ravni državljanov EU.¹³ Tako je bil na zasedanju Evropskega sveta v Barceloni 15. in 16. marca 2002 sprejet sklep o poučevanju vsaj dveh tujih jezikov že od zgodnjega otroštva. Pri razvijanju evropske strategije večjezičnosti ima pomembno vlogo Evropska komisija, ki je leta 2003 objavila sporočilo *Spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti: akcijski načrt 2004–2006*,¹⁴ v katerem je kot eno ključnih kompetenc državljanov EU izpostavila znanje maternega jezika in dveh tujih jezikov. Dve leti pozneje je objavila sporočilo *Nova okvirna strategija za večjezičnost (2005)*,¹⁵ v katerem je predstavila tri cilje, vezane na večjezičnost. Prvi

---

¹² Pristopilo je 10 novih držav članic, med njimi tudi Ciper, vendar pravni red EU velja le za grški del otoka. V letih 2003 in 2004 so namreč pod okriljem Organizacije združenih narodov potekala pogajanja za združitve obeh delov otoka, vendar je grški del otoka pogoje združitve zavrnil.

¹³ Državljanstvo EU je status, ki ga samodejno pridobi vsak državljan države članice EU.

¹⁴ Ang. *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006*. Brussels, 24. 7. 2003, COM(2003) 449 final.

¹⁵ *Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Nova okvirna strategija za večjezičnost*. Bruselj, 22. 11. 2005, KOM(2005) 596 končno.

cilj je spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti, drugi cilje je razvijanje zdravega večjezičnega gospodarstva, tretji pa zagotavljanje dostopa do zakonodaje EU, postopkov in informacij vsem državljanom EU v njihovem jeziku. Tudi v sporočilu *Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza* (2008)¹⁶ je poudarila potrebo po izboljšanju ozaveščenosti o pomenu jezikovne raznolikosti v EU in odpravljanju ovir za medkulturni dialog. Strategijo večjezičnosti sta podprla tudi Svet, npr. v resoluciji o evropski strategiji za večjezičnost (2008),¹⁷ v sklepih o večjezičnosti in razvoju jezikovnih kompetenc (2014),¹⁸ in Evropski parlament, npr. v resoluciji o ukrepih za spodbujanje večjezičnosti in učenja jezikov v Evropski uniji (2006),¹⁹ v resoluciji o večjezičnosti (2009).²⁰

Večjezičnost pa je na drugi strani lahko tudi ovira za sporazumevanje. A. de Swaan (2003) npr. ugotavlja:²¹

Raznolikost jezikov in kultur v Evropi je zagotovo bogastvo, vendar je tudi breme. Jezikovne in kulturne omejitve so skoraj nepremagljiva ovira za izmenjavo mnenj med Evropejci. Preprečujejo oblikovanje evropske javne sfere, v kateri bi se politična in kulturna razprava lahko širili preko meja. Evropejci se med seboj ne razumejo dovolj dobro, da bi se lahko nestrinjali. (Prevedla T. F.)

¹⁶ *Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza*. Bruselj, 18. 9. 2008 COM(2008) 566 konč.

¹⁷ *Resolucija Sveta z dne 21. novembra 2008 o evropski strategiji za večjezičnost*. UL EU C 320, 16. 12. 2008.

¹⁸ *Sklepi Sveta z dne 20. maja 2014 o večjezičnosti in razvoju jezikovnih kompetenc*. UL EU C 183, 14. 5. 2014.

¹⁹ *Resolucija Evropskega parlamenta z dne 27. aprila 2006 o ukrepih za spodbujanje večjezičnosti in učenja jezikov v Evropski uniji: Evropski kazalnik jezikovnih kompetenc*. UL EU C 296E, 6. 12. 2006.

²⁰ *Resolucija Evropskega parlamenta z dne 24. marca 2009 o večjezičnosti: prednost Evrope in skupna zaveza*. UL EU C 117E, 6. 5. 2010.

²¹ O prednostih skupnega jezika tudi P. Van Parijs (2004).

A. de Swaan (2004: 575–577) opozarja, da institucije EU, ki podpirajo večjezičnost, pravzaprav podpirajo prevlado angleščine, ki je skupni jezikovni imenovalc v večjezični skupnosti. Angleščina ima prednost, ker v primerjavi z drugimi jeziki izključuje v manjši meri. Osnovna de Swaanova (2003) ideja je, da več, kot je jezikov, več je angleščine. Če bi EU želela zmanjšati njen vpliv, bi morala sprejeti politično odločitev, na podlagi katere bi poleg angleščine kot jezik sporazumevanja opredelila še kak drug jezik. Pri tem seveda niso vsi uradni jeziki EU enako relevantni, ampak bi bilo treba pri izbiri upoštevati, kateri jeziki v največji možni meri zagotavljajo učinkovito sporazumevanje.

Poleg večjezičnosti med državljani EU je treba ločiti še politično večjezičnost, ki je večjezičnost pri sporazumevanju držav članic z institucijami EU, in večjezičnost za potrebe sporazumevanja v institucijah EU in med njimi. Glede na tipe večjezičnosti so se v EU oblikovale tri skupine jezikov, in sicer neuradni jeziki, uradni jeziki in delovni jeziki. Neuradni jeziki so vsi jeziki, v katerih se sporazumevajo državljani EU, tudi regionalni ali manjšinski jeziki in jeziki imigrantskih skupnosti; uradni jeziki so jeziki, ki jih države pristopnice opredelijo v pristopnih pogajanjih; delovni jeziki pa so uradni jeziki, ki se uporabljajo za sporazumevanje v institucijah EU.

Med vsemi institucijami EU najvišjo stopnjo jezikovne demokratičnosti dosega Evropski parlament, saj nacionalni volivci evropske poslance volijo neposredno. Če bi jezikovna ureditev izključevala katerega od uradnih jezikov EU, bi se lahko zgodilo, da se izvoljeni poslanec ne bi mogel sporazumevati v nobenem od za sporazumevanje določenih jezikov. Po drugi strani bi omejevanje jezikov lahko vplivalo že na odločitev volivcev, ki svojih kandidatov ne bi volili neodvisno od njihovih jezikovnih spretnosti (Gazzola 2006: 404). Kljub temu pa tudi za Evropski parlament iz praktičnih razlogov velja prilagojena jezikovna ureditev. Na vseh ravneh pred plenarnimi zasedanji večjezičnosti pravzaprav ni oz. je omejena na angleščino in francoščino (Wright 2000; povzeto po Crepez 2009: 16).

Od leta 2007 so posebna kategorija znotraj skupine uradnih jezikov t. i. poluradni jeziki, kamor spadajo trije španski regionalni jeziki, katalonščina, baskovščina in galicijsščina, ter škotska gelščina in valižanščina. 13. junija 2005 je namreč Svet sprejel sklep o uradni rabi do-

datnih jezikov v Svetu in drugih institucijah EU,²² na katere se *Uredba št. 1/1958* ne nanaša. Gre za jezike, ki so v ustavi države članice priznani kot uradni jeziki, oz. za jezike, ki se lahko po zakonu uporabljajo kot državni jezik. V poluradnih jezikih so objavljeni akti, ki jih Evropski parlament in Svet sprejmeta v postopku soodločanja,²³ lahko se uporabljajo v govorih na sejah Sveta (po možnosti tudi v drugih institucijah in organih EU) in v pisnih stikih z institucijami in organi EU. Uradna raba teh jezikov je določena z upravnim dogovorom med državo članico prosilko in zadevno institucijo EU. Stroške izvajanja tega dogovora poravnava država članica prosilka.

1.2.1 Slovenščina v EU

Slovenščina je s pristopom Slovenije k EU postala uradni jezik EU. V nadaljevanju sledi kratek zgodovinski pregled razvoja slovenščine kot uradnega jezika. Slovenščino je v 19. stoletju bistveno opredeljevalo razmerje do nemščine, do 90. let 20. stoletja se je kot uradni jezik postopoma vzpostavljala ob srbohrvaščini, v zadnjih dveh desetletjih pa nanjo močno vpliva angleščina.²⁴

---

²² *Sklep Sveta z dne 13. junija 2005 o uradni uporabi dodatnih jezikov v Svetu in po možnosti tudi v drugih institucijah ter organih Evropske unije*. UL EU C 148, 18. 6. 2005.

²³ *Postopek soodločanja* je bil uveden s *Pogodbo o Evropski uniji*, z *Lizbonsko pogodbo* pa se je preimenoval v *redni zakonodajni postopek*, ki je v nastajajočem *Pravnem terminološkem slovarju (PTS)* definiran kot 'postopek sprejemanja zakonodajnih aktov EU s soodločanjem Evropskega parlamenta in Sveta'. Za potrebe definiranja pravnih pojmov v monografiji so uporabljene zlasti definicije iz PTS, ki nastaja v sodelovanju Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Definicije bodo v končni različici slovarja lahko nekoliko spremenjene zaradi usklajevalnih pregledov v fazi zaključevanja slovarja.

²⁴ O angleščini kot jeziku v visokem šolstvu gl. npr. M. Humar, M. Žagar Karer (2010); M. Kalin Golob (2012); M. Kalin Golob idr. (2014).

Razvoj slovenščine kot uradnega jezika

Pred letom 1848 je bila slovenščina omejena zgolj na nejavne govorne položaje, funkcijo uradnega jezika je imela nemščina. Z marčno revolucijo leta 1848 in s političnim programom *Zedinjena Slovenija* je bila javno izražena pobuda po izenačitvi slovenščine z nemščino.

Neposreden rezultat marčne revolucije je bila ustavna listina, imenovana *Pillersdorfova ustava* ali t. i. *aprilska ustava*, ki je bila razglašena 25. aprila 1848 in je v 4. členu določala, da je vsem narodom zajamčena nedotakljivost njihove narodnosti in jezika. Dopolnila jo je *marčna ustava*, razglašena 4. marca 1849, ki je v 5. členu določala, da ima vsak narod nedotakljivo pravico varovati in gojiti svojo narodnost in jezik. *Ustava Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev* ali *vidovdanska ustava* (1921) in za njo *Ustava Kraljevine Jugoslavije*, imenovana tudi *septembrska ustava* (1931), sta predvideli en uradni jezik, in sicer srbsko-hrvaško-slovenski. Slovenski jezik je bil z *vidovdansko ustavo* sicer prvič formalno določen kot uradni jezik, ampak samo kot del skupnega jezika, zato v tistem obdobju še ne moremo govoriti o slovenščini kot ustavni kategoriji (Kranjc 1998: 180). V obdobju 1941–1991 je bila slovenščina souradni jezik v večjezični državi, vendar je bila v javni rabi omejena.²⁵ *Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije* (1963) je v 246. členu določala: »Jeziki narodov in narodnosti in njihove pisave so na območju Jugoslavije enakopravni. V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji so v uradni rabi jeziki narodov, jeziki narodnosti pa v skladu s to ustavo in zveznim zakonom.« Izjema med republiškimi ustavami je bila *Ustava Socialistične republike Slovenije* (1974), ki je v 212. členu opredeljevala, da »/v/si državni organi, samoupravne organizacije, skupnosti in posamezniki, ki opravljajo družbeno službo na območju Socialistične republike Slovenije, poslušajo v slovenskem jeziku«. To določilo, ki ga druge republiške ustave niso vsebovale, je bilo pravna podlaga za zaščito slovenskega jezika v javni rabi. Slovenščina je s to ustavo prvič postala dejanski uradni jezik (Kranjc 1998: 181). Prva slovenska ustava, ki v 11. členu določa, da je uradni jezik Slovenije slovenščina, je bila sprejeta 3. decembra 1991.

²⁵ Več gl. J. Toporišič (1991); D. Škiljan (1988).

Slovenščina kot uradni in delovni jezik EU

Čeprav se o slovenščini v EU včasih govori kot o manj rabljenem jeziku (npr. Stritar, Stabej 2013), je treba opozoriti, da zveza *manj rabljeni jeziki* (ang. *lesser-used languages*) v kontekstu EU označuje regionalne ali manjšinske jezike.

Leta 1982 je začela delovati nevladna organizacija za spodbujanje jezikovnih manjšin v EU, imenovana Evropski urad za manj rabljene jezike, ki je bila leta 2010 ukinjena. Večina držav članic je podpisala *Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih*, v kateri so opredeljeni regionalni ali manjšinski jeziki. Skladno s 1. členom so to jeziki, »ki jih tradicionalno uporabljajo na določenem ozemlju države državljanji te države, ki sestavljajo skupino, številčno manjšo od preostalega prebivalstva te države«, in »se razlikujejo od uradnega jezika ali uradnih jezikov te države«. ²⁶ Izpostavljeno je tudi, da zveza ne označuje »niti narečij uradnega jezika ali uradnih jezikov države niti jezikov migrantov«. Pojem *manj rabljeni jeziki* torej ni definiran s številom govorcev, ampak s političnim statusom (prim. Hudson 1995). Slovenščina je uradni in delovni jezik EU, pri čemer se kot delovni jezik uresničuje omejeno, kar velja za večino uradnih jezikov EU.

Za slovenščino kot uradni jezik EU velja, da je vanjo prevedena zakonodaja EU, sodbe Sodišča EU in Uradni list EU. Lahko se uporablja v sporazumevanju z institucijami EU in na plenarnih zasedanjih Evropskega parlamenta, na katerih je zagotovljeno tolmačenje in prevajanje v vse jezike, prav tako morajo biti vanjo prevedeni vsi uradni dokumenti, ki jih sprejme Evropski parlament. Tolmačenje v slovenščino je zagotovljeno tudi na zasedanjih Evropskega sveta in Sveta, vendar v zadnjem primeru z nekaterimi omejitvami. ²⁷

²⁶ *Zakon o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih (ME-LRJ)*. UL RS – Mednarodne pogodbe, št. 17/00, 7/07, 8/14.

²⁷ Pravna podlaga za tolmačenje v okviru Sveta je *Sklep št. 111/07 Generalnega sekretarja Sveta/Visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko o tolmačenju za Evropski svet, Svet in pripravljalna telesa Sveta* (SN 3685/07), ki predvideva 4 sisteme tolmačenja: polno tolmačenje, tolmačenje na zahtevo, tolmačenje, ki ga zagotovi Evropska komisija, in sistem, ko tolmačenje ni zagotovljeno. Natančneje o jezikovni ureditvi Sveta gl. B. Udovič (2014).

Slovenščina je v EU izenačena z vsemi uradnimi jeziki, ki niso vzpostavljeni kot delovni jeziki. Kot delovni jezik je bila v omejenem obsegu realizirana med slovenskim predsedovanjem EU v prvi polovici leta 2008. Na posameznih srečanjih in sestankih je bila izhodiščni in ciljni jezik tolmačenja; uradno spletno mesto predsedovanja je bilo dostopno v slovenskem, angleškem in francoskem jeziku;²⁸ oblikovan je bil *Trijezični slovensko-angleško-francoski glosar predsedovanja Republike Slovenije Svetu EU*.²⁹

1.2.2 Angleščina v EU

Angleščina je uradni jezik EU postala leta 1973, ko je k EU pristopilo Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske (tega leta sta državi članici EU postali tudi Irska in Danska). S poznejšimi širitvami EU je angleščina postopoma prevzela vlogo prvega delovnega jezika. Ta status je prej pripadal francoščini, ki je bila edini uradni jezik Evropske skupnosti za premog in jeklo.³⁰ Tako francoščina kot nemščina sta bila uradna jezika treh od šestih ustanovnih držav članic (francoščina Francije, Belgije in Luksemburga, nemščina pa Nemčije, Belgije in Luksemburga). Nemščina je imela več rojenih govorcev, francoščina pa je bila prestižnejša s kulturnega vidika in bolj razširjena zunaj EU (de Swaan 1993: 247). Bila je edini jezik mednarodne diplomacije do konca 1. svetovne vojne, ko je prisotnost ZDA na Pariški mirovni konferenci (1919) zagotovila tudi rabo angleščine (Phillipson 2003: 47). Na konferenci je bila sprejeta pobuda ameriškega predsednika W. Wilsona, da se ustanovi mednarodna organizacija Društvo narodov (tudi Liga narodov; ang. *League of Nations*),

²⁸ Spletni vir: www.eu2008.si.

²⁹ Spletni vir: http://www.eu2008.si/includes/Downloads/misc/Glosar_eu2008si.pdf.

³⁰ Zanimivo pa je, da so bila pogajanja o jezikovni ureditvi EU, ki so leta 1952 v okviru zaključnih pogovorov o vsebini *Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo* potekala med K. Adenauerjem, A. de Gasperijem, J. Monnetom, R. Schumanom, D. Stikkerjem, P. van Zeelandom in J. Bechom, večino ma v nemščini (Horspool 2006: 159–160). Nemščina je bila namreč materni jezik kar treh pogajalcev, A. de Gasperija, K. Adenauerja in R. Schumana.

ki naj bi skrbelo za ohranjanje miru. Ustanovljena je bila leta 1919, kot delovna jezika sta bili določeni francoščina in angleščina. Uporabljali so se sicer lahko tudi drugi jeziki, iz katerih pa je moralo biti zagotovljeno tolmačenje v oba delovna jezika. Tolmačenje v Društvu narodov pomeni začetek konferenčnega tolmačenja, in sicer najprej konsekutivnega, z razvojem ustrezne tehnologije pa še simultane tolmačenja, ki je bilo prvič izvedeno na nürnberških procesih (Phillipson 2003: 116),³¹ in sicer v 4 delovnih jezikih (angleščini, nemščini, francoščini in ruščini). Angleščina je v prvi polovici 20. stoletja tako postopno postala vodilni jezik v mednarodnem kontekstu (Crystal 1997: 111).

Po referendumu 23. junija 2016, na katerem so volivci odločili, da Združeno kraljestvo izstopi iz EU, je vprašanje, kaj se bo zgodilo z angleščino kot uradnim jezikom EU. V aktu o pristopu se namreč vsaka država pristopnica opredeli glede uradnega jezika EU. Irci so se odločili za gelsščino, Maltežani za malteščino, Združeno kraljestvo pa za angleščino. Če Združeno kraljestvo, ki je edino kot uradni jezik EU opredelilo angleščino, izstopi iz EU, angleščina izgubi status uradnega jezika EU. Takšna je utemeljitev Danute Hübner, vodje Odbora Evropskega parlamenta za ustavne zadeve (Goulard 2016). Če bi angleščino kljub vsemu želeli ohraniti kot uradni jezik EU, je potrebna soglasna odločitev Sveta.

Angleščina kot prvi tuji jezik v EU

Angleščina je bila v EU sicer prisotna že pred letom 1973, ko so se EU priključili Združeno kraljestvo, Irska in Danska. S širitvijo leta 1995, ko sta se poleg Avstrije EU priključili tudi Švedska in Finska, je postala prevladujoči jezik EU, širitev s srednje- in vzhodnoevropskimi državami 1. maja 2004 pa je ta status angleščine še okrepila. Z naraščajočo vlogo angleščine se je na drugi strani zmanjševala vloga francoščine.³²

³¹ Prvi nürnberški procesi so potekali v Nürnbergu med 14. novembrom 1945 in 1. oktobrom 1946, drugi (skupno 12 procesov) pa med 9. decembrom 1946 in 13. aprilom 1949.

³² Kako so Francozi sprejemali naraščajočo rabo angleščine, ponazarja izjava francoskega predsednika G. Pompidouja v intervjuju na BBC-ju leta 1971, v katerem je dejal, da je francoščina naravni jezik Evropejcev, angleščina pa Američanov (Haigh 1974; povzeto po Phillipson 2003: 47). 20. maja 1971 pa

Angleščina v ustavi nobene od držav članic ni opredeljena kot uradni jezik, dejansko pa ima ta status v Združenem kraljestvu,³³ kjer ima tudi status maternega jezika. Na Irskem in Malti je angleščina souradni jezik,³⁴ v vseh drugih državah članicah pa je tuji jezik, najpogosteje prvi. To dokazujejo Eurobarometrove raziskave, ki jih od leta 1973 Evropska komisija izvaja v vseh državah članicah EU.

Na temo Evropejcev in njihovih jezikov je bila leta 2001 v okviru evropskega leta jezikov objavljena raziskava *Eurobarometer 54 Special (Europeans and languages)*. Raziskava je bila opravljena med novembrom in decembrom 2000, v njej je sodelovalo vseh 15 takratnih držav članic. Druga raziskava je bila *Special Eurobarometer 243 (Europeans and their languages)* iz februarja 2006. Opravljena je bila med novembrom in decembrom 2005 in je vključevala skoraj 30.000 anketiranih iz 25 držav članic in iz Bolgarije, Romunije, Turčije ter s Hrvaške. Leta 2012 pa so bili objavljeni rezultati raziskave *Special Eurobarometer 386 (Europeans and their languages)*, ki je bila izvedena med februarjem in marcem 2012 in v kateri je sodelovalo skoraj 27.000 anketiranih iz 27 držav članic.

V preglednici 1 je prikazano, kako so anketirani odgovarjali na vprašanje v okviru Eurobarometrovih raziskav, ki se je glasilo: Katere tuje jezike govorite tako dobro, da se v njih lahko sporazumevate?

---

je v bruseljskem časniku *Le Soir* izjavil, da Evropa ne bo povsem evropska, če francoščina ne ostane njen prvi delovni jezik (de Saint Robert 2000; povzeto po Oakes 2002: 375). Ko je Pompidou leta 1972 pristal, da Združeno kraljestvo pristopi k EU, naj bi zahteval, da mora francoščina ohraniti status prvega jezika v institucijah EU. Britanski premier E. Heath naj bi se s tem strinjal in zagotovil, da bodo britanski uradniki, zaposleni v institucijah EU, uporabljali francoščino (Ager 1996a; povzeto po Oakes 2002: 375).

³³ Ustavno ureditev določajo stare politične in pravne listine (različni zakonodajni akti in sodna praksa).

³⁴ V irski ustavi (ang. *Constitution of Ireland*) je v 1. odstavku 8. člena določeno: »Irski jezik kot nacionalni jezik je prvi uradni jezik.« V 2. odstavku istega člena pa: »Angleški jezik je priznan kot drugi uradni jezik.« (Prevedla T. F.) V malteški ustavi (ang. *Constitution of Malta*) pa 5. člen določa: »Nacionalni jezik Malte je malteški jezik.« (Prevedla T. F.)

Preglednica 1: Znanje tujih jezikov državljanov EU

Jezik	2001 (EB 55.1)	2006 (Special EB 243)	2012 (Special EB 386)
angleščina	32 %	38 %	38 %
francoščina	11 %	14 %	12 %
nemščina	8 %	14 %	11 %
španščina	5 %	6 %	7 %
ruščina	/	6 %	5 %

Najpogostejši tuji jezik je angleščina, ki je v obdobju 2001–2006 pridobila 6 %.³⁵ Leta 2012 je odstotek angleščine ostal nespremenjen. Na drugem in tretjem mestu sta francoščina in nemščina, pri čemer je nemščina v obdobju 2001–2006 prav tako pridobila 6 %, kar gre pripisati pristopu vzhodno- in srednjeevropskih držav. Ruščina se je med najpogostejše tuje jezike uvrstila leta 2006, kar je prav tako posledica širitve EU z baltskimi državami, saj se kar 80 % Litovcev, 70 % Latvijcev in 66 % Estoncev lahko sporazumeva v ruščini (*Special Eurobarometer 243 2006*: 13). Razlika med pogostostjo angleščine kot tujega jezika in pogostostjo francoščine kot tujega jezika je v vseh treh raziskavah velika, največja je v tretji raziskavi. Omeniti velja še podatke iz tretje raziskave, v kateri so preverjali pogostost posameznega jezika kot materne jezika. Samo 13 % anketiranih je odgovorilo, da je angleščina njihov materni jezik, prav toliko anketiranih je odgovorilo, da je njihov materni jezik italijanščina, za 12 % anketiranih velja, da je njihov materni jezik francoščina, in za 8 % anketiranih, da je njihov materni jezik španščina oz. poljščina. Najpogostejši materni jezik je nemščina s 16 % (*Special Eurobarometer 386 2012*: 10). Rezultati so podobni tudi v raziskavi iz 2006 (*Special Eurobarometer 243 2006*: 7).

³⁵ Glede na rezultate raziskave *Special Eurobarometer 243* (2006: 13) je v 19 od 29 držav, vključenih v raziskavo, angleščina prvi tuji jezik. Izjeme so Češka (najpogostejši tuji jezik je nemščina z 28 %, sledi angleščina s 24 %), Estonija, Litva, Latvija in Bolgarija (najpogostejši tuji jezik je ruščina), Slovaška (angleščina in nemščina sta z 32 % izenačeni), Slovenija (najpogostejši tuji jezik je hrvaščina z 59 %, sledi ji angleščina s 57 %), Madžarska (najpogostejši tuji jezik je nemščina s 25 %, sledi ji angleščina s 23 %).

Angleščina kot prvi delovni jezik EU

Angleščina je tudi jezik, v katerem nastane največ zakonodajnih besedil v EU.³⁶ Pobudo zanje da Evropska komisija, ki ima zato osrednjo vlogo pri oblikovanju pravnega jezika EU. Preglednica prikazuje pogostost delovnih jezikov EU kot izvirnih jezikov besedil Evropske komisije.³⁷

Preglednica 2: Pogostost rabe delovnih jezikov EU kot izvirnih jezikov besedil Evropske komisije

Leto	Angleščina	Francoščina	Nemščina	Drugi uradni jeziki
1970	/	60 %	40 %	ni podatka
1989	30 %	49 %	9 %	ni podatka
1997	45,4 %	40,4 %	5,4 %	8,8 %
2004	62 %	26 %	3,1 %	8,8 %
2006	72 %	14 %	2,8 %	10,8 %
2008	72,5 %	11,8 %	2,7 %	13 %
2010	77 %	7 %	2 %	14 %
2013	81 %	4,5 %	2 %	12,5 %

Delovni jeziki Evropske komisije so angleščina, francoščina in nemščina. Do prve širitve leta 1973 sta bili Francija in Nemčija politično najmočnejši državi članici, zato je pričakovano največ besedil nastalo v francoščini in nemščini,³⁸ z vključevanjem novih držav članic pa je za-

³⁶ R. Somssich, J. Várnai in A. Bérczi (2010: 153) ugotavljajo, da je povsem ne-realno pričakovati, da bi bilo besedilo napisano v katerem koli drugem jeziku kot angleščini, francoščini ali nemščini in potem prevedeno v druge jezike ali da bi besedilo nastajalo v vseh jezikih hkrati.

³⁷ Podatki za leti 1970 in 1989 so iz R. Phillipson (2003: 130–131), podatki za druga leta pa so iz *Prevajanje in večjezičnost* (2012: 7), *Prevajanje in večjezičnost* (2014: 6) in *Translating for a multilingual community* (2007: 8). Raziskavo o delovnem jeziku Evropske komisije je v začetku 90. let 20. stoletja naredil tudi C. Quell (1997).

³⁸ Vsako leto je treba prevesti večjo količino besedil: leta 1997 ok. 1.100.000 strani, leta 2004 ok. 1.300.000 strani, leta 2008 ok. 1.800.000 strani, leta 2010 ok. 1.860.000 strani, leta 2013 pa ok. 2.020.000 strani (stran je opredeljena kot 1500 znakov brez presledkov) (*Prevajanje in večjezičnost* 2012: 7; *Prevajanje in večjezičnost* 2014: 6).

čela pridobivati angleščina. Leta 1997 sta bili angleščina in francoščina še relativno izenačeni, leta 2006 je že skoraj dve tretjini besedil nastalo v angleščini, leta 2013 pa že več kot tri četrtine.

Večjezičnost EU je utemeljena v nadsacionalnem značaju pravnega reda EU. Zagotavljati mora, da je pravni red vsem državljanom EU dostopen v njihovem maternem jeziku, na drugi strani pa mora omogočiti učinkovito sporazumevanje. Ta dvojnost bistveno opredeljuje jezikovno ureditev EU, ki v določenih okoliščinah predvideva rabo vseh uradnih jezikov, v drugih pa rabo omejenega števila uradnih jezikov kot delovnih jezikov. Po A. de Swannu (1993: 246) so to jeziki, ki imajo v jezikovni konstelaciji največji komunikacijski potencial. Jezikovno konstelacijo v veliki meri določajo prevladujoče politične in ekonomske razmere, ima pa tudi lastno dinamiko, ki je sicer omejena in na katero bistveno vpliva učenje tujih jezikov. Izbor relevantnih tujih jezikov je odvisen od tega, za katere jezike so se odločili drugi v tej jezikovni konstelaciji. Prednostno so izbrani tudi jeziki, ki lahko opravljajo posredniško funkcijo med jeziki. Te pogoje najuspešneje izpolnjuje angleščina, zaradi česar je pričakovati, da bo še naprej prvi (delovni) jezik EU.

2

PRAVNI JEZIK

Za začetek navedimo razlago *pravnega jezika* iz leksikona *Pravo* (2003: 276). *Pravni jezik* je 'skupna oznaka za jezik, ki ga uporabljajo postavo-dajalci (npr. zakonski jezik), pravni strokovnjaki, ki zakone in druge formalne pravne vire razlagajo in uporabljajo, ter pravna znanost'. Podobno delitev najdemo pri N. Viskoviću (1989: 24), ki omenjenim trem vrstam pravnega jezika (jeziku zakonodajalcev, jeziku pravne prakse in jeziku pravne znanosti) doda še jezik nepravnikov o pravnih zadevah. Pravni jezik razume kot sporazumevalno sredstvo, ki omogoča prenos pravnega sporočila, nanašajočega se na pravne objekte, od enega subjekta sporazumevanja k drugemu subjektu oz. drugim subjektom, da bi vplival na njihovo vedenje in ravnanje. Pravni jezik »uprabljajo osebe, pooblaščenice za izrekanje pravnih norm, splošnih in posamičnih, potem pravniki pri svojem praktičnem in znanstvenem delu, ter vsi drugi, ki opravljajo jezikovna dejanja s ponavljanjem načinov izražanja normodajalcev in pravnikov« (Visković 1989: 16–21). V slovenskem prostoru se je s klasifikacijo pravnega jezika ukvarjala N. Novak (2006: 62–63), ki je izhajala iz predhodnih opredelitev. Pravni jezik deli na jezik pravne norme, jezik pravne znanosti in jezik pravne prakse. Prvega uporabljajo zakonodajalci, drugega pravniki znanstveniki, tretjega pa pravniki različnih poklicev, npr. sodnik, tožilec, odvetnik, in nepravniki, ki sodelujejo v različnih pravnih postopkih.

Za pravni jezik v primerjavi z drugimi strokovnimi jeziki velja, da v pravnih besedilih, v katerih se uporablja, ureja človekovo ravnanje.³⁹ N. Visković (1989: 19) zato predlaga, da bi bilo treba pravo prvenstveno

---

³⁹ Definicija termina *pravo* v nastajajočem PTS je 'sistem pravnih pravil in pravnih načel, ki veljajo v določenem času na določenem ozemlju in urejajo človekovo ravnanje ter si lastijo vrhovno zavezujočo moč'.

raziskovati kot »proces medčloveškega sporazumevanja«. Njegova druga razpoznavna lastnost pa je, da so njegovi potencialni uporabniki vsi pripadniki posamezne družbe, med katerimi obstajajo razlike v jezikovnem razumevanju pravnih aktov, ki jih je treba pripisati zlasti različnemu socialnemu izvoru (Visković 1989: 133). Tudi K. Škrubej (2002: 1150) kot prednostno nalogo pravne države izpostavi zagotavljanje »pogojev za učinkovito *sistematično* usposabljanje državljanov vsaj z osnovami delovanja pravnega sistema«. Nerazumevanje prava namreč lahko ogrozi pravno varnost, saj posameznik ne more predvideti pravnih posledic, ki izhajajo iz pravnega pravila. Seveda pa morajo pripravljavci pravnih besedil poskrbeti, da so pravna pravila napisana jasno in nedvoumno, na kar je eksplicitno opozorjeno v *Nomotehničnih smernicah*, ki jih je izdala Služba Vlade RS za zakonodajo leta 2004 (leta 2008 je izšla druga, spremenjena in dopolnjena izdaja): »Bistvena lastnost pravnih predpisov je njihova obveznost, dolžnost ravnanja pravnih subjektov na način, kot je to s predpisi določeno. Tako obvezno ravnanje pa je mogoče pravnim subjektom naložiti, od njih pričakovati in zahtevati samo, če so predpisi jasni in razumljivi.« (Nomotehnične smernice 2008: 57)

Tudi M. Harvey (2002: 178) opozarja na kompleksni komunikacijski položaj pravnega jezika, za katerega velja, da so njegovi naslovniki in tvorci tudi nestrokovnjaki.⁴⁰ Ne strinja se s S. Šarčević (1997: 9), ki pravni jezik omeji na strokovno komunikacijo med strokovnjaki, saj tako razumevanje izključuje več vrst pravnih besedil, npr. pogodbo, sodbo, oporoko. Prav tako D. Cao (2007: 28) ugotavlja, da se pravni jezik uporablja v komunikaciji med pravnimi strokovnjaki, kot so sodniki, pravniki in profesorji prava, in v komunikaciji med pravniki in laikom ali splošno javnostjo.

Kot bistveni lastnosti pravnega jezika, ki sta utemeljeni v pravu kot predpisovalno-urejevalnem sistemu določene družbe, je treba izpostaviti še normativnost in performativnost (Cao 2007: 13–14). Glede na vrste pravnega jezika je mogoče opredeliti tudi tipe pravnih besedil, v katerih je aktualizirana določena vrsta pravnega jezika.

⁴⁰ M. Harvey (2002: 183) dodaja, da ima tudi medicinski jezik dva naslovnika, pri čemer je splošni zdravnik posrednik med specialistom in bolnikom. Vendar medicinskega jezika bolnik ne pozna, ostaja mu neznan, kar je v skladu z idejo, da »zdravnik ve najboljše«.

2.1 PRAVNO BESEDILO

Pravni jezik je jezik, realiziran v pravnem besedilu, ki je strokovno besedilo. M. Žagar Karer (2011: 142) med merila, ki besedilo opredeljujejo kot strokovno, prišteva specializirano tematiko, tvorca in naslovnika, namen sporazumevanja in okoliščine sporazumevanja. V pravnem besedilu je nosilka specializirane tematike pravna terminologija, vendar pravno besedilo vsebuje tudi terminologijo drugih področij, odvisno od tega, katero področje obravnava oz. ureja, npr. pravno besedilo s področja kmetijstva vsebuje tudi kmetijske termine, pravno besedilo s področja letalstva vsebuje tudi letalske termine. Za pravno besedilo veljajo vsa naštetá merila strokovnega besedila, specifičen pa je z vidika tvorca, za katerega v kontekstu strokovnih besedil praviloma velja, da je strokovnjak (Žagar Karer 2011: 142). Tvorec pravnega besedila je lahko tudi nestrokovnjak, vendar ne katerega koli pravnega besedila.

S. Šarčević (1997: 11–12) pravna besedila glede na funkcijo razvršča v tri skupine. V prvo skupino sodijo pravna besedila z zlasti preskriptivno funkcijo, npr. zakoni, uredbe, pogodbe, konvencije, ki vsebujejo pravila ravnanja in norme. V drugi skupini so pravna besedila z zlasti deskriptivno, pa tudi preskriptivno funkcijo, npr. sodna odločba, pritožba, obtožba, ki prav tako vsebujejo pravne instrumente. Tretjo skupino pa sestavljajo pravna besedila z deskriptivno funkcijo, ki niso pravni instrumenti, imajo pa neposreden vpliv na pravo. Gre za besedila pravnih strokovnjakov, npr. pravna mnenja, pravne učbenike, znanstvene članke.

Navedimo še klasifikacijo pravnih besedil po D. Cao (2007: 9–10). Ločuje med zakonodajnim besedilom, kamor sodijo npr. zakoni, pogodbe, mednarodne pogodbe; sodnim besedilom kot rezultatom sodnega postopka; znanstvenim besedilom, katerega avtor je pravni strokovnjak; in zasebnim besedilom, ki vključuje tako besedila pravnikov, npr. pogodbo, oporoko, kot besedila nepravnikov, kamor sodi npr. zasebni dogovor, najem.

2.1.1 Značilnosti pravnega besedila

Pravno besedilo mora odsevati stroga in predvidljivo organizirana družbena razmerja, ki jih ureja pravo. Biti mora hierarhično urejeno, notranje logično skladno in skladno z drugimi pravnimi besedili, saj pravna besedila izhajajo eno iz drugega in se sklicujejo eno na drugo. K nedvoumnosti pravnih besedil, ki omogočajo enotno razlago (Chromá 2007: 433), prispeva organiziranost na oblikovni, vsebinski in izrazni ravni. Na drugi strani pa je zaradi stroge organiziranosti pravno besedilo težje razumljivo.

Po N. Viskoviću (1988: 209–210) za pravno besedilo velja visoka stopnja formaliziranosti ali normativne določnosti, prisilnosti in zoževanja svobode jezikovnega delovanja. Izhaja iz narave pravnega jezika kot jezika oblasti in zunanje prisile, ki vsiljuje pogoje za obstoj konfliktnih družbenih skupin. Dosežena je z natančno opredelitvijo temeljnih izrazov in skladijskih razmerij med njimi. Avtor izpostavi tudi fragmentarnost, ki je razčlenjenost besedila na relativno samostojne pomenske enote (odstavke, točke, alineje), med seboj ločene s številkami ali črkami, pogosto tudi z naslovi, kar prispeva k večji objektivnosti, koherentnosti, preverljivosti hierarhičnih razmerij in gospodarnosti izražanja. Posebnost pravnega besedila je tudi linearnost kot stroga strukturna in pomenska odvisnost poznejših stavkov od predhodnih, kar je v skladu s strogo in predvidljivo organiziranimi družbenimi razmerji.

V pravnih besedilih prevladujejo podredno zložene povedi, ki pogosto povzročajo t. i. skladijsko diskontinuiteto (Bhatia 1993: 111). Pogost je trpni način, pri katerem je v središču dejanje in ne vršilec dejanja, ki ga ne želimo ali ne moremo imenovati. Prav tako je pogosta raba nominalizacij, ki tako kot trpnik odvrta pozornost od vršilca dejanja, hkrati pa omogočajo večjo natančnost in vseključenost sporočila (Bhatia 1994; povzeto po Gotti 2003: 80).⁴¹ B. Pogorelec (1989: 39)

---

⁴¹ Glede na rezultate jezikovne analize je v finskih upravnih besedilih polovica vseh izrazov samostalnikov, v splošnih besedilih pa je le tretjina izrazov samostalnikov (Heikkinen idr. 2000; povzeto po Mattila 2006: 91). Sager idr. (1980; povzeto po Gotti 2003: 77) so ugotovili podobno, in sicer da je v splošnih besedilih 28 % samostalnikov, v specializiranih besedilih pa 44 %.

opozarja, da je obvezen učinek nominalizacij stopnjevana abstraktnost, ki v povezavi z zapleteno notranjo zgradbo povedi besedilo obremeni in po nepotrebnem zamegli. Za pravni jezik so značilna ponavljanja, ki so kohezijsko sredstvo za vzpostavljanje stabilnosti besedila. N. Visković (1988: 208) poudari, da mora imeti pravno besedilo (pa tudi besedila nasploh) določen presežek razumljivih in ponovljenih izrazov. Govori o jezikovni redundanci v pozitivnem pomenu te besede, ki jo ločuje od jezikovne redundance v negativnem pomenu. Da nesmotrno ponavljanje otežuje razumevanje sporočila, se strinja tudi B. Pogorelec (1989: 40). Nosilka sporočila pravnega besedila je pravna terminologija, za katero B. Pogorelec (1989: 38) ugotavlja, da se pogosto ne uporablja dosledno, kar škodi enoumnosti sporočila. Poleg pravne terminologije so za pravna besedila značilni tudi termini s področja, ki ga konkretno pravno besedilo ureja.

S pristopom Slovenije k EU je poleg pravnega jezika, ki ubeseduje slovenski pravni sistem, postal relevanten tudi pravni jezik EU kot celota značilnih jezikovnih struktur in prvin, ki ubeseduje pravni red EU.

2.2 PRAVNI JEZIK EU

Pravni jezik EU je strokovni jezik (prim. Robertson 2010), ki se razvija v večjezičnem in večkulturnem okolju, kjer nanj vpliva 24 nacionalnih jezikov, ki so uradni jeziki EU, in 28 nacionalnih pravnih sistemov,⁴² iz katerih izhaja pravni red EU, a je v razmerju do njih primaren.⁴³ Osred-

⁴² Lahko bi govorili tudi o 31 pravnih sistemih, saj Združeno kraljestvo vključuje tri pravne sisteme (pravni red Anglije in Walesa, škotski pravni red in severnoirski pravni red).

⁴³ Načelo primarnosti pravnega reda EU pred nacionalnim pravom je utemeljila sodba v zadevi C-6/64 (Costa proti Enel). Načelo določa, da morajo nacionalna sodišča v konfliktu med nacionalnim predpisom in pravom EU upoštevati pravo EU. Kot opozarja M. Avbelj (2011: 76–77), razumevanje prava EU kot nadrejenega nacionalnemu pravu ni ustrezno, saj sta pravo EU in nacionalno pravo samostojna in avtonomna pravna reda, ki sta v prirednem in ne hierarhičnem odnosu. O razmerju med nadrejenostjo in primarnostjo gl. tudi M. Accetto (2010).

njo vlogo pri oblikovanju pravnega jezika EU ima Evropska komisija, ki je glavni pobudnik zakonodajnih besedil.

Zakonodajna besedila EU se sprejemajo v rednem zakonodajnem postopku, ki se začne s predložitvijo predloga Evropske komisije Evropskemu parlamentu in Svetu. Dejansko to pomeni, da je besedilo predloga pripravil Generalni direktorat Evropske komisije, pristojen za konkretno področje. Jezik predloga je običajno angleščina, v redkih primerih francoščina. Tako je npr. leta 2013 kar 81 % zakonodajnih besedil v Evropski komisiji nastalo v angleščini, ki praviloma ni materini jezik njihovih pripraviljavcev. Ker izhodiščno besedilo slabe kakovosti vpliva na slabše prevode,⁴⁴ je bila leta 2001 okrepljena vloga pravnikov lingvistov. Od leta 2001 namreč pravniki lingvisti v Evropski komisiji, ki so rojeni govorniki jezika, v katerem zakonodajno besedilo nastane, torej angleščine ali francoščine, poskrbijo, da je izhodiščno besedilo jasno, natančno in prevedljivo, preden ga prevajalci v Generalnem direktoratu za prevajanje Evropske komisije prevedejo v vse uradne jezike EU. Jezikovne razlike nato pravniki lingvisti preverijo še enkrat, tokrat zato, da zagotovijo terminološko usklajenost znotraj besedila in med besedili z določenega področja. Pred objavo v Uradnem listu EU opravijo pravno-jezikovni pregled še pravniki lingvisti v Svetu, ki zagotovijo, da so vse jezikovne razlike zakonodajnega besedila usklajene. V zadnjem času pri pravno-jezikovnem pregledu sodelujejo tudi pravniki lingvisti iz Evropskega parlamenta, ki so sicer zadolženi za pregled sprememb, sprejetih v parlamentarnem postopku (Šarčević 2013: 8–9).

Ker pripraviljavci zakonodajnih besedil niso rojeni govorniki angleščine oz. francoščine, imajo ta besedila značilno izrazje in skladenjsko strukturo, ki sta pravni angleščini v Veliki Britaniji oz. pravni francoščini v Franciji, Belgiji ali Luksemburgu tuja (Somssich, Várnal in Bérczi 2010: 19). Zaradi tega angleščino v EU označujejo različna poimenovanja, npr. evropska angleščina, EU-angleščina, evroangleščina, ki jih M. Berns (1995: 7) opredeli kot tiste rabe angleščine, ki niso

⁴⁴ E. Wagner (2002: 6) opozarja, da se zelo pogosto napačno predvideva, da je slabo napisano angleško besedilo prevod. Verjetneje gre za izvorno besedilo, katerega pripraviljavec ni rojeni govorec angleščine.

britanske (ali ameriške ali kanadske ali avstralske ali katere koli druge različice, ki jih govorijo rojeni govorniki angleščine), ampak so tipično evropske in razlikujejo govorce evropske angleščine od govorcev drugih različic. I. Bellier (2005: 14) ugotavlja, da jezik EU bistveno opredeljuje narava dela v Evropski komisiji, ki predvideva tesno sodelovanje uradnikov iz različnih držav članic. Poleg tega je rezultat potrebe po toleranci v večkulturni organizaciji, v kateri morajo imeti predstavniki različnih kultur enak položaj, ter potrebe po profesionalnem in učinkovitem sobivanju. Je pragmatična rešitev z vidika sporazumevanja v instituciji, v sporazumevanju z zunanjim svetom pa deluje kot sredstvo izključevanja.

Tako kot specifično okolje vpliva na angleščino EU, ta prek prevajanja kot temeljnega načina sporazumevanja v EU vpliva na nacionalne jezike. Zaradi tega bi lahko govorili o 24 nacionalnih različicah pravnega jezika EU ali evrojezika, npr. o evroslovenščini,⁴⁵ evročesčini, evropoljščini. Zanj ni značilna samo specifična terminologija kot nabor poimenovanj za nacionalne in nadnacionalne pojme, ampak tudi tipična skladijska struktura, na katero vpliva načelo popolne skladnosti jezikovnih različic pravnega besedila. To načelo predvideva, da je treba v jezikovnih različicah posameznega pravnega besedila čim dosledneje upoštevati število povedi, dolžino povedi, besedni red. To načelo sicer prispeva k enaki verodostojnosti vseh različic, po drugi strani pa je pogosto v konfliktu z načelom, po katerem naj bi bil pravni akt jasen, razumljiv, nedvoumen, preprost, jedrnat, brez odvečnih elementov in natančen (*Skupna praktična navodila za pripravo pravnih aktov Skupnosti* 2008: 10), kar poudarjajo priročniki, ki nastajajo za potrebe pisanja pravnih besedil EU.

W. Robinson (2008: 12) navaja, da so Finci analizirali dolžino povedi v direktivah EU in ugotovili, da so praviloma daljše od povedi v finskih zakonodajnih besedilih, kar je posledica spoštovanja načela skladnosti jezikovnih različic pravnega besedila oz. načela ekvivalence. K. Koskinen (2000b: 55–56) prav tako na primeru finščine opozarja, da vizualna ekvivalenca, ki podpira načelo ekvivalence, po katerem so

⁴⁵ Prim. npr. M. Kalin Golob (2003a); M. Novak (2004a).

vse jezikovne različice določenega besedila enake, negativno vpliva na besedilo. Ker morajo biti jezikovne različice skladne tudi na vizualni ravni, finski prevajalci zaradi na splošno daljših besed v finščini besedila krajšajo na škodo vsebine. Podobno ugotavlja A. Karker (1995; povzeto po Koskinen 2000b: 56), ki v danskih različicah besedil EU izpostavi nenaravno postavljanje ločil in zgradbo preambul. Za to ne krivi prevajalcev, ampak institucije, ki danščini vsiljujejo sistem, ki je zanjo nenaraven. Vplive angleških različic besedil Evropske komisije na slovenske različice je raziskovala T. Lengar Verovnik (2014). Primerjalno je pregledala angleške in slovenske različice 19 besedil in izpostavila štiri skupine vplivov angleške različice na slovensko: besedni red, lažne prijatelje, kontekstualno neustrezne rešitve in skladske prenose. Ugotovila je, da se je pri mnogo odklonih od jezikovnega standarda kot ključno pokazalo načelo skladnosti izvirnika in prevoda, ki je privedlo do nekaterih kompromisnih (nad)jezikovnih rešitev. Te se prek *Medinstitucionalnega slogovnega priročnika*, ki je referenčni priročnik za pisanje pravnih besedil v vseh institucijah EU, in prevodnih besedil EU uveljavljajo tudi v slovenščini (Lengar Verovnik 2014: 580).

2.3 PRAVNO BESEDILO EU

Pravni red EU združuje primarno in sekundarno zakonodajo, pomembni pravni vir pa je tudi sodna praksa Sodišča EU.⁴⁶ Primarna zakonodaja vključuje ustanovitvene pogodbe in njihove poznejše spremembe, pristopne pogodbe, proračunski pogodbi iz 1971 in 1977 ter od *Lizbonske pogodbe* naprej tudi *Listino Evropske unije o temeljnih pravicah*. Iz primarne zakonodaje je izpeljana sekundarna zakonodaja, kamor sodijo uredbe, direktive, sklepi, priporočila in mnenja. Pravni vir v okviru sekundarne zakonodaje je tudi t. i. mehko pravo, kamor sodijo številni pripravljani, informativni, razlagalni ali usmerjevalni akti, npr. zelene knjige, bele knjige, obvestila, sporočila, smernice.

⁴⁶ Sodbe Sodišča EU imajo namreč formalno obvezno, precedenčno naravo (Avbelj 2011: 9).

Z zvezo pravno besedilo EU mislimo na zakonodajna besedila EU, ki vzpostavljajo pravni red EU. Odločilno jih zaznamujejo tri okoliščine. Prva je, da pravna besedila EU ubesedujejo nadnacionalni pravni red EU, ki izhaja iz nacionalnih pravnih redov, vendar je od njih osamosvojen in v razmerju do njih primaren. Druga je, da najpogosteje nastajajo v angleščini, zaradi česar je treba pri oblikovanju besedila preseči nacionalnost tako na ravni pravnega razmišljanja kot jezikovne realizacije. Tretja pa je, da je izhodiščno besedilo prevedeno v vse uradne jezike EU in šele vse jezikovne različice določenega zakonodajnega besedila tvorijo enoten pravni dokument, ki ima pravno zavezujočo moč.

2.3.1 Značilnosti pravnega besedila EU

Značilnosti pravnih besedil EU izhajajo iz narave pravnega reda EU in so v funkciji njegovega vzpostavljanja oz. ohranjanja. Zanje veljajo anonimnost in kolektivnost, ekvivalenca, medbesedilnost in akulturnost.

Kolektivni in anonimni avtor

Avtorji pravnih besedil EU so institucije EU in ne posamezniki, kar naj bi po mnenju E. Wagner, S. Bech in J. M. Martínez (2002: 72) prispevalo h kakovostnejšemu besedilu. Pravno besedilo EU ne nastaja linearno od začetka do konca, ampak v več vzporednih fazah, v katerih sodelujejo prevajalci, pregledovalci idr. Na drugi strani pa K. Koskinen (2000a: 89) za kolektivno odgovornost ugotavlja, da je manj zavezujoča kot individualna. S kolektivnostjo je povezana anonimnost, obe načeli pa utrjujeta vlogo pravnega besedila EU kot verodostojnega.

Ekvivalenca

Ker so vse jezikovne različice posameznega zakonodajnega besedila EU enako verodostojne, se domneva, da so ekvivalentne.⁴⁷ A. Pym (2000: 6)

---

⁴⁷ V. Nedelko (2006: 151) opredeli razmerje med ekvivalenco, enakovrednostjo in ustreznostjo. Ekvivalenca je nadrejeni pojem, ki obsega enakovrednost in

ekvivalentnost vseh jezikovnih različic označi kot pravno fikcijo, ki je potrebna za delovanje večjezične zakonodaje EU. Jezikovne različice posameznega zakonodajnega besedila so namreč tehnično gledano prevodi, primarna funkcija katerih po K. Koskinen (2000a: 83) ni v njihovi obvestilnosti oz. sporočilnosti, ampak v simbolni razsežnosti, saj prevodi že samo s tem, da obstajajo, dokazujejo jezikovno enakovrednost vseh držav članic. Ekvivalenco v kontekstu prevoda EU označi kot eksistencialno ekvivalenco.

Ekvivalenca se vzpostavlja zlasti na jezikovni ravni oz. na ravni terminologije, pomembna pa je tudi vizualna ekvivalenca, ki določa, da so posamezni tipi pravnih besedil, npr. uredba, direktiva, strukturirani identično. V *Medinstitucionalnem slogovnem priročniku*, ki je referenčni priročnik za pripravo besedil v vseh institucijah EU, so opredeljeni temeljni elementi pravnega akta, ki so: naslov, preambula, normativni del in priloge. Naslov vsebuje vse podatke za prepoznavo akta, npr. vrsto pravnega akta, ime institucije ali organa, ki je akt sprejel, opredelitev vsebine. Preambula je besedilo med naslovom in normativnim delom akta in vključuje sklicevanja (npr. *ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji*) in uvodne izjave, ki utemeljujejo vsebino normativnega dela akta (uvedene so z zvezo *ob upoštevanju naslednjega*, nato pa sledi ena ali več izjav). Normativni del akta je sestavljen iz členov, ki so lahko zbrani v naslove, poglavja in oddelke. Zadnji člen določi naslovnika (npr. pri direktivi), pri uredbah pa zadnjemu členu sledi zaključno besedilo, ki opredeli, kako zavezujoča je (*Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah*). Akt se zaključí s podatkom o kraju in datumu sprejema akta, nato sledijo podpisi. V prilogi, ki ni obvezen sestavni del akta, so vsebovani tehnični podatki (pogosto v seznamu ali tabeli), ki iz praktičnih razlogov niso navedeni v normativnem delu akta.

---

ustreznost, pri čemer bi bila enakovrednost lahko ekvivalenca na slovarski ravni (ekvivalenčna razmerja na jezikovnosistemski ravni), ustreznost pa ekvivalenca na besedilni (ekvivalenčna razmerja na besedilni ravni).

<p>UREDBA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne [...] o [...]</p>	}	naslov
<p>EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA – ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena [...] Pogodbe, ob upoštevanju predloga Komisije ⁽¹⁾, ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽²⁾, ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽³⁾, v skladu s postopkom, določenim v členu 251 Pogodbe ⁽⁴⁾, ob upoštevanju naslednjega: (1) [Velika začetnica ...]. (2) [Velika začetnica ...] –</p>	}	preambula
<p>SPREJELA NASLEDNJO UREDBO:</p> <p style="text-align: center;"><i>Člen 1</i></p> <p>[...]</p> <p style="text-align: center;"><i>Člen [...]</i></p> <p>Ta uredba začne veljati [...] dan po objavi v <i>Uradnem listu Evropskih skupnosti</i>. Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.</p> <p>V Bruslju, [...]</p>	}	normativni del
<p><i>Za Evropski parlament</i> <i>Predsednik</i> [...]</p>	}	datum sprejetja, podpisi
<p><i>Za Svet</i> <i>Predsednik</i> [...]</p>	}	
<p>⁽¹⁾ UL C [...], [...], str. [...]. ⁽²⁾ UL C [...], [...], str. [...]. ⁽³⁾ UL C [...], [...], str. [...]. ⁽⁴⁾ UL C [...], [...], str. [...].</p>	}	viri pravne podlage akta

Slika 1: Primer uredbe (vir: *Skupna praktična navodila za pripravo pravnih aktov Skupnosti* (2008: 70))

Medbesedilnost

Medbesedilnost je izražena s številnimi referencami, posrednimi in neposrednimi citati, terminološko doslednostjo (Gibová 2009: 148). Vzpostavlja stabilno mrežo enako verodostojnih besedil, prav tako pa je pomembna tudi pri nastajanju novih besedil, ki so utemeljena v predhodnih besedilih. Medbesedilnost na drugi strani pomeni »da se mora prevajalec vzdržati popravljanja napak ali izboljšanja jezika verodostojnih prevodov z veljavo zakona« (Šarčević 1997: 118).

Akulturnost

Pravo EU je avtonomno pravo, ki pa je nastalo iz različnih nacionalnih pravnih kultur. Zanj je značilen nenacionalni oz. nadnacionalni značaj. Pravno besedilo EU, ki ubeseduje pravni red EU, zaradi tega ne pripada nobeni nacionalni kulturi, ampak je v svojem bistvu akulturen (prim. Koskinen 2000a: 85–88).

2.3.2 Priročniki za pripravo pravnih besedil EU

Pravna besedila EU nastajajo v večjezičnem okolju z nadnacionalnim pravnim redom. Izvirni jezik besedil je najpogosteje angleščina, ki praviloma ni materni jezik njihovih pripravljavcev. To je vplivalo na nejasnost pravnih besedil EU, zaradi česar so se v 80. letih 20. stoletja začele pojavljati pobude za njihovo jasnejše pisanje. Leta 1973 je bila prva širitev EU, in sicer so države članice EU postale Danska, Irska in Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske. Štirim uradnim jezikom sta se priključili še angleščina in danščina, še posebej pomemben je bil vpliv angleščine. Irščina s pristopom Irske ni postala uradni jezik EU, to se je zgodilo šele 1. januarja 2007. Do takrat je imela irščina status pogodbenega jezika (ang. *treaty language*), v skladu s katerim je bila vanjo prevedena le primarna zakonodaja, bila pa je tudi uradni jezik Sodišča EU.

Na nastanek priročnikov je torej vplivala naraščajoča raba angleščine, na katero so vplivali nerojeni govorci angleščine, pa tudi rojeni

govorci, ki so se v dolgih letih dela v večjezičnem okolju navadili na t. i. evroangleščino. To je izpostavljeno v uvodu priročnika *English Style Guide*, zadnjič posodobljenem avgusta 2015, ki je prvič izšel leta 1982 in je namenjen pripravljavcem in prevajalcem besedil v Evropski komisiji.⁴⁸ Slovenski oddelek Generalnega direktorata za prevajanje Evropske komisije je po vzoru angleškega slogovnega priročnika pripravil *Slogovni priročnik Komisije* (zadnjič je bil posodobljen 1. oktobra 2010). Prav tako je za jasnejše pisanje besedil v angleščini za potrebe Evropske komisije v okviru kampanje *Fight the Fog* leta 1997 nastal priročnik *Fight the Fog: How to Write Clearly*. Marca 2010 je bila organizirana podobna kampanja z naslovom *Clear Writing*, ki je prav tako želela vplivati na jasnejše pisanje pravnih besedil v Evropski komisiji. Kampanjo je spodbudila širitev EU leta 2004, ki je okrepila vlogo angleščine kot izhodiščnega jezika besedil, ki nastajajo v Evropski komisiji. Cilj kampanje je bil zasnovan širše kot pri kampanji *Fight the Fog*, saj je želela vplivati na boljše pisanje v vseh uradnih jezikih EU, ne le v angleščini (Wagner 2010: 4–5). Leta 2012 je izšel priročnik *How to write clearly*, ki je dostopen v 23 uradnih jezikih EU,⁴⁹ v slovenščini ima naslov *Pišimo jasno* (2013).

Na ravni zakonodaje je bila *Sklepni listini Amsterdamske pogodbe*⁵⁰ priložena *Izjava št. 39 o pripravi kakovostnih pravnih aktov Skupnosti*,⁵¹ ki je predvidela, da bi morale institucije, ki sodelujejo v postopku sprejemanja zakonodaje (Evropski parlament, Svet in Evropska komisija),

⁴⁸ Decembra 2015 je izšel še priročnik *Country Compendium (A companion to the English Style Guide)* s pomembnimi podatki držav članic v angleščini (npr. podatki o uradnem polnem imenu države, podatki o uradnem jeziku, geografskimi podatki, podatki o sodnih telesih, pravnih aktih), ki dopolnjuje priročnik *English Style Guide*.

⁴⁹ Manjka hrvaška različica priročnika, saj je Hrvaška država članica EU postala šele 1. julija 2013.

⁵⁰ Polno ime pogodbe je *Amsterdamska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte*. UL EU C 340, 10. 11. 1997.

⁵¹ Ang. *Declaration No 39 on the quality of the drafting of Community legislation*. UL EU C 340, 10. 11. 1997.

določiti smernice za izboljšanje kakovosti oblikovanja pravnih besedil. Institucije so skupne smernice sprejele z *Medinstitucionalnim sporazumom z dne 22. decembra 1998 o skupnih smernicah za pripravo kakovostnih pravnih aktov Skupnosti*,⁵² v katerem se prva smernica glasi: »Pravne akte Skupnosti je treba pripraviti jasno, preprosto in natančno.« V skladu s tem sporazumom so pravne službe omenjenih institucij pripravile navodila, ki razlagajo vsebino in posledice smernic. Prvi rezultat *Medinstitucionalnega sporazuma* je bil priročnik *Joint Practical Guide* (2000), ki je od leta 2008 dostopen tudi v slovenščini, in sicer pod naslovom *Skupna praktična navodila za pripravo pravnih aktov Skupnosti*. Priročnik je namenjen jasnemu in natančnemu oblikovanju pravnih besedil v Evropski komisiji, Evropskem parlamentu in Svetu. Zadnji izmed priročnikov je *Medinstitucionalni slogovni priročnik*, ki je referenčni priročnik za pripravo besedil v vseh institucijah EU.

Medinstitucionalni slogovni priročnik

V uvodu *Medinstitucionalnega slogovnega priročnika* je zapisano: »Enotni dogovori, zbrani v tem slogovnem priročniku, imajo načeloma prednost pred vsemi rešitvami, ki so bile predlagane drugje ali predhodno uporabljene. Upoštevatih jih je treba na vseh stopnjah priprave besedil.« Prvi del vključuje pravila, ki jih je treba upoštevati pri pripravi aktov in dokumentov za objavo v Uradnem listu EU, v drugem delu so zbrana glavna tehnična in uredniška pravila za splošne publikacije, v tretjem delu skupna pravila za vse jezike, npr. tipografska pravila, imena držav, jezikov, valut in njihove kratice, v četrtem pa dogovori za posamezne jezike.

Priročnik v delu za slovenščino vključuje razdelke o ločilih, glagolu, samostalniku, veliki in mali začetnici, datumu in času, ležeči pisavi, kraticah ter drugem. Pri zapisu ločil se sklicuje na Slovenski pravopis (SP; 2001), pri glagolu izpostavi število, spol in trpni način, pri samostalniku opozori na pojmovna, snovna in skupna imena ter poudari, da so izrazi, ki so v angleščini pogosto v množini, v slovenščini lahko

---

⁵² UL EU C 73, 17. 3. 1999.

v ednini. Pri zapisu velike in male začetnice opozori na možne razlike pri zapisu glede na siceršnja raba v slovenskih besedilih, saj je zapis v besedilih EU utemeljen v »ustaljeni rabi v slovenskih prevajalskih oddelkih institucij Evropske unije in dogovorih med prevajalskimi oddelki evropskih institucij, priznanimi slovenisti in strokovnjaki za pravo Evropske unije«. Datumi v opombah v Uradnem listu EU in datumi v napotilih na Uradni list EU se zapisujejo brez presledkov in vodilnih ničel, naštetih so primeri, ko se mesec izpiše z besedo ipd.; z ležečo pisavo so zapisani izrazi v tujem jeziku in izvirni naslovi publikacij, ki niso prevedene; pri kraticah je opozorjeno na sklanjanje, dodano pa je še, da se kratice, npr. za urade in agencije EU, v slovenščini uporabljajo tako kot v drugih jezikih. V posebnem razdelku so navodila glede pisanja presledka med številko in enoto, zapisa podredne besedne zveze, zapisa kadar/kdor/kjer koli narazen, obrazila -vec namesto -lec, slovenske skladnje v primerjavi z angleško in francosko.⁵³

Nekatere rešitve, uveljavljene v *Medinstitucionalnem slogovnem priročniku*, vzpostavljajo normo, ki ni usklajena s sistemom slovenskega jezika, na drugi strani pa vplivajo na usklajenost pravnih besedil EU. Na vzpostavljanje ožje terminološke norme znotraj posamezne stroke je opozorila M. Žagar Karer (2015). Izpostavila je težavo pri zapisu določenih zloženih besed, ki so sestavine termina in v strokovnih besedilih pogosto zapisane s stičnim vezajem, vendar razmerje med deloma te zložene besede ne more biti interpretirano kot *in*, kar določa SP (§ 413), npr. pri terminu *ojačevalnik šoba-zaslon* gre za prostorski odnos (zaslon je nameščen *pred* šobo), pri terminu *regulator vklop-izklop* vezaj med sestavinama vklop in izklop pomeni *ali* vklop *ali* izklop, nikakor pa ne oboje hkrati, pri terminu *vmesnik človek-stroj* pa vezaj med sestavinama *človek* in *stroj* pomeni *med* (Žagar Karer 2015: 225–226). Na strukturo slovenskih terminov je vplivala struktura angleških terminov, ki je bila v slovenski sistem prenesena nespremenjeno. Druga težava, na katero je opozorila, pa je izgovor nekaterih terminov, ki ni v skladu s pravili, zapisanimi v SP, npr. izgovor prve sestavine termina *Bodejev diagram*,

⁵³ O rešitvah v priročniku gl. tudi T. Lengar Verovnik (2014).

bi moral biti [bôudijev], ker je bil Hendrik Wade Bode, po katerem se diagram imenuje, ameriški inženir, in ne [bódejev], kot ga izgovarjajo slovenski strokovnjaki, izgovor prve sestavine v terminu *Nyquistov diagram*, bi moral biti [níkvistov], saj je bil Harry Nyquist, po katerem se diagram imenuje, Šved, in ne [nájkvistov], kot ga izgovarjajo strokovnjaki (Žagar Karer 2015: 227). O tem, da strokovna besedila oblikujejo terminološko normo, ki ni skladna s pravopisno, je pisala tudi T. Lengar Verovnik (2012: 18–19). Izpostavila je razmerje med pravopisno normo, ki predvideva presledek za vsako okrajšano besedo pri zapisu okrajšav (SP, § 595), in normo v *Zakonu o gospodarskih družbah*, v katerem so oznake gospodarskih družb, npr. *d. n. o.*, *d. o. o.*, *k.d.*, zapisane stično. Prav tako se M. Jemec Tomazin (2012: 213) strinja, da pravopis ni priročnik, primarno namenjen pojasnjevanju pravilnosti specializiranega izrazja.

3

TERMINOLOGIJA

Terminologija označuje pojme, ki so miselne enote oz. enote znanja posameznega strokovnega področja. Njena naloga je nedvoumno strokovno sporazumevanje in prenos znanja. Na teh izhodiščih je bila utemeljena splošna teorija o terminologiji, ki je vzpostavila terminologijo kot vedo. V 90. letih prejšnjega stoletja so se začele pojavljati kritike te teorije, ki so se od pojma kot izhodišča za terminološko delo usmerile k raziskovanju terminov v besedilih.

3.1 SPLOŠNA TEORIJA O TERMINOLOGIJ

Za začetnika terminološke vede velja Eugen Wüster (1898–1977), ki je leta 1931 doktoriral z disertacijo *Internationale Sprachnormung in der Technik*, v kateri se je ukvarjal s sistematizacijo elektrotehniške terminologije, delo pa je bilo še istega leta izdano tudi kot monografija. Splošno teorijo o terminologiji je Wüster na osnovi te monografije in terminografskih izkušenj pri izdelavi francosko-angleškega slovarja (z nemškim dodatkom) *The Machine Tool: An Interlingual Dictionary of Basic Concepts* (1968) utemeljil v delu *Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie* (1979).

Splošna teorija o terminologiji temelji na treh osnovnih načelih. V skladu s prvim načelom je izhodišče vsakega terminološkega dela pojem, skladno z drugim velja, da terminologa zanimajo samo termini kot poimenovanja pojmov, ne pa tudi drugi vidiki, npr. skladenjski, tretje načelo pa določa, da se k terminologiji pristopa sinhrono. Pomembno je tudi načelo preskriptivnosti, ki po H. Felberju (1984: 98) preprečuje zmedo v terminologiji. Preskriptivnost, ki je utemeljena na deskripciji (Felber 1984: 182), je v funkciji določanja enega termina za posamezen

pojem in preprečevanju večpomenskosti in sopomenskosti. To je mogoče doseči s standardizacijo terminologije,⁵⁴ ki je bila cilj terminološkega dela v okviru dunajske terminološke šole, kateri sta pripadala E. Wüster in H. Felber. Terminološko delo temelji na terminoloških načelih, ki pa si lahko nasprotujejo (npr. načelo gospodarnosti in načelo ustaljenosti), zato se je v vsakem posameznem primeru treba odločiti, katero načelo bo imelo prednost (Felber 1984: 114). Termin naj bi ustrezal še nekaterim drugim načelom, npr. jezikovnosistemski ustreznosti, pomenski predvidljivosti, mednarodnosti, neodvisnosti termina od besedilnih okoliščin (prim. npr. Gorjanc 1996: 252–254; Vidovič Muha 2000: 116–119; Hudeček in Mihaljević 2012: 69–78). Poleg dunajske šole, ki je terminologijo razumela kot avtonomno disciplino interdisciplinarnega značaja, sta se v 30. letih prejšnjega stoletja razvili še ruska šola, ki se je ukvarjala zlasti z logično klasifikacijo pojmovnega sistema in organizacijo znanja, in češka šola, ki je poudarjala, da je terminologija podsistem leksike določenega jezika (Felber 1984: 32–39).

Splošna teorija o terminologiji pa ni vplivala samo na srednjeevropski pristop k terminologiji, ampak tudi na kanadski, pri čemer se je prilagodila tamkajšnjim potrebam in raziskovalnim prioritetam. Kanadske akademske in vladne organizacije so se za terminologijo začele zanimati v 70. letih prejšnjega stoletja. Pomembno vlogo sta imeli zlasti dve organizaciji – *Translation Bureau* (Prevajalski urad), ki je institucija v okviru kanadske zvezne vlade, in *Office québécois de la langue française* (Quebeški urad za francoščino), ki je institucija pod okriljem provincialne vlade Quebeca (L'Homme 2006: 56–58). Prevajalski urad je terminologija zanimala z vidika njene vloge pri prevajanju. Leta 1976 je bila pod njegovim okriljem vzpostavljena podatkovna baza *Termium*, ki naj bi prispevala k standardizaciji terminologije v okviru zvezne vlade (Huard 2005: 2). Quebeški urad za francoščino pa se je s termi-

⁵⁴ Začetki oblikovanja terminoloških standardov segajo v leto 1936, ko je bil ustanovljen prvi odbor za terminološko standardizacijo (*Committee 37 »Terminology«*) v okviru Mednarodne zveze nacionalnih združenj za standardizacijo (*International Federation of National Standardizing Associations; ISA*). Po drugi svetovni vlogi pa je to nalogo prevzela Mednarodna organizacija za standardizacijo (*International Organization for Standardization; ISO*).

nologijo začel ukvarjati v okviru jezikovnega načrtovanja. Odgovoren je za terminološko banko *Le grand dictionnaire terminologique*, katere namen je razširjanje francoske terminologije. Ker sta obe instituciji pri terminološkem delu izhajali iz splošne teorije o terminologiji, sta omejnjeni zbirki utemeljeni na pojmovnem pristopu (L'Homme 2006: 58). Obe instituciji sta v 90. letih prejšnjega stoletja začeli razvijati orodja za terminološko delo, ki so omogočila raziskovanje terminov v besedilih.

3.2 NOVEJŠI PRISTOPI K RAZISKOVANJU TERMINOLOGIJE

Na nove pristope, teorije in metode, ki so se pojavili kot opozicija splošni teoriji o terminologiji in se osredotočili na raziskovanje terminov v besedilih, so v veliki meri vplivali besedilni korpusi. J. Pearson je v monografiji *Terms in context* (1998) predstavila vplivnejšo vlogo korpusov v terminologiji oz. terminologiji, kot so jo razumeli do takrat. Zagovarjala je, da je razlikovanje terminov od splošnega izrazja možno le v konkretni komunikacijski situaciji, kar pomeni, da opredelitev termina kot jezikovne enote, ki označuje specializirano vsebino in je neodvisna od besedila, ni primerna. Definirala je korpus za specialne namene (ang. *special purpose corpus*) (Pearson 1998: 48), ki ima v okviru terminografije podobno vlogo kot referenčni korpus v leksikografiji, tj. za prepoznavanje in pridobivanje definicijskih podatkov o terminih iz besedila.

Korpus je glavni vir za pridobivanje pojmovnih in jezikovnih informacij o terminu tudi v okviru terminološke baze znanja (ang. *terminological knowledge base*), ki so jo utemeljili I. Meyer in sodelavci z univerze v Ottawi v začetku 90. let prejšnjega stoletja (Meyer, Skuce, Bowker, Eck 1992). Poskusno so oblikovali terminološko bazo znanja COGNITERM, ki so jo opredelili kot hibrid med terminološko podatkovno bazo in terminološko bazo znanja. V njej so razmerja med pojmi predstavljena eksplicitno, npr. z grafično ponazoritvijo, kar naj bi bila prednost glede na implicitno predstavljena razmerja v terminoloških podatkovnih bazah. Tak terminološki vir je po mnenju avtorjev koristnejši tudi zaradi tega, ker je namenjen širši množici uporabnikov

(Meyer, Bowker, Eck 1992: 159). I. Meyer (2001) je kasneje razvila t. i. metodo kontekstov, bogatih z znanjem (ang. *knowledge-rich contexts*), ki omogoča prepoznavanje kontekstov, relevantnih za pridobivanje informacij o pojmu. Izhodišče za uporabo te metode je določitev vzorcev znanja (ang. *knowledge pattern*), ki so kazalci pomenskih razmerij.

Prenos raziskovanja s pojma na termin v besedilu je vplival tudi na razvoj različnih teorij, ki termin opredeljujejo kot enoto specializirane komunikacije oz. diskurza, ki ima skladenjske in kolokacijske vzorce (Faber Benítez 2009: 108). Za razliko od preskriptivne splošne teorije o terminologiji so deskriptivne, zanje standardizacija ni več dosegljiva, saj se jezik nenehno spreminja (Pihkala 2001).

3.2.1 Socioterminologija

Po F. Gaudinu (1993; povzeto po Faber Benítez 2009: 113) gre pri socioterminologiji za uvajanje sociolingvističnih načel v teorijo o terminologiji in razlaganje terminoloških variacij glede na prepoznavanje njihove rabe v različnih kontekstih.⁵⁵ Razvila se je v začetku 90. let prejšnjega stoletja v Franciji in Quebecu in temelji na socioloških, kulturoloških in sociolingvističnih značilnostih posamezne jezikovne skupnosti. Po T. Pihkala (2001) socioterminologija zagovarja, da strokovnih področij ni mogoče definirati, saj so skoraj vsa interdisciplinarna; strokovnjaki niso homogena skupina, ampak gre vedno za mešani diskurz; večpomenskost in sopomenskost sta naraven in neizogiben del jezika; pojmovni sistemi in definicije niso statični. V nasprotju s splošno teorijo o terminologiji predvideva tudi diahroni vidik raziskovanja terminov. Osredotočila se je na socialne in situacijske vidike specializirane komunikacije, ki prispevajo k terminološkim variacijam. Raba različnih terminov za isti pojem ne izraža le različne

⁵⁵ Prvi, ki so se s terminologijo ukvarjali tudi s sociološkega vidika, so bili strokovnjaki, odgovorni za jezikovno načrtovanje v okviru jezikovne standardizacije v Franciji in Quebecu v 70. letih prejšnjega stoletja. Tako je npr. Quebeški urad za francoščino zanimalo, kako se termini, ki jih je opredelil kot uradne, uporabljajo v jezikovni skupnosti (Quirion 2003; povzeto po L'Homme 2006: 60).

stopnje strokovnosti govorcev, ampak tudi razmerje moči med njimi. Po P. Faber Benítez (2009: 114) je njen prispevek pomemben zato, ker je omogočila uveljavitev drugih deskriptivnih teorij o terminologiji, ki so svoja teoretična načela utemeljevale na rabi terminov v specializiranem diskurzu.

3.2.2 Komunikacijska teorija o terminologiji

Komunikacijsko teorijo o terminologiji, ki naj bi zagotovila metodološki okvir za raziskovanje terminoloških enot, je razvila M. T. Cabré (2003). Terminološko enoto razume večrazsežnostno, in sicer jo tvorijo jezikovna, kognitivna in komunikacijska razsežnost. Predstavila je teorijo, ki je po njenem mnenju primernejša za raziskovanje terminoloških enot kot splošna teorija o terminologiji, in jo poimenovala teorija vrat (ang. *theory of doors*) (Cabré 2003: 186). Ta teorija naj bi omogočila popolnejše raziskovanje terminološke enote, saj upošteva vse tri njene razsežnosti (in ne samo pojmovne). Splošni teoriji o terminologiji očita, da terminov ne opazuje v specializiranem besedilu, zaradi česar ta teorija ugotavlja, da je terminologija nedvoumna in sistematična, termini v različnih jezikih ekvivalentni ter pojmi univerzalni in jasno zamejeni. Analiza terminoloških enot v specializiranem okolju, ki je njihovo naravno okolje, tega ne potrjuje. Zaradi tega mora biti raziskovanje terminoloških enot vedno vezano na specializirani diskurz, saj je terminološka enota leksikalna enota, ki sama po sebi ni terminološka, ampak ji je terminološkost pripisana šele v diskurzu, v katerem je relevantna.

3.2.3 Sociokognitivna terminologija

Sociokognitivni pristop je utemeljila R. Temmerman (2009). Izhodišče je prav tako specializirano besedilo kot organizirana struktura znanja, novost pa je, da uporablja spoznanja kognitivnega jezikoslovja pri razumevanju strukturiranosti kategorij in pojmov (Faber Benítez 2009:

116). V središču raziskovanja niso več pojmi in definicije, ampak enote razumevanja (ang. *units of understanding*) in predloge (ang. *templates*), ki omogočajo opisovanje večinoma fleksibilnih in nejasnih enot razumevanja. Enota razumevanja je lahko *kategorija*, ki ima prototipsko strukturo, ali *pojem*, ki ima logično ali ontološko strukturo. Za definiranje pojmov je primerna terminološka definicija, za opis kategorij, ki so strukturirane kognitivno, pa je primerna metoda sociokognitivne teorije, po kateri razumevanje kategorij omogočajo t. i. enciklopedične informacije (ki so nebstvene informacije glede na bistvene definicijske informacije) (Temmerman 2000: 65–66, 73–74).⁵⁶

Sociokognitivna terminologija je utemeljena na načelih, ki zanikajo načela splošne teorije o terminologiji. Zagovarja semaziološki pristop k raziskovanju terminologije; dvomi v jasno razmejenost pojmov v pojmovnem sistemu, zaradi česar jih terminološka definicija, katere funkcija je, da pojem umesti v pojmovni sistem, ne more ustrezno definirati; poudarja, da so termini sopomenski in večpomenski ter ob sinhronem vidiku upošteva tudi diahroni vidik (Temmerman 2000: 4–15).

V tesni povezavi s sociokognitivno teorijo se je razil multidisciplinarni pristop, imenovan termontografija (ang. *termontography*), v katerem so teorije in metode sociokognitivnega pristopa za večjezično terminološko analizo združene z metodami in s smernicami za ontološko analizo (Temmerman in Kerremans 2003: 4). Pristop omogoča izdelavo večjezičnih termontoloških podatkovnih baz, ki vključujejo tudi informacije o tem, kako se termini v pomenski mreži povezujejo z drugimi termini.

⁵⁶ R. Temmerman (2000: 77–94) je analizirala tri enote razumevanja in ugotovila, da je ang. *intron* (slv. *intron*) logična kategorija, zaradi česar jo je mogoče predstaviti po načelih splošne teorije o terminologiji, pogojno to velja za ang. *blotting* (slv. *odtis*), ki je ontološka kategorija, povsem neprimerna pa so načela te teorije za ang. *biotechnology* (slv. *biotehnologija*), ki je kognitivna kategorija.

3.2.4 Besedilna terminologija

Besedilna terminologija je deskriptivna metoda za raziskovanje in opisovanje besedilnih podatkov, pridobljenih iz zbirke vnaprej določenih elektronskih besedil (Campo 2012: 168). A. Condamines (2000; povzeto po Campo 2012: 169) navaja, da je na besedilno terminologijo vplival razvoj korpusnega jezikoslovja, še posebej korpusne semantike, ki je v povezavi z inženiringom znanja (ang. *knowledge engineering*) omogočilo obdelavo terminoloških podatkov. Prvič so bili teoretični in praktični vidiki besedilne terminologije predstavljeni na konferenci o terminologiji in umetni inteligenci leta 1999 (fr. *Terminologie et intelligence artificielle Conference; TIA 99*). Z začetki pristopa je povezana skupina *Terminologie et Intelligence Artificielle* (TIA), ki je konferenco prvič organizirala leta 1995 (Villetaneuse, Francija). Od takrat je konferenca, ki je postala mednarodna, organizirana na vsaki dve leti.

Besedilna terminologija zagovarja, da jezikovno znanje omogoča prepoznavanje terminov, povezave med termini in pojmi ter razmerja med pojmi (Condamines 1995; povzeto po Campo 2012: 169). Utemeljena je tudi metodološko:⁵⁷ prva faza je izdelava korpusa (pisnega ali govornega), sledi ji raziskovanje korpusa za pridobitev terminoloških informacij in ugotovitev razmerij med terminološkimi enotami, nato potrditev terminoloških kandidatov in razmerij med njimi, za kar poskrbi področni strokovnjak, in nazadnje raziskovanje korpusa za pridobitev večjezičnih ustreznikov, ki jih potrdijo strokovnjaki (Campo 2012: 173).

---

⁵⁷ To metodo pri svojem terminološkem delu uporablja Raziskovalna skupina Besedila, informatika, večjezičnost (fr. *L'Equipe de Recherche Textes, Informatique, Multilinguisme*). Nekdaj je bil to Raziskovalni center za večjezični inženiring (fr. *Centre de Recherche en Ingénierie Multilingue*), ki je bil ustanovljen leta 1986 v okviru Nacionalnega inštituta za vzhodne jezike in civilizacije (fr. *Institut National des Langues et Civilisations Orientales*).

3.2.5 Teorija shem

Teorija shem (ang. *frame-based terminology*) metodološko izhaja iz t. i. teorije pomenskih shem (Faber Benítez idr. 2005; Faber Benítez idr. 2006; Faber Benítez idr. 2009). Pri raziskovanju specializiranih enot znanja prav tako temelji na opazovanju njihovega vedenja v besedilu, pri čemer je prvič izpostavljen tudi skladijski vidik raziskovanja terminologije (Faber Benítez 2009: 120). Izhodišče so sheme (ang. *frames*), ki so sredstvo kognitivnega strukturiranja, temelječega na izkušnjah. Omogočajo, da potencialno pomensko-skladijsko vedenje enot specializiranega jezika postane jasno razvidno. Pristop se osredotoča na pojmovno organiziranost, večrazsežnostni značaj terminološke enote in pridobivanje pomenskih in skladijskih podatkov iz večjezičnega korpusa (Faber Benítez 2009: 123). Teorija shem naj bi ustrezneje predstavila organizacijo znanja posameznega strokovnega področja oz. olajšala njegovo razumevanje kot splošna teorija o terminologiji, saj temelji na dinamičnem pristopu, utemeljenem na procesih, in ne na statični organiziranosti pojmov, ki jo določajo hierarhična razmerja med pojmi⁵⁸ (Faber Benítez idr. 2006: 194).

3.2.6 Različni pristopi za različne uporabnike terminologije

Za pristope, ki so se pojavili kot odgovor na splošno teorijo o terminologiji, velja, da termin ni več samo poimenovanje za pojem, ampak je zlasti enota specializiranega diskurza. Ni naključje, da so se ti pristopi razvili v kontekstu prevajalsko usmerjene terminologije (prim. Faber Benítez 2009), saj prevajalci za razliko od področnih strokovnjakov praviloma ne poznajo pojmovnega sistema določene stroke, zaradi česar termine prepoznavajo zgolj na izrazni ravni in ne kot poimenovanja za pojme. M. T. Cabré je v pogovoru, objavljenem v zbirki intervjujev *Why is terminology*

---

⁵⁸ Na teoriji shem je utemeljena večjezična terminološka baza znanja s področja okolja, imenovana *EcoLexicon* (<http://ecolexicon.ugr.es/en/index.htm>). Gl. tudi opombo 73.

your passion (2015),⁵⁹ poudarila, da je bila terminologija v Španiji neznana veda, dokler se niso pojavile prevajalske šole. V isti zbirki intervjujev je objavljen tudi pogovor z R. Temmerman, v katerem je opozorila, da njeni študenti prevajalstva in tolmačenja niso področni strokovnjaki, ampak strokovnjaki za uporabno jezikoslovje, ki potrebujejo besedilne informacije, da bi razumeli vsebino in naredili terminološko analizo. Poudarila je, da morajo biti terminološke študije deskriptivne in da občasna preskripcija ni naloga prevajalcev, ampak področnih strokovnjakov.

Da prevajalci in področni strokovnjaki terminologijo dojemajo različno in zaradi tega potrebujejo terminološke pripomočke, ki so prilagojeni njihovim potrebam, je pisal že H. Felber (1984: 192, 201). Ugotovil je, da se terminološke baze ločijo na baze, v katerih so definirani pojmi, in baze, v katerih so razloženi termini. Uporabniki prvih so področni strokovnjaki, uporabniki drugih pa zlasti prevajalci. Opozoril je, da so v drugi tip terminoloških baz vključene tudi t. i. frazeološke enote, npr. *to switch off an apparatus*, za katere je poudaril, da niso termini, ampak terminološke enote, ki jih pogosto uporabljajo prevajalci (Felber 1984: 205).⁶⁰ Ker obstajajo različne skupine uporabnikov terminologije, ki terminologijo uporabljajo za različne namene, je prav, da je predmet raziskovanja tako s pojmovnega vidika kot z vidika termina.⁶¹

Kljub številnim kritikam splošne teorije o terminologiji A. Campo (2012: 286–287) na podlagi raziskave, ki jo je naredila v okviru doktorske disertacije, ugotavlja, da je Wüsterjevo delo na splošno sprejeto pozitivno. Recepcijo njegovega dela je preverjala v 166 člankih s področja terminologije, napisanih v angleščini, francoščini ali španščini ter objavljenih v 39 revijah. Upoštevala je obdobje 1979–2009.⁶² 104 članki, med katerimi je delež člankov v angleščini bistveno večji od deleža člankov v španščini ali francoščini, potrjujejo pozitivno recepcijo. Zanimivo je tudi njeno ugibanje, da je kritike splošne teorije o termino-

⁵⁹ Zbirka je nastala v okviru TermCoorda (iz angleške zveze *terminology coordination*), ki je v Evropskem parlamentu odgovorna za terminologijo. Več na <http://termcoord.eu/about-us/what-we-do/>.

⁶⁰ Gre za terminološke kolokacije. Gl. razdelek 3.3.2.

⁶¹ O uporabnikih terminologije natančneje v razdelku 3.3.2.

⁶² Natančneje o raziskavi v A. Campo (2012: 181–242).

logiji mogoče delno pripisati nenatančnemu poznavanju Wüsterjevega dela,⁶³ saj se mnogi z njegovim delom ne seznanijo neposredno (Campo 2012: 286). Wüsterjeve ideje se sicer pojavljajo v več kot 500 besedilih (Felber 1998; povzeto po Campo 2012: 288), vendar so ta besedila zlasti v nemščini in esperantu, kar otežuje njihovo razumevanje.

A. Campo (2012: 286) ugotavlja, da so novi pristopi teoretično inovativni in prispevajo k razvoju vede, vendar terminologije ne opredeljujejo celostno. Vsak od njih odgovarja na specifične terminološke potrebe, npr. socioterminologija prepoznava in sistemizira jezikovne variacije termina v različnih komunikacijskih položajih, sociokognitivna terminologija v nasprotju s standardizacijo poudarja opisno metodologijo za pojmovno analizo. Tudi M. Bratanić in M. Lončar (2015: 53, 54) se strinjata, da kljub kritikam zaenkrat še ni terminološke šole, ki bi splošno teorijo o terminologiji metodološko v celoti nadomestila ali se izoblikovala kot njena enakovredna alternativa. Splošno teorijo o terminologiji opredelita kot še vedno najboljše izoblikovan model za terminografsko delo in upravljanje terminologije, zaradi česar so na njem utemeljili hrvaško terminološko bazo Struna, pri čemer so model splošne teorije o terminologiji nekoliko prilagodili.

3.3 RAZISKOVALNI POUČENI NOVEJŠIH PRISTOPOV

Prednost korpusne metode je v tem, da opiše jezikovno rabo, kot se kaže v besedilih (prim. Teubert 2005: 103). Pri tem pa velja opozoriti, da je na pomembnost opisa rabe kot prve faze terminološkega dela opozarjal že H. Felber (1984: 9, 182). Razlika je seveda v količini besedil, ki so lahko obdelana ročno, v primerjavi z veliko količino avtomatsko obdelanih besedil, kar zagotavlja večjo stopnjo objektivnosti. Raziskovanje v korpusih je izpostavilo različne vidike terminologije, s katerimi se tradicionalna terminologija ni ukvarjala, ker je pri raziskovanju terminologije izhajala iz pojmov. Dva izmed njih sta raziskovanje terminoloških variacij in terminoloških kolokacij.

---

⁶³ Navaja, da je Wüster neposredno citiran v 24 od 166 pregledanih člankov (Campo 2012: 287).

3.3.1 Terminološke variacije

Pogost očitek zagovornikov novejših pristopov, metod in teorij k terminologiji je, da raba v besedilih ne potrjuje enoznačne povezave med pojmom in terminom. Posamezen pojem lahko označujejo variante oz. različice termina, imenovane terminološke variacije. B. Daille (2005: 181) ugotavlja, da so v besedilih pogoste, in sicer med 15 % in 35 %, odvisno od področja, besedilnega tipa in vrste variacij.⁶⁴ Izpostavi, da na terminološke variacije opozarjajo zlasti računalniški jezikoslovci in ne terminologi. To ne preseneča, saj se obe skupini s terminologijo ukvarjata na različna načina. Prve zanima avtomatska obdelava terminov v korpusih, terminologi pa se osredotočajo na pojmovni vidik terminologije. Terminološke variacije so relevantne zlasti v okviru prevajalsko usmerjene terminologije. Namen njihove analize je oblikovanje pravil o tipičnih vrstah oz. strukturah, ki omogočijo avtomatsko prepoznavanje variacij v besedilih (npr. v kontekstu nadzorovanega jezika) (Schmidt-Wigger 1999) in s tem prepoznanje ustreznega termina oz. osnovne oblike termina.

Terminološka variacija je definirana kot »pojav, ki je pomensko in pojmovno povezan z izvornim terminom« (Daille, Habert, Jacquemin, Royauté 1996: 201) Označuje preoblikovan osnovni termin, s katerim je povezana, pri čemer je lahko njegova sopomenka, lahko se od njega pomensko oddalji ali pa se nanaša na drug termin, ki je z izvornim terminom pojmovno povezan.⁶⁵ Tipologije terminoloških variacij se med seboj razlikujejo glede na predvideno rabo, npr. za informacijsko poizvedovanje, strojno označevanje besedil, nadzorovano terminologijo za potrebe strojnega prevajanja. B. Daille (2005:

---

⁶⁴ Tako npr. velja, da manj specializirano besedilo vsebuje več terminoloških variacij kot ozko specializirano besedilo (Cabré 2003: 179).

⁶⁵ Ta opredelitev je omejena na dojemanje termina in njegovih variacij samo na izrazni ravni in ne na pojmovni. Upoštevajoč pojmovni vidik, je variacija oblika termina, ki označuje isti pojem kot osnovni termin.

184–186) v okviru t. i. informacijskega poizvedovanja⁶⁶ predlaga npr. grafične variacije; skladišne variacije, ki nastanejo z vrivanjem nove sestavine med sestavine osnovnega termina (*protéine végétale* > *protéine d'origine végétale*), z združevanjem (*alimentation humaine* > *alimentation animale et humaine*) in s permutacijo (*hand function* > *function of the hand*); oblikoskladišne variacije (*pourrissement après récolte* > *pourrissement post-récolte*); paradigmatične variacije (*puisement du combustible* > *appauvrissement du combustible*); anaforične variacije, ki se nanašajo na prejšnjo pojavitev osnovnega termina v besedilu; npr. elipsa (*processus enzymatique* > *processus*), kratice (*synthèse organique* > *SO*). Tipologija je odvisna tudi od posameznega jezikovnega sistema.

V korpusu angleško-francoskih besedil, ki so ga za prepoznavanje prevodov terminov in njihovih variacij oblikovali M. Carl, E. Rascu, J. Haller in P. Langlais (2004), so avtorji potrdili naslednje tipe terminoloških variacij: elipso (*supervised safety precautions* > *safety precautions*); vrivanje ene ali več sestavin v variacijo glede na osnovni termin (*prone position* > *prone supported position*); permutacijo (*c3a1 sniper rifle* > *sniper rifle c3a1*); združevanje (*visual ability, visual acuity* > *visual ability and acuity*); sopomenskost (*spotting telescope* > *spotting scope*) in tipografske variacije (*hand stop* > *handstop*).

C. Jacquemin in E. Tzoukermann (1999) sta naredila tipologijo terminoloških variacij za potrebe strojnega označevanja besedil. Terminološko variacijo sta opredelita kot besedilni pojav, ki je pojmovno povezan z izvirnim terminom (ang. *original term*) (Jacquemin in Tzoukermann 1999: 27). Večbesedne terminološke variacije ločujeta na skladišne variacije (*urinary tract disease* > *diseases of the lower urinary tract*) in oblikoskladišne variacije (*translation inhibitor* > *translational inhibition*). C. Jacquemin (2001: 299) je pozneje dodal še tretji tip terminoloških variacij, in sicer pomenske variacije (*benign*

⁶⁶ *Informacijsko poizvedovanje* v Islovarju ustreza angleškemu terminu *information retrieval*, ki je 'postopek poiskanja informacij v podatkovni bazi, na spletu'. V komentarjih k slovarskemu sestavku je opozorjeno, da je ustreznejši termin *priključitev informacij*.

neoplasms > *benign mouse skin tumours*; če obstaja pomenska povezava med *tumours* in *neoplasms*).

F. Ibekwe-Sanjuan Cristal-Gresec (1998: 564) terminološko variacijo razume kot novo besedilno enoto, ki ima spremenjeno obliko in strukturo glede na izhodiščni termin, obe enoti pa sta med seboj povezani. Obravnava simetrični variaciji permutacijo (*the specific nodulation of alfalfa* > *the specific alfalfa nodulation*) in substitucijo (*characteristic dna fingerprinting* > *conventional dna fingerprinting*) ter nesimetrično razširitev (*blue light* > *blue light induction*).

Pri nas sta o terminoloških variacijah pisala Š. Vintar (2008) in B. Trebar (2014). Š. Vintar (2008: 45) je opozorila na previdnost pri določanju terminoloških variacij kot pomenskih, kadar termin in variacija ne označujeta istega pojma (npr. *speech comprehension* kot pomenska variacija termina *language comprehension*). Poudarila je, da bi morala biti pomenska variacija oz. preoblikovana sestavina variacije v sopomenskem razmerju s sestavino izhodiščnega termina. Kot primer pomenske variacije je navedla poimenovanji *reaktorska zgradba* in *reaktorska stavba*.

B. Trebar (2014) pa je terminološke variacije opazoval v specializiranem korpusu besedil s področja računalništva in informatike (korpus DSI). Analiziral je oblikoskladenjske terminološke variacije, pri čemer se je osredotočil na večbesedne termine s samostalniškim jedrom in najmanj dvema polnopomenskima sestavinama. Potrdil je šest tipov terminoloških variacij: besedotvorno variacijo (*asociativno pravilo* in *asociacijsko pravilo*), sintagmatsko variacijo (*jezik za modeliranje* in *jezik modeliranja*), permutacijo (*podatkovno rudarjenje* in *rudarjenje podatkov*), substitucijo (*rudarjenje podatkov* in *izkopavanje podatkov*), razširitev (*šifrirni algoritem* in *simetrični šifrirni algoritem*) in koordinacijo (*strojna oprema*, *programska oprema* in *strojna in programska oprema*).

Medtem ko Š. Vintar poudarja, da variacije, označujejo isti pojem kot osnovni termin, B. Trebar v svoji raziskavi ločuje med variacijami, ki so prvotnemu terminu pomensko enakovredne, in variacijami, ki kažejo možen pomenski odklon od prvotnega termina. Navaja

primer variacijskega para *dostopovno omrežje* in *dostopno omrežje*: »To napeljuje k ugotovitvi, da lahko terminološke variacije vsebujejo subtilne razlike v dojetem pomenu: pridevnik *dostopoven* lahko s stališča splošnega jezika razumemo kot 'tak, ki zagotavlja dostop', *dostopen* pa kot 'tak, ki se ga lahko dostopa'.« (Trebar 2014: 113) Ta utemeljitev bi sicer veljala za neterminološki besedni zvezi, v okviru terminologije pa verjetno označujeta isti pojem.⁶⁷ V Islovar je vključen le termin *dostopovno omrežje*, ki usmerja na *omrežje za dostop*,⁶⁸ po drugi strani pa sta vanj vključeni in opredeljeni kot sopomenki *dostopna točka* in *dostopovna točka*. Razlogov, zakaj *dostopno omrežje* ni vključeno v Islovar, ne poznamo. Možno je, da je bila zveza prepoznana kot manj primerna, neustrezna ali celo neterminološka; lahko je bila spregledana in po pomoti ni vključena slovar.

Če je analiza terminologije omejena samo na jezikovni oz. izrazni vidik (ne pa tudi na pojmovni vidik), se lahko zdi, da terminološke variacije pomensko odstopajo od osnovnega termina, vendar je njihova definicijska lastnost, da so transformirane oblike terminov, ki označujejo isti pojem. Ena skupina terminoloških variacij je jezikovnosistemsko predvidljiva (z vidika slovenskega jezika), npr. kratice (*BPK – biokemična potreba po kisiku*, *DTK – državna topografska karta*); pretvorbe levega pridevniškega prilastka v desni (predložni) samostalniški prilastek (*kontejnerski promet – promet z zabojniki*), pari terminov s prevzeto in neprevzeto sestavino (*glacialna geomorfologija – ledeniška geomorfologija*, *bruggenski glacial – predtegelenska ohladitev*, *orogneza – gorotvornost*), poenobesedenja (*generalna karta – generalka*).⁶⁹ V drugo skupino pa sodijo terminološke variacije, ki so besedilno pogojene, npr. opustitev posamezne sestavine večbesednega termina, priredno združevanje sicer osamosvojenih terminov.

⁶⁷ Dokončno potrditev bi morali dati področni strokovnjaki.

⁶⁸ *Dostopovno omrežje* in *dostopovna točka* sta opredeljena tudi v 3. členu *Zakona o elektronskih komunikacijah* (UL RS, št. 109/2012), ki glede na Islovar, v katerem sta kot prednostna termina opredeljena *dostopna točka* in *omrežje za dostop*, ponuja različne terminološke rešitve.

⁶⁹ Primeri so iz *Geografskega terminološkega slovarja*.

3.3.2 Terminološke kolokacije

V okviru korpusnega raziskovanja terminologije so postale zanimive tudi terminološke kolokacije. Kolokacije so predvidljivi skladijski vzorci (Fontenelle 1997; povzeto po Gorjanc, Jurko 2004: 52), ki opredeljujejo razmerje med bazo ali jedrom, ki je pomenski nosilec kolokacije, in kolokatorjem, ki bazo natančneje določa. U. Heid (1999: 242–243) kot relevantne skladijske vzorce kolokacij v nemških strokovnih besedilih izpostavi vzorce (baza + *kolokator*): samostalnik + *glagol*, samostalnik + *pridevnik*, samostalnik + *samostalnik*. V. Gorjanc, S. Krek in P. Gantar (2005: 11) so tem vzorcem dodali še vzorce s pridevnikom, prislovom in glagolom kot bazo: pridevnik + *prislov*, *samostalnik*, prislov + *glagol*, *pridevnik*, *prislov*, glagol + *kolokatorji*, ki zapolnjujejo vezljiva mesta ali pa ga modificirajo.

Terminološka kolokacija je pogosto sopojavljanje besedne zveze, v kateri je vsaj ena sestavina zveze termin. Za področne strokovnjake terminološke kolokacije praviloma niso relevantne oz. se z njimi ne ukvarjajo, saj jih zanima termin kot poimenovanje za pojem, za druge uporabnike terminologije, zlasti za prevajalce, pa so zelo pomembne. Po Š. Vintar (2003: 74) razmerje med terminom in terminološko kolokacijo določa uporabnik: »Kar je za terminologa ali dokumentalista zgolj kolokacija, je za prevajalca ali tehničnega pisca termin prav na podlagi kriterija, da gre za edini ustaljeni in sprejemljivi način opisa določenega strokovnega dejstva.« Ker so za prevajalca termini »vse strokovno specifične enote, ki vključujejo tudi kolokacije, posebne krajšave in simbole« (Vintar 2008: 47), je terminološke kolokacije smiselno vključiti v terminološki vir za prevajalce. Zanje je namreč bistvena informacija o neposrednem besedilnem okolju termina, saj v kontekstu prevajanja termin ni samo poimenovanje za pojem, ampak so pomembni tudi njegovi skladijski oz. kolokacijski vzorci (prim. Faber Benítez 2009: 108).⁷⁰

⁷⁰ Zanimivo je, kako je R. Estopà Bagot (1999; povzeto po Vintar 2008: 48) v raziskavi, v kateri je ugotavljala, kako različne skupine uporabnikov terminologije pojmujejo termine, in v katero je vključila strokovnjake s področja medicine, dokumentaliste, prevajalce in terminografe, posameznim skupinam uporabnikov opredelila termin. Vse štiri skupine so morale v besedilu s področja

Ko razpravljamo o terminu, je pomembno upoštevati uporabnike terminologije, ki se delijo na področne strokovnjake, ki s terminologijo sporočajo strokovno vsebino, in na področne nestrokovnjake, najpogosteje prevajalce, ki te vsebine ne poznajo, ampak terminologijo praviloma prepoznavajo na izrazni ravni.⁷¹ Za razliko od strokovnjakov termine dojemajo subjektivno, npr. glede na njihovo pogostost v besedilu, nepoznanost.⁷² Kot ugotavljata S. Montero Martínez in P. Faber (2009: 91), je prevajanje osredotočeno zlasti na komunikacijski proces, terminologija je šele drugotna. Prevajalec se z njo ukvarja zato, ker je del strokovnega besedila, ki ga mora prevesti, strokovnjakovo zanimanje za terminologijo pa je osredotočeno na pojme ter njihovo jasno in nedvoumno poimenovanje, ki zagotavlja učinkovito strokovno sporazumevanje (prim. Cabré 1999: 12).

---

medicine označiti termine, pri čemer so morali strokovnjaki označiti specializirane leksikalne enote, ki označujejo pojme, specifične za medicino; prevajalci specializirane leksikalne enote, ki otežujejo prevod besedila; dokumentalisti specializirane enote, ki bi lahko služile za klasifikacijo dokumenta; terminografi pa specializirane leksikalne enote, ki bi jih vključili v terminološki slovar.

⁷¹ Kot področnega strokovnjaka razumemo posameznika, ki je znanje določene stroke pridobil s formalnim izobraževanjem. Prevajalec je strokovnjak na področju prevajanja, najpogosteje pa ni strokovnjak za strokovno področje, na katero sodijo besedila, ki jih prevaja. Prevajalci, ki se zelo dobro seznanijo oz. specializirajo za prevajanje besedil določene stroke, so polstrokovnjaki. H. Bergenholtz in S. Nielsen (2002: 6) kot polstrokovnjake opredelita tiste prevajalce, ki so določeno stopnjo strokovnega znanja pridobili z izobraževanjem, usposabljanjem in praktičnim delom v okviru jezika za specializirane namene. P. A. Fuertes-Olivera in S. Tarp (2014: 66) ločujeta med prevajalci, ki prevajajo besedila različnih strokovnih področij, in prevajalci, ki so specializirani za določeno strokovno področje. Razlika med obema skupinama je v strokovnem znanju, ki ga ima prevajalec, specializiran za določeno področje, zaradi česar o njem lahko govorimo kot o polstrokovnjaku.

⁷² T. Fajfar in M. Žagar Karer (2015b) sta v raziskavi preverjali stopnjo soglasja glede terminološkosti oz. neterminološkosti jezikovnih enot pri strokovnjakih, ki so v strokovnih besedilih s svojega področja podčrtovali termine. Na podlagi rezultatov raziskave ugotavljata, da strokovnjaki terminov večinoma ne dojemajo subjektivno, ampak jih prepoznavajo kot relativno stabilne enote.

Kako terminologijo razumejo strokovnjaki in kako nestrokovnjaki, sta preverjali M. Žagar Karer in T. Fajfar (2015). Naredili sta raziskavo, v kateri sta sodelovali dve skupini področnih strokovnjakov (avtomatiki in tiflopedagogi) ter terminologi, ki se ukvarjajo s terminologijo in izdelavo terminoloških slovarjev. V strokovnih besedilih s področja avtomatike so avtomatiki in terminologi podčrtovali termine s področja avtomatike, v strokovnih besedilih s področja tiflopedagogike pa so tiflopedagogi in terminologi podčrtovali tiflopedagoške termine. Zanimivi sta zlasti dve skupini enot, ki nakazujeta, da strokovnjaki in terminologi terminologijo dojemajo različno: v prvi so enote, ki so jih strokovnjaki podčrtali, nestrokovnjaki pa ne, v drugi pa enote, ki jih strokovnjaki niso podčrtali, nestrokovnjaki pa so jih podčrtali. V prvo skupino v primeru avtomatike sodijo npr. *identifikacija*, *vodenje*, *odziv na stopnico*, *vodenje MPC*, v primeru tiflopedagogike pa npr. *komunikacija*, *mobilnost*, *orientacija*, *vizualno funkcioniranje*, *specialni pripomoček*, *specialno učilo*, *zvočno besedilo*. Večinoma gre za termine, ki so nastali s terminologizacijo splošnega izrazja, ki je nestrokovnjakom znano, zaradi česar enot niso opredelili za terminološke. V drugo skupino pa v primeru avtomatike sodijo npr. *model z algoritmom*, *nihanje*, *objekt regulacije*, *tokovni signal*, *vzbujanje*, v primeru tiflopedagogike pa *očesni aparat* in *atrofija*. Gre za termine, vendar ne s področja avtomatike oz. tiflopedagogike, zaradi česar jih strokovnjaki niso podčrtali. V tej skupini so tudi neterminološke zveze, ki so jih podčrtali nestrokovnjaki, npr. *objekt regulacije*, *dolžina horizonta vodenja*.

Pri izdelavi terminološkega slovarja oz. terminološkega vira je smiselno upoštevati različno razumevanje terminologije pri strokovnjakih in nestrokovnjakih. Strokovnjaki potrebujejo strokovno verodostojen terminološki vir, utemeljen na pojmovnem pristopu, nestrokovnjaki, npr. prevajalci, pa potrebujejo terminološki vir, v katerem je upoštevano, da naslovnik ne pozna pojmovnega sistema stroke, zaradi česar je koristno, da so vanj vključene dodatne informacije, npr. kolokacije, ki mu pomagajo pri prepoznavanju terminov in njihovi rabi. Informacije o neposrednem besedilnem okolju termina torej nedvomno koristijo prevajalcem, vprašanje pa je, ali te informacije v terminološkem viru pričakujejo tudi področni strokovnjaki.

Raziskavo o strokovnjaku kot naslovniku terminološkega slovarja je naredila B. Fathi (2014). Eno od vprašanj v raziskavi, v katero je bilo vključenih 40 strokovnjakov, se je nanašalo tudi na tip informacij, ki jih strokovnjaki pričakujejo v terminoloških slovarjih in drugih virih. Rezultati so bili naslednji: največ, kar 93,3 % strokovnjakov v slovarjih išče definicije, 90 % medsebojna razmerja med termini (npr. sopomenskost), 66,6 % jih išče področne oznake, 60 % grafične ponazoritve, 58,3 % slovnične podatke, 56,6 % normativne podatke, 41,6 % pa kolokacije in primere rabe (Fathi 2014: 18).

Prav tako so raziskavo, v kateri so strokovnjake spraševali, ali se jim zdi koristno, da je v terminološki slovar vključeno tipično besedilno okolje, izvedli N. Logar, P. Gantar in I. Kosem (2014). Vanjo je bilo vključenih 24 strokovnjakov. 58 % strokovnjakov je na vprašanje odgovorilo pritrdilno, saj jim te informacije pomagajo popolnoma razumeti termin, njegov pomen in vlogo v kontekstu, 38 % strokovnjakov pa je odgovorilo, da jim je vseeno.

Raziskavo o podatkih, relevantnih za prevajalce strokovnih besedil, so naredili tudi C. I. López Rodríguez, M. Buendía Castro in A. García Aragón (2012). Namen raziskave je bil oceniti terminološko bazo znanja s področja okolja, imenovano *EcoLexicon*,⁷³ glede na potrebe posebne skupine uporabnikov, in sicer študentov strokovnega prevajanja (iz angleščine kot prvega tujega jezika v španščino kot materni jezik). V raziskavo sta bili vključeni 2 skupini po 33 oz. 21 študentov tretjega letnika prevajanja in tolmačenja.⁷⁴ Pri analizi rezultatov je bilo upoštevanih 44 veljavnih anket. Na odprti tip vprašanja, katere informacije v bazi *EcoLexicon* se jim zdijo koristne za prevajalca, so anketiranci najpogosteje odgovorili, da povezave oz. razmerja med pojmi (56,8 %), sledili so ustrezniki (52,2 %), nato frazeologija⁷⁵ in kontekst (30 %), vizualne informacije (20 %) in na-

⁷³ *EcoLexicon* predstavlja pojmovni sistem strokovnega področja okolja v obliki te-zavra. Pojmi so povezani s sorodnimi pojmi in poimenovani z angleškimi, špan-skimi, nemškimi, francoskimi, ruskimi in grškimi termini. Baza vključuje poj-movne, jezikovne in grafične informacije ter je namenjena različnim skupinam uporabnikov, npr. zainteresiranim posameznikom, študentom, prevajalcem.

⁷⁴ Gre za študente Fakultete za prevajanje in tolmačenje Univerze v Granadi (Španija).

⁷⁵ V članku sicer ni opredeljeno, kaj je frazeologija, so pa različni pogledi na

zadnje področne oznake (8 %). Skoraj 90 % anketirancev se je strinjalo, da so vse informacije, vključene v *EcoLexicon*, koristne, saj različne informacije služijo različnim uporabnikom oz. njihovim potrebam. Izkazalo se je, da so anketiranci pri prevajanju, ki so ga morali opraviti v okviru ankete, najprej preverili osnovni pojem v besedilu in pojme, s katerimi je povezan, definicije, slikovno gradivo in informacijo o področju. Ko so dobili splošen pregled nad zadevnim podpodročjem, so preverili termine, ki jih niso poznali, njihove ustreznike, rabo in frazeologijo.

Glede na rezultate prve raziskave, ki je vključevala strokovnjake, in rezultate tretje raziskave, ki je vključevala prevajalce, lahko ugotovimo, da so najpomembnejše informacije v terminoloških virih termini, ki označujejo pojme, definicije in ustrezniki. V obeh raziskavah so se informacije o neposrednem besedilnem okolju terminov izkazale za manj pomembne. V prvi raziskavi je 40 % strokovnjakov potrdilo, da v terminoloških slovarjih išče kolokacije in zglede rabe, v tretji raziskavi pa je 30 % prevajalcev menilo, da sta kontekst in frazeologija v *EcoLexikonu* koristna. V drugi raziskavi je odstotek strokovnjakov, ki se jim zdi tipično besedilno okolje v slovarju koristno, višji, saj se je o tem strinjalo kar 58 % strokovnjakov. Ker so v raziskavi preverjali samo koristnost tega tipa informacij, se zastavlja vprašanje, kakšni bi bili rezultati, če bi koristnost tega tipa informacij ocenjevali glede na koristnost drugih informacij v slovarju.

3.4 TERMINOLOŠKA TEORIJA IN PRAKSA V SLOVENIJI

Tudi v slovenskem prostoru se je v zadnjem času poleg pojmovnega pristopa k raziskovanju terminologije, pri katerem je izhodišče terminološkega dela pojem, ki mu je dogovorno pripisan termin, začel uveljavljati pristop, na podlagi katerega so v terminološko podatkovno zbirko vključene leksikalnosemantične informacije v obliki kolokacij in zglede rabe.

---

frazološko enoto predstavljani v M. Buendía Castro, S. Montero Martínez in P. Faber (2014: 57–58). Kot tip frazeološke enote, vključene v *EcoLexicon*, so opredeljene npr. glagolske kolokacije.

Večina slovenskih terminoloških slovarjev je utemeljena na pojmovnem pristopu.⁷⁶ Pri njihovem nastajanju so praviloma sodelovali strokovnjaki, ki so s slovarjem želeli poenotiti področno terminologijo. V predgovoru k *Terminološkemu slovarju izrazov v sistemu zdravstvenega varstva* lahko preberemo o namenu slovarja (str. 7).

Cilj vzpostavitve slovenskega terminološkega slovarja izrazoslovja v sistemu zdravstvenega varstva je poenotiti razumevanje ključnih pojmov (terminov) tega področja v slovenskem prostoru, saj so na področju zdravstvenega varstva poleg zdravstvenih poklicev aktivni tudi drugi poklici: ekonomisti, pravniki, etiki, matematiki, statistiki, sociologi, organizatorji in drugi. Zato se zdi nujno, da se med seboj razumemo, usklajeno in definirano izrazoslovje pa se tudi s pomočjo tega slovarja uveljavi v vsakdanjem strokovnem dialogu.

Podobno funkcijo ima tudi slovar *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja*, le da avtor poudari potrebo po poenotenju angleških ustreznikov za slovenske termine (str. 8).

/Z/brati najpogostejše izraze, ki jih za označevanje pojavov v poklicnem in strokovnem izobraževanju uporabljamo v Sloveniji, ter vzpostaviti ustrezno besedno in pojmovno zvezo s tistimi, ki se uporabljajo v uradnem angleškem strokovnem izrazju v Evropski uniji. To je potrebno in nujno zaradi čim bolj enopomenskega razumevanja in uporabe pojmov in izrazov v različnih povezavah, po drugi strani pa zaradi tega, da bi pri sporazumevanju s tujejezičnim (strokovnim) okoljem imeli na voljo ustrezne angleške sopomenke.

Tudi avtorji *Terminološkega slovarčka karijerne orientacije* so v uvodu izpostavili pomembnost poenotene terminologije (str. 9).

Enotnejša terminologija bi morala olajšati sodelovanje med institucijami, ki izvajajo karierno orientacijo in sorodne oblike dejavnosti. Menimo, da bo prispevala tudi k večji jasnosti pri financiranju dejavnosti, saj je bilo v preteklosti večkrat slišati pripombe o nejasni terminologiji.

---

⁷⁶ Po letu 1990 je v Sloveniji izšlo skoraj 300 terminoloških slovarjev, večina je razlagalnih, nekateri pa so večjezični.

Na pojmovnem pristopu so svoje terminološko raziskovanje in delo utemeljili tudi v Sekciji za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.⁷⁷ V obdobju 2002–2015 so objavili 14 razlagalnih terminoloških slovarjev v knjižni in/ali elektronski obliki, in sicer planinski slovar, geografski slovar, gemološki slovar, geološki slovar, čebelarski slovar, gledališki slovar, smučarski slovar, farmacevtski slovar, botanični slovar, veterinarski slovar, tolkalni slovar, slovar avtomatike, slovar uporabne umetnosti in urbanistični slovar.⁷⁸ Izdali pa so tudi dvojezični slovar elektronike, elektrotehnike in telekomunikacij. Izhodišče njihovega dela je pojem kot miselna enota, termin pa je njegovo poimenovanje. Pojmi so med seboj povezani in gradijo pojmovni sistem, ki je predstavljen v konkretnem terminološkem slovarju. Primarni naslovnik takega terminološkega slovarja je strokovnjak, ki pozna pojmovni sistem svoje stroke.

Terminološka podatkovna zbirka odnosov z javnostmi Termis pa je primer terminološkega vira, v katerega so s kolokacijami in s po dvema korpusnima zgledoma rabe za vsako kolokacijo vključeni podatki o leksikalnosemantičnem okolju terminov (Logar, Gantar, Kosem 2014). Kolokacije so členjene glede na slovnično zgradbo in pomensko povezanost, tako so v okviru termina *odnosi z javnostmi* navedene kolokacije, npr. izvajalec (*odnosov z javnostmi*), predstavnik (*odnosov z javnostmi*), vodja (*odnosov z javnostmi*); funkcija (*odnosov z javnostmi*), naloga (*odnosov z javnostmi*); odlični (*odnosi z javnostmi*), profesionalni (*odnosi z javnostmi*); potrebovati (*odnose z javnostmi*), prakticirati (*odnose z javnostmi*), izboljšati (*odnose z javnostmi*). V uvodu *Termisa* sicer ni omenjeno, komu je terminološka podatkovna zbirka primarno namenjena, glede na vrsto informacij, ki so vanjo vključene, npr. kolokacije, primeri rabe, daljše razlage, pa sklepamo, da je zasnovana za širši krog uporabnikov terminologije.⁷⁹

⁷⁷ O terminološkem delu v Sekciji za terminološke slovarje gl. npr. B. Košmrlj-Levačič (2007); B. Košmrlj-Levačič (2009); T. Fajfar (2013); T. Fajfar, M. Žagar Karer (2015a).

⁷⁸ Elektronske različice so prosto dostopne na Terminologišču (<http://isjfr.zrc-sazu.si/terminologisce>).

⁷⁹ Po N. Logar Berginc (2009: 230) v terminoloških slovarjih, zasnovanih za vse skupine uporabnikov terminologije, razlage ne bi smele biti preveč specializirane, vključevali naj bi kolokacije, primere rabe, prevode v vsaj en tuji jezik, vse sopenke z normativno usmeritvijo ipd.

V *Turistični terminološki slovar* je vključeno ponazarjalno (ilustrativno) gradivo, pridobljeno, razen nekaterih izjem, iz turističnega korpusa TURK. V slovarskem sestavku to gradivo sledi definiciji in vsebuje kolokacijske in stavčne zglede dejanske rabe terminov. Njihovo vključitev v slovar utemeljuje V. Mikolič (2013: 33): »Ožji in širši kontekst terminov se je pokazal za zelo pomembnega pri prepoznavanju terminov, saj je bilo šele s pomočjo analize sporazumevalnega okolja mogoče natančno določiti njihov pomen.«

Kot je razvidno iz predstavljenih odlomkov uvodov, so terminološki slovarji, namenjeni področnim strokovnjakom, relevantni zlasti za urejanje terminologije, ki naj prispeva k učinkovitemu strokovnemu sporazumevanju. Njihova najpomembnejša lastnost je strokovna verodostojnost. Š. Vintar (2008: 47) ugotavlja, da so ti slovarji »za prevajalce bistveno manj uporabni«. Seveda velja tudi obratno: slovarji, ki so namenjeni različnim uporabnikom terminologije in imajo njim prilagojene informacije, npr. manj specializirane definicije, so gotovo manj uporabni za strokovnjaka.

3.5 SLOVENSKA PRAVNA TERMINOLOGIJA

Pravni pojmi so podvrženi relativno hitremu spreminjanju,⁸⁰ kar je posledica družbeno-političnih sprememb v družbi, ki jo pravo ureja. S slovensko osamosvojitvijo so se umaknili tipični pojmi preteklega sistema, npr. *delovna organizacija*, *gospodarsko sodišče*, *minulo delo*, *narodna banka*, *samoupravljanje*, *sestavljena organizacija združenega dela*, *temeljna organizacija združenega dela*, *temeljni zakon*, *vojaško sodišče*, *združeno delo*. Pojmi se tudi v obdobju po 1991 spreminjajo, tj. postanejo zastareli oz. se pojavijo novi, npr. *obvezni pripor* je bil aktualen do leta 1996, *beneficirana delovna doba* do leta 2000, *gospodarski prestop* do leta 2002, *socialno stanovanje* do leta 2003, *vajenec* do leta 2006, *delovna knjižica* do leta 2009, *zajamčena plača* do leta 2012, *invalidnina* do leta 2013.

⁸⁰ Pri čemer to ne velja za vse pojme, značilno je zlasti za pojme s področja oblastne in družbene organiziranosti.

Pojavili so se novi pojmi, npr. *zaključni izpit* po letu 2004, v *Kazenski zakonik* iz 2008⁸¹ in v *Kazenski zakonik* iz 2012⁸² so vključeni *uboj* (115. člen), *umor* (116. člen) in *uboj na mah* (117. člen), v *Kazenskem zakoniku* iz 2004⁸³ pa sta v 127. členu omenjena samo *umor* in *uboj na mah*. *Uboj* je 'kaznivo dejanje, ki ga stori, kdor naklepno odvzame življenje drugi osebi', *umor* je 'hujša oblika uboja zaradi storilčevega namena ali načina storitve, npr. iz koristoljubnosti, na zahrbtnen način', *uboj na mah* pa je 'uboj, ki ga storilec izvrši brez predhodnega načrtovanja, ker ga je ubiti močno razdražil' (definicije so iz nastajajočega PTS). Navedimo še primer iz predloga *Družinskega zakonika*,⁸⁴ ki je želel na novo definirati *zakonsko zvezo* in *družino* glede na pojma v veljavnem *Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*, v katerem je *družina* opredeljena kot »z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene« (2. člen), *zakonska skupnost* pa kot »življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo« (3. člen). V predlogu *Družinskega zakonika* je bila *družina* definirana kot »življenjska skupnost otroka z enim ali obema od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice« (2. člen), *zakonska skupnost* pa kot »življenjska skupnost moškega in ženske, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje ureja ta zakonik« (3. člen). Z vidika dopolnjevanja in spreminjanja pravne terminologije je bil zelo pomemben pristop Slovenije k EU in sprejetje pravnega reda EU.

3.5.1 Začetki slovenske pravne terminologije

Prvi poskusi oblikovanja slovenskih pravnih terminov v uradovalnih besedilih so se pojavili v 2. polovici 18. stoletja, ko je slovenski jezik v uradovanju začel preraščati zgolj ustno prakso. Sklep, ki je določal, da se patentni o pomembnih gospodarskih, vojaških, finančnih in zdravstve-

⁸¹ *Kazenski zakonik (KZ-1)*. UL RS, št. 55/2008.

⁸² *Kazenski zakonik (KZ-1-UPB2) (uradno prečiščeno besedilo)*. UL RS, št. 50/2012.

⁸³ *Kazenski zakonik (KZ-UPB1) (uradno prečiščeno besedilo)*. UL RS, št. 95/2004.

⁸⁴ Predlog je bil 16. junija 2011 potrjen v Državnem zboru, naslednje leto pa so ga volivci na referendumu zavrnil.

nih zadevah prevedejo v slovenski jezik, je začetek poslovno-uradovalega jezika (Orožen 1996: 326–327). S prevodi naj bi bilo Slovencem onemogočeno, da bi se pri neizpolnjevanju svojih dolžnost do države izgovarjali na jezikovno nerazumevanje predpisov. M. Orožen (1996: 329) za prevode patentov ugotavlja močno kalkiranje na ravni izrazja in skladnje, za prelom s tradicijo kalkiranja izpostavi Metelkov prevod *Gozdne naredbe* iz 1824: »Celotno besedilo patenta, ki obsega preko osemintrideset strani, izpričuje na vseh jezikovnih ravneh slovnično urejenost /.../ Pravo presenečenje pa so tisti »gozdarski termini«, ki so bili ovira za prevajanje ob koncu 18. stoletja.« (Orožen 1996: 334–335)

S formalnopravno ureditvijo slovenskega jezika v drugi polovici 19. stoletja se je slovenska pravna terminologija začela oblikovati sistematično in organizirano. Pojavili so se prvi poskusi urejanja slovenske pravne terminologije, npr. *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Oesterreichs. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe* (1853), *Nemško-slovenska pravna terminologija* (1894). Avtor *Nemško-slovenske pravne terminologije* je bil Janko Babnik, ki je opravil redakcijo gradiva, izpisanega iz državnih in deželnih zakonikov.⁸⁵ Po opravljeni redakciji je gradivo pregledal urednik slovenske izdaje državnega zakonika K. Štrekelj. Pred Babnikom so pobude za poenotenje slovenske pravne terminologije dajali posamezniki v slovenskih pravnih revijah. Prva slovenska pravna revija je bil *Pravnik slovenski: list za pravosodje, upravo in državoslovje*, ki je pod uredništvom Jakoba Radoslava Razlaga zaradi premalo zanimanja s strani piscev in naročnikov izhajal le tri leta (1870–1872). Leta 1881 je pod uredništvom Alfonza Moscheja izšel *Slovenski pravnik: glasilo društva »Pravnik« v Ljubljani*. V 1. številki II. letnika Slovenskega pravnika (1882: 25–26) je nepodpisani avtor članka *O pravni terminologiji* zapisal:⁸⁶

Kadar nasprotniki slovenskemu uradovanju z dokazi ničesar opraviti ne morejo, tedaj sklicujejo se na revščino slovenskega jezika, tedaj naglašajo pred vsem, da nimamo nikake pravne terminologije, da se rabijo za jeden

⁸⁵ Izpisali so ga člani odbora društva Pravnik, ki je bilo ustanovljeno leta 1889. Več o društvu gl. J. Šinkovec (1988).

⁸⁶ Avtor je bil najbrž A. Mosche (Kranjc 1998: 178).

in isti pojem raznovrstni izrazi, tako da končno nikdo ne ve, kaj je pravo, in kaj da naj se definitivno rabi. Resnica je, da je naša pravna terminologija še močno v neredu, in da se časih rabi za jedno in isto več izrazov.

Avtor je članek zaključil z ugotovitvijo, ki je aktualna še danes, še posebej v kontekstu terminologije v EU – slovenska pravna terminologija se mora poenotiti, saj je zaradi množice poimenovanj za isti pojem oteženo strokovno sporazumevanje.

Živa potreba pa je, da se nekoliko uredi naša terminologija tako, da se bode za jeden in isti pojem po vsej Sloveniji rabil jeden in isti izraz. To nas je napotilo, da bodemo na tem mestu v prihodnjih objavljali kratko najpotrebnejše izraze obsežajočo pravno terminologijo v ta namen, da bi se tu priobčeni izrazi v rabo upeljali povsod po slovenskej zemlji.

V *Slovenski pravnik* z dne 15. februarja 1882 je bil prvič vključen nemško-slovenski slovarček terminov, in sicer od *Abänderung* (slv. *predrugačiti*) do *Ausbleiben* (slv. *izostati*). Slovarski dodatek je bil vključen tudi v naslednje številke, termini na črko Z so bili vključeni v zadnjo, 12. številko II. letnika *Slovenskega pravnika*.⁸⁷ Leta 1946 je začel izhajal *Ljudski pravnik*, ki od 1953 naprej izhaja pod naslovom *Pravnik*.⁸⁸

3.5.2 Sodobna slovenska pravna terminologija

Pravna terminologija je tema, ki zanima tako pravnike kot jezikoslovce. V reviji *Pravna praksa: časopis za pravna vprašanja*, ki izhaja od 1982, s posebno izdajo *Evro PP: evropsko pravo in praksa*, ki izhaja od leta 2003, so pravni terminologiji namenjene tri rubrike. *Jezikovni kotiček* terminologijo analizira z jezikovnega vidika, *Terminološki kotiček* s strokovnega vidika, *Evropski terminološki kotiček* pa je v obdobju 2007–2009 predstavljal terminologijo, ki označuje osnovne pojme EU. Prav tako redno izhajajo znanstvene in strokovne monografije ter priročniki o

⁸⁷ Izhajal je med letoma 1881–1944.

⁸⁸ Natančneje o razvoju slovenske pravne terminologije v M. Jemec Tomazin (2010).

slovenski pravni terminologiji, npr. *Jezikovne reže* (Kalin Golob 2001a), *Jezikovne reže II* (Kalin Golob 2003b), *Mostovi prava* (Novak 2004b), *Mostovi prava II* (Novak 2006), *Mostovi prava III* (Novak 2008), *Kotički pravnega jezika* (Logar 2009), *Slovenska pravna terminologija* (Jemec Tomazin 2010), *Jezikovne trajnice* (Verovnik 2012).

Sodobnega slovenskega pravnega terminološkega slovarja še nimamo. Pripravljajo ga v Sekciji za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v sodelovanju s Pravno fakulteto Univerze v Ljubljani. Vseboval bo sodobno slovensko pravno terminologijo, ki označuje pojme slovenskega prava, in delno pravno terminologijo, ki je postala relevantna po pristopu Slovenije k EU. O tem, da je pravna terminološka zbirka nujna, saj prispeva k ustaljenosti terminologije, je pisal že Danilo Majaron konec 19. stoletja. Opozoril je na številne sopomenke, ki si jih izmišljajo pravniki, ker nimajo terminološke zbirke, v kateri bi preverili, ali za posamezen pojem termin še obstaja (Majaron 1890: 267–268).

Jako nevarno je uže to, da nimamo nikake zbirke terminoloških izrazov, ki so sedanjí čas v rabi. Najboljša terminologija nič ne velja, ako se ž njo seznaniti ne moreš. Za nas je zbirka bistvena potreba. /.../ V našem pravníškem jeziku je res nesrečno število sosmiselnih besed ali sinonimov, a tega je krivo najbolj to, ker se posamezen pravnik za vsak slučaj z najboljšo voljo nima česa držati, nego si mora večkrat sam ustvariti značilno, različno od doslej dane in znabiti jako razširjene besede, katera pa njemu ni bila znana. Število sinonimov, katere najmanj trpí pravníški jezik, dá se znatno zmanjšati jedino le s kolikor moči obsežno zbirko pravníških besed. Takšna zbirka bila bi torej učni pripomoček, a ob jednem pomagala bi svojim besedam do tehnične veljave, jeziku do stalne terminologije.

Edini slovenski pravni terminološki slovar je izšel leta 1999 (*Pravni terminološki slovar: Gradivo*), a je z vidika sodobne pravne terminologije zastarel, saj vključuje gradivo do 1991. Leta 1986 je izšel leksikon *Pravo*, prenovljena in razširjena izdaja pa leta 2003. P. Apovnik in L. Karničar sta avtorja *Slovarja pravnega in ekonomskega jezika* (nemško-slovenski del je izšel leta 1989, slovensko-nemški pa leta 1996). Leta 2001 je izšel *Slovensko-angleški pravni slovar*, avtor je T. Longyka, ki je tudi soavtor

Hrvaško-slovenskega/angleškega slovarja (2003).⁸⁹ Prav tako je leta 2003 izšel *Angleško-slovenski pravni slovar*, katerega avtorji so P. Longyka, J. Bajuk, S. Fajdiga in G. Podbevšek. Našteti dvojezični slovarji ne vsebujejo definicij. Pravna terminologija v EU je prosto dostopna na spletu, npr. v večjezičnem tezavru *Evrovoc*,⁹⁰ terminoloških zbirkah *Evroterm* in *IATE*, *Glosarju EUABC*.⁹¹

Značilnosti slovenske pravne terminologije

V nadaljevanju bo slovenska pravna terminologija opredeljena z vidika besednovrstnosti, predstavljeni bodo pravni termini, ki nastanejo s terminologizacijo, in pravni termini, ki se determinologizirajo, izpostavljena pa bo tudi posebna skupina pravnih terminov – latinski termini.

Pravni termini glede na besedno vrsto

Termini v nastajajočem *Pravnem terminološkem slovarju* so besednovrstno samostalniki. Tudi sicer so termini kot poimenovanja za pojme tipično samostalniki, kar ugotavljajo npr. M. T. Cabré (1999: 87), A. Vidovič Muha (2000: 117), Š. Vintar (2008: 40–41). Kot glagolski izjemi v sicer večinsko samostalniški terminologiji se večkrat navajata vojaška in športna terminologija (Logar, Vintar 2008: 8), M. Žagar Karer (2011: 32–33) pa opozarja, da je pojavljanje nesamostalniških terminov odvisno zlasti od obravnavanega strokovnega področja, tako so v glasbeni terminologiji tudi prislovi, npr. *allegro*, *forte*, v gledališki pa medmeti, npr. *Bis!*, *Bravo!*

Večbesedni pravni termini so skladenjsko najpogosteje samostalniške besedne zveze z levim pridevniškim prilastkom, ki je tudi sicer tipična struktura terminov, npr. *abstraktna odškodnina*, *begosumni obdolženec*, *civilna pravda*, *objektivni rok*, *odločilni veto*, *pravni posel*, *trditveno breme*, *vegana pogodba*. Pojavljajo se tudi tribesedni termini, npr. *abstraktni pravni posel*, *aktivna volilna pravica*, *aktivna stvarna legitimacija*, *beneficirana delovna doba*, *civilni sodni postopek*, celo štiri-

⁸⁹ Drugi avtorji so še Zoran Galić, Tomislav Laušin in Nina Nikolić.

⁹⁰ Spletni vir: <http://eurovoc.europa.eu/>.

⁹¹ Spletni vir: <http://sl.euabc.com/>.

besedni termini, npr. *pravo gospodarsko kaznivo dejanje*, in petbesedni, npr. *absolutno bistvena kršitev določb postopka*, *relativno bistvena kršitev določb postopka*. Termini imajo tudi skladenjsko strukturo s samostalniškim jedrom in desnim samostalniškim prilastkom, npr. *domneva nedolžnosti*, *avtonomija volje strank*, *cena posebne priljubljenosti*, pogost pa je tudi desni predložni samostalniški prilastek, npr. *cesija v zavarovanje*, *davek na dodano vrednost*, *izpolnitev z zamudo*, *izročitev na dolgo roko*, *menica na lastni ukaz*, *pogodba v korist tretjega*.

Glagoli v nastajajoči *Pravni terminološki slovar* ne bodo vključeni. A. Žele (2004: 78) ugotavlja, da so glagoli »zaradi svoje organizacijske vloge v stavčnih povedih povsem netipična besedna vrsta za termine – večina potencialnih glagolskih terminov je že tako in tako izimenskih«. Ločuje med prvotnimi glagolskimi termini, ki so enobesedni, npr. *abrogirati*, *agitirati*, *prelastniniti* *ratificirati* *reprezentirati*, in drugotnimi glagolskimi termini, ki lahko tvorijo samo besednozvezne termine, npr. *imeti pravico*, *kršiti obveznost priznati pravico*, *ugoditi pritožbi* (Žele 2004: 86–89). Z glagolskimi pravnimi termini se je ukvarjala tudi M. Jemec Tomazin (2010: 189–210), ki je sestavila tipologijo glagolskih terminov v Evrotermu, kamor je uvrstila terminološke glagole, npr. *apelirati*, *izterjati*, *legalizirati*, terminologizirane glagole, npr. *obvezovati*, *odstopati od*, *opozarjati*, glagole v terminoloških besednih zvezah, npr. *odreči se imuniteti*, *opustiti carine*, *pobotati zneske*, in glagole v obrazcih, npr. *nemudoma podati svoje mnenje*, *neposredno ali posamično zadevati*.

Tipične zveze so v terminološkem viru, kot je Evroterm, ki je primarno namenjen prevajalcem, smiselne, saj so za prevajalca enako pomembne kot termini (Vintar 2008: 41). Tudi M. Chromá (2007: 444–45) kot eno od skupin pravne terminologije v kontekstu jezika za pravne namene (ang. *language for legal purposes*)⁹² prepoznava tipične zveze, npr. *statu-*

⁹² Jezik za pravne namene je vrsta jezika za specialne namene (ang. *language for special purposes*) v okviru specialne leksikografije, ki se je v 70. letih prejšnjega stoletja začela razvijati vzporedno s terminologijo in terminografijo. Specialna leksikografija je podvrsta leksikografije, ki se ukvarja z izdelavo slovarjev, v katere so vključene leksikalne enote oz. termini, ki opisujejo pojme specializiranih področij (Bowker 2003: 154).

tory presumption of paternity of husband of mother, unless the Act provides otherwise, where it appears to the judge that. M. Gačić (2011: 89) pa se na podlagi analize prevodov pravnih besedil iz hrvaščine v angleščino sprašuje, ali je terminologija res samo tisto, kar je bilo do zdaj razumljeno kot terminologija, tj. zlasti samostalniki, samostalniške zveze, redko glagoli, ali je terminologijo treba razumeti širše.

Pri odgovoru na to vprašanje je verjetno treba upoštevati uporabnika terminologije, saj različne skupine uporabnikov terminologijo dojemajo in uporabljajo na različne načine. Strokovnjak termin razume kot poimenovanje za pojem s strokovno vsebino, ki jo želi sporočiti, prevajalec pa terminologijo uporablja v kontekstu besedila, ki ga prevaja. Zaradi tega potrebuje informacije o tipičnih zvezah, katerih del je tudi termin, oz. informacije o neposrednem besedilnem okolju termina.

Terminologizirani pravni termini

Velik delež pravnih terminov je nastal s terminologizacijo, kar je v povezavi s pravom kot sistemom pravil, ki predpisujejo vedenje in ravnanje v družbi. A. Vidovič Muha (2000: 116) terminologizacijo opredeli kot »poimenovanje posebnega, manj znanega z izrazom, ki je vsaj v svojem osnovnem pomenu del splošne zavesti«. Pravni termin, ki nastane s terminologizacijo, označuje pravni pojem, pri čemer nestrokovnjaki (nepravniki) s terminom praviloma razumejo splošni pomen. Na to opozarja več avtorjev, med drugimi tudi N. Visković (1989: 65), ki terminologizirane pravne termine, npr. *dobri običaji*, *javni interes*, *nevarna stvar*, *skrb*, *vznemirjanje javnosti*, označi kot bolj fleksibilne in manj določne kot t. i. čiste pravne termine, za katere velja večja določnost in so v funkciji neposrednega zagotavljanja pravne varnosti. Govori o paradoksu, da so določnejši pravni termini državljanom manj razumljivi, nedoločnejši pa bolj (Visković 1989: 66). Pri tem je treba poudariti, da je to razumevanje samo navidezno, saj nepravnik s terminom, ki je nastal s terminologizacijo, praviloma razume splošni izraz. Temu pritrди tudi H. Mattila (2006: 100) in opozori, da je navidezno razumevanje veliko bolj nevarno od nerazumevanja. Strinjata se tudi K. Škrubej (2002: 1146) in A. Igličar (2002: 1059), ki izpostavi:

Spremenjeni pomen besede iz vsakdanjega pogovornega jezika je najpogosteje opredeljen z večjo natančnostjo ali posebej določeno vsebino, ki jo opredeljujeta pravna praksa in teorija (na primer otrok v kazenskem pravu, malomarnost, skrajna sila, čoln itn.). Poznavanje pravne vsebine teh izrazov je povezano s poklicnim pravniškim izobraževanjem in usposabljanjem. Takšno specifično pravno izrazoslovje omogoča neposredno razumevanje med pravniki, medtem ko so potrebna dodatna pojasnila ljudem brez pravniške izobrazbe. Pogosto tu nastajajo nesporazumi zaradi preveč dobesednega razumevanja nekaterih pravnih izrazov v vsakdanjem življenju (na primer enačenje poslovne sposobnosti s poslovnostjo).

Terminologizirani pravi termini označujejo pravne pojme in so vsebinsko določnejši kot splošni izrazi, npr. termin *bramba* označuje 'storitev, pri kateri shranjevalec sprejme premično stvar, jo hrani in jo po preteku časa ali na poziv vrne položniku', v SSKJ pa je *bramba* razložena kot 'spravljanje, shranjevanje česa za določen čas'; termin *malomarnost* označuje 'zanemarjanje dolžne skrbnosti', v SSKJ pa je *malomarnost* razložena kot 'lastnost, značilnost malomarnega človeka'; termin *verjetnost* označuje 'stopnjo materialne resnice, za katero velja, da so razlogi, ki govorijo za resničnost določenega dejstva, močnejši od razlogov, ki govorijo proti', v SSKJ pa je *verjetnost* razložena kot 'lastnost, značilnost verjetnega'.⁹³

Determinologizirani pravni termini

Pravni termini lahko preko determinologizacije prehajajo v splošno leksiko. I. Meyer in K. Mackintosh (2000: 112) determinologizacijo opredelita kot proces, v katerem termin prestopi iz terminološke v splošnojezikovno rabo. Determinologizacija poteka stopenjsko, in sicer od delne terminologizacije, ki je najpogostejša, k popolni determinologizaciji. Delno determinologizirani termin⁹⁴ še vedno označuje

⁹³ Terminološke definicije so iz nastajajočega PTS, razlage pomenov pa so iz SSKJ. Naj tu omenimo še razliko med terminološko definicijo in razlago v splošnem slovarju. Terminološka definicija pojem umesti v pojmovni sistem, za razlago pa to ne velja. Več o definicijah v M. Žagar Karer (2011: 40–42).

⁹⁴ A. Žele (2004: 78) govori o polterminu (z opombo, da poimenovanje uporablja B. Poštolková) kot pomensko posplošenem izhodiščnem terminu.

pojem, ki ga v specializiranem besedilu označuje termin, pri popolni determinologizaciji pa na podlagi pomenskega prenosa nastane nov pomen, ki z izvornim pojmom oz. terminom ni več povezan (Žagar 2005: 40). Navedimo primer termina *hipoteka*, ki je v nastajajočem PTS definiran kot 'zastavna pravica na nepremičnini, ki je vpisana v zemljiško knjigo'. Tako je uporabljen npr. v 343. členu *Obligacijskega zakonika*.⁹⁵

Ko preteče čas zastaranja, se upnik, čigar terjatev je zavarovana z zastavo ali s *hipoteko*, lahko poplača le iz obremenjene stvari, če jo ima v rokah ali če je njegova pravica vpisana v javni knjigi.

Termin *hipoteka* je delno determinologiziran v primeru iz korpusa Gigafida. M. Žagar (2005: 47) ugotavlja, da se determinologizirani termini pogosto uporabljajo ravno v množičnih medijih.

Oktobra 2001 je bilo Abanki zastavljenih še 117 enot, 28. avgusta 2003 pa še 75, od tega 62 varovanih stanovanj in 13 hiš. Temu je treba dodati še prej omenjenih 6 parcel, na katerih se lahko zgradi 26 varovanih stanovanj in ki so tudi pod *hipoteko*.

Primer popolno determinologiziranega termina *hipoteka* je zgled, vključen v SSKJ v okviru iztočnice *hipoteka*; ima kvalifikatorja *preneseno* in *knjižno*. Pod zgledom je primer iz korpusa Gigafida.

zaostalost je najhujša *hipoteka* naše preteklosti

Najbrž vemo za *hipoteko*, ki jo ustvarjalnosti sodobnega človeka predstavljajo srčna obolenja, ko kljub neslutnemu razvoju medicine tolikokrat zamujamo v tekmi z prezgodnjo smrtjo.

Poleg delne in popolne determinologizacije, ki sta jezikvosistemski, je treba ločiti še individualno determinologizacijo, ki je besedilni pojav. Tako kot za popolno determinologizacijo tudi za individualno velja

---

⁹⁵ UL RS, št. 83/2001.

odmik od izvirnega pojma. Razlika med obema tipoma determinologizacije je, da je pri popolni pomen že ustaljen, pri individualni pa je pomen enkratni in ga je možno prepoznati le v konkretnem besedilu (Žagar 2005: 40).

Latinski pravni termini

Posebno skupino pravnih terminov predstavljajo latinski termini, ki imajo praviloma slovenske ustreznike, npr. *absolutio ab instantia* (zavrženje tožbe), *bona fides* (dobra vera), *cautio actoris* (tožniška varščina), *datio in solutum* (nadomestna izpolnitev), *damnum emergens* (navadna škoda), *delictum sui generis* (specifično kaznivo dejanje), *dolus* (naklep), *falsus procurator* (zastopnik brez pooblastila), *laesio enormis* (čezmerno prikrajšanje), *pretium affectionis* (cena posebne priljubljenosti), *pretium extraordinarium* (izredna cena), *pretium ordinarium* (redna cena). Oblikovala se je tudi posebna skupina večbesednih terminov s slovenskimi in latinskimi sestavinami, npr. *ad hoc arbitraža* (priložnostna arbitraža), *jamstvo del credere*, *klavzula rebus sic stantibus* (klavzula spremenjenih okoliščin), *prepoved reformatio in peius*, *priznanje de facto*, *priznanje de iure*, *ratio legis* vzročnost, *teorija ultra vires*. Posebej velja omeniti latinske izraze, ki ne označujejo pravnih pojmov, ampak imajo zlasti retorično funkcijo, npr. *ad libitum* (prepuščeno prosti odločitvi), *ad notam* (na znanje, v vednost) *de facto* (dejansko), *de lege ferenda* (s stališča morebitnega bodočega zakona, ki bi vprašanje uredil bolje, primerneje), *mutatis mutandis* (s potrebnimi spremembami).

Latinski pravni termini so pogostejši v besedilih pravne znanosti,⁹⁶ v katerih delujejo kot stilistično sredstvo, z njimi naj bi se dosegala večja verodostojnost besedila, poleg tega pa so kohezivni element med pravniki (Matilla 2006: 136–137). Tudi A. Igličar (2002: 1059) ugotavlja, da so latinski pravni izrazi »pomembna navezna točka pri stikih med pravniki tako v domačem prostoru kot še posebej na mednarodni

⁹⁶ Raba latinskih izrazov v sodbah je sporna z vidika njihove ne/razumljivosti, zaradi česar so si oblasti in jezikoslovci iz različnih držav prizadevali, da bi omejili rabo latinskih izrazov v sodbah. Tako je npr. francosko pravosodno ministrstvo leta 1977 predlagalo, naj se v sodbah višjih in nižjih sodišč latinski termini nadomestijo s francoskimi (Mattila 2006: 137–138).

ravni«. Pogostost rabe latinskih izrazov se razlikuje glede na pravno kulturo države, tako jih npr. v skandinavskih pravnih besedilih skoraj ni, pogosti pa so v angleških in ameriških (Matilla 2006: 137).⁹⁷ V slovenskem pravu je veliko latinskih izrazov v disciplinah starejših pravnih področij, npr. v civilnem in kazenskem pravu,⁹⁸ zlasti v teoretičnih besedilih, medtem ko je v disciplinah novejših pravnih področij ponekod aktualna raba angleških terminov, npr. *in-house naročilo* (*naročilo med povezanimi osebami*), *inter-brand konkurenca* (*konkurenca med znamkami*), *intra-brand konkurenca* (*konkurenca znotraj znamke*), *joint-venture pogodba*, *splitting*.

---

⁹⁷ Raziskava o rabi latinščine, v katero so bila vključena vrhovno sodišče ZDA, višje sodišče v Kaliforniji in višje sodišče v Massachusettsu, je potrdila, da je raba latinščine v drugi polovici 20. stoletja pogostejša, in sicer na račun neterminoloških izrazov, npr. *inter alia* (slv. med drugim), in izrazov, za katere obstajajo ustrezni angleški ustrezniki, npr. *sua sponte* namesto *on its own motion* (slv. na lastno pobudo) (Tiersma 2006: 33).

⁹⁸ Tako je npr. v *Teoriji obligacij* (Cigoj 1981) precejšnje število institutov definiranih s pomočjo latinskih izrazov. Navedimo nekaj primerov (poudarki dodani): »Poseben problem verzij zaradi dejanj tretjih so verzije zaradi kontraktov, ki so jih sklenile tretje osebe: obogatitve '*ex alieno contractu*'.« (str. 268); »Premoženjska korist je lahko neopravičeno povečanje premoženja (*lucrum emergens*) ali neutemeljena prihranitev izdatkov (*damnum cessans*).« (str. 268); »Prav tako plačniku ne gre regresna pravica, če je plačal zato, ker je želel dolžnika obdariti (plačilo *donandi gratia*).« (str. 286); »Če se torej iz zastave ne more poplačati celotna terjatev, marveč le v določenem odstotku, mora biti prvotni upnik najprej poplačan. (*Nemo contra se subrogasse censetur*).« (str. 286)

4

PREVAJANJE IN TERMINOLOGIJA V EU

Slovenska različica pravne terminologije EU se je začela sistematično oblikovati med prevajanjem pravnega reda EU v slovenščino, ki je moral biti preveden pred 1. majem 2004, ko je Slovenija postala država članica EU. Pravni red EU je za države članice zavezujoč, zato mora biti do pristopa posamezne države k EU v celoti preveden v jezik, ki ga država določi kot uradni jezik EU. Prevajanje v EU omejuje tako različnost pravnih redov kot različnost jezikov, saj pravni red EU združuje 28 nacionalnih pravnih redov in je ubeseden v 24 uradnih jezikih EU. Je avtonomni pravni red, ki je primaren v razmerju do nacionalnih pravnih sistemov. To pomeni, da so tudi pojmi EU avtonomni, kar je treba upoštevati pri njihovem poimenovanju. Izbrati je treba termin, ki pojem ustrezno označuje, in se izogibati rabi terminov, ki označujejo nacionalne pojme, kadar se ti bistveno razlikujejo od pojmov EU.

Prevajanje v pravnem kontekstu je specifično, saj je tudi prevod pravno besedilo, ki ima pravne učinke. Osnovna dilema, pred katero je postavljen prevajalec katerega koli besedila, je, do kolikšne mere naj sledi izvirnemu besedilu. Ali naj bo prevod zvest izvirniku ali je bistvo prevajanja v prenosu funkcije oz. namena izvirnika? Vprašanje je še pomembnejše pri prevajanju pravnih besedil s pravnimi učinki v okviru nadnacionalnega pravnega reda EU.

4.1 PRAVNO PREVAJANJE

Na izbiro prevajalskega pristopa k pravnemu prevajanju vpliva tip pravnega besedila. D. Cao (2007: 10–12) ločuje med tremi tipi pravnih prevodov. Prvi tip je pravni prevod za normativne namene, ki ima enako funkcijo kot izhodiščno besedilo in ima status verodostojne različice.

Drugi tip je pravni prevod za informativne namene, ki ima konstativno ali deskriptivno funkcijo. Sem spadajo prevodi različnih vrst pravnih besedil, npr. zakonov, sodnih odločb, znanstvenih del. Tretji tip pa je pravni prevod za splošne pravne ali sodne namene, ki je praviloma opisen in namenjen informiranju. Gre za prevode, ki se lahko uporabijo kot dokaz v sodnem postopku, npr. prevode izjav, pogodb, sporazumov, poročil izvedencev, in so namenjeni stranki, ki ne razume jezika sodišča, ali pa odvetnikom in sodišču, ki jim izvirno besedilo ni dostopno. Od drugega tipa prevoda se loči po tem, da vključuje tudi besedila nepravnikov.

Zanimala nas bodo normativna pravna besedila, ki predpisujejo in urejajo razmerja v družbi, zaradi česar imajo pravne učinke. Tudi pravni prevod je pravno besedilo, ki se od drugih strokovnih prevodov⁹⁹ bistveno razlikuje ravno po tem, da lahko pravno učinkuje. Za pravna besedila je zaradi njihovega normativnega značaja dlje časa kot za druge vrste besedil veljalo dobesedno prevajanje. Šele v 20. stoletju so prevajalci manj uporabljanih uradnih jezikov začeli zahtevati enake jezikovne pravice in tako omogočili postopen razvoj od dobesednega do idiomatskega prevoda in nazadnje do metod dvojezičnega pripravljavanja zakonodajnih besedil v Kanadi, pri katerih prevajalec sodeluje kot sopripravljevalec besedila (Šarčević 1997: 24).¹⁰⁰

⁹⁹ M. Snell-Hornby (1988; povzeto po Kocbek 2011: 83) ločuje med tremi vrstami prevodov: literarnim prevodom, splošnojezičnim prevodom in strokovnim prevodom.

¹⁰⁰ V poznih 70. letih prejšnjega stoletja so zakonodajne reforme v Kanadi vplivale na nove, dvojezične metode nastajanja zakonodajnih besedil, ki naj bi izboljšale kakovost francoskih besedil, ki so bila do takrat zgolj prevodi izvirnih angleških besedil. Kanadski zvezni oddelek za pravosodje je povabil francoske prevajalce na posvetovalne sestanke, ki so potekali še preden je nastalo angleško besedilo. Ker je bila vloga prevajalcev zgolj pasivna, poleg tega pa so sestanki potekali v angleščini, ta pristop ni bistveno vplival na kakovost francoskih besedil, zaradi česar je bila francoskim prevajalcem leta 1976 zupana aktivnejša vloga v zakonodajnem postopku. Z omejenimi pristojnostmi so začeli sodelovati že v procesu nastajanja izvirnega besedila, poleg tega pa so se tudi pripravljavci besedila posvetovali s prevajalci o določenih vprašanjih, ki so zadevala izvirno besedilo (Šarčević 1997: 96–97).

V 80. letih prejšnjega stoletja se je zaradi potrebe po redefiniranju načela, ki je določalo prevajanje pravnih besedil, pojavilo načelo pravne ekvivalence (Beaupré 1986; povzeto po Garzone 2000), ki je izpostavilo vprašanje pravnih učinkov prevoda v ciljni kulturi (Gémar 1997; povzeto po Garzone 2000). Pravni prevod naj bi imel enake pravne učinke oz. enak namen kot izvirno pravno besedilo (Šarčević 2001c: 81). V večjezičnem pravnem okolju to pomeni, da morajo biti vse jezikovne različice posameznega pravnega besedila usklajene glede na njegov namen oz. morajo predvideti enake pravne učinke. Zaradi tega S. Šarčević (2001c: 81) meni, da je zvestoba izhodiščnemu besedilu v okviru večjezičnih pravnih besedil nadomestila zvestoba enotnemu pravnemu instrumentu. Pri pravni ekvivalenci gre za vzporednice z dinamično ekvivalenco (Nida in Taber 1982), pragmatično ekvivalenco (Koller 1992) in komunikacijsko ekvivalenco (Newmark 2000).¹⁰¹ Tako npr. A. Wagner (2003: 178) ekvivalenco v pravnem prevodu opredeli kot dinamično ekvivalenco, ki naj bi jo pri prevajanju upoštevala večina pravnih prevajalcev, če ne celo vsi.

Pravni prevod ni specifičen samo zaradi pravnih učinkov, ki jih predvideva, ampak tudi zato, ker je prevod pravnega reda (de Groot in van Laer 2008; Biel 2008). Izhodišče za pravno prevajanje je poznavanje različnih pravnih sistemov, ki omogoča prenos iz izhodiščnega pravnega reda v izhodiščnem pravnem jeziku v ciljni pravni red v ciljnem pravnem jeziku. Prevajalci, ki prevajajo pravna besedila, praviloma niso pravniki, najpogosteje so polstrokovnjaki, specializirani za pravno prevajanje. G. Garzone (2000) opozarja, da za razliko od pravnikov prevajalci pri svojem delu vedno tvegajo, da bodo prestopili meje svojih strokovnih kompetenc. Strokovnjak namreč prepozna pojme in termine, prevajalec kot področni nestrokovnjak pa pojmov ne pozna, zato je med prevajanjem strokovnih besedil pogosto ad hoc terminolog (Wright in Wright 1997: 147). Ad hoc terminološka raziskava poskuša odgovoriti na vprašanje, kaj določen termin pomeni oz. kako ga prevesti (Lacroix 2010: 28). Pri iskanju ustreznika mora prevajalec najprej preveriti, ali je že vključen v terminološke vire. Če ga terminolo-

¹⁰¹ Teorijo ekvivalence je utemeljil E. A. Nida (Nida, Taber 1982), ki je opredelil dva pristopa k prevajanju: dinamično (ali funkcionalno) ekvivalenco in formalno ekvivalenco. Prva temelji na načelu enakega učinka prevoda glede na izhodiščno besedilo, druga pa je rezultat dobesednega prevoda.

ški viri ne potrjujejo, je treba opredeliti strokovno področje, na katerem se uporablja, določiti izhodiščni termin, preveriti njegovo definicijo in rabo v besedilih. To omogoča prepoznanje ključnih besed za iskani termin, s katerimi je mogoče ta termin poiskati v besedilih z zadevnega strokovnega področja v ciljnem jeziku (Lacroix 2010: 28).

Mnenja, kako aktivna naj bo prevajalčeva vloga pri prevajanju pravnega besedila, so različna, na splošno velja, da mora prevajalec besedilo razumeti, vzdrži pa naj se pravne interpretacije (npr. Šarčević 1997: 91–92).¹⁰² Na drugi strani pa J.-C. Gémard (1995b; povzeto po Harvey 2002: 182) predlaga, da bi morali biti prevajalci najprej usposobljeni za interpretacijo besedila. M. Chromá (2009: 28) opozarja, da mora prevajalec popolnoma razumeti izvirno besedilo, da ga lahko ustrezno prevede. Proces prevajanja poteka od semantične in pravne interpretacije izvirnega besedila v izvirnem jeziku prek medjezikovnega prenosa interpretiranih informacij do prilagoditve prenesenih informacij v ciljnem jeziku. Opozarja na nevarnost samo semantične interpretacije, pri kateri so izrazom pripisani pomeni, ki so najbolj običajni – praviloma gre za prve pomene izrazov v splošnem slovarju (Chromá 2009: 30–31).

4.1.1 Pravno prevajanje v EU

V okviru pravnega prevajanja v EU posebno mesto pripada pravnemu prevodu EU, ki označuje prevod, ki je normativen oz. zavezujoč. Pravni red EU je nadnacionalen in izhaja iz pravnih tradicij držav članic. Združuje tako značilnosti kontinentalnega kot anglosaškega prava, na-

---

¹⁰² M. Akehurst je bil prevajalec v skupini, ki je pripravljala angleško različico *Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti*. Pri pripravi angleške različice besedila je med seboj primerjal vse obstoječe jezikovne različice posameznega besedila, francosko, nemško, italijansko in nizozemsko, pri čemer je v primeru nejasnosti prednost dal francoski in nemški različici, ker sta bili italijanska in nizozemska različica njuna prevoda (Akehurst 1972; povzeto po Šarčević 2001b: 39). Kadar so bile nejasne vse različice, je v prevodu nejasnost ohranil, saj je bila njegova naloga prevod besedila in ne njegovo izboljšanje (Akehurst 1972; povzeto po Šarčević 1997: 92).

dalje pa še posebnosti pravnih tradicij (germanske, romanske, skandinavske in pravne tradicije vzhodne Evrope) znotraj kontinentalnega prava. V primeru pravnega prevoda EU se v vsej svoji razsežnosti pokaže osnovna težava pravnega prevajanja, ki je neskladnost oz. različnost pravnih redov. Pravni redi so lahko tako specifični, da so določeni pojmi značilni samo za določen pravni red (Janulevičienė in Rackevičienė 2011; Harvey 2000). Gre za nacionalno specifične pojme, zlasti pravne poklice, sodišča, različna pravna področja in pripadajoče institute (Cao 2007: 60–63), npr. *equity*, *common law*, *barrister*, za katere v ciljnem jeziku ni mogoče najti ustreznega poimenovanja (prim. Šarčević 1997: 233; Gotti 2009: 281; Kocbek 2011: 98).¹⁰³

R. Somssich, J. Várnai in A. Bérczi (2010: 94) poročajo o težavah pri prevajanju kulturno specifičnih pojmov oz. njihovem poimenovanju v ciljnem jeziku v kontekstu EU. Navajajo primer s področja izobraževanja, ko so pripravljavci besedila uporabili pojme iz svojih nacionalnih sistemov (npr. *grammar school*, *public school*, *college*, *baccalauréat*), ne da bi se zavedali razlik v različnih nacionalnih sistemih držav članic. Nacionalno specifični termini včasih ostanejo neprevedeni, sledi pa jim razlaga v oklepaju.

Stopnja prevedljivosti pravnega besedila je odvisna od sorodnosti izhodiščnega in ciljnega pravnega sistema (Berteloot 1999), upoštevati pa je treba tudi sorodnost izhodiščnega in ciljnega jezikovnega sistema. G.-R. de Groot (1992; povzeto po Kocbek 2011: 153) loči štiri stopnje zahtevnosti pri prevajanju pravnih besedil glede na sorodnost oz. različnost pravnega in jezikovnega sistema. V prvi skupini sta pravna in jezikovna sistema sorodna (npr. slovenski in hrvaški), v drugi skupini sta pravna sistema sorodna, jezikovna pa ne (npr. nizozemski in francoski), v tretji skupini sta pravna sistema nesorodna, jezikovna pa sorodna (npr. nemški in nizozemski), v četrti skupini pa sta pravna in jezikovna

¹⁰³ S. Šarčević (1989: 215) kot primer dobesednega prevoda, ki je v ciljnem jeziku transparenten, navaja tujejezične ustreznike za termin *samoupravljanje* (ang. *self-management*, nem. *Selbstverwaltung*, fr. *autogestion*). Na drugi strani pa navaja z vidika transparentnosti manj primerne tujejezične ustreznike za termin *organizacija združenega dela* (ang. *organization of associated labor*, nem. *Organisation der vereinten Arbeit*, it. *organizzazione del lavoro associato*).

sistema nesorodna (npr. anglosaški in kontinentalni sistem). A. Kocbek (2011: 157) opozori še na dva položaja. Pri prvem gre za prevajanje znotraj mednarodnega ali nadnacionalnega pravnega reda, pri katerem je treba biti posebno pozoren pri prevajanju terminov, ki izhodiščno označujejo nacionalni pojem, v nenacionalnem kontekstu pa označujejo drug oz. vsaj delno spremenjen pojem, pri drugem pa za prevajanje med sorodnima pravnima sistemoma, pri čemer se uporabi tretji jezik, najpogosteje angleščina.

V prevajanje v okviru EU je vključenih 24 jezikov, 28 nacionalnih pravnih redov in pravni red EU. Izhodiščni jezik je najpogosteje angleščina, v kateri nastane največ zakonodajnih besedil. Angleščina pa je jezik sistema *common law*, ki se bistveno razlikuje od kontinentalnega prava.¹⁰⁴

Prevajanje terminov, ki jih uporabljajo pravniki v Franciji, Španiji ali Nemčiji, v angleščino je pogosto nemogoča naloga in nasprotno, v kontinentalnih jezikih ni izrazov, ki bi izrazili najosnovnejše pomene angleškega prava. Izraza *common law* in *equity* sta najboljša primera za to; ohraniti moramo angleška izraza /.../ ker noben izraz v francoščini ali kateremkoli drugem jeziku ne more ustrezno izraziti pomena teh izrazov, očitno povezanih s specifično zgodovino angleškega prava. (David 1980; povzeto po Gotti 2009: 281) (Prevedla T. F.)

Pri prevajanju iz angleščine je treba upoštevati, da je angleščina postala uradni jezik EU šele 1973, ko so bili osnovni pojmi EU že poimenovani, in sicer v francoščini (prim. Šarčević 2001a: 320; 2001b: 41–42).¹⁰⁵ Poleg

¹⁰⁴ V. Bhatia (1993: 137) navaja, da pripravljavec zakona v kontinentalnem pravu teži k temu, da bi bil razumljiv splošnemu naslovníku, pripravljavec zakona v *common law* pa, da ga ne bi napačno razumeli strokovnjaki. Sistem *common law* namreč temelji na doktrini *precedensa*, po katerem so sodne odločbe zavezujoče za kasnejše podobne primere. M. Gotti (2009: 278–279) o razliki v okviru sklepanja pogodb izpostavi, da ima v sistemu *common law* glavno avtoriteto besedilo samo, v kontinentalnem pravu pa je bistven namen strank, ki sklepata pravni posel.

¹⁰⁵ Pojavljajo se očitki, da je angleška terminologija pogosto neustrezen prevod francoske terminologije, npr. ang. *activity planification* za fr. *planification d'activités*; ustrezna zveza bi bila *activity planning* (Somssich, Várnai, Bérczi 2010: 89).

tega na angleščino v EU bistveno vplivajo nerojeni govorniki angleščine, v kateri ubesedujejo nadnacionalni pravni red. Zaradi tega je angleščina med manj zanesljivimi jeziki dajalci. O težavah pri prevajanju iz angleščine pri oblikovanju hrvaške terminologije za pojme EU je pisala npr. M. Bratanić (2004: 114–117), v Sloveniji so na to opozarjali npr. M. Pavliha (2002), M. Accetto (2009: 291–300), A. Kocbek (2011: 197–201).

Vrste pravnega prevoda v EU

Med institucijami EU sporazumevanje poteka neposredno, torej brez prevajanja, zlasti v angleščini kot prvem delovnem jeziku EU, za sporazumevanje med institucijami in državami članicami pa je potrebno prevajanje. Pravni red EU je zaradi svojega zavezujočega statusa preveden v vse uradne jezike EU. Poleg besedil s pravno zavezujočim statusom, ki se prevajajo v vse uradne jezike, se v omejeno število jezikov prevajajo pravna besedila informativnega značaja.

K. Koskinen (2000a: 85–88) glede na razmerje tvorec–naslovnik in v kontekstu prevoda kot medkulturnega sporazumevanja loči med medkulturnim in znotrajkulturnim prevodom v EU. Medkulturni prevod opredeli kot prevod, namenjen sporazumevanju med nacionalnimi kulturami in nenacionalno oz. nadnacionalno kulturo EU. Znotraj njega loči medupravni prevod, ki je namenjen sporazumevanju med EU in nacionalnimi organi, nevladnimi organizacijami ali posebnimi interesnimi skupinami, in prevod za splošno javnost. Znotrajkulturni prevod pa je namenjen sporazumevanju znotraj nenacionalne oz. nadnacionalne kulture EU, ki ga deli še na znotrajinstitucionalni prevod (prevod znotraj Evropske komisije) in medinstitucionalni prevod (prevod med institucijami EU). Kadar je znotraj Evropske komisije prevod sploh potreben, je to praviloma prevod iz angleščine v francoščino ali obratno, pri prevajanju besedil, ki jih Evropska komisija naslovi na druge institucije, pa so relevantni vsi uradni jeziki EU (Wagner 2001: 266).

V nadaljevanju bosta predstavljena dva tipa prevoda v EU, in sicer pravno nezavezujoči prevod in pravno zavezujoči prevod. Pravno zavezujoči prevod označuje jezikovno različico posameznega zakonodajnega besedila, ki ima status verodostojne različice. To je prevod EU, v katerem je zlasti utemeljen pravni jezik EU. Pravni red EU poleg za-

konodajnih besedil tvorijo tudi sodbe Sodišča EU, ki prav tako nastanejo s prevajanjem. Medtem ko so verodostojne vse jezikovne različice zakonodajnega besedila, za sodbe velja, da je verodostojna le različica v jeziku postopka. To je jezik, v katerem je vložena vloga na Sodišče EU.

Pravno nezavezujoči prevod

E. Wagner (2001: 265–266) glede na namen oz. funkcijo pravno nezavezujočih prevodov, ki nastanejo v Evropski komisiji, ločuje med štirimi skupinami prevodov. V prvo skupino sodi prevod, ki služi osnovnemu razumevanju (navadno je namenjen posamezniku, ki potrdi vsebino), v drugo skupino sodi prevod za notranje informacijske namene, v tretji skupini je prevod za objavo, ki je namenjen strokovnjakom ali splošni javnosti, v četrti pa prevod, ki je pomemben za podobo EU. Prevodi so glede na namen posameznega besedila različno natančni, najnatančnejši je zadnji.

Leta 1995, ko so se EU priključile Avstrija, Finska in Švedska, se je za prevajanje pravno nezavezujočih besedil uveljavil t. i. dvosmerni prevod (ang. *reverse translation, two-way translation*), ki je prevod iz maternega jezika v tuji jezik. Razlog za vpeljavo dvosmernega prevoda je bilo pomanjkanje usposobljenih prevajalcev za prevajanje iz finščine kot tujega jezika v materni jezik. Jezik, v katerega se iz maternega jezika najpogosteje prevaja, je angleščina. Redkeje se uporablja tudi t. i. trismerni prevod (ang. *three-way translation*), pri katerem prevajalec ni materni govorec niti izhodiščnega niti ciljnega jezika. Besedilo, ki nastane s trismernim prevajanjem, pregleda materni govorec ciljnega jezika, s čimer se zagotovi kakovost prevoda.

Oglejmo si primerjavo pogostosti dvo- in trismernih prevodov v letih 2007 in 2014.¹⁰⁶ Leta 2007 je Generalni direktorat za prevajanje Evropske komisije prevedel 1.762.773 strani,¹⁰⁷ od tega 215.520 strani v angleščino (12,23 %). Dvosmerno prevajanje v vse jezike je predstavljalo 0,3 % vseh prevodov (5.092 strani), trismerno prevajanje v vse jezike

¹⁰⁶ Podatke je posredoval Generalni direktorat za prevajanje Evropske komisije (2. julij 2015).

¹⁰⁷ 1 stran je 1500 znakov brez presledka.

pa 0,2 % vseh prevodov (2703 strani). 70 % vseh dvosmernih prevodov je bilo v angleščino (3598 strani), kar predstavlja 1,7 % vseh prevodov v angleščino. Trismerno prevajanje v angleščino pa je predstavljalo 48 % vseh trismernih prevodov (1300 strani), kar je 0,6 % vseh prevodov v angleščino. Leta 2014 je bilo prevedenih 2.302.465 strani, od tega 266.281 strani v angleščino (11,6 %). Dvosmernih prevodov v vse jezike je bilo 0,6 % (13.969 strani), trismernih prevodov v vse jezike pa 1,1 % (25.822 strani). Večino dvosmernih prevodov predstavljajo prevodi v angleščino, in sicer 88 % (12.385 strani), kar je 4,6 % vseh prevodov v angleščino. Prav tako je bila večina trismernih prevodov v angleščino, in sicer 89 % (23.004 strani), kar predstavlja 8,6 % vseh prevodov v angleščino.

Iz podatkov je mogoče razbrati, da se je v letu 2014 okrepila vloga trismernega prevajanja glede na leto 2007. Leta 2007 so trismerni prevodi v vse jezike predstavljali 0,2 % vseh prevodov, leta 2014 pa 1,1 % vseh prevodov. Leta 2007 je trismerno prevajanje v angleščino predstavljalo 0,6 % vseh prevodov v angleščino, leta 2014 pa že kar 8,6 %. Povečanje dvosmernega in trismernega prevajanja gre pripisati širitvam EU. Generalni direktorat za prevajanje Evropske komisije je leta 2008 npr. sprejel odločitev, da se določeni dokumenti, zlasti pisma in pritožbe državljanov, prevajajo po načelu dvosmernega prevajanja. Razlogi za to odločitev so zlasti trije: rojeni govorniki te dokumente bolje razumejo, gre za pravno nezavezujoča besedila, poleg tega je smiselno, da v primeru nadaljnega dopisovanja na sporočila odgovarja isti prevajalec. Prav tako na Generalnem direktoratu za prevajanje Evropske komisije uporabljajo sistem prevajanja z jezikom posrednikom, in sicer takrat, kadar posamezen jezikovni oddelk ni usposobljen za prevajanje iz določenega jezika. V tem primeru se besedilo najprej prevede v jezik posrednik (običajno v angleščino, francoščino ali nemščino), iz katerega potem lahko prevajajo vsi prevajalski oddelki. Prevajanje z jezikom posrednikom je relevantno tudi za prevajanje zakonodajnih besedil.

Pravno zavezujoči prevod

Pravno zavezujoči prevod lahko imenujemo tudi pravni prevod EU, v katerem je zlasti utemeljen pravni jezik EU. V to skupino sodijo zako-

nodajna besedila, ki nastajajo v Evropski komisiji,¹⁰⁸ in sodbe Sodišča EU. Zakonodajna besedila niso opredeljena kot prevodi, ampak kot jezikovne različice, ki so vse enako verodostojne. Prevod v funkciji enako verodostojnega besedila omogoča obstoj in delovanje prava EU. Brez prevoda pravni red EU namreč ne bi bil pravno zavezujoč.

NAČELO ENAKE VERODOSTOJNOSTI

Verodostojno besedilo v pravu EU označuje besedilo za namene razlaganja in ustreza angleški zvezi *authentic text*. V *Dunajski konvenciji o pravu mednarodnih pogodb*,¹⁰⁹ ki je utemeljila načelo enake verodostojnosti v kontekstu mednarodnih pogodb, pa je uporabljena zveza *authoritative text*, ki ji v slovenski različici konvencije prav tako ustreza zveza *verodostojno besedilo*. M. Derlén (2015: 54) opozori, da *Dunajska konvencija* ločuje med zvezama *authentic text* in *authoritative text*. Prva zveza označuje dokončno besedilo, druga pa besedilo za namene razlaganja; v kontekstu EU to razlikovanje ni vzpostavljeno.

Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb je kodificirala temeljna pravila za sklepanje pogodb med državami. V 33. členu namreč ureja razlaganje večjezičnih mednarodnih pogodb. 1. odstavek določa, da je besedilo mednarodne pogodbe verodostojno v vseh jezikih, v katerih je bila verodostojnost potrjena; skladno z 2. odstavkom besedilo mednarodne pogodbe ni verodostojno v tistem jeziku, v katerem verodostojnost ni bila potrjena; v 3. odstavku je opredeljeno, da enaka verodostojnost izhaja iz domneve, da imajo izrazi v mednarodni pogodbi enak pomen v vsakem verodostojnem besedilu; 4. odstavek pa določa, da v primeru razlik v pomenu med verodostojnimi besedili obvelja pomen, ki je glede na predmet in namen mednarodne pogodbe najbližje vsem besedilom.¹¹⁰

¹⁰⁸ Osnutki nastanejo v Evropski komisiji, končna različica pa v sodelovanju s Svetom in z Evropskim parlamentom, ki na vsebino besedila vplivata z amandmaji.

¹⁰⁹ UL RS – Mednarodne pogodbe, št. 13/11, UL RS, št. 87/11. Sestavljena je bila na Dunaju 23. maja 1969, veljati je začela 27. januarja 1980.

¹¹⁰ *Dunajska konvencija* se opre na metodo *namenske razlage*, ki je v leksikonu *Pravo* razložena kot 'metoda razlage pravnih aktov, ki določa pomen zakonskega (pravnega) besedila glede na namen, ki ga pravno pravilo ima'.

Razlaganje večjezičnih pogodb je bilo v preteklosti urejeno tako, da je bila v končne določbe vključena jezikovna klavzula, ki je določala, katero besedilo prevlada v primeru razhajanja pomenov med verodostojnimi različicami besedila. Kadar take klavzule ni bilo, je sodišče kot prednostno praviloma določilo izvirno različico, ki naj bi izražala resnični namen besedila. S sprejetjem načela enake verodostojnosti¹¹¹ je odločanje o verodostojni različici postalo zahtevnejše, saj je predvidevalo primerjavo vseh jezikovnih različic verodostojnega besedila. Izkušnje mednarodne sodne prakse kažejo, da je bila izvirna jezikovna različica besedila kljub načelu enake verodostojnosti na začetku še vedno pogosteje določena kot prednostna glede na prevod. Z *Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb* pa so sodniki dobili natančnejše smernice za razlaganje večjezičnih pogodb (Šarčević 1997: 198–199). Z načelom enake verodostojnosti jezikovne različice niso več v hierarhičnem razmerju pod- in nadrejenosti, ampak je treba predmet in namen besedila ugotoviti na podlagi primerjave vseh jezikovnih različic besedila.

Načelo enake verodostojnosti vseh jezikovnih različic posameznega pravnega besedila EU je bilo večkrat kritizirano, saj sodna praksa Sodišča EU dokazuje, da jezikovne različice niso enake, zaradi česar ne predvidevajo enakih pravnih učinkov.¹¹² T. Schilling (2010: 51) na osnovi 25-letnih izkušenj v jezikovni službi Sodišča EU ocenjuje, da so razlike med jezikovnimi različicami prej pravilo kot izjema. Zlasti v obsežnih pravnih besedilih je vsaj ena pomembna razlika med vsaj dvema jezikovnima različicama posameznega pravnega besedila.

ZAKONODAJNI PREVOD

Za zakonodajni prevod EU naj ne bi veljalo tipično razmerje med izvirnim in ciljnim besedilom. Besedilo nastaja kot vrsta osnutkov, popravkov in kasnejših sprememb, ki so teoretično lahko vključeni v katerokoli jezikovno različico. Posamezna jezikovna različica besedila nastaja ob primerjavi več jezikovnih različic in po posvetovanju s prevajalci, redak-

¹¹¹ Načelo je bilo prvič uveljavljeno leta 1932, ko je kanadsko vrhovno sodišče francoskemu besedilu v zadevi *R. v. Dubois* priznalo enako verodostojnost (Šarčević 1997: 43).

¹¹² Sodišče EU je namreč zadolženo za ugotavljanje ustrezne jezikovne različice oz. različic zakonodajnega besedila, kadar niso usklajene. Več v razdelku 5.6.

torji, pravnimi strokovnjaki (prim. Gallas 2006: 124; Somssich, Várnai in Bérczi 2010: 37). S tem se ne strinja K. Koskinen (2000b: 54), ki pravi, da gre pri teh prevodih dejansko za zelo omejeno oz. osnovno razumevanje prevajanja, ki je medjezikovni prenos in ne medkulturna komunikacija.

Zakonodajni prevod ima torej status enako verodostojnega besedila, pri čemer T. Schilling ugotavlja, da jezikovne različice niso identične,¹¹³ kar v praksi pomeni, da predvidevajo različne pravne posledice. Ker naj načelo enake verodostojnosti ne bi omogočalo pravne varnosti, zagovarja načelo, po katerem bi bila verodostojna samo ena jezikovna različica, ostalim različicam pa bi pripadel status uradnega prevoda (Schilling 2010: 64). Predlaga tri metode, kako določiti verodostojno različico. Po prvi metodi bi bila verodostojna izvirna jezikovna različica, kar bi povečalo verjetnost, da besedilo odraža dejanski namen zakonodajalca; po drugi bi se jeziki verodostojnih različic menjavali; po tretji pa bi bil določen jezik, v katerem bi bila različica vedno verodostojna.

Idejo o izvirni jezikovni različici kot verodostojni različici besedila je v svojih sklepnih predlogih v zadevi C-265/03, predstavljenih 11. januarja 2005, zagovarjala tudi avstrijska generalna pravobranilka C. Stix-Hackl. V točki 14 je poudarila, da so pravni akti Skupnosti zavezujoči v vseh jezikovnih različicah in da je za razlago predpisa treba med seboj primerjati različne jezikovne različice. Če se jezikovne različice besedila med seboj razlikujejo,¹¹⁴ je verodostojno različico treba

¹¹³ T. Schilling (2010: 50) v kontekstu EU loči med neujemanjem kot posledico napačnega prevoda in politično motiviranim neujemanjem. Navede primer nemške različice *Listine Evropske unije o temeljnih pravicah*, v katero je v drugi odstavki *Preambule* vključen izraz *geistig-religiös*, ki mu v drugih jezikovnih različicah ustreza pridevnik *duhoven*. V slovenščini se odstavek glasi: »Unija, ki se zaveda svoje duhovne in moralne dediščine, temelji na nedeljivih in univerzalnih vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakopravnosti in solidarnosti.« Nemška različica tako edina vzpostavlja neposredno navezavo na religijo. O nameri dvoumnosti v pravnih besedilih prim. tudi M. Harvey (2002: 181).

¹¹⁴ V točki 15 sklepnih predlogov je zapisala, da jezikovne različice člena 23(1) *Sporazuma o partnerstvu in sodelovanju med Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami na eni strani in Rusko federacijo na drugi* niso identične. Iz sedmih

izbrati po eni od štirih metod. Prva je metoda najmanjšega skupnega imenovalca vseh različic, ki kot verodostojno določi jezikovno različico z najširšim pomenskim obsegom. C. Stix-Hackl je metodo zavrnila kot neustrezno. Druga je metoda najjasnejšega besedila, po kateri je verodostojna tista jezikovna različica, ki najbolj nedvoumno izraža namen pravnega akta. Sodišče EU je to metodo že uporabilo, vendar le v primeru, ko je pomensko odstopala samo ena jezikovna različica. Tretja je metoda večine jezikovnih različic, po kateri je ustrezen pomen, ki ga izraža večina jezikovnih različic. Kot najprimernejšo je določila metodo izvirne različice, po kateri je tista verodostojna jezikovna različica, ki je nastala prva in na osnovi katere so nastale druge jezikovne različice.

Tudi L. Solan (2009: 286–287) podpira metodo, po kateri bi Sodišče EU pri ugotavljanju ustrezne jezikovne različice zakonodajnega besedila v primeru neuskkljenih jezikovnih različic izhajalo iz izvirne različice. Ta metoda je že bila uporabljena v začetnem obdobju, ko so bili uradni jeziki EU le štirje.¹¹⁵ V EU s 24 uradnimi jeziki in angleščino kot delovnim jezikom, v katerem nastane največ zakonodajnih besedil, pa na to metodo ni mogoče pristati, saj bi dajala očitno prednost angleščini. Vzpostavila bi razmerje med izvirnikom in prevodom, kar

---

jezikovnih različic (ruske, danske, nemške, angleške, francoske, italijanske in portugalske) je mogoče sklepati na obveznost v pomenu *zagotoviti*, iz treh jezikovnih različic (grške, španske in nizozemske) pa na obveznost v pomenu *prizadevati si*. Glede na grško različico se »Skupnost in njene države članice trudijo«, glede na špansko »pazijo na to, da« in glede na nizozemsko »skrbijo za to, da«.

¹¹⁵ Sodišče EU je v sodbi v zadevi 29/69, Stauder proti mestu Ulm, odločalo o zahtevi iz člena 4 *Odločbe Komisije Evropskih skupnosti z dne 12. februarja 1969 (69/71/EGS)*, ki je prodajo masla po znižani ceni prejemnikom določenih socialnih pomoči pogojevala s posredovanjem prejemnikovega imena prodajalcu. Vprašanje za predhodno odločanje je postavilo nemško sodišče. Medtem ko je iz nemške in nizozemske različice *Odločbe* izhajalo, da morajo države sprejeti vse potrebne ukrepe, da bodo upravičenci zadevni proizvod lahko kupili le ob predložitvi kupona, na katerem bo navedeno njihovo ime, sta francoska in italijanska določali le predložitev individualiziranega kupona, ki dopušča drugačen nadzor kot s poimenskim označevanjem prejemnikov. Sodišče EU je v sodbi zapisalo, da ima – upošteva je izvirno različico *Odločbe* – prednost francoska različica.

je v nasprotju z osnovnim načelom jezikovne ureditve EU, ki je načelo večjezičnosti, po katerem so jeziki EU enakopravni in pravna besedila EU enako verodostojna. Samo z eno verodostojno različico naj bi bilo pravo EU res nedvoumno, saj za določitev ustreznega pomena ne bi bilo treba več preverjati in usklajevati različnih jezikovnih različic, na drugi strani pa bi bil dostop do prava s tako ureditvijo omejen in bi privilegiral govorce jezika verodostojne različice.

Zanimiv je predlog M. Derléna (2011; povzeto po Šarčević 2013: 18–19), po katerem nacionalna sodišča v primeru neskladij med jezikovnimi različicami ne bi bila več zavezana primerjati 24 jezikovnih različic, da bi ugotovila, katera je ustrezna. Razlaga spornega predpisa naj bi namreč temeljila na primerjavi treh jezikovnih različic, in sicer angleške, francoske in nacionalne. Angleščina in francoščina bi bili zaradi svojega statusa v EU določeni kot t. i. posvetovalna jezika (*ang. consultation languages*), pri čemer angleška in francoska različica ne bi imeli prednosti pred nacionalno različico. S. Šarčević (2013: 19) ugotavlja, da je prednost Derlérovega predloga v tem, da ne žrtvuje načela enake verodostojnosti, kar velja npr. za Schillingov predlog, ampak ga iz pragmatičnih razlogov omeji.

Različni avtorji ponujajo različne rešitve glede enake verodostojnosti in z njo povezane večjezične interpretacije, za katero menijo, da je neučinkovita. Rešitev vidijo v spremenjeni oz. prilagojeni jezikovni ureditvi EU, za kar pa je potrebna soglasna potrditev Sveta, ki bo pri tako občutljivem vprašanju verjetno težko dosegljiva.

PREVOD SODBE

Poleg zakonodajnega prevoda obstaja še en tip besedila, ki je tehnično gledano prevod, ima pa status pravno zavezujočega besedila. Gre za sodbe Sodišča EU, ki nastanejo v francoščini, delovnem jeziku Sodišča EU, nato pa so prevedene v druge uradne jezike EU. Za razliko od jezikovnih različic zakonodajnega besedila, ki so v vseh uradnih jezikih enako verodostojne, je v primeru sodb verodostojna le različica v jeziku postopka, ki je jezik, v katerem je bila vložena vloga na Sodišče EU. Za sodbe torej velja, da je prevod verodostojno besedilo, izhodiščno besedilo pa nima tega statusa.

Pravno zavezujoči prevod EU je najvišja oblika manifestacije večjezičnosti EU. Enaka verodostojnost vseh jezikovnih različic zagotavlja enakost državljanov EU pred zakonom, pri čemer se predvideva, da je demokratičnost uresničena že s samim obstojem prevoda ne glede na njegovo ustreznost z vidika namena zakonodajalca oz. pravnega besedila. Na drugi strani pa nekateri menijo, da enaka verodostojnost ogroža načelo pravne varnosti, saj se državljani EU ne morejo nikoli popolnoma zanesti na različico v svojem jeziku, ki je formalno enako verodostojna, dejansko pa obstajajo razlike med jezikovnimi različicami posameznega besedila.

4.2 ZNAČILNOSTI TERMINOLOGIJE V EU

V slovenskem pravnem redu so s pristopom Slovenije k EU postali aktualni pojmi, ki pripadajo pravnemu redu EU, in pojmi, lastni drugim nacionalnim pravnim redom. Skladno s tem lahko pravno terminologijo v EU razdelimo v tri skupine. Prva skupina je nacionalna pravna terminologija, druga skupina je nadnacionalna terminologija EU, tretja skupina pa so (z vidika nacionalne, tj. slovenske terminologije) nenacionalne pravne terminologije.

4.2.1 Terminologija EU

Terminologija EU je ena od treh skupin, ki tvorijo terminologijo v EU. Označuje pojme, lastne pravnemu redu EU. Da bi bila sporočilno učinkovita (kar je njena osnovna funkcija), naj bi bila oblikovana skladno z dvema načeloma. Prvo načelo določa, da se je treba izogibati rabi uveljavljenih nacionalnih pravnih terminov za pojme EU, skladno z drugim načelom pa naj bo ta terminologija sporočilna in prevedljiva (Šarčević 2001a: 319; Šarčević 2001c: 83). Za tipično terminologijo EU je včasih v rabi tudi poimenovanje evrožargon, ki je bil na spletni strani slovenskega predsedstva EU 2008 opredeljen tako: »Ljudje v evropskih institucijah in medijih, ki se ukvarjajo z evropskimi zadevami, pogosto

uporabljajo besede in izraze, ki jih razumejo samo oni. Skupek teh izrazov, ki so lahko zelo tuji splošni javnosti, predstavlja evročargon.« Ta definicija je tudi v uvodu *Vodnika po evročargonu v poljudnem jeziku*. Slovensko poimenovanje evročargon je tvorjeno po vzoru tujejezičnih poimenovanj, npr. ang. *Eurojargon*, nem. *EU-Jargon*, fr. *d'eurojargon*.¹¹⁶

Evročargon na eni strani nevtralnno označuje tipično terminologijo EU, na drugi pa označuje poimenovanja, npr. *komitologijo*,¹¹⁷ *komunitizacijo*, ki jih uporabljajo zaposleni v institucijah EU in bi morala biti nadomeščena z bolj jasnimi termini. Tako je evročargon opredeljen v priročniku *Fight the Fog: How to Write Clearly* (1997: 12), ki je nastal zato, da bi vplival na jasnejše pisanje angleških besedil v Evropski komisiji. Navedimo tri termine, ki označujejo pojme EU, z razlagami iz *Vodnika po evročargonu v poljudnem jeziku*.

demokratski deficit

Pogosto slišimo, da je sistem odločanja EU za navadne državljane preveč nedoumljiv, saj je težko razumeti njegovo zapletenost in zahtevnost pravnih besedil. EU si prizadeva odpraviti ta 'demokratski deficit' z oblikovanjem preprostejše zakonodaje in boljšim obveščanjem javnosti, kakor tudi s povečevanjem vloge civilne družbe pri pripravi evropskih politik. V okviru odločanja na ravni EU evropske državljane zastopa Evropski parlament.

okrepljeno sodelovanje

To je dogovor, na podlagi katerega lahko skupina držav članic EU okrepi vezi sodelovanja na določenem področju, četudi se jim v določeni fazi ostale države članice EU ne morejo ali nočejo pridružiti. Vendar morajo imeti države članice zunaj te skupine možnost, da se jim po želji pridružijo pozneje.

¹¹⁶ *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* navaja, da žargon sicer označuje terminologijo, veliko pogosteje pa označuje nejasno in dvoumno terminologijo (Crystal 2002: 174).

¹¹⁷ *Vodnik po evročargonu v poljudnem jeziku* za *komitologijo* navaja ustrežnejšo zvezo *postopki v odborih*. Z *Lizbonsko pogodbo* je poimenovanje *komitologija* nadomestil termin *delegirani akti*, ki označuje 'nezakonodajne akte splošne uporabe, ki dopolnjujejo ali spreminjajo nekatere ne bistvene elemente temeljnega pravnega akta' (Evroterm).

prožna varnost

Izraz označuje vrsto države blaginje s proaktivno politiko trga dela. Je kombinacija enostavnega zaposlovanja in odpuščanja delavcev (prožnost za delodajalce) in večjih prednosti in usposabljanja za brezposelne (varnost za zaposlene). Temu modelu se najbolj približajo na Danskem.

Zavedanje o specifični terminologiji EU se je pojavilo v poznih 80. in zgodnjih 90. letih prejšnjega stoletja, kar ni naključje, saj je po širitvah EU postala aktualna razprava o političnem poglobljanju EU.¹¹⁸ Takrat so začeli izhajati tudi slovarji o terminologiji EU.¹¹⁹ Med odzivi na terminologijo EU so bili tudi izrazito negativni, kar dokazuje tvorjenka *Eurospeak*, s katero je bila poimenovana. Izraz je tvorjen po analogiji s poimenovanjem *Newspeak* iz Orwellovega romana *1984*, ki označuje jezik, ustvarjen za ideološke potrebe. V slovenskem prevodu romana je uporabljen izraz *novorek*, vzporedno pa je v Evrotermu uporabljen izraz *evrorek* za ang. *Eurospeak*, pri čemer je izraz pomensko nevtralen.¹²⁰

Terminologija EU je torej na eni strani razumljena kot sredstvo jezikovnega izključevanja, saj ločuje med tistimi, ki so jo uveljavili in jo uporabljajo, ter med tistimi, ki je ne uporabljajo in ne razumejo. Opredeljena je kot »uradni glas Evrope« (Tosi 2005: 385), ki »povezuje tiste v institucijah /.../, hkrati pa izključuje in ločuje tiste zunaj njih« (Kronsell 2005: 1034), zato je »za večino Evropejcev nesprejemljiva« (Tosi 2005: 385). Očitajo ji manipulativnost, saj naj bi termini, kot sta npr.

¹¹⁸ Šele *Pogodba o Evropski uniji* je vzpostavila politično skupnost. Podpisana je bila 7. februarja 1992, veljati pa je začela 1. novembra 1993, ko jo je ratificirala še zadnja država članica (Nemčija). Z njo je nastala tristebna struktura, imenovana Evropska unija.

¹¹⁹ Npr. Anne Ramsay (1987): *Eurojargon: A Dictionary of E.E.C. Acronyms, Abbreviations and Sobriquets*, Stephen Crampton (1990): *Eurospeak Explained*, Francois Gondrand (1992): *Eurospeak: A User's Guide – Dictionary of the Single Market*.

¹²⁰ Poimenovanje je bilo sprejeto leta 1998 za označevanje pojmov EU, kasneje so razmišljali o zamenjavi z bolj uveljavljenim izrazom *evrožargon*.

subsidiarnost,¹²¹ *sorazmernost*,¹²² države članice prepričevali, da so z EU pridobile, medtem ko so dejansko izgubile (Scruton 2006: 161–175).

Terminologiji EU je pomemben političen pomen pripisal tudi češki politik M. Škaloud (2005; povzeto po Jesenská 2007: 66), ki je izpostavil štiri vzroke za rabo te terminologije:

- z nejasnimi in dvoumnimi termini je lažje doseči kompromis;
- všečen termin zakrije resničen problem, npr. *prožna varnost* (ang. *flexicurity*) označuje fleksibilnost delavcev in varnost delovnih mest, oboje hkrati pa se dejansko izključuje;
- nov termin ponuja rešitev za star problem, npr. *socialni kapital* (ang. *social capital*) označuje sposobnosti in spretnosti; *razvoj človeških virov* (ang. *development of human resources*) označuje izobraževanje;¹²³
- s terminom naj bi nesprejemljiv pojem postal sprejemljiv oz. s terminom se zadovolji zahtevam, ideologijam različnih lobijev, npr. *pravica do zdravja* (ang. *right to health*) je odvisna od več dejavnikov, med drugim tudi genetike, zato jo je nemogoče dosledno zagotavljati.

Na drugi strani pa so se zagovorniki terminologije EU osredotočili na njeno sporočilno funkcijo. W. Robinson (2008: 13–14) terminologijo EU razume kot sredstvo, ki olajša sporazumevanje v institucijah, vendar ne sme otežiti razumevanja zakonodaje. Podobnega mnenja je tudi G. Caliendo (2004: 163), ki angleški izraz *Eurospeak* zamenja z nevtralnejšim *Eurolanguage* in ga razume kot »jezik evropske zakonodaje /.../, instrument nove evropske kulture, funkcionalno sredstvo za naddržavno sporazumevanje med 15 in več državami članicami z različnimi kulturnimi in pravnimi sistemi«. Eden prvih, ki so podprli tako razumevanje, je bil R. Goffin (1994), ki jezik EU ali *Eurolect* razume kot sredstvo medjezikovnega in medkulturnega sporazumevanja med državami članicami.

¹²¹ Gre za načelo, po katerem EU na področjih, na katerih nima izključne pristojnosti, ukrepa le, če države članice same ne morejo doseči ciljev ukrepov.

¹²² Gre za načelo izvajanja zakonodajnih pristojnosti EU, po katerem ukrepi EU vsebinsko in formalno ne smejo presegati nujno potrebnega za dosego njihovih ciljev.

¹²³ V Evrotermu je slovensko poimenovanje za angleško zvezo *izobraževanje človeških virov*.

Posebne skupine terminologije EU

Poleg terminov, ki tvorijo jedro terminologije EU, omenimo še tri skupine terminov. V prvi skupini so kratice, ki so v EU zelo pogoste; v drugi skupini so skrajšana lastnoimenska poimenovanja; v tretji skupini pa so metaforična in metonimična poimenovanja.

Kratice

Medinstitucionalni slogovni priročnik v razdelku 10.7 določa, da se kratice, ki so v enaki obliki sprejete v vseh jezikih, kot take uporabljajo tudi v slovenskem jeziku, npr. kratica EMA se ne prevaja niti ne piše Ema;¹²⁴ prav tako te kratice ni treba sklanjati.¹²⁵ Izjema je kratica UUNT, ki je tvorjena iz slovenske podstave *Urad za usklajevanje na notranjem trgu* (na kar je opozorjeno tudi v IATE).¹²⁶ Priročnik določa tudi, da se kratice, ki imajo 6 črk ali več in so izgovorljive, pišejo z malimi črkami, kratice z manj črkami pa se pišejo z velikimi črkami; obstajajo pa izjeme, npr. *CORDIS*, *Phare*, *Tacis*. Kratice so najpogosteje tvorjene iz angleške ali francoske podstave, npr. *EFTA* < *European Free Trade Association*, *GATT* < *General Agreement on Tariffs and Trade*, *BEUC* < *Bureau européen des unions de consommateurs*, *OLAF* < *Office européen de lutte antifrude*. Podstava je prevedena v slovenščino, npr. *European Free Trade Association* > *Evropsko združenje za prosto trgovino*, *General Agreement on Tariffs and Trade* > *Splošni sporazum o tarifah in trgovini*, *Bureau européen des unions de consommateurs* > *Evropska organizacija za varstvo potrošnikov*, *Office européen de lutte antifrude* > *Evropski urad za boj proti goljufijam*.

Posebno skupino predstavljajo neinicialne kratice, npr. *Cost* < *European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research* (slv. *Evropsko sodelovanje na področju znanstvenih in tehničnih raziskav*), *Co-*

¹²⁴ Priročnik opozarja, da gre za odmik od pravopisne norme. Podstava kratice je *European Medicines Agency* (slv. *Evropska agencija za zdravila*). Kratica EMA je nadomestila kratico EMEA, ki od decembra 2009 ni več v rabi, ker je bila nejasna in zavajajoča; podstava kratice je namreč tudi *Europe, Middle East and Africa*.

¹²⁵ Po SP se kratice ženskega spola sklanjajo po 1. ženski sklanjatvi, npr. *Efta* -e.

¹²⁶ Angleška kratica je *OHIM* (iz podstave *Office for Harmonization in the Internal Market*).

reper < *Comité des représentants permanents* (slv. *Odbor stalnih predstavnikov*), EURES < *European Employment Services* (slv. *Evropske službe za zaposlovanje*), Europol < *European Police Office* (slv. *Evropski policijski urad*), Euratom¹²⁷ < *European Atomic Energy Community* (slv. *Evropska skupnost za atomsko energijo*).¹²⁸ S kraticami se uresničuje načelo jezikovne gospodarnosti, hkrati pa njihova raba preprečuje morebitne težave pri sporazumevanju.¹²⁹

Kratka imena

V to skupino sodijo kratka imena, ki so nastala z izpustitvijo določujoče sestavine v polnem imenu. Praviloma je ta sestavina pridevnik *evropski*. Kratko ime ohrani jedrno sestavino besedne zveze, zaradi česar se polastnoimeni in zapiše z veliko začetnico, npr. *Unija* < *Evropska unija*,¹³⁰ *Parlament* < *Evropski parlament*, *Komisija* < *Evropska komisija*, *Varuh človekovih pravic* < *Evropski varuh človekovih pravic*,¹³¹ *Računsko sodišče*

¹²⁷ Tudi kratica ESAE. V SP je vključena oblika *Evratom* s podstavo *Evropska komisija za atomsko energijo*, ki ni ustrezna. Tudi v splošni rabi glede na korpus Gigafida prevladuje oblika *Euratom*.

¹²⁸ Za več kratic gl. *Medinstitucionalni slogovni priručnik* (Priloga A4).

¹²⁹ O kraticah so v slovenskem prostoru pisali npr. M. Rode (1974); A. Gložančev (1991); T. Korošec (1993); N. Logar (2004).

¹³⁰ Poimenovanje *Evropska unija* je bilo dogovorjeno ob podpisu *Evropskega pridružitvenega sporazuma* (1996) in potrjeno v strokovni skupini za redakcijo prevodov mednarodnih sporazumov pri Ministrstvu za zunanje zadeve. Odločitev za poimenovanje *unija* je utemeljena v nenatančnosti oz. neobvestilnosti poimenovanja *zveza*: »Predvsem zveza v slovenščini označuje celo vrsto tvorbo, za katere imamo v tujih jezikih na volj/ol/ več pomensko različnih izrazov (npr. 'union', 'federation', 'association' itd). Poslovenjenje 'za vsako ceno' bi torej lahko vodilo do pomenskih nejasnosti.« (Ilešič 1997: 7) SSKJ *unijo* označi s kvalifikatorjem *knjižno* in kot nevtralne izraze predlaga *zvezo*, *združenje*, *skupnost*. SP ob iztočnici *Evropska unija* predlaga nevtralno sopomenko *Evropska zveza*. Kot iztočnica se v SP pojavi tudi *Unija*, iztočnice *Zveza* pa ni.

¹³¹ *Medinstitucionalni slogovni priručnik* (razdelek 9.5.1) opozarja, da se *Evropski varuh človekovih pravic* običajno piše z malo začetnico, saj gre za osebo, ki opravlja to funkcijo, in ne za institucijo. Velika začetnica se uporablja le v primerih, ko gre nedvoumno za ime institucije.

< *Evropsko računsko sodišče*.¹³² V normativnih pravnih besedilih prevladuje raba kratkih imen, v sodbah so polna imena institucij značilna za uvodni del, v katerem so predstavljene stranke v postopku, v nadaljevanju pa jih nadomestijo kratka imena.

Predstavimo nedoslednosti pri poimenovanju *Sodišče Evropske unije*, ki je postalo uradno poimenovanje institucije šele z *Lizbonsko pogodbo*. Prejšnje poimenovanje je bilo *Sodišče Evropskih skupnosti*. *Sodišče EU* danes združuje tri sodišča (*Sodišče*, *Splošno sodišče* in *Sodišče za uslužbence EU*),¹³³ *Sodišče Evropskih skupnosti* pa je označevalo najpomembnejše izmed sodišč (današnje *Sodišče*) in sodišče kot institucijo. Tudi v angleščini se od *Lizbonske pogodbe* naprej ločuje med *Court of Justice of the European Union* (slv. *Sodišče Evropske unije*) in *Court of Justice* (slv. *Sodišče*), ki ga neformalno označuje tudi *European Court of Justice (ECJ)*. V slovenščino se je, sicer redko in v obdobju pred pristopnimi pogajanjmi, neustrezno dobesedno prevajalo kot *Evropsko sodišče pravice*.¹³⁴ Institucijo z vidika terminologije manj primerno označuje zveza *Evropsko sodišče*, ki se uporablja tudi za *Evropsko sodišče za človekove pravice*, ustanovljeno leta 1954 v Strasbourgu.¹³⁵ Isto poimenovanje za dve različni sodišči ni sporočilno učinkovito, saj ni jasno, za katero sodišče

¹³² Po drugi strani pa *Medinstitucionalni slogovni priročnik* (razdelek 9.5.1) predpoveduje rabo kratkega imena *Ekonomsko-socialni odbor* oz. kratice *ESO* za *Evropski ekonomsko-socialni odbor*.

¹³³ Sodišče je 17. novembra 2015 predlagalo, naj se Sodišče za uslužbence s 1. septembrom 2016 ukine in naj se odločanje v sporih s področja javnih uslužbencev EU prenese na Splošno sodišče. Gl. *Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o prenosu pristojnosti na Splošno sodišče Evropske unije za odločanje o sporih med Unijo in njenimi uslužbenci na prvi stopnji* (Bruselj, 24. november 2015, 14306/15, Medinstitucionalna zadeva: 2015/0906 (COD)). Pismo je predsednik Sodišča EU K. Lenaerts poslal predsedniku Sveta J. Asselbornu.

¹³⁴ M. Ilešič (1997: 7) zavrnitev poimenovanja *sodišče pravice* utemeljuje tako: »Angleški izraz 'Court of Justice' lahko povsem ustrezno prevedemo kot 'Sodišče'. Dostavek o 'pravici' v slovenščini ni potreben, za razliko od angleščine, kjer 'court' poleg sodišče lahko pomeni tudi 'dvorišče', pa tudi 'dvor' ali celo 'igrišče' ('tennis court').«

¹³⁵ Na to, da lahko z *Evropskim sodiščem* skrajšano poimenujemo le *Evropsko sodišče za človekove pravice*, je v recenziji monografije M. Novaka *Mostovi prava* (2004) opozoril npr. M. Pavliha (2004: 41).

gre v posameznem primeru. Navedimo tri primere iz korpusa Gigafida, v katerih je šele iz neposrednega sobesedila razvidno, da zveza *evropsko sodišče* označuje *Sodišče Evropskih skupnosti* oz. po *Lizbonski pogodbi Sodišče Evropske unije*.

In kaj imata skupnega babica Watts ter slovenska babica Novak? To, da bo odločitev *evropskega sodišča* v primeru Watts neposredno uporabna tudi v Sloveniji. Načelno bodo v primeru nerazumne čakalne dobe tudi slovenski pacienti imeli možnost, da se na poseg odpravijo v tujino in zanj dobijo povrnjene stroške od domače zavarovalnice vsaj do zneska za isto storitev doma.

Tu in tam pišejo o evropski komisiji, drugič o sodbi evropskega sodišča, še najmanjkrat o parlamentu, nato pa na pet let ob volitvah nenadoma bombardirajo ljudi s preveč informacijami, da jih imajo že vrh glave in vse pomešajo. O EU bi bilo treba obveščati bolj redno, strokovno in temeljito, ne le o tistem, kar se tiče Slovenije. Veliko se lahko naučimo tudi iz drugih primerov: iz sodbe *evropskega sodišča* Avstriji bi se lahko naučili dovolj, da bi nam bil prihranjen sedanji spor o vinjetah«.

Sloveniji je namreč že grozila tožba pred *evropskim sodiščem*. Tolikšna zamuda – od prvega opomina do priprave zakona – je po Bajukovih besedah nastala, ker je pri tem očitno šlo za napako. Že v prejšnji sestavi so na MF menili, da se to lahko uredi s pravilnikom v povezavi z zakonom o javnih financah. Ker evropska komisija s tem ni bila zadovoljna, se je direktiva zdaj v naš pravni red prenesla s predlaganim zakonom.

Z *Lizbonsko pogodbo* se je preimenovala tudi *Komisija Evropskih skupnosti*, in sicer v *Evropsko komisijo*. V členu 13 prečiščene različice *Pogodbe o Evropski uniji*, v katerem so navedene institucije EU, je ob polnem poimenovanju *Evropska komisija* v oklepaju navedeno še kratko ime *Komisija*, ki se uporablja v besedilu. Njeno prvo poimenovanje, ki ga je uveljavila *Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo*, je bilo *Visoka oblast*. S *Pogodbo o ustanovitvi enotnega Sveta in enotne Komisije Evropskih skupnosti*¹³⁶ je bila ustanovljena *Komisija Evropskih skupnosti*, ki je postala enotna institucija za vse tri evropske skupno-

¹³⁶ UL EU 152, 13. 7. 1967. Neformalno poimenovanje je *Pogodba o združitvi*; podpisana je bila 8. aprila 1965, veljati je začela 1. julija 1967.

sti. Člen 9 je določal: »Ustanovi se Komisija Evropskih skupnosti (v nadaljnjem besedilu 'Komisija'). Ta Komisija nadomesti Visoko oblast Evropske skupnosti za premog in jeklo, Komisijo Evropske gospodarske skupnosti in Komisijo Evropske skupnosti za atomsko energijo.« S posebnim sklepom 17. novembra 1993 se je institucija sama preimenovala v *Evropsko komisijo*, pri čemer se to ime ni uporabljalo v pravnih oz. formalnih kontekstih. S *Pogodbo o ustanovitvi enotnega Sveta in enotne Komisije Evropskih skupnosti* je bil ustanovljen tudi enotni *Svet Evropskih skupnosti*. Člen 1 je določal: »Ustanovi se Svet Evropskih skupnosti (v nadaljnjem besedilu 'Svet'). Ta Svet nadomesti Posebni svet ministrov Evropske skupnosti za premog in jeklo, Svet Evropske gospodarske skupnosti in Svet evropske skupnosti za atomsko energijo.« Z odločbo Sveta z dne 8. novembra 1993 o spremembi imena se je institucija preimenovala v *Svet Evropske unije*.¹³⁷ V prečiščeni različici *Pogodbe o Evropski uniji* je uporabljeno samo kratko ime *Svet* (člen 13).¹³⁸

Metaforična in metonimična poimenovanja

Ta skupina poimenovanj se pojavlja zlasti v političnih besedilih Evropskega sveta, najvišjega političnega telesa EU, ki določa njene usmeritve. O teh političnih razpravah mediji največ poročajo in tako postanejo del evropskega javnega prostora. Prevladujejo metaforična poimenovanja, npr. *enotno evropsko nebo*¹³⁹ (ang. *single European sky*), ki poimenuje program na pobudo Evropske komisije za enoten nadzor zračnega prometa znotraj EU; *Evropa dveh hitrosti* oz. *Evropa več hitrosti* (ang. *two-speed Europe* oziroma *multi-speed Europe*) označuje idejo, da se bo v prihodnosti skupina držav članic lahko odločila, da gre po poti evropskega združevanja hitreje od drugih držav članic; *most Skupnosti* (ang. *Com-*

¹³⁷ *Council Decision of 8 November 1993 concerning the name to be given to the Council following the entry into force of the Treaty on European Union*. UL EU L 281, 16. 11. 1993.

¹³⁸ Prečiščena različica *Pogodbe o Evropski uniji* in prečiščena različica *Pogodbe o delovanju Evropske unije* sta vključeni v besedilo *Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije*. UL EU C 83, 30. 3. 2010.

¹³⁹ Razlage so iz priročnikov *Vodnik po evrožargonu v poljudnem jeziku, A Concise Encyclopedia of the European Union, Euroterm*.

munity bridge) je označeval postopek prenosa nekaterih zadev s tretjega stebra EU na prvi steber; *koncentrični krogi* (ang. *concentric circles*) predstavljajo organizacijo EU s krogi, pri čemer bi bile države v sredini članice na vseh področjih povezovanja, države na periferiji pa ne; *stebri* (ang. *pillars*) so predstavljali strukturo EU (prvi steber Evropske skupnosti, drugi steber skupno zunanjo in varnostno politiko, tretji steber pravosodje in notranje zadeve); *evropski vrh* (ang. *European Summit*) je poimenovanje za zasedanje Evropskega sveta kot najpomembnejšega političnega telesa EU; *trdnjava Evropa* (ang. *fortress Europe*) označuje Evropo v odnosu do neevropskega in je pogosta predvsem na področju skupne kmetijske politike ter azila in priseljevanja; *Evropa à la carte* predstavlja idejo, da države članice lahko izbirajo, ali bodo vključene v posamezno politiko EU, obstaja pa minimalni delež skupnih povezovanj; *štiri svoboščine* (ang. *four freedoms*) vključujejo prosti pretok oseb, blaga, storitev, kapitala; *sosedska politika* (ang. *neighbourhood policy*) je bila razvita v okviru širitve leta 2004, da bi okrepila odnose med EU in njenimi sosedami, *širitev* (ang. *enlargement*) označuje pridruževanje novih držav članic EU; *trojka* (ang. *troika*) poimenuje tri organizacije (EU, Evropsko centralno banko in Mednarodni monetarni sklad), ki spremljajo napredek držav v evrskem območju, ki imajo finančno krizo.

Pri metonimičnih poimenovanjih je značilna metonimija kraj – institucija oz. dejavnost, npr. *Strasbourg* < Evropski parlament, Evropsko sodišče za človekove pravice in Svet Evrope;¹⁴⁰ *Bruselj* (in sicer v zvezi *Bruselj je odločil*) < Evropski parlament, Evropska komisija, Svet;¹⁴¹ *Schengen* < Schengenski sporazum (sporazum o odpravi mejne kontrole na notranjih mejah med državami pogodbenicami); *Amsterdam* < Amsterdamska pogodba, *Gymnich* < neformalno srečanje ministrov za zunanje zadeve. Ta poimenovanja niso termini, ampak žargonizmi, značilni zlasti za besedila množičnih medijev.

¹⁴⁰ V Strasbourgu potekajo plenarna zasedanja Evropskega parlamenta, v tem mestu je sedež Evropskega sodišča za človekove pravice in sedež Sveta Evrope.

¹⁴¹ To so institucije EU, ki sodelujejo pri sprejemanju zakonodaje EU.

4.3 SLOVENSKA RAZLIČICA TERMINOLOGIJE EU

Oblikovanje slovenske različice terminologije EU lahko razdelimo na štiri faze:

- predhodno fazo, ki je trajala do leta 1996;
- prehodno fazo med letoma 1996 in 1998;
- osrednjo fazo med letoma 1998 in 2004 in
- aktualno fazo, ki traja od leta 2004 dalje.

4.3.1 Predhodna faza

Za to fazo velja, da je terminologija nastajala spontano, v okviru prvih besedil s področja EU v slovenščini. Avtor prvega takega dela z naslovom *Pravna ureditev Evropske gospodarske skupnosti* (1983) je bil Mirko Ilesič. Prevod je z vidika terminologije sodoben, kljub temu pa so bila posamezna poimenovanja pri kasnejšem sistematičnem oblikovanju slovenske različice terminologije nadomeščena, npr. *harmonizacija prava* > *usklajevanje zakonodaj*,¹⁴² *predhodno vprašanje* > *vprašanje za predhodno odločanje*, *skupno tržišče* > *skupni trg*, *svobodno gibanje* > *prosto gibanje*, *dominantni položaj* > *prevladujoči položaj*, *prosto gibanje kapitala* > *prosti pretok kapitala*, *prosti promet blaga* > *prosti pretok blaga*, *državne subvencije* > *državne pomoči*, *paralelni uvoz* > *vzporedni uvoz*, *industrijska lastnina* > *intelektualna lastnina*, *pravobranilec* > *generalni pravobranilec*, *mnenje* > *sklepni predlogi*. Tipičen znak poimenovalne neustaljenosti je navedba tujejezičnih ustreznikov v oklepaju, npr. *pragovna cena* (ang. *threshold price*), *evropska valutna enota* (ang. *European Currency Unit, ECU*), *posebna pravica črpanja* (ang. *Special Drawing Right, SDR*), *ločeno mnenje* (ang. *dissenting opinions*), *sodnik-poročevalec* (fr. *juge-rapporteur*). V tem obdobju še ne moremo govoriti o terminologiji EU kot o terminološkem sistemu, saj so poimenovanja odločitev avtorja konkretnega besedila. Šele v okviru prevajanja pravnega reda EU se je terminologija začela oblikovati organizirano in sistematično.

¹⁴² Pozneje se je na osnovi terminološkega dogovora spet uveljavila *harmonizacija* (več o *harmonizaciji* gl. razdelek 4.4.2 *Druge poimenovalne možnosti* (o internacionalizmih)).

4.3.2 Prehodna faza (1996–1998)

Začetki nastajanja slovenske različice terminologije EU segajo v leto 1996, ko je bil podpisan *Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani*, dejansko pa je delo steklo naslednje leto. V Sloveniji ni bilo niti usposobljenega kadra niti slovarskih pripomočkov;¹⁴³ za redka področja so bili zbrani glosarji strokovne terminologije, terminologija EU je bila npr. zbrana v študijskem gradivu Mirka Ilešiča; oddelek za prevajanje in tolmačenje na Filozofski fakulteti se je šele vzpostavljajl;¹⁴⁴ prevajalske službe v državni upravi so bile nepovezane, interdisciplinarno sodelovanje je bilo omejeno le na vladno strokovno skupino, ki je potrjevala prevode mednarodnih sporazumov (Erbič 2008: 108).

4.3.3 Osrednja faza (1998–2004)

Leta 1998 je bila vzpostavljena Služba Vlade RS za evropske zadeve (SVEZ)¹⁴⁵ in znotraj nje služba za prevajanje. Zbiranje, razvrščanje, pregledovanje, dopolnjevanje in primerjava terminologije so temeljili na programu MultiTerm95+.¹⁴⁶ Avgusta 2000 je bila na splet postavljena

---

¹⁴³ Prevajalci so si pomagali z zastarelimi dvojezičnimi slovarji in s *Pravnim terminološkim slovarjem (gradivo)*, ki je bil takrat z vidika gradiva že zastarel.

¹⁴⁴ Oddelek za prevajanje in tolmačenje na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je bil ustanovljen v študijskem letu 1997/1998 s pomočjo sredstev evropskega programa TEMPUS.

¹⁴⁵ Poimenovanje Služba Vlade RS za evropske zadeve (SVEZ) je bilo aktualno do decembra 2008, ko sta se SVEZ in Služba Vlade RS za razvoj (SVR) združili v Službo Vlade RS za razvoj in evropske zadeve (SVREZ), ki je z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije (2012) prenehala obstajati. Področje evropskih zadev je prevzelo Ministrstvo za zunanje zadeve, področje razvoja pa Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Ministrstvo za finance.

¹⁴⁶ O računalniškem programu MultiTerm gl. npr. A. Krstič Sedej (2004a).

javno dostopna terminološka zbirka *Evroterm*,¹⁴⁷ leta 2002 pa še pomnilnik prevodov pravnih aktov EU, *Evrokorpus*,¹⁴⁸ ki je sprva obsegal angleško-slovenski korpus, leta 2006 je bil dopolnjen z nemško-slovenskim korpusom, naslednje leto pa še s francosko-slovenskim.

Maja 2004, ko je Slovenija postala članica EU, je bilo v slovenski različici posebne izdaje Uradnega lista EU objavljenih okrog 90.000 strani pravnih aktov EU, veliko število slovenskih zakonov in podzakonskih aktov pa je bilo prevedenih v angleščino.¹⁴⁹ Prevajanje primarne zakonodaje EU je temeljilo predvsem na angleških besedilih, pri komisijski redakciji prevodov, pri kateri so sodelovali pravniki in strokovnjaki za posamezna področja, pa so prevod primerjali tudi s francosko in z nemško različico.¹⁵⁰ Za zagotovitev enotnega pristopa sodelujočih pri projektu je prevajalska služba SVEZ objavila *Navodila za prevajanje in lektoriranje prevodov pravnih aktov Evropskih skupnosti* (2002), iz katerih je nastal *Slogovni priročnik Komisije*, ki je dopolnjen s pravili iz *Medinstitucionalnega slogovnega priročnika*. Zadnjič je bil dopolnjen 1. oktobra 2010.

Priročnik *Navodila za prevajanje in lektoriranje prevodov pravnih aktov Evropskih skupnosti* je bil prosto dostopen na spletu.¹⁵¹ Razdeljen je bil na štiri dele. Prvi del je vključeval navodila za oblikovanje oz. ure-

¹⁴⁷ Dostopen na www.gov.si/evroterm. *Evroterm* se je izkazal za zanesljiv vir pri nastajanju hrvaške terminološke zbirke *Euroterm*, in sicer tako zaradi svoje visoke kakovosti kot zaradi jezikovne podobnosti (gl. Bratanič, Ilijevski in Ostroški Anič 2009: 238). *Evroterm* se trenutno dopolnjuje z izrazjem z različnih področij delovanja slovenske države in je postal skupna terminološka zbirka državne uprave.

¹⁴⁸ Dostopen na www.gov.si/evrokorpus.

¹⁴⁹ Pred pristopom k EU je Slovenija morala zagotoviti nacionalno jezikovno različico pravnega reda EU, prevod nacionalne zakonodaje v enega od uradnih jezikov EU in usposobiti prevajalce, tolmače, terminologe ter strokovne, pravne in jezikovne redaktorje.

¹⁵⁰ Postopek prevajanja pravnega reda EU v slovenščino je natančno predstavljen v A. Krstič Sedej (2004a: 157–158; 2004b: 31–33, 51–56). O pripravi nacionalnih različic pravnega reda EU posameznih držav, ki so se EU priključile leta 2004, gl. P. Obrová in J. Pelka (2001); I. Lejasiasaka (2001); M. Rzewuska (2001); R. Somssich in K. Varga (2001).

¹⁵¹ Priročnik na spletu ni več dostopen, smernice pa so vključene v *Slogovni priročnik Komisije*, in sicer v 1. razdelek z naslovom *Navodila za prevajanje pravnih aktov Evropskih skupnosti*.

janje besedil. V drugem delu so bile predstavljene smernice za vsebinsko ustreznost pravnih aktov. Prevajalci naj bi pri prevajanju primerjali več jezikovnih različic istega pravnega besedila, prednostno angleško, francosko in nemško, saj so ti jeziki delovni jeziki organov in institucij EU. Njihova naloga je zagotoviti terminološko doslednost, v skladu s katero določen pojem vedno označuje isti termin, poleg tega pa isti termin ne sme označevati različnih pojmov. Slovenska različica besedila naj se dosledno drži sporočila predloge, kjer je mogoče, pa tudi stavčnega besednega reda. Besedilo naj ima enako število povedi kot druge jezikovne različice zaradi morebitnega sklicevanja na neko poved in naj bo napisano v značilnem slovenskem pravnem slogu, vendar ne na račun vsebine.

V tretjem delu so bila navodila za sestavljanje terminoloških glosarjev, ki so obvezni del vsakega prevoda. Glosarji naj bi vsebovali izraze, za katere je bilo težko poiskati ustreznice; pogoste in stalne izraze v prevajanem dokumentu; vse naslove pogodb, sporazumov, konvencij, odborov in drugih uradnih dokumentov oz. organov in izraze, za katere je bilo ugotovljeno, da so drugje prevedeni drugače. V četrti del pa so bili vključeni nasveti za boljši jezik in slog (uporaba ločil, pisanje skupaj oz. narazen, zapis števil, vezniki, pravilna raba trpnika, sklonov itd.). Dodan je bil tudi seznam prevzetih izrazov s priporočljivimi neprevzetimi izrazi, ki naj se uporabijo, kadar je to mogoče brez pomenske škode, npr. *aktivnosti* > *dejavnosti*, *bilateralni* > *dvostranski*, *prioriteta* > *prednostna naloga*, *server* > *strežnik*, *tolmačenje* > *razlaga*, *razlaganje*. Poleg tega je bil dodan tudi seznam pravopisno, slogovno ali pomensko ustrežnejših rešitev, npr. *prispevati k blagostanju* > *prispevati k blaginji*, *dobrobit živali* > *dobro počutje živali*,¹⁵² *nadaljevati z delom* > *nadaljevati delo*, *pogoji v okolju* > *razmere v okolju*, *proti plačilu* > *plačilo*, *vnovčljiv* > *unovčljiv*.

¹⁵² Zvezi sta termina, zaradi česar je o ustrežnejšem poimenovanju treba razpravljati v okviru stroke, v kateri se pojavljata. Na vprašanje, ali pojem, ki ga označuje angleški termin *animal welfare*, v slovenščini ustrežneje poimenuje *dobrobit živali* ali *dobro počutje živali*, so odgovarjali tudi v terminološki svetovalnici na Terminologišču, in sicer so svetovali rabo termina *dobrobit živali*.

4.3.4 Aktualna faza (od 2004 naprej)

Od maja 2004 so za oblikovanje terminologije odgovorne institucije EU. M. Bratanič (2011: 9) opozarja, da se s prenosom prevajanja na institucije EU poveča verjetnost ustvarjanja neuskrajene terminologije. Ker je medinstitucionalno sodelovanje šibko, se lahko zgodi, da prevajalci ob terminologiji v nacionalni zakonodaji vzporedno razvijajo evropsko terminologijo. Na premalo intenzivno sodelovanje pri nastajanju terminologije v slovenskih oddelkih institucij EU je opozarjala tudi D. Erbič (2008: 109). Ker ni zagotovljena redna strokovna redakcija, morajo prevajalci in terminologi brez strokovne pomoči v veliki časovni stiski poiskati oz. ustvariti nov termin. Zato je SVEZ kot koordinacijski vezni člen med slovenskimi oddelki v institucijah EU in slovenskimi državnimi organi v okviru *Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011*¹⁵³ dala pobudo za vzpostavitev nacionalnega mehanizma za potrjevanje terminologije EU.¹⁵⁴ Projekt vzpostavljanja mehanizma se je izvajal v obdobju 2008–2009. Izšel je tudi priročnik *Slovenščina v institucijah EU*, ki je namenjen predvsem slovenskim javnim uslužbencem, ki zastopajo Slovenijo kot državo članico v institucijah EU, in se sprti posodablja (zadnjič 2015).

Da bi izboljšali sodelovanje med slovenskimi oddelki institucij EU in strokovnjaki za posamezna področja v državnih organih in na fakultetah so bile organizirane štiri konference na temo prevajanja zakonodaje EU, in sicer oktobra 2011 na Brdu pri Kranju, decembra 2013, 2014 in 2015 pa v Ljubljani.

Terminologija, ki nastaja v institucijah EU, je vključena v medinstitucionalno terminološko zbirko *IATE (Interaktivna terminologija za*

¹⁵³ *Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011 (ReN-PJP0711)*. UL RS, št. 43/2007.

¹⁵⁴ *Predlog za vzpostavitev nacionalnega mehanizma za potrjevanje terminologije EU* (različica marec 2009) (http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Dokumenti_SVREZ/jezikovna_vprasanja/Terminoloski_mehanizem_vzpostavitevni_dokument_marec2009_01.doc). O projektu več v D. Erbič in P. Jakša (2014).

Evropo),¹⁵⁵ ki je prosto dostopna v uradnih jezikih EU in latinščini.¹⁵⁶ Namen zbirke in načela, na katerih temelji, so predstavljeni v priročniku *Best Practice for Terminologists* (2008). Poleg zbirk so terminološko relevantni tudi priročniki, nekateri izmed njih so prilagojeni prevajanju v konkretni instituciji, nekateri pa so splošnejši in veljavni v več institucijah. Referenčni priročnik za pripravo besedil v vseh institucijah EU je *Medinstitucionalni slogovni priročnik*. Javno dostopni priročniki so še *Slogovni priročnik Komisije*, ki je nastal v slovenskem prevajalskem oddelku Evropske komisije; *Navodila za terminološko delo*, v katerem so opredeljeni postopki, s katerimi prevajalci slovenskega prevajalskega oddelka Evropske komisije v prevodih zagotovijo terminološko ustreznost in usklajenost, in *Skupna praktična navodila za pripravo pravnih aktov Skupnosti*, ki so nastala v sodelovanju pravnih služb Evropskega parlamenta, Evropske komisije in Sveta.

Izpostavimo glavne terminološke smernice v *Navodilih za terminološko delo*, ki jih je mogoče strniti v naslednje točke:

- Glavni terminološki načeli sta terminološka ustreznost in usklajenost. Terminološka ustreznost pomeni, da uporabljeni termin ustreza kontekstu, je usklajen z zahtevami referenčnih aktov, uveljavljen na zadevnem strokovnem področju in razumljiv končnemu uporabniku.¹⁵⁷ Terminološka usklajenost pa pomeni, da se za isti pojem uporablja isti termin v celotnem dokumentu, povezanih dokumentih in na celem področju.
- Primarna terminološka vira sta evropska in nacionalna zakonodaja, nato terminološke zbirke, pri čemer ima v primeru različnih vnosov v IATE in Evrotermu načeloma prednost IATE, saj to zbirko urejajo

¹⁵⁵ Ang. *Inter-Active Terminology for Europe*. Prosto dostopna je od 28. junija 2007, prevajalske službe institucij EU pa jo uporabljajo od leta 2005.

¹⁵⁶ Latinščina je vključena zlasti zaradi botanične taksonomije, npr. *Synchytrium endobioticum* (slovenski ustreznik je *gliva, ki povzroča krompirjev rak*, označen je z najnižjo stopnjo zanesljivosti), pa tudi zaradi pravnih terminov, npr. *jus in re, ius gentium* (IATE FAQ).

¹⁵⁷ Vprašanje je, kdo je končni uporabnik. Termini so praviloma razumljivi področnim strokovnjakom, nestrokovnjakom pa ne. Tudi pri terminih, ki so nastali s terminologizacijo in za katere nestrokovnjaki mislijo, da jih razumejo, praviloma velja, da je to razumevanje zgolj navidezno.

institucije EU. Preveriti je treba tudi glosarje, spletne brskalnike ipd. Priročnik svetuje tudi, da je priporočljivo pogostost posameznega termina preveriti v korpusu Gigafida.¹⁵⁸

- Terminološko neuskkljenost v tujejezični različici besedila je treba v slovenski različici odpraviti, npr. če isti pojem označujeta *food product* in *product*, je treba v slovenskem besedilu obkraj uporabiti *živilo* (in ne enkrat *živilo* in drugič *proizvod*).
- Če referenčni akti ne vsebujejo terminologije, jo je treba preveriti v drugih virih, npr. v IATE, Evrotermu, nacionalni zakonodaji, oz. se posvetovati s strokovnjaki, revizorji itd. Kadar tudi po posvetovanju ni odgovora, je treba termin prevesti, pri čemer je treba paziti, da prevedeni termin ni pojmovno preširok oz. preozek glede na tujejezični termin.

4.4 POIMENOVALNI POSTOPKI

Postopek iskanja ustreznega terminološkega poimenovanja v ciljnem jeziku vključuje tri stopnje: prepoznanje pojma v izhodiščnem pravnem sistemu, primerjava izhodiščnega in ciljnega pravnega sistema in nazadnje poimenovanje pojma (Šarčević 1997: 235–265). Izhodišče za terminološko poimenovanje je torej poznavanje primerjalnega prava (de Groot 2006: 423–424), za kar je najbolj usposobljen strokovnjak – pravnik. Izбира ustreznega termina temelji na definiranju, ki pojme opiše, razmeji in razloči (de Bessé 1997: 66). Prepoznati je treba, ali pojem v ciljnem pravnem sistemu že obstaja oz. ali je z vidika funkcije primerljiv s pojmom v izhodiščnem pravnem sistemu ali pa pojma ni oz. je različen od pojma v izhodiščnem pravnem sistemu. V prvem primeru poimenovanje za pojem v ciljnem poimenovalnem sistemu že obstaja, v drugem primeru pa je treba novo poimenovanje izbrati med različnimi možnostmi, ki so: citatni termin, internacionalizem, prevodni termin, opisno poimenovanje.

¹⁵⁸ Gigafida je referenčni korpus, zaradi česar je z vidika terminološke rabe manj verodostojen.

4.4.1 Funkcionalni ustreznik

Funkcionalni ustreznik (ang. *functional equivalent*) označuje termin za pojem ali institucijo v ciljnem pravnem sistemu, ki ima enako funkcijo kot določen pojem v izhodiščnem pravnem sistemu (Šarčević 1997: 236). To je poimenovalna rešitev, kadar sta izhodiščni in ciljni pravni sistem sorodna. Temeljiti mora na analizi pojma, ki potrdi stopnjo ekvivalence med pojmom. S. Šarčević (1997: 238, 241) in M. Chromá (2007: 446) se strinjata, da je najpogostejša delna ekvivalenca, ki je posledica delnega poenotenja pravnih področij izhodiščnega in ciljnega sistema ter sprejemanja pojmov iz enega v drug pravnem sistemu v preteklosti (de Groot 2006: 424). Popolna ekvivalenca je redka, o njej je mogoče govoriti takrat, kadar gre za isti pojem v izhodiščnem in ciljnem pravnem sistemu. Praviloma je relevantna pri prevajanju znotraj dvoali večjezičnih pravnih sistemov, npr. v Belgiji, Švici, na Finskem, do določene mere v Kanadi (de Groot 2006: 423). Pri rabi funkcionalnega ustreznika je treba upoštevati tudi, ali gre za informativni prevod ali prevod s statusom verodostojnega besedila (de Groot 2006: 425, prim. tudi Harvey 2000). Primeri funkcionalnih ustreznikov so npr. *sole trader* (VB) in *sole proprietorship* (ZDA) (Biel 2006), *mortgage* (VB) in *hypothèque* (FRA) (Šarčević 1997: 236), *trust* (VB) in *Treuhand* (NEM) (Galdia 2003: 4).

Posebna pozornost je potrebna pri rabi funkcionalnih ustreznikov za poimenovanje kulturno specifičnih pojmov. V. Janulevičienė in S. Rackevičienė (2011) sta naredili raziskavo, v kateri sta primerjali poimenovalne postopke pri označevanju treh skupin kulturno specifičnih pojmov v okviru angleško-irskega pravnega sistema, kot jih izkazujejo trije slovarji: dva angleško-litovska slovarja in angleško-norveški slovar. Zanimala so ju poimenovanja za abstraktne pojme (*common law, case law, statutelstatutory law, equity*), pravne poklice (*barrister, solicitor, magistrates, stipendiary magistrates*) in sodišča (*Magistrates' Court, County Court, Crown Court, High Court of Justice*). Rezultati raziskave so pokazali, da je v angleško-norveškem slovarju več funkcionalnih ustreznikov, čeprav le delno označujejo vsebino angleškega pojma, medtem

ko je v angleško-litovskih slovarjih več opisnih poimenovanj in prevodnih terminov. To pripiseta temu, da je norveški pravni sistem tesneje povezan z angleško-irskim kot litovski pravni sistem. Ugotavljata tudi, da je termin *barrister* v litovsko terminologijo vključen kot citatni termin in kot opisno poimenovanje. Citatno poimenovanje je sicer nedvoumno in z vidika rabe praktično, ker zadošča terminološkemu načelu gospodarnosti, ampak razumljivo samo pravnikom. Opisno poimenovanje pa je jasno in razumljivo tudi nepravniku (*barrister > advocate of court cases, advocate in court*). Poimenovalni postopki so torej odvisni od funkcije pravnega besedila. Kadar je pravno besedilo informativno, so opisna poimenovanja sprejemljiv poimenovalni postopek, kadar pa je normativno, je ustrežnejše citatno poimenovanje (Janulevičienė in Rackevičienė 2011: 1082). Avtorici zaključita, da je različne poimenovalne postopke mogoče utemeljiti z razlikami med norveškim in litovskim pravnim sistemom in s prevajalsko tradicijo v obeh državah.

4.4.2 Druge poimenovalne možnosti

Za poimenovanje pojma, ki ga v ciljnem pravnem sistemu ni, ali pa se od pojmov v ciljnem sistemu bistveno razlikuje, je več možnosti. Izbiramo lahko med citatnim terminom, internacionalizmom, prevodnim terminom ali opisnim poimenovanjem. Odločitev za enega izmed možnih postopkov je odvisna tako od razlik med izhodiščnim in ciljnim pravnim sistemom kot tudi od razlik med izhodiščnim in ciljnim jezikovnim sistemom.

Citatni termini

Citatna beseda je v SP (str. 197) opredeljena kot 'beseda ali besedna zveza, ki ni del danega (npr. slovenskega) jezika, vendar se pojavlja v besedilih tega jezika'. Skladno s tem *citatni termin* razumemo kot termin, ki ni del slovenskega jezika, vendar se pojavlja v strokovnih besedilih tega jezika. Citatne termine je mogoče ločiti na dve skupini, in sicer na citatne ter-

mine iz latinščine oz. grščine in citatne termine iz sodobnih jezikov, zlasti angleščine. Praviloma so prva poimenovalna rešitev, saj se s pojmom sprejme tudi poimenovanje. Pogosto so nadomeščeni z jezikovnokulturno ustrežnejšim poimenovanjem, saj povzročajo težave pri pisanju, izgovarjanju in sklanjanju, poleg tega se z njihovo rabo ne uresničujejo poimenovalne zmožnosti slovenščine.¹⁵⁹ Izjemoma se vključijo v sistem jezika prejemnika, in sicer v kateri koli stopnji prilagoditve, ki gre od citatnosti prek polprevzetosti do prevzetosti (Vidovič Muha 2004: 75). V primeru citatnosti poimenovanje v jeziku prejemniku ostane nespremenjeno glede na poimenovanje v jeziku dajalcu, npr. *common law*,¹⁶⁰ *equity*.¹⁶¹ V besedilih je citatni termin pogosto zapisan v ležečem tisku, narekovajih ali z razlago v oklepajih. Delna prilagoditev oz. polprevzetost se kaže v lastnih pregibalnih vzorcih, ki se pojavijo v jeziku prejemniku, npr. *dumping* > *dumpinga*; popolna prevzetost pa v prevzeti glasovni in črkovni podobi, npr. *leasing* > *lizing*, *factoring* > *faktoring*, *dumping* > *damping*, *clearing* >

¹⁵⁹ Prim. odgovor *Vmesni dolg*, objavljen v terminološki svetovalnici na Terminologiču. Vprašanje se je glasilo, katera izmed različnih oblik angleškega termina *mezzanine debt*, ki se pojavljajo v slovenskih strokovnih besedilih s področja ekonomije, je najustreznejša: *mezzanine dolg*, *mezzanin dolg* ali *mezanin dolg*. V odgovoru je poudarjeno, da ima v primerih, ko v stroki soobstajata prevzeti in domači termin, iz jezikovnokulturnih razlogov ponavadi prednost domači termin. Ker se v strokovnih besedilih pojavlja tudi termin *vmesni dolg*, naj ima prednost pred terminom s citatno sestavino.

¹⁶⁰ M. Novak (2006: 56) o terminu *common law* ugotavlja, da so »prejšnje generacije pravnikov dokaj redno poznale oziroma prevajale ta izraz kot *obče pravo*. /.../ Za današnji trend pa se zdi, da takšen prevod nekako opušča in raje uporablja izraz v izvorniku, se pravi, da ga ne prevaja.« Termin označuje »enotno, 'uniformirano' (*unified*) pravo, ki kot takšno velja za celotno kraljestvo (in danes za celotno ozemlje neke države s takšnim pravnim sistemom). Gre torej za neko skupno oz. enotno pravo.« (Novak 2006: 56–57)

¹⁶¹ *Equity* so pravila, oblikovana kot razširitev, dopolnitev in celo nadomestitev sistema *common law*, ker njegova sodišča niso omogočala pravne varnosti za vsakršno kršitev, saj so se preveč togo držala formalnih pravnih pravil. M. Novak (2006: 58–59) meni, »da je izraz *equity* sicer na splošno vsebinsko podoben našima izrazoma *pravičnost* in *poštenost*«, dodaja pa, da »za povsem natančen prevod tega izraza gotovo potrebujemo nek neologizem«.

kliring, franchising > franšizing.¹⁶² Kadar citatna poimenovanja označujejo pojme, ki so omejeni na posamezen nacionalni pravni red in zaradi svoje specifičnosti neprevedljivi, npr. *common law, equity, barrister, solicitor*,¹⁶³ so poskusi vzpostavitve poimenovanja, ki bi bilo z vidika jezikovne kulture ustrežnejše, manj uspešni oz. sporočilno manj učinkoviti. Prav tako so manj uspešni poskusi uveljavitve jezikovnokulturno primernejšega poimenovanja, kadar jezikovna intervencija ni pravočasna.

Primeri

Tipičen primer citatnega termina v EU je *acquis communautaire*.¹⁶⁴ Prvi slovenski ustreznik za francosko zvezo je bil *pravni red EU*. Poimenovanje pojma ni označevalo ustrezno, saj je bil *acquis communautaire* le pravni red prvega stebra EU, ne pa tudi drugega in tretjega stebra. Na neustreznost zveze je bilo opozorjeno tudi v Evrotermu, v katerem je bilo priporočeno poimenovanje *pravni red Evropskih skupnosti oz. pravni red Skupnosti*. Citatni termin je bil dopuščen le pogojno in vedno v ležečem tisku. S sprejetjem *Lizbonske pogodbe* je bila tristeburna struktura ukinjena in Evropska unija je postala enotna tvorba, zaradi česar je za *acquis communautaire* postalo sprejemljivo poimenovanje *pravni red EU*. Opredelitev termina se v Evrotermu glasi:

Besedna zveza v francoščini, ki pomeni pravni red Evropske unije. *Acquis communautaire* je zbirka zakonodaje Evropske unije, sestavljena iz primarne (pogodbe in protokoli) in sekundarne zakonodaje (uredbe, di-

¹⁶² M. Kalin Golob (2001b: 236) zagovarja, da se morajo citatne besede, izjema so latinizmi, »slovenščini prilagoditi vsaj v pisavi in tako postati prevzete besede, del slovenskega besedišča torej«. Mnogi pravniki se s tovrstnim prilagajanjem citatnih besed slovenskemu jeziku ne strinjajo.

¹⁶³ *Barrister* označuje odvetnika, ki je specializiran za zastopanje strank na sodišču. Tradicionalno je imel monopol nad zastopanjem na skoraj vseh sodiščih, zdaj vsaj na nižjih lahko stranko zastopa tudi t. i. *solicitor*, pravnik, ki se na splošno ukvarja s strankami in jim nudi tudi druge vrste pravniških storitev, npr. pomoč pri sestavi pogodb, oporok.

¹⁶⁴ Dobesedni prevod zveze je »*pridobitve Skupnosti*« in pomeni celotno zakonodajo, načela, politične usmeritve, sodno prakso Sodišča EU in obveznosti, ki so jih dogovorno sprejele države članice.

rektive in sklepi) ter sodne prakse Sodišča Evropske unije. Acquis torej vsebuje cilje Evropske unije, njene politike in predpise, ki urejajo te politike. Acquis je hkrati temeljna in dinamična zbirka, ki nenehno nastaja z razvojem Evropske unije. Vse države članice so dolžne spoštovati *acquis communautaire*, saj ima zakonodaja EU prednost pred nacionalno zakonodajo. Države kandidatke morajo sprejeti *acquis* in ga vključiti v svoj pravni red, še preden se pridružijo Evropski uniji.

Tudi drugi primeri potrjujejo, da so citatni termini pogosto prva poimenovalna rešitev, npr. *screening*, *twinning*, *benchmarking*, ki so sčasoma nadomeščena s slovenskim poimenovanjem, pogosto opisnim, npr. *screening* > *pregled usklajenosti zakonodaje*, *twinning* > *tesno medinstitucionalno sodelovanje*, *benchmarking* > *primerjalna analiza*. Na drugi strani pa se citatni termini še vedno uporabljajo na ravni žargona kot neuradne terminologije. V določenih primerih je poimenovanje le delno citatno, npr. *doktrina acte clair* ('doktrina, po kateri vprašanja glede prava EU, katerega pravilna razlaga je očitna, ni treba predložiti v predhodno odločanje Sodišču EU'), *doktrina acte éclairée* ('doktrina, po kateri Sodišču EU v predhodno odločanje ni treba predložiti vprašanja glede prava EU, o katerem je že odločilo v drugi zadevi').¹⁶⁵

Citatna poimenovanja se pojavljajo tudi v sodbah Sodišča EU. Imena nacionalnih sodišč, npr. *Tribunal Supremo*, *Supremo Tribunal de Justiça*, se ne prevajajo, ker bi to otežilo njihovo identifikacijo. Ob prvi pojavitvi citatnemu poimenovanju sledi slovenski prevod v oklepaju, npr. *Tribunal Supremo* (*špansko vrhovno sodišče*),¹⁶⁶ *Supremo Tribunal de Justiça* (*portugalsko kasacijsko sodišče*),¹⁶⁷ v nadaljevanju besedila pa se uporablja citatno poimenovanje. Spodnji primer je iz sodbe v zadevi T-47/02 (poudarki dodani).

Tožeči stranki sta nekatere od teh kazni izpodbijali pred pristojnimi avstrijskimi sodišči. Pritožbe tožečih strank sta med drugim zavrnil *Oberlandesgericht Linz* (*višje deželno sodišče v Linzu*) in *Oberster Gerichtshof* (*avstrijsko vrhovno sodišče*) s sklepoma z dne 20. junija oziroma 31. januarja 2002. Ob tej priložnosti je *Oberster Gerichtshof* med drugim štelo, da je

¹⁶⁵ Definiciji sta iz nastajajočega PTS.

¹⁶⁶ Sodba v zadevi T-40/03.

¹⁶⁷ Sodba v združenih zadevah od T-318/06 do T-321/06.

zadevna avstrijska zakonodaja skladna s pravom Skupnosti in temeljnimi pravicami ter z načeloma objektivnosti in sorazmernosti.

/.../

Tožeči stranki opozarjata, da je denarne kazni, ki jih je naložilo *Landesgericht Linz*, na katere se sklicujeta v tej tožbi, potrdilo *Oberster Gerichtshof* in so že bile izterjane. Poleg tega naj države članice ne bi imele nobene pravice samostojnega urejanja pri prenosu nepogojnih določb Prve in Četrte direktive o družbah, tako da naj bi bila za obveznost objave, ki škodi tožečima strankama, odgovorna Skupnost, kljub temu da so bile zadevne denarne kazni izrečene na podlagi ustreznih avstrijskih določb.

Organi, ki so stranke v postopku, so v uvodu sodbe poimenovani citatno, izjema so imena držav, ki so že v uvodu prevedena.¹⁶⁸ Citatnemu poimenovanju organov se ob prvi pojavitvi v obrazložitvi sodbe v oklepajih doda slovenski prevod, ki se nato uporablja v besedilu. Primer je iz sodbe v zadevi C-10/05 (poudarki dodani).

Ta predlog je bil vložen v okviru spora med go. Mattern in g. Cikoticem in med *Ministre du Travail et de l'Emploi* (v nadaljevanju: *minister za delo in zaposlovanje*) zaradi odločbe, s katero je zadnji g. Cikoticu zavrnil izdajo delovnega dovoljenja.

/.../

Minister za delo in zaposlovanje je z odločbo z dne 14. julija 2003 zavrnil prošnjo za delovno dovoljenje, ki jo je H. Cikotic na podlagi izjave o zaposlitvi 18. marca 2003 vložil pri luksemburški upravi za delo.

Citatne termine v sodbah lahko delimo v dve skupini. V prvo skupino sodijo latinski citatni termini in reki, npr. *de lege ferenda*,¹⁶⁹ *lex specialis*,¹⁷⁰ *obiter dictum*,¹⁷¹ *ratio legis*,¹⁷² *expressio unius est exclusio*

¹⁶⁸ Uporabiti je treba uradno polno ime države, npr. *Republika Slovenija*, *Helenska republika*, *Kraljevina Španija*, *Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske*.

¹⁶⁹ Slv. *po prihodnjem, bodočem pravu*.

¹⁷⁰ Termin označuje posebna pravna pravila, ki prevladajo nad splošnimi pravnimi pravili.

¹⁷¹ Termin označuje 'del obrazložitve, v katerem so pojasnjeni nekateri dodatni razlogi, ki sami po sebi niso odločilni za izrek odločbe v konkretnem primeru' (nastajajoči PTS). Termin *ratio decidendi* pa označuje 'del obrazložitve, v katerem so navedeni odločilni pravni razlogi, na katerih temelji izrek odločbe' (nastajajoči PTS).

¹⁷² Slv. *namen zakona*.

alterius,¹⁷³ ki so zapisani ležeče. Primera sta iz sodb v zadevah T-427/09 in T-191/04.

Ratio legis zahteve, da se mora znamka uporabljati resno in dejansko, da bi bila varovana na podlagi prava Unije, izhaja iz dejstva, da register UUNT ne sme postati predmet strateškega in statističnega vlaganja, s katerim bi bil neaktivnemu imetniku podeljen časovno neomejen zakoniti monopol.

Trdi, da je zakonodajalčevo sprejetje tako podrobnih določb, ne da bi podrobno opredelil obveznost ugovarjajoče stranke, da dokaže obstoj njegovih pravic po preteku roka za vložitev ugovora, treba razlagati kot zakonodajalčevo voljo, da takšen dokaz ne zahteva glede na načelo *expressio unius est exclusio alterius*.

Medinstitucionalni slogovni priročnik (razdelek 10.6) predpisuje ležeči zapis citatnih izrazov, npr. *Länder, carte blanche, de facto*. V *Slogovnem priročniku Komisije* (razdelek *Navodila za prevajanje pravnih aktov Evropskih skupnosti*) pa glede latinskih izrazov velja, da se slovenijo in pišejo pokončno, npr. *inter alia* > med drugim, *mutatis mutandis* > s potrebnimi spremembami.

V drugi skupini pa so nelatinska citatna poimenovanja, ki so zapisana pokončno in v narekovajih. Prvi način navajanja je, da se navede samo citatno poimenovanje, npr. 'salarios de tramitación', 'back office'. Termin *salarios de tramitación* označuje pojem iz španske zakonodaje,¹⁷⁴ *back office* pa označuje pojem s področja organizacije poslovanja, za ka-

¹⁷³ V slovenskem prevodu se glasi: Izrecno imenovanje enega (pomeni) izključitev drugega. Gre za načelo formalne logike, ki se nanaša na pojme, ki se med seboj izključujejo (Kranjc 1995: 91).

¹⁷⁴ V sklepu Sodišča v zadevi C-177/05 španskemu terminu *salarios de tramitación* v oglatem oklepaju sledi slovensko poimenovanje *plače med postopkom*: »Za namene prejšnjega odstavka se za plačo šteje znesek, priznan kot tak v sporazumu o poravnavi ali v sodni odločbi z vseh podlag, določenih v členu 26(1), in tudi dodatno nadomestilo na podlagi 'salarios de tramitación' [plače med postopkom], o katerem glede na okoliščine primera odloči pristojno sodišče, če sklad z nobene podlage skupaj ali ločeno ne izplača zneska, ki bi bil višji od vsote, enake dvakratni dnevni minimalni plači za vse poklice s številom dni neizplačanih plač, do največ sto dvajset dni.«

terega v času prevajanja sodbe očitno še ni bilo slovenskega ustreznika, pozneje pa se je uveljavilo *zaledno poslovanje*,¹⁷⁵ tudi *zaledna pisarna*. Primera sta iz sodb v zadevah C-520/03 in C-472/03 (poudarka dodana).

V svoji predložitveni odločbi Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana, na katero je bila vložena pritožba zoper omenjeno zavrnilno sodbo, ugotavlja, da je bilo vprašanje '*salarios de tramitación*' že razsojeno v sodbi Sodišča z dne 12. decembra 2002 v zadevi Rodríguez Caballero (C-442/00, Recueil str. I-11915).

Za dejavnosti '*back office*' prejema plačilo, izračunano na osnovi zavarovalnega portfelja in vplačane premije, in tudi minimalno plačilo.

Drugi način navajanja pa je, da slovenskemu poimenovanju v oklepajih sledi citatni termin, ki prispeva k nedvoumnosti slovenskega poimenovanja, npr. 'lastninska pravica' ('freehold'), 'osebna družba' ('partnership'), 'zakupi sedežev' ('seat only'), sedeži, prodani prek posrednika (brokeed seats), zakup (leasehold). Primera sta iz sodb v zadevah C-291/03 in C-223/03 (poudarki dodani).

Javno prodaja tudi posamezne letalske vozovnice, imenovane '*samo sedež*' ('*seat only*'), ki so sedeži na njenem lastnem letalu ali sedeži, pridobljeni od drugih družb, ter prodaja tudi letalske sedeže drugim organizatorjem potovanj, imenovane '*sedeži prodani prek posrednika*' ('*brokeed seats*').

Predložitveno sodišče navaja, da se je leta 1995 univerza odločila, da restavrira dva porušena mlina, na katerih je pridobila *zakup* ('*leasehold*').

V citatni obliki ostajajo tudi poimenovanja za pravne zastopnike, npr. *barrister*, *solicitor*, ki označujeta zastopnika v angleškem pravnem redu. Prav tako tudi termin *odvetnik*¹⁷⁶ v tujejezičnih različicah sodbe v za-

¹⁷⁵ V Islovarju angleškemu terminu *back office* ustreza *zaledno poslovanje* ('procesi, ki potekajo v ozadju in uporabniku niso neposredno vidni'), terminu *front office* pa *zunanje poslovanje* ('procesi, namenjeni neposrednim stikom z uporabniki, s strankami, npr. pri bančnem okencu').

¹⁷⁶ Definicija *odvetnika* v nastajajočem PTS je: 'pravnik s pravniškim državnim

devi *Detiček* (zadeva C-403/09 PPU) ni nadomeščen s tujejezičnimi ustrezniki (poudarka dodana).

after considering the observations submitted on behalf of:

- Ms Detiček, by B. Žibret, *odvetnik*,
- Mr Sgueglia, by L. Varanelli, *odvetnik*,
- the Slovenian Government, by N. Aleš Verdir, acting as Agent,
- the Czech Government, by M. Smolek, acting as Agent,
- the German Government, by J. Kemper, acting as Agent,
- the French Government, by B. Beaupère-Manokha, acting as Agent,
- the Italian Government, by I. Bruni, acting as Agent, assisted by F. Arena, avvocato dello Stato,
- the Latvian Government, by K. Drevina, acting as Agent,
- the Polish Government, by M. Arciszewski, acting as Agent,
- the Commission of the European Communities, by A.-M. Rouchaud-Joët and M. Žebre, acting as Agents

Na drugi strani pa slovenski termin *odvetnik* ustreza angleškemu terminu *lawyer*, francoskemu terminu *avocat* in nemškemu terminu *Rechtsanwalt* v slovenskih različicah sodb, ki nimajo statusa verodostojne različice, ampak so prevodi. Primer je iz sodbe v zadevi T-623/11 (poudarki dodani).

slv.: Pico Food GmbH s sedežem v Tammu (Nemčija), ki jo zastopa M. Douglas, *odvetnik*

ang.: Pico Food GmbH, established in Tamm (Germany), represented by M. Douglas, *lawyer*

nem.: Pico Food GmbH mit Sitz in Tamm (Deutschland), Prozessbevollmächtigter: *Rechtsanwalt* M. Douglas

fr.: Pico Food GmbH, établie à Tamm (Allemagne), représentée par Me M. Douglas, *avocat*

---

izpitom, ki poklicno pravno svetuje, zastopa in zagovarja stranke pred sodišči in upravnimi ter drugimi organi, sestavlja listine in zastopa stranke v njihovih pravnih razmerjih'.

Obstaja torej razlika glede prevajanja poimenovanj za pravne zastopnike med slovenskimi in drugimi jezikovnimi različicami sodb. V neverodostojnih slovenskih različicah sodb se poimenovanja nekaterih zastopnikov prevajajo, po drugem pa se ta poimenovanja v neverodostojnih tujejezičnih različicah ne prevajajo.

Internacionalizmi

V SSKJ je *internacionalizem* opredeljen kot jezikoslovni termin, ki označuje 'besed/ol, zlasti grško-latinskega, angleškega izvora, ki se uporablja v mnogih drugih jezikih'. Njegova sopomenka je *mednarodni izraz*. Pri internacionalizmu gre izvirno za en jezik dajalec in več kot en jezik prejemnik, v katerem obvezno ohrani vsaj del izrazne podobe izvirnega jezika (Vidovič Muha 2004: 74, 75). V prvi fazi internacionalizem najpogosteje pomeni oz. označuje isto kot v jeziku dajalcu, v naslednji fazi pa lahko v jeziku prejemniku razvija pomene neodvisno od jezika dajalca, npr. *norma* je poleg osnovnega pomena 'pravilo, predpis' v ruščini dobila še pomen 'določena količina dela'; *brigada* je poleg osnovnega pomena '*del vojske*' v ruščini dobila še pomen '*delovna skupina*'. Pomena so sprejeli tudi jeziki drugih socialističnih držav (Lukenda in Mamić 1987: 41).¹⁷⁷ B. Schaefer (1990: 45–46) pri definiciji internacionalizma izhaja iz interleksema, ki ga tvorijo leksemi v različnih jezikih, npr. *Zivilisation* v nemščini, *civilization* v angleščini, *civilisation* v francoščini, *ziwilisazija* v ruščini. Internacionalizem opredeli kot medjezikovno enoto različne kompleksnosti, npr. intermorfem ali interleksem, iz katere nastane formalno ujemajoča se in vsebinsko ustrezna enojezikovna enota.

Internacionalizme lahko razdelimo v dve skupini. V prvi skupini so internacionalizmi iz latinščine in grščine, v drugi skupini pa internacionalizmi iz sodobnih jezikov, zlasti iz angleščine. L. Hudeček in M. Mihaljević (2012: 58, 60) zagovarjata, da imajo termini latinskega in grškega izvora prednost pred internacionalizmi iz sodobnih jezikov, na drugi strani pa ima ustrezen neprevzeti termin prednost pred internaci-

¹⁷⁷ V SSKJ je *norma*: 1. 'kar določa, kakšno sme, mora biti kako ravnanje, vedenje, mišljenje' in 2. 'količina dela, ki ga mora delavec opraviti v določenem času'; *brigada* pa 1. 'vojaška enota, večja od polka' in 2. 'večja delovna skupina, ki prostovoljno in brezplačno sodeluje pri pomembnih javnih delih'.

onalizmom. Razmerje med internacionalizmom in neprevzetim terminom je še posebej aktualno za države članice iz širitve leta 2004 (prim. Šarčević 2004; Somssich, Várnai, Bérczi 2010: 83–88). Z osamosvojitvijo in s tem ločitvijo od večnacionalnih držav so namreč na novo definirale vlogo svojih jezikov, in sicer kot temelj nove nacionalne identitete (prim. npr. Snell-Hornby 1999: 105; Buzáássyová 2007: 95). Tako npr. M. Bajčić (2009: 222) za hrvaško različico terminologije EU na področju konkurenčnega prava ugotavlja, da je bolj naklonjena neprevzeti terminologiji, npr. *program potpora* za angleški termin *aid scheme*, *nadzor državnih potpora* za angleški termin *control of state aid*. Na istih primerih ugotavlja, da je slovenščina dala prednost prevzemanju, in sicer *scheme pomoči* za *aid scheme*, *kontrola državnih pomoči* za *control of state aid*. Na splošno pa so slovenske poimenovalne rešitve lahko v pomoč hrvaškim prevajalcem, kadar so v dilemi, ali uporabiti internacionalizem (Bajčić 2009: 229).

G. Déczy (1973; povzeto po Buzáássyová 2007: 94) glede na odprtost posameznega nacionalnega jezikovnega sistema za internacionalizme ločuje med mešanimi jeziki, za katere velja visoka stopnja internacionalizmov (npr. angleščina, romunščina); nevtralnimi jeziki (npr. slovaščina) in introvertiranimi jeziki, v katerih je internacionalizmov najmanj (npr. finščina, madžarščina, grščina, nemščina). Podobno tudi J. Pusztay (2005: 102) ugotavlja, da se države članice EU glede na razmerje do internacionalizmov delijo v dve skupini: zahodno od nemškega jezikovnega območja je terminologija večinoma latinska, npr. v Franciji in Angliji, medtem ko je za območja vzhodno od Nemčije, vključno z Nemčijo, značilno vzpostavljanje t. i. nacionalnih terminologij. V skladu s težnjo po oblikovanju domače terminologije je pogosto prva poimenovalna rešitev neprevzeto poimenovanje, ki pa se lahko izkaže za manj ustrezno. R. Somssich, J. Várnai in A. Bérczi (2010: 85) navajajo latvijski primer: za angleške termine *check*, *control*, *test*, *inspection* in *verification* je bil določen samo en ustreznik, in sicer *pārbaude*. Sčasoma je postalo očitno, da en termin različnih pojmov ne poimenuje ustrezno, zato so se odločili za različne termine – *kontrolē*, *tests*, *inspekcija* in *verifikācija*. Primer dokazuje, da so bili v predpristopnem obdobju prevzeti termini v določenih primerih vnaprej neupravičeno izključeni kot manj primerni. Sprejemanje terminov, ki se izkažejo za manj ustrez-

ne, je posledica poimenovanja pojmov, ne da bi bila (po)znana njihova vsebina. Izhodišče za tvorjenje terminov, ki ustrezno poimenujejo določen pojem, pa je ravno poznavanje pojma in pojmovnega sistema.

Internacionalizmi so učinkovita poimenovalna rešitev z vidika obvestilnosti, saj so jasni in nedvoumni, poleg tega praviloma zadostijo terminološkemu načelu gospodarnosti. Po drugi strani pa je pri izbiri poimenovanja treba upoštevati tudi jezikovnokulturno načelo, po katerem imajo domači termini prednost pred prevzetimi. Jezikovnokulturno načelo strokovnjaki in jezikoslovci dojemajo oz. upoštevajo različno. Strokovnjaki zagovarjajo stališče, da »mednarodna terminologija prispeva k enopomenskosti izražanja« (Kalin Golob 2001b: 236), jezikoslovci pa »poudarja/jo/ pomen razvijanja strokovnega izraza v domačem jeziku« (Kalin Golob 2001b: 236). Tudi M. T. Cabré (1999: 11, 12) ugotavlja, da strokovnjaki terminologijo uporabljajo ne glede na njeno primernost oz. neprimernost z vidika posameznega jezikovnega sistema. Njihovo zanimanje za terminologijo je osredotočeno na pojme in njihovo jasno in nedvoumno poimenovanje.

Zastavlja se vprašanje, kdaj ima internacionalizem prednost pred terminom domačega izvora oz. kdaj je jezikovna intervencija, s katero je internacionalizem nadomeščen s terminom slovenskega izvora, smiselna.¹⁷⁸ Upoštevati je treba vsaj tri dejavnike:

- jezikovna intervencija mora biti pravočasna;
- z njo se morajo strinjati strokovnjaki (terminološki dogovor);¹⁷⁹
- domači termin mora pojem ustrezno označevati.

V slovenski pravni terminologiji so internacionalizmi relativno pogosti. Praviloma imajo sopomenke domačega izvora, npr. *asignacija* – *nakazilo*, *novacija* – *prenovitev*, *kavcija* – *varščina*, *kavza* – *podlaga*, *transakcija* – *poravnava*, *kompensacija* – *pobotanje*, *gestija* – *poslovodstvo brez naročila*. Neprevzeti termin v rabi ni nujno prednostni, to velja samo, če nedvoumno označuje isti pojem. V nadaljevanju je navedenih nekaj primerov internacionalizmov in njihovih neprevzetih sopomenk.

¹⁷⁸ Upoštevati je treba, da je internacionalizem pogosto prva poimenovalna rešitev.

¹⁷⁹ Terminološki dogovor je rezultat usklajevanja med strokovnjaki in omogoča učinkovito sporazumevanje (Žagar Karer 2011: 18).

Primeri

DISKRIMINATORNI KOT SESTAVINA TERMINA

Diskriminacija je uveljavljen termin v slovenski pravni terminologiji in označuje 'neupravičeno razlikovanje, ki temelji na posameznikovem spolu, rasi, barvi kože, jeziku, veri, političnem ali drugem prepričanju, narodnostnem ali socialnem izvoru, pripadnosti narodni manjšini, rojstvu ali drugi osebni okoliščini, zaradi katerega se komu prizna manj pravic ali ugodnosti v primerjavi z drugimi' (nastajajoči PTS). V SSKJ in SP sta vključena pridevnika *diskriminacijski* 'nanašajoč se na diskriminacijo' in *diskriminator-ski* 'ki vsebuje, izraža diskriminacijo', v *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika* (SNB, 2012) pa je vključen tudi pridevnik *diskriminatoren* 'ki daje, priznava manjše pravice ali ugodnosti komu v primeri z drugimi'. Zgled v slovarskem sestavku se navezuje na kontekst EU (*Sodišče je razsodilo, da je dotlej veljavni način omejevanja vpisa na avstrijske univerze diskriminatoren do študentov iz drugih držav Evropske unije*), kar ne preseneča, saj je pridevnik *diskriminatorni* v besedilih s področja EU zelo pogost in je bil v slovar vključen tudi zaradi pogostosti v teh besedilih. V slovenskem jezikovnem sistemu se je verjetno uveljavil pod neposrednim vplivom tujejezičnih pridevnikov (ang. *discriminatory*, fr. *discriminatoire*).¹⁸⁰

V Evrotermu angleškemu pridevniku *discriminatory* ustreza slovenski pridevnik *diskriminacijski*, v zvezah pa mu ustrezata tudi pridevnik *diskriminatorni* (*discriminatory price* > *diskriminatorna cena*) in *diskriminantni* (*discriminatory analysis* > *diskriminantna analiza*), pri čemer je *diskriminantna analiza* termin s področja statistike, ki v *Statističnem terminološkem slovarju* (Košmelj idr. 2002) ustreza angleškima termino-

¹⁸⁰ Odgovora na vprašanji glede razmerja med pridevniki *diskriminatoren*, *diskriminacijski* in *diskriminator-ski* v značilnih zvezah sta objavljena tudi v Jezikovni svetovalnici Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Utemeljena sta na pomenih vseh treh pridevnikov, zaradi česar je sklep enega od odgovorov naslednji: »Predpis, ki se nanaša oz. je povezan z diskriminacijo, je diskriminacijski, medtem ko je diskriminator-ski oz. diskriminatoren predpis tak, ki vsebuje, podpira, izraža diskriminacijo.« Naj opozorimo, da se k definiranju terminov ne pristopa na osnovi pomena, ampak pojma, ki ga termin označuje, tako npr. *diskriminacijska obravnava* in *diskriminatorna obravnava* označujeta isti pojem.

ma *discriminant analysis* in *discriminatory analysis*.¹⁸¹ Pojem označuje tudi termin *diskriminacijska analiza*. Omenimo primer zveze *discriminatory treatment*, ki ji je v Evrotermu leta 2010 ustrezala zveza *diskriminatorno obravnavanje*, pozneje pa jo je nadomestila zveza *diskriminacijsko obravnavanje*, na vključitev katere je neposredno vplivalo zakonodajno besedilo EU kot vir termina.¹⁸² Medtem ko je pogostost v nestrokovnih besedilih vplivala na vključitev zveze *diskriminatorna obravnava* kot zgleda v SNB,¹⁸³ je bila v terminološki zbirki Evroterm ta zveza zamenjana oz. iz zbirke izločena, kar je z vidika uporabnika pomanjkljiva informacija, saj zveza *diskriminatorna obravnava* pojem ustrezno označuje.

Pridevniku *discriminatory* ustreza tudi pridevnik *razlikovalen* (*discriminatory charge* > *razlikovalna dajatev*). V PTS (gradivo) je med *diskriminacijo* in *razlikovanjem* vzpostavljena sopomenskost, prav tako je v amsterdamski noveli *Pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti* angleškemu terminu *discrimination* ustreza *razlikovanje*. Člen 12 (1) se glasi: »Kjer se uporablja ta pogodba, in ne da bi to vplivalo na njene posebne določbe, je prepovedano vsakršno razlikovanje glede na državljanstvo.« V prečiščeni različici *Pogodbe o delovanju Evropske unije* je v členu 18 (člen 12 *Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti*) *razlikovanje* nadomeščeno z *diskriminacijo*. Zamenjava termina je smiselna, saj *razlikovanje* pojma ne označuje dovolj natančno.

Omeniti velja tudi razmerje med *neenakopravnostjo* in angleškim terminom *discrimination* v *Ustavi RS* oz. njenem angleškem prevodu. V 63. členu je določena *prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti* ter *prepoved spodbujanja k nasilju in vojni*, kar je v angleščino pre-

¹⁸¹ Označuje 'analizo, s katero se poiščejo linearne kombinacije opazovanih spremenljivk in ločijo vnaprej določene skupine tako, da je verjetnost napake pri uvrščanju enot v skupine najmanjša'. Definicija je iz *Statističnega terminološkega slovarja* (Košmelj idr. 2001).

¹⁸² *Direktiva Sveta z dne 13. decembra 1976 o ukrepih za učinkovito izvajanje svobode ustanavljanja in svobode opravljanja storitev v zvezi z dejavnostmi zavarovalnih zastopnikov in zavarovalnih posrednikov (nekdanja ISIC skupina 630) in zlasti o prehodnih ukrepih za take dejavnosti*. UL EU L 26, 31. 1. 1977.

¹⁸³ V referenčnem korpusu Gigafida ima zveza *diskriminacijska obravnava* 7 pojavitev, *diskriminatorna obravnava* pa 110.

vedeno kot *Prohibition of Incitement to Discrimination and Intolerance and Prohibition of Incitement to Violence and War*. V tem primeru je bila slovenščina izvirni jezik, angleščina pa ciljni jezik.

TRANSPARENTNOST

Bistvena sestavina pojma, ki ga označuje *transparentnost*, je dostop javnosti do dokumentov oz. informacij, kar je v skladu z idejo, da je treba EU približati njenim državljanom. Raba v pravnih aktih EU daje prednost terminu *preglednost*, ki pojem glede na vsebino označuje manj natančno. V *Vodniku po evrožargonu v poljudnem jeziku* je naslednja opredelitev *transparentnosti*:

Izraz 'preglednost' (transparentnost) se pogosto uporablja za označevanje preglednosti načina delovanja institucij EU. Institucije EU si prizadevajo za večjo preglednost svojega delovanja. Sprejemajo ukrepe za izboljšanje dostopa javnosti do informacij in si prizadevajo za oblikovanje jasnejših in bolj berljivih dokumentov. To vključuje tudi boljšo pripravo zakonov in nenazadnje tudi pripravo enotne, poenostavljene in krajše reformne pogodbe.

Poimenovalne rešitve v posameznih nacionalnih različicah terminologije EU so različne. Navajamo primer iz člena 11(3) prečiščene različice *Pogodbe o Evropski uniji*, ki določa: »Evropska komisija izvaja obsežna posvetovanja z udeleženiimi stranmi, da se zagotovi usklajenost in preglednost delovanja Unije.« V angleški različici je uporabljen termin *transparency* (oz. *transparent*), v nemški *Transparenz*, v francoski *transparence*, v italijanski *trasparenza*, v španski *transparencia*, v češki *transparentnost*, v slovaščini *transparentnosť* (oz. *transparentný*), v poljski *przejrzystość*, v danski *gennemsigtighed*.

SSKJ *transparentnost* označi s kvalifikatorjem *knjižno* in kot nevtralna izraza navede *prosojnost* in *prozornost*. *Preglednost* razloži kot 'lastnost, značilnost preglednega', *pregleden* pa 'ki se da z (lahkoto) pregledati, razumeti'. Izraz *transparentnost* je vključen tudi v SNB ('lastnost jasno in javno izraženega in izvajanega'), v katerem ni več zaznamovan. Vprašanje je, ali bi bil termin *preglednost* izbran tudi, če bi bil v času oblikovanja terminologije EU ta podatek iz SNB že dostopen.

KOHEZIJA

V Evroterm je vključenih več zvez s sestavino *kohezija*, npr. *ekonomska in socialna kohezija*, *ozemeljska kohezija*, *teritorialna kohezija*, *regijska kohezija*. V ustanovitvenih pogodbah je uporabljen termin *kohezija*, zanimivo pa je, da ga je v *Pogodbi o Ustavi za Evropo* (2004)¹⁸⁴ nadomestila *povezanost*, in sicer v zvezah *gospodarska in socialna povezanost* ter *teritorialna povezanost*. Z opustitvijo *Pogodbe o Ustavi za Evropo* njene poimenovalne rešitve niso več relevantne. V *Vodniku po evrožargonu v poljudnem jeziku* je *kohezija* opredeljena tako:

To (dobesedno) pomeni 'držati skupaj'. Žargonski izraz 'spodbujanje socialne kohezije' pomeni, da EU poskuša vsakemu posamezniku zagotoviti mesto v družbi, kar dosega na primer z odpravljanjem revščine, brezposelnosti in diskriminacije. V proračunu EU so rezervirana sredstva tudi za tako imenovani 'Kohezijski sklad', ki se uporablja za financiranje projektov, ki pomagajo EU, da 'drži skupaj'. Iz tega sklada se denimo financira gradnja novih cestnih in železniških povezav, ki manj razvitim regijam omogočajo polno udeležbo v gospodarstvu EU.

V *Velikem slovarju tujk* je *kohezija* v prvem pomenu 'vez, zveza, povezanost'. SSKJ vključuje fizikalni termin *kohezija* ('sila, ki privlači molekule iste snovi'), za zgled pa navaja *zvezo kohezija politične zavesti*, ki je označena s kvalifikatorjema *preneseno* in *knjižno*. Zanimivo je, da je *Pogodba o Ustavi za Evropo* nadomestila poimenovanje *kohezija* s *povezanostjo*, na drugi strani pa je ohranila zvezo *kohezijski sklad*.¹⁸⁵

¹⁸⁴ *Pogodbo o Ustavi za Evropo* je po naročilu Sveta prevajal Prevajalski center za organe EU v Luxembourg, ki je v delo vključil pogodbene prevajalce v slovenski jezik. Ti so pri prevajanju upoštevali že obstoječe prevode primarne in sekundarne zakonodaje EU ter splošna navodila za prevajanje in tolmačenje. Pravniki lingvisti v Svetu so pri nastajanju slovenske različice uporabljali francosko različico, angleško ali nemško različico pa samo v primeru nejasnosti francoske različice. Pri redakciji so sodelovali tudi s pristojnimi službami Vlade RS.

¹⁸⁵ Podoben je primer termina *konvergenca*. Evroterm je do leta 2007 priporočal termin *zbliževanje*. Sklepamo, da pod vplivom SSKJ (*konvergenca* 'zmanjševanje razlik, ki delijo kaj enotnega'), v katerem je kot nadrejena sopomenka navedeno *zbliževanje*.

V preglednici so poimenovalne rešitve v jezikih držav članic za pojem, ki ga v slovenščini označuje *teritorialna kohezija* ('enakomerna porazdelitev gospodarskih in družbenih dejavnikov razvoja in primerjalne uspešnosti med vse regije določene politične skupnosti, ki je eden od ciljev delovanja EU') (nastajajoči PTS). Podatki so iz IATE.

Preglednica 3: Termin *teritorialna kohezija* v posameznih uradnih jezikih EU

Uradni jezik EU	Termin
angleščina	<i>territorial cohesion</i>
češčina	<i>územní soudržnost</i>
danščina	<i>územní soudržnost</i>
finščina	<i>alueellinen yhteenguuluvuus, alueellinen koheesio</i>
francoščina	<i>cohésion territoriale</i>
italijanščina	<i>coesione territoriale</i>
latvijščina	<i>teritoriāla kohēzija</i>
litovščina	<i>teritorinė sanglauda</i>
madžarščina	<i>területi kohézió</i>
malteščina	<i>kożżjoni territorjali</i>
nizozemščina	<i>territoriale cohesie, territoriale samenhang</i>
poljščina	<i>spójność terytorialna</i>
portugalsščina	<i>coesão territorial</i>
romunščina	<i>coeziune teritorială</i>
slovaščina	<i>územná súdržnosť</i>
slovenščina	<i>teritorialna kohezija</i>
španščina	<i>cohesión territorial</i>
švedščina	<i>territoriell sammanhållning</i>

Glede na preglednico *kohezija* kot internacionalizem ni relevantna v češčini, danščini, litovščini, nemščini, poljščini, slovaščini in švedščini, v nizozemščini in finščini obstajata dve poimenovanji, v angleščini, francoščini, italijanščini, latvijščini, madžarščini, malteščini, portugalsščini, romunščini, slovenščini in španščini pa je v rabi internacionalizem. V IATE je v opombi pri slovenskem terminu razloženo, da je termin rezultat dogovora terminologov institucij EU: »Ponekod se pojavlja tudi prevod 'ozemeljska kohezija', vendar je zaradi že uveljavljenih izrazov 'socialna kohezija' in 'ekonomska kohezija' tudi v tem primeru

primerneje uporabiti tujko – sploh, kadar so navedeni vsi trije.« Terminološka usklajenost med povezanimi termini oz. pojmi je smiselna, saj prispeva k nedvoumnemu sporazumevanju.

HARMONIZACIJA

Pri *harmonizaciji zakonodaj* gre za usklajevanje nacionalnih zakonodaj; pravni instrument za doseganje *harmonizacije* je direktiva. V ustanovitvenih pogodbah pojem označuje zveza *približevanje zakonov in drugih predpisov*. 115. člen *Pogodbe o delovanju EU* določa: »Brez poseganja v člen 114 Svet po posebnem zakonodajnem postopku ter po posvetovanju z Evropskim parlamentom in Ekonomsko-socialnim odborom soglasno izda direktive za približevanje tistih zakonov in drugih predpisov držav članic, ki neposredno vplivajo na vzpostavitev ali delovanje notranjega trga.« V P. Grilc in M. Ilešič (2001: 87) *harmonizaciji* ustreza slovenski termin *prilagajanje*, ki sledi prevzetemu terminu v oklepaju.

Po SSKJ je *harmonizirati* v prvem pomenu muzikološki termin 'napisati melodiji akordično spremljavo', drugi pomen pa je 'spraviti v skladno celoto, soglasje'; nevtralnega ga izražata *uskладiti* oz. *usklajevati*. To je verjetno razlog, da se je za angleški termin *harmonisation* uveljavil termin *usklajevanje*, ki je bil tudi v Evrotermu označen kot priporočljiv; ob *usklajevanju* je Evroterm navajal še *harmonizacijo* in *uskładitev*. Leta 2012 pa je bil sklenjen terminološki dogovor, na podlagi katerega je bilo *usklajevanje* nadomeščeno s *harmonizacijo*, saj *usklajevanje* ustreza že angleškemu terminu *coordination*.¹⁸⁶ Poimenovanje se je ustrezno zamenjalo tudi v prečiščenih različicah *Pogodbe o Evropski uniji* in *Pogodbe o delovanju Evropske unije*, v katerih *usklajevanje* ustreza angleškemu *coordination* oz. nemškemu *Koordinierung*,¹⁸⁷ *harmonizacija* pa angleškemu *harmonisation* oz.

¹⁸⁶ Tudi v latvijščini je *harmonizaciji* najprej ustrezal izraz *saskaņošana*, ki so ga kasneje nadomestili s terminom *harmonisācija* (Somssich, Várnai in Bérczi 2010: 85).

¹⁸⁷ Člen 16(1) prečiščene različice *Pogodbe o Evropski uniji* določa: »Svet skupaj z Evropskim parlamentom opravlja zakonodajno in proračunsko funkcijo. Opravlja funkcijo oblikovanja politike in usklajevanja v skladu s Pogodbama.«

nemškemu *Harmonisierung*.¹⁸⁸ Terminološki dogovor je prispeval k večji sporočilni učinkovitosti, saj sta različna pojma poimenovana z različnima terminoma, zaradi česar ju ni več treba prepoznavati iz sobesedila ali tujejezičnih različic besedila.

Zanimivo je, da je *usklajevanje* ostalo sestavina lastnoimenskega poimenovanja *Urad za usklajevanje na notranjem trgu*, poimenovanje *Urad za harmonizacijo na notranjem trgu* ima v Evrotermu namreč oznako odklonjeno.¹⁸⁹ Tudi v IATE je poimenovanju dodana opomba: »Čeprav se na spletni strani Urada uporablja ime 'Urad za harmonizacijo na notranjem trgu', je pravilno ime 'Urad za usklajevanje na notranjem trgu'.« Z vidika terminološke vede je taka odločitev manj primerna, saj gre za povezana pojma, kar naj bi se odražalo tudi na ravni lastnih imen, katerih sestavina je termin.

DIREKTIVA

Direktiva je sekundarni pravni akt, ki ni neposredno uporaben, ampak države članice le zavezuje, da v določenem roku uredijo neko pravno področje skladno z njenimi cilji. Zavezujoča je glede rezultata, ki ga je treba doseči, ne pa glede metod doseganja. Za razliko od uredbe, ki se vedno nanaša na vse države članice, zavezuje le državo članico oz. države članice, na katere je naslovljena.

¹⁸⁸ Člen 84 prečiščene različice *Pogodbe o delovanju Evropske unije* določa: »Evropski parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku določita ukrepe za spodbujanje in podpiranje dejanj držav članic na področju preprečevanja kriminala, ne da bi to vključevalo harmonizacijo zakonov in drugih predpisov držav članic.«

¹⁸⁹ Z *Uredbo (EU) 2015/2424 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2015 o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 207/2009 o blagovni znamki Skupnosti ter Uredbe Komisije (ES) št. 2868/95 za izvedbo Uredbe Sveta (ES) št. 40/94 o znamki Skupnosti in razveljavitvi Uredbe Komisije (ES) št. 2869/95 o pristojbinah, ki se plačujejo Uradu za harmonizacijo notranjega trga (blagovne znamke in modeli)* (UL EU L 341, 24. 12. 2015), ki je začela veljati 23. marca 2016, se je *Urad za usklajevanje na notranjem trgu* preimenoval v *Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO)*; ang. *European Union Intellectual Property Office*).

Direktiva je v splošnem jeziku 'smernica, navodilo za delo, ravnanje, ki ga daje višji organ nižjim', *smernica* pa 'kar določa, usmerja, kako naj se dela, ravna' (SSKJ). V SP je v okviru iztočnice *direktiva* navedena zveza *delati po direktivah*, ki ima nevtralni sopomenski zvezi *delati po smernicah* in *delati po navodilih*. Tudi v PTS (gradivo) sta *smernica* in *navodilo* nadrejeni sopomenki za *direktivo*. Verjetno je bila na osnovi tega razmerja tudi v kontekstu prava EU *smernica* predlagana kot slovenski ustreznik za angleški termin *directive*. M. Ilešič (1997: 6) je končno izbiro termina *direktiva* utemeljil z dejstvom, da bi »z izrazom 'smernica' utegnili ustvarjati zmoten vtis, da gre za akt neobvezne narave«. *Smernica* sicer sodi v sekundarno zakonodajo, vendar ni pravno zavezujoča. Ustreza angleškemu terminu *guideline*. V nastajajočem PTS je definirana kot 'instrument mehkega prava, ki nima zavezujoče moči, ampak nakazuje in usmerja pristop k urejanju določenega vprašanja ali področja'.

Večina držav članic je sprejela internacionalizem, izjemi sta nemški termin *Richtlinie* in nizozemski *richtlijn*. Tudi hrvaška terminologija je uveljavila *direktivo*, ki je v IATE označena z najnižjo stopnjo zanesljivosti;¹⁹⁰ dodana je opomba, da je raba termina vezana na institucije EU.¹⁹¹ Podatki iz preglednice 4 so iz zbirke IATE.

¹⁹⁰ Termini v IATE so označeni z eno od štirih stopenj zanesljivosti: 1 (nezanesljivo – oznaka je avtomatsko pripisana terminu, ki ga je vnesel nerojeni govorec jezika), 2 (minimalno zanesljivo – oznaka je avtomatsko pripisana terminu, ki ga je vnesel rojeni govorec jezika), 3 (zanesljivo – oznako doda terminolog tistemu terminu, ki izpolnjuje vsaj eno od naslednjih meril: termin je pridobljen iz zanesljivega vira; glede termina se strinja skupina terminologov v okviru istega jezika; termin pogosto označuje pojem na določenem področju) in 4 (zelo zanesljivo – oznako doda terminolog tistemu ustaljenemu terminu, ki ga potrjuje zanesljiv in verodostojen pisni vir) (IATE Data fields explained).

¹⁹¹ S. Ramljak (2011: 217) opozarja, da ni redko, da se angleški termin *directive* v hrvaščino prevaja kot *smernica*, kar pomeni, da zavezujoči pravni akt postane nezavezujoči pravni akt.

Preglednica 4: Termin *direktiva* v posameznih uradnih jezikih EU

Uradni jezik EU	Termin
angleščina	<i>directive</i>
češčina	<i>směrnice</i>
danščina	<i>direktiv</i>
estonsščina	<i>direktiiv</i>
finščina	<i>direktiivi</i>
francoščina	<i>directive</i>
hrvaščina	<i>direktiva</i>
italijanščina	<i>direttiva</i>
latvijščina	<i>direktīva</i>
litovščina	<i>direktyva</i>
madžarščina	<i>irányelv</i>
malteščina	<i>direttiva</i>
nemščina	<i>Richtlinie</i>
nizozemščina	<i>richtlijn</i>
poljščina	<i>dyrektywa</i>
portugalsščina	<i>diretiva</i>
romunščina	<i>directivă</i>
slovaščina	<i>smernica</i>
slovenščina	<i>direktiva</i>
španščina	<i>directiva</i>
švedščina	<i>direktiv</i>

V povezavi s terminom *direktiva* velja izpostaviti še zvezo *prenos direktive*, ki označuje uveljavitev vsebine direktive v nacionalni zakonodaji v določenem roku. V začetnem obdobju se je pojavljala tudi zveza *transpozicija direktive*, individualna rešitev V. Trstenjak (2004: 151–166) pa je *prelitje direktive*. *Prenos direktive* (ang. *transposition of a directive*) se ne sme zamenjevati z *implementacijo direktive* oz. *izvajanjem direktive* (ang. *implementation of a directive*).

DEROGACIJA

Derogacija dovoljuje državam članicam, da nekatere določbe prava EU zaradi različne stopnje razvoja notranjega trga uporabijo drugače ali jih sploh ne uporabijo, kar je dovoljeno le pod pogojem spoštovanja temelj-

nih pravic.¹⁹² Glede na definicijo v slovarju *A Dictionary of the European Union* (2006) se *derogacija* (ang. *derogation*) nanaša na odločitev Evropske komisije, s katero je država članica izvzeta iz izvajanja določb direktive ali uredbe. Derogacija naj bi bila začasna in naj bi državi članici omogočila, da se postopno pripravi na izvajanje direktive ali uredbe. To dogovorjeno začasno izvzetje, ki je aktualno predvsem za nove države članice, ni časovno določeno, najpogosteje traja pet ali deset let oz. skladno z odločitvijo, ki se zapiše v akt o pristopu. Pojem označuje tudi termin *odstopanje*, ki v Evrotermu z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškemu terminu *derogation*, francoskemu terminu *dérogation* in nemškima terminoma *Abweichung* ter *Ausnahme*.

Obdobje, ko traja *odstopanje*, označuje termin *prehodno obdobje*, ki je bil v Evroterm vključen v okviru prevajanja sodb v slovenskem prevajalskem oddelku Sodišča EU in z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškemu terminu *transitional period*, francoskima terminoma *période de transition* in *période transitoire* ter nemškemu terminu *Übergangszeit*. Zveza je najprej označevala obdobje, v katerem naj bi se vzpostavil skupni trg (Bainbridge 2003: 502–503).¹⁹³

Derogacija označuje tudi pojem v slovenskem pravu, in sicer 'delno ali popolno prenehanje veljavnosti splošnega pravnega akta, navadno zaradi sprejetja novega splošnega pravnega akta', *derogacijska klavzula* pa je 'pravna določba v splošnem pravnem aktu, s katero se doseže delno ali popolno prenehanje veljavnosti drugega splošnega pravnega akta' (nastajajoči PTS). Tudi *Black's Law Dictionary derogation* opredeli kot

¹⁹² Definicija je povzeta iz terminološke baze hrvaške terminologije Struna ('dopuštenje da države članice drukčije primijene ili uopće ne primijene određene odredbe prava EU-a radi različitoga stupnja razvoja unutarnjega tržišta, što je dopušteno samo uz uvjet poštivanja temeljnih prava').

¹⁹³ Člen 8(1) *Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti* se je glasil: »Skupni trg se ustanovi postopno v prehodnem obdobju dvanajstih let. To prehodno obdobje se razdeli v tri štiriletne faze; trajanje vsake faze se lahko spremeni v skladu s spodaj navedenimi določbami.« Samo kot zanimivost dodajmo, da je bila pri nas v 90. letih prejšnjega stoletja aktualna zveza *tranzicijsko obdobje*, ki je označevala obdobje prehoda od socialističnega samoupravnega gospodarstva k tržnemu.

'the partial repeal or abrogation of a law by a later act that limits its scope or impairs its utility and force'.

Odločitev za termin domačega izvora oz. internacionalizem mora temeljiti na premisleku, kateri termin primerneje označuje pojem. Kadar je odločitev za internacionalizem dobro premišljena, ne sme biti razumljena kot odraz nenaklonjenosti neprevzetemu poimenovanju, ampak kot ustreznejše terminološko poimenovanje. Kadar obe poimenovanji enakovredno označujeta določen pojem, pa je upravičeno pričakovati podporo domačemu terminu.

Prevajanje

Prevajanje je v času hitrega napredka in razvoja nove pojmovnosti pogost in učinkovit poimenovalni postopek. Pravo EU mora biti v državah članicah enotno razloženo in uporabljano, zaradi česar je eno od terminoloških načel za oblikovanje terminologije EU tudi načelo, po katerem naj bodo termini prepoznavni, kar je najlažje dosegljivo s prevajanjem kot poimenovalnim postopkom (Šarčević 2001c: 83). Prevodni termini so v prvi fazi praviloma rezultat prevajanja besedil, ki lahko ob meddisciplinarnem sodelovanju tvorijo verodostojen terminološki sistem. Š. Vintar (2008: 56–57) kot primer dobre prakse izpostavi oblikovanje komunikološke terminologije ob prevajanju knjige *Komunikološke hrestomatije*.¹⁹⁴

Pri prevajanju pravnega reda EU v slovenščino je bila najpogostejši jezik dajalec angleščina, ki je bila najbolj razširjena med slovenskimi prevajalci ter strokovnimi in pravnimi uredniki, redakcije pa so se opravljale ob francoski in nemški različici besedila.¹⁹⁵ Zlasti nemščina je zanesljiv jezik dajalec za slovenščino, saj je slovensko pravo sorodno nemškemu. Temelji namreč na starem avstro-ogrskem, novejši zakoni pa slonijo na sodobnih nemških zakonih. Ta povezava pa predvideva istovetnost pravnih institutov. Da je pri poimenovanju pojmov koristno upoštevati nemške rešitve, opozarja tudi J. Pecotić Kaufman (2011: 58).

¹⁹⁴ Potrjevanje terminologije je potekalo v okviru terminološke komisije Komunikološkega društva Slovenije. Več v M. Kalin Golob (1999/2000).

¹⁹⁵ Pri oblikovanju slovenske različice terminologije si sodelavci niso mogli pomagati s poimenovalnimi rešitvami držav članic iz širitve 2004, ker vse do objave posebne izdaje UL EU niso bile vedno (sistematično) dostopne.

Navaja, da angleške pojme oz. termine *fine*, *immunity from fines* in *reduction of fines* hrvaški pravnik prepozna, ko jih primerja z nemškima terminoma *Erlass von Geldbußen* in *Ermäßigung von Geldbußen*. Gre za pojme, ki jim v hrvaški zakonodaji (v zakonu o prekrških) ustrezajo *novčana kazna*, *oslobodjenje od kazne* in *ublažavanje kazne*.¹⁹⁶

Prevajanje kot poimenovalni postopek mora vedno temeljiti na prepoznanju pojma. J. Sladič (2014: 93–94) ugotavlja, da je slovenski termin *pritožba*, ki je prevod angleškega termina *appeal*,¹⁹⁷ neustrezen. *Pritožba* v procesnem pravu Sodišča EU označuje devolutivno, dvostransko, nepopolno, kasatorično in reformatorično pravno sredstvo. Vloži se pred Sodiščem proti odločbam Splošnega sodišča in pred Splošnim sodiščem proti odločbam Sodišča za uslužbenca EU. *Pritožba* v kontekstu EU je nesuspendivno pravno sredstvo (izjema so sodbe, s katerimi so bile uredbe razglašene za nične) in omejena na pravna vprašanja, v slovenskem pravu pa *pritožba* označuje 'redno, devolutivno in praviloma suspendivno pravno sredstvo, ki ga je mogoče vložiti zoper odločbo sodišča ali drugega organa, izdano na prvi stopnji' (nastajajoči PTS). J. Sladič (2014: 93) opozarja, da neprimernost slovenskega termina »ne sme voditi do tega, da bi se pritožba pred Sodiščem EU obravnavala enako kot pritožba v slovenskem pravu, saj je pritožba pred Sodiščem EU pojem prava EU in ne pojem nacionalnega prava«. V francoskih učbenikih je pojasnjeno, da je bila v ustanovitvenih pogodbah izbrana *kasacijska pritožba*, ne pa navadna *pritožba* ali *ugovor* (Wathelet, Wildemeersch 2010; povzeto po Sladič 2014: 93).

V okoliščinah, ki terjajo hiter poimenovalni odziv na nove pojme, je prevajanje učinkovit poimenovalni postopek. S tem se strinjajo npr. T. Korošec (1971: 12), V. Gorjanc (1996: 252), N. Logar (2005: 214). Kadar pa je poimenovalna motivacija v izhodiščnem jeziku kulturno specifična in v ciljnem jeziku ne dosega ustreznega učinka, prevajanje ni primeren

¹⁹⁶ Hrvaški prevod, ki sledi samo angleškemu besedilu, se glasi *Obavijest Komisije o imunitetu od kazni i smanjivanju kazni u kartelnima predmetima*, prevod, pri katerem je izhodišče nemška različica, pa *Obavijest Komisije o oslobađanju od novčane kazni i ublažavanju novčane kazni u kartelnima predmetima* (Pecotić Kaufman 2011: 58).

¹⁹⁷ Termin se pojavi npr. v Naslovu V *Poslovnika Sodišča*.

poimenovalni postopek. Kot primer navajamo angleški termin *gold-plating*, ki označuje sprejemanje strožjih ali bolj omejujočih predpisov, kot so predvideni v direktivah. Termin se je začel pojavljati v Veliki Britaniji, kadar je vlada pri uveljavljanju direktiv po mnenju različnih skupin, predvsem lobistov, prekoračila zahteve EU in sprejela strožji ali bolj omejujoč predpis, kot bi ga morala, kar naj bi omejevalo konkurenčnost britanskih podjetij. Prevod termina bi bila *pozlatitev*, ki v slovenskem okolju konkretnega pojma ne označuje ustrezno in je zato neprimeren. Prevajalci slovenskega oddelka Evropske komisije so se po posvetovanju s Sekcijo za terminološke slovarje Inštituta za Slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU odločili za opisno poimenovanje *čezmerno prenašanje*. Termin je vključen tudi v Evroterm, v katerem angleškemu *gold-plating* ustrežata tudi *pretiravanje*, ki je označeno kot odklonjeno, in opisno poimenovanje *prekomeeren način prenašanja obveznosti iz evropskih direktiv v nacionalno zakonodajo*. Na drugi strani pa je (dobesedno) prevajanje lahko najustrežnejša poimenovalna rešitev, kar ugotavlja npr. T. Longyka (2001: 15–16). Navede primer poimenovanj *Evropski svet* in *Svet Evrope*:¹⁹⁸ »Tipična primera znanega dobrega kalka /.../ sta izraza Svet Evrope za 'Council of Europe' in Evropski svet za 'European Council'. Dokler smo v Sloveniji poznali samo Council of Europe, so ga eni prevajali dobesedno (Svet Evrope), drugi (v imenu lepega slovenskega jezika) pa Evropski svet. Od kar sta nam znani obe evropski instituciji, nihče več za Council of Europe ne uporablja izraza Evropski svet, temveč samo še Svet Evrope.« (Longyka 2001: 16) Pri poimenovanju pojmov je bistveno, da je pravočasno sprejet terminološki dogovor o ustreznem poimenovanju in da pri njem sodelujejo strokovnjaki, ki poznajo pojmovni sistem stroke. Terminologija EU je s tega vidika specifična, saj nastaja brez natančnejšega poznavanja pojmov, ki jih poimenuje. Pravni red EU mora biti v izbran jezik namreč preveden pred pristopom države k EU. V nadaljevanju je predstavljenih nekaj primerov prevodnih terminov, ki označujejo pojme EU.

¹⁹⁸ Evropski svet je najvišje politično telo EU, ki ga sestavljajo predsedniki držav ali vlad članic EU ter predsednik Evropske komisije; uveden je bil leta 1974. Svet Evrope pa je mednarodna organizacija, ki jo sestavlja 47 držav iz evropske regije; ustanovljena je bila 5. maja 1949 z *Londonskim sporazumom*.

Primeri

SKUPNI TRG, NOTRANJI TRG IN ENOTNI TRG

Termini *skupni trg* (ang. *common market*, fr. *marché commun*, nem. *gemeinsamer Markt*), *notranji trg* (ang. *internal market*, fr. *marché intérieur*, nem. *Binnenmarkt*) in *enotni trg* (ang. *single market*, fr. *marché unique*) označujejo isti pojem. Nemškega ustreznika za *enotni trg* ni, označuje ga termin *Binnenmarkt*. Najprej je nastal termin *skupni trg*, ki se je nanašal le na Evropsko gospodarsko skupnost.¹⁹⁹ Po podatkih iz IATE ta pojem od 1992 označuje tudi *enotni trg*, relevanten je zlasti v sporočilih Evropske komisije. V Evrotermu je opredeljen kot območje brez notranjih meja, na katerem je zagotovljen prosti pretok blaga, oseb, storitev in kapitala.²⁰⁰

V *Enotnem evropskem aktu* je bil *skupni trg* nadomeščen s terminom *notranji trg*, za katerega veljajo štiri svoboščine (Bainbridge 2003: 330). V M. Tratnik, A. Ferčič in M. Ferlinc (2004: 10) je razmerje med *skupnim trgov* in *notranjim trgov* opredeljeno tako: »Notranji trg torej ni nič drugega kot skupni trg, ki je bil neuresničeni cilj prvotne PEGS. Preimenovanje skupnega trga v notranji trg je bila pravzaprav kozmetična operacija, ki naj bi vsaj deloma prekrila neuresničitev ciljev, zastavljenih ob ustanovitvi EGS in dala integracijskemu procesu nov zagon. Današnja PES uporablja oba pojma kot sinonima.« Tudi P. Grilc in M. Ilešič (2001: 38) ugotavljata, da *Enotni evropski akt* »prinese le novo definiranje prej /s PEGS/ postavljenih ciljev in bolj pretehtano ter natančnejšo izbiro sredstev in poti, po katerih je te cilje mogoče doseči.«²⁰¹ V. Trstenjak in M. Brkan (2012: 365–366) na drugi strani opozarjata, da je glede na strokovno literaturo med *skupnim trgov* in *notranjim trgov* razlika, saj naj bi *skupni trg* poleg štirih svoboščin vključeval tudi

¹⁹⁹ Člen 2 *Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti* določa: »Naloga Skupnosti je, da z vzpostavitvijo skupnega trga in postopnim približevanjem ekonomskih politik držav članic v vsej Skupnosti spodbuja skladen razvoj gospodarskih dejavnosti, stalno in uravnoteženo gospodarsko rast, povečano stabilnost, pospešeno višanje življenjske ravni in tesnejše odnose med državami, ki jih združuje.«

²⁰⁰ Definicija je povzeta iz G. Francois (1992): *Eurospeak: A User's Guide – The Dictionary of the Single Market*.

²⁰¹ V P. Grilc in M. Ilešič (2001) je prednostni termin *skupni trg*; v stvarnem kazalu iztočnici *enotni trg* in *notranji trg* usmerjata na *skupni trg*.

druga področja, npr. kmetijsko politiko, jedrski skupni trg, konkurenčno politiko. Poudarita pa, da Sodišče EU med pojmom ne razlikuje, prav tako je v *Lizbonski pogodbi* v razdelku *Horizontalne spremembe* v točki 2(g) določeno, da se termin *skupni trg* v ustanovitvenih pogodbah nadomesti s terminom *notranji trg*.

PROSTI PRETOK OSEB IN PROSTO GIBANJE OSEB

Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti je z namenom ustanovitve skupnega trga uveljavila štiri svoboščine (ang. *four freedoms*), ki zajemajo: *prosti pretok kapitala* (ang. *free movement of capital*), *prosti pretok blaga* (ang. *free movement of goods*), *prosti pretok storitev* (ang. *free movement of services*) in *prosti pretok oseb* (ang. *free movement of persons*). Zanimiv je zlasti zadnji termin, ki označuje 'pravic/o/ državljanov EU, da brez omejitev potujejo po državah članicah EU, v njih prebivajo in se zaposlujejo' (IATE).

Pojem je označevala tudi zveza *prosto gibanje oseb*. Predvidevamo, da sta dva termina nastala zato, ker je *oseba* samostalnik s podspolom človeško+, ki se v stilno nezaznamovani rabi veče z glagolom *gibati se* in ne *pretakati se*. V Evrotermu je terminu *prosti pretok oseb* dodana opomba: »V Beli knjigi je izraz preveden kot 'prosto gibanje ljudi', vendar so za štiri /svoboščine/ 'free movement of goods, capital, persons and services' sedaj ustaljeni izrazi 'prost pretok blaga, kapitala, oseb in storitev'.«²⁰² Uskladitev poimenovanj vseh štirih svoboščin je s stališča terminološke vede smiselna.

V IATE je opomba, da slovenski različici *Pogodbe o Evropski uniji* in *Pogodbe o delovanju Evropske unije* razlikujeta med *prostim gibanjem oseb*, ki označuje splošno pravico do potovanja in prebivanja v EU, in *prostim pretokom oseb*, ki označuje prosti pretok delovne sile (in je ena od štirih svoboščin). Naslov IV *Pogodbe o delovanju Evropske unije* se glasi *Prosti pretok oseb, storitev in kapitala* (ang. *Free movement of persons, services and capital*, nem. *Die Freizügigkeit, der Freie Dienstleistungs- und Kapitalverkehr*, fr. *La libre circulation des personnes, des services et des ca-*

²⁰² Ustrezna oblika termina je *prosti pretok*, saj so sestavine terminov vrstni in ne lastnostni pridevniki.

pitaux), člen 45, ki sledi naslovu, pa določa: »V Uniji se zagotovi prosto gibanje delavcev«. ²⁰³ Terminologija v naslovu in členu ni usklajena, kar je še dodatno problematično glede na člen 3(2) *Pogodbe o Evropski uniji*, ki določa: »Unija nudi svojim državljanom območje svobode, varnosti in pravice brez notranjih meja, na katerem je v povezavi z ustreznimi ukrepi glede kontrole na zunanjih mejah, azila, priseljevanja ter glede preprečevanja kriminala in boja proti njemu zagotovljeno prosto gibanje oseb.« ²⁰⁴ Zveza *prosto gibanje oseb* v tem primeru ne označuje ene od štirih svoboščin.

Če gre za dva različna pojma, je seveda prav, da je to razvidno tudi na ravni terminologije, ki naj se rabi dosledno: pojem kot svoboščino naj označuje *prosti pretok*, pojem, ki se nanaša na območje svobode, varnosti in pravice, pa *prosto gibanje*. Pojem s podobno vsebino, kot jo ima *prosto gibanje*, je vključen v slovenski pravni red, označuje ga termin *svoboda gibanja*, ki je opredeljen v 32. členu *Ustave RS*: »Vsakdo ima pravico, da se prosto giblje in si izbira prebivališče, da zapusti državo in se vanjo kadarkoli vrne.« V angleškem prevodu *Ustave RS* slovenskemu terminu *svoboda gibanja* ustreza angleški termin *freedom of movement*. Če pojma v slovenskem pravu in pravu EU dosemeta zadostno stopnjo ekvivalence, bi pojem v pravu EU lahko označevala *svoboda gibanja*, ki bi bila z vidika sporočilnosti manj dvoumna kot termin *prosto gibanje*, ki je označeval tudi pojem, za katerega naj bi bilo dogovorjeno poimenovanje *prosti pretok*.

SVOBODNA KONKURENCA

Svobodna konkurenca je termin, ki je bil uveljavljen že v nacionalnem pravu in označuje tudi pojem v kontekstu EU. Vključen je v PTS (gradivo), v katerem je definiran kot 'tekmovanje na trgu, ki se oblikuje na podlagi ponudbe in povpraševanja', v Evrotermu pa je definicija 'konkurenca, ki je odprta, neomejena in dovoljena'. Z najvišjo stopnjo zane-

²⁰³ V angleški različici zvezi *prosto gibanje delavcev* ustreza *freedom of movement for workers*, v nemški *Freizügigkeit der Arbeitnehmer*, v francoski pa *libre circulation des travailleurs*.

²⁰⁴ V angleški različici zvezi *prosto gibanje oseb* ustreza *free movement of persons*, v nemški *frei Personenverkehr*, v francoski pa *libre circulation des personnes*.

sljivosti ustreza angleškemu terminu *free competition*, nemškemu *freier Wettbewerb* in francoskemu *concurrence libre*. Pojem označuje tudi termin *prosta konkurenca*, ki v Evroterm ni vključen. V IATE slovenska ustreznika za *free competition* nista vključena.

PROSTA TRGOVINA

Pridevnika *prosti* in *svobodni* sta tudi sestavini terminov *prosta trgovina* in *svobodna trgovina*, ki označujeta isti pojem. V rabi je pogostejši termin *prosta trgovina*, ki mu v zbirki Evroterm ustrezajo angleški termin *free trade*, nemška termina *freier Handel* in *Handelsfreiheit* in francoski termin *libre échange*. Termin označuje trgovino med skupinami držav, ki so med seboj odpravile trgovinske ovire, npr. uvozne tarife, kvote. Gre torej za prosti pretok blaga na notranjem trgu. V skladu z načelom ustaljenosti naj bi se termin *prosta trgovina* uporabljal tudi v zvezah *območje proste trgovine* in *Evropsko združenje za prosto trgovino*.²⁰⁵

PREDHODNO ODLOČANJE

Institut *predhodnega odločanja* oz. *postopka za sprejem predhodne odločbe* zagotavlja enotno razlago in uporabo prava EU. S tem ko Sodišče EU odgovarja na vprašanja držav članic glede prava EU, se ta razrešijo na enak način za vse naslovnike.²⁰⁶ Institut je prvi poimenoval M. Ilešič (1983: 108), in sicer *reševanje predhodnih vprašanj*: »Ena izmed najpomembnejših posebnosti v delovanju Sodišča Evropskih skupnosti je nedvomno njegova pristojnost za reševanje predhodnih vprašanj, ki mu jih /.../ zastavljajo sodišča v državah članicah.« Poimenovanje je bilo sprejeto tudi v primarno zakonodajo EU, kasneje pa nadomeščeno. V. Trstenjak (2004: 152) rabo zveze *predhodno vprašanje* utemeljuje tako: »Prevod preliminary rulings kot predhodnega vprašanja povzemamo po slovenskem prevodu Pogodbe o Evropski skupnosti, obj. na internetni strani Službe Vlade RS za evropske zadeve. Prevod pravno

²⁰⁵ Pojem označuje tudi kratica Efta (ang. *European Free Trade Association*).

²⁰⁶ Člen 267 *Pogodbe o delovanju Evropske unije* določa, kdaj ima država članica možnost nasloviti vprašanje za predhodno odločanje na Sodišče EU in kdaj to mora storiti.

ni najustreznejši, zato zasledimo tudi prevode predložitveni postopek, predloga, zahteva za predhodno pravno mnenje ipd.«

Zveza *predhodno vprašanje* za označevanja pojma EU ni primerna, saj označuje nacionalni pojem, in sicer 'vprašanje o obstoju ali neobstoju neke pravice ali pravnega razmerja, ki ni predmet spora, je pa od njegove rešitve odvisna meritorna odločba o glavni stvari' (nastajajoči PTS). Uveljavljeno poimenovanje v nacionalni zakonodaji se za označevanje pojma EU lahko uporabi samo, kadar sta pojma v obeh sistemih zelo podobna oz. imata podobno funkcijo. V nasprotnem primeru isti termin označuje dva različna pojma, kar pri sporazumevanju povzroča težave. Podoben primer predstavi J. Pecotić Kaufman (2011: 52), v katerem opiše težavo pri iskanju hrvaškega ustreznika za pojem, ki ga označuje angleški termin *establishment*. V hrvaškem pravnem redu mu sicer ustreza termin *osnivanje*, ki pa pojma v okviru EU ne označuje ustrezno, saj se nanaša samo na ustanavljanje podjetij, ne pa tudi na vzpostavitev poslovne dejavnosti samozaposlene osebe v drugi državi članici. Kot ustrezen je bil potrjen termin *poslovni nastan*. V slovenščini pojem označuje *ustanavljanje*. *Pravica do ustanavljanja* (ang. *right of establishment*) je opredeljena v členih 49–55 *Pogodbe o delovanju Evropske unije*.²⁰⁷

GENERALNI PRAVOBRANILEC

Funkcija *generalnega pravobranilca* je povzeta po instituciji *commissaire du gouvernement* pred francoskim *Conseil d'Etat* (Trstenjak, Brkan 2012: 131) in je določena v členu 252 *Pogodbe o delovanju Evropske unije*: »Dolžnost generalnega pravobranilca je, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih je v skladu s statutom Sodišča zahtevano njegovo sodelovanje.« Prvo poimenovanje za pojem iz francoskega prava (fr. *avocat général*) je bilo *generalni advokat*, pozneje pa je bilo sprejeto poimenovanje *gene-*

²⁰⁷ V členu 49(2) je določeno, da gre za »pravico začeti in opravljati dejavnost kot samozaposlena oseba ter pravico do ustanovitve in vodenja podjetij, zlasti družb ali podjetij iz drugega odstavka člena 54, pod pogoji, ki jih ob upoštevanju določb poglavja o kapitalu za svoje državljane določa zakonodaja države, v kateri se taka ustanovitev izvede«.

ralni pravobranilec, verjetno pod vplivom nemškega termina *Generalanwalt*. Nekateri so poimenovanje označili za manj primerno, npr. S. Sever (2003), R. Knez (2004), M. Novak (2003), ker spominja na *državnega pravobranilca*, ki je opredeljen v 1. členu *Zakona o državnem pravobranilstvu*:²⁰⁸ »Državno pravobranilstvo je zastopnik Republike Slovenije in drugih subjektov, določenih s tem zakonom, pred sodišči in upravnimi organi.« Funkcija *državnega pravobranilca* je torej zastopanje, *generalni pravobranilec* pa ne brani interesov EU, to je naloga Evropske komisije, ampak v svojem poročilu, t. i. *sklepnih predlogih*, predstavi konkretno zadevo pred Sodiščem EU. Sklepne predloge Sodišče EU v svojih sodbah pogosto upošteva, kar pomeni, da so neke vrste pomoč pri končni odločitvi. S. Sever (2003: 21) predlaga poimenovanje *zastopnik javnega interesa*, M. Ilešič (1983: 96), ki sicer uporablja enobesedno poimenovanje *pravobranilec*, razmišlja o *svetovalcu* kot ustrenejšem terminu. Z nadomestitvijo *pravobranilca s svetovalcem* se strinjata tudi R. Knez (2004: 62), ki uporablja termin *splošni svetovalec*, in M. Novak (2003: 31), ki predlaga poimenovanje *generalni svetovalec* in izpostavi, da sta boljši poimenovalni rešitvi kot *generalni pravobranilec* tudi *svetovalec Evropskega sodišča v Angleško-slovenskem pravnem slovarju* (Longyka idr. 2003) in že omenjeni predlog *zastopnik javnega interesa*. Čeprav so strokovnjaki utemeljevali, da *generalni pravobranilec* manj ustrezno označuje pojem kot npr. *generalni svetovalec*, se je termin v rabi ustalil. Uveljavila ga je primarna zakonodaja, terminologija primarne zakonodaje pa je zavezujoče ne glede na njeno (večjo ali manjšo) primernost (prim. tudi Erbič, Jakša 2014: 605).

SKLEPNI PREDLOGI

Generalni pravobranilec v *sklepnih predlogih* predstavi dejansko stanje in pravno problematiko konkretne zadeve; povzame argumente strank, stališča intervenientov, držav članic, institucij EU in doda svoje argumente. Za *sklepne predloge* je značilna osebna argumentacija, npr. *skle-*

²⁰⁸ *Zakon o državnem pravobranilstvu (uradno prečiščeno besedilo) (ZDPra-UPB2)*. UL RS, št. 94/2007.

pam, menim, se mi zdi, predloge o odločitvi v zadevi pa uvaja zveza predlagam, da Sodišče odgovori/odloči tako. V nekaterih besedilih s področja EU je pred ustalivitvijo termina *sklepni predlogi* pojem označevalo poimenovanje *mnenje* oz. množinska oblika *mnenja*, ki je temeljil na angleškem *opinion*.²⁰⁹ M. Novak (2006: 51) je termin *sklepni predlogi* označil za »okoren prevod« in utemeljil rabo termina *mnenje*: »Mnenje se zdi tako najbolj blizu ustreznim poimenovanjem v slovenskem pravnem izrazju. Če nekoliko poenostavimo, ugotovimo, da tudi izvedenec določene stroke poda sodišču svoje 'mnenje', potem ko je opravil določeno ekspertizo – in tudi generalni svetovalci so izvedenci različnih strok s področja prava EU.«²¹⁰

Z vidika terminološke vede je *mnenje* manj primerna terminološka izbira, saj označuje 'nezavezujoči pravni akt, ki ga lahko sprejmejo politične institucije EU in naslovnikom ne nalaga pravnih obveznosti' (nastajajoči PTS).²¹¹ *Mnenje* (ang. *opinion*, fr. *avis*, nem. *Gutachten*) lahko v določenih zadevah izda Sodišče, npr. *Mnenje 2/13 o pristopu EU k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svobod*.²¹² Ker je osnovna funkcija terminologije, da omogoča učinkovito sporazumevanje, raba istega termina za različne pojme lahko povzroči dvoumnost glede pojma, ki je vsakokrat relevanten. Tudi termin *sklepni predlogi* je tako kot termin *generalni pravobranilec* uveljavila primarna zakonodaja; oblikovana sta bila pred pristopom Slovenije k EU.

Glavna dilema, pred katero so postavljeni oblikovalci terminologije EU, je, ali pojem, ki ga je treba poimenovati, že obstaja v sloven-

²⁰⁹ Gl. npr. P. Grilc in M. Ilešič (2001: 222, 227); M. Accetto (2005: 105).

²¹⁰ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca v hitrem in nujnem postopku predhodnega odločanja se imenujejo *stališče* (Brkan 2014: 133). Natančnejše o obeh vrstah postopka v M. Brkan (2014: 132–140).

²¹¹ Člen 288 prečiščene različice *Pogodbe o delovanju Evropske unije* določa: »Za izvajanje pristojnosti Unije institucije sprejemajo uredbe, direktive, sklepe, priporočila in mnenja.«

²¹² Spletni vir: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d59c695126a53348139b2c853cbe524af.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4OchmNe0?text=&docid=160882&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=678555>.

skem pravnem sistemu ali ne. V prvem primeru je treba uporabiti že uveljavljeno poimenovanje, saj se sicer ustvari nov termin za pojem, ki je v nacionalni terminologiji že poimenovan. Tako se ob nacionalni terminologiji oblikuje vzporedna terminologija v okviru EU, kar je za sporazumevanje moteče. Ustvarjanje terminologije EU mora biti skupno delo prevajalcev, pravnikov in strokovnjakov s področja, ki ga konkretno pravno besedilo ureja.

5

SODIŠČE EVROPSKE UNIJE

Sodišče Evropske unije (v nadaljevanju Sodišče EU) je institucija Evropske unije, ki jo sestavljajo tri sodišča: Sodišče, Splošno sodišče in Sodišče za uslužbence Evropske unije. Njihova naloga je zagotavljati spoštovanje prava EU pri razlagi in uporabi pogodb, predvsem z nadzorom zakonitosti aktov institucij EU. Poimenovanje *Sodišče EU* je uveljavila *Lizbonska pogodba*, ki določa, da se v vseh členih poimenovanje *Sodišče* nadomesti s poimenovanjem *Sodišče Evropske unije*.²¹³ S prvo ustanovitveno pogodbo, *Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo*, je bilo ustanovljeno *Sodišče Evropske skupnosti za premog in jeklo*, ki pa se je s pogodbama o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti in Evropske skupnosti za jedrsko energijo preimenovalo v *Sodišče Evropskih skupnosti* in postalo skupno vsem trem skupnostim. Pozneje sta bili ustanovljeni še *Sodišče prve stopnje* in *Sodišče za uslužbence EU*. *Sodišče Evropskih skupnosti* je označevalo tako prvo ustanovljeno sodišče (uporabljalo se je tudi kratko ime *Sodišče*) kot institucijo nasploh.²¹⁴ Z *Lizbonsko pogodbo* je vzpostavljena razlika med *Sodiščem* in *Sodiščem EU*, kljub temu pa v rabi prevladuje splošno poimenovanje *Sodišče EU*, razen v primerih, kadar je jasno, za katero sodišče gre (prim. Accetto idr. 2010: 101). To velja tudi za pričujoče besedilo.

Sodna praksa EU se deli na zgodovinsko sodno prakso, ki vključuje sodbe od leta 1956 do dneva pristopa države pristopnice k EU,

---

²¹³ Poimenovanje *Sodišče Evropske unije* je predvidela že *Pogodba o Ustavi za Evropo*, po kateri bi bila EU pravna oseba.

²¹⁴ Tako sta npr. A. P. Masten in D. Weindorfer opozorila na rabo poimenovanja Sodišče: »Beseda Sodišče, ki je v sestavku zapisana z veliko začetnico, pomeni sodni organ Skupnosti, ki ga sestavljajo Sodišče (ustanovljeno leta 1952), Sodišče prve stopnje (ustanovljeno leta 1988) in Sodišče za uslužbence (ustanovljeno leta 2004).« (Masten, Weindorfer 2009: II)

in aktualno sodno prakso. Izbor zgodovinske sodne prakse za države pristopnice iz leta 2004 obsega 948 sodb oz. sklepov Sodišča in Splošnega sodišča. Prvi del, ki združuje 869 sodb iz obdobja med letom 1956 in 31. decembrom 2000, je bil leta 2001 uradno prenesen na prevajalske centre držav pristopnic.²¹⁵ Prevajanje drugega dela, ki vključuje 79 sodb iz obdobja med 1. januarjem 2001 in 30. aprilom 2004, pa je bilo preneseno na prevajalske oddelke Sodišča EU. Od junija 2003, ko je bila z vladnim sklepom ustanovljena posebna podkomisija za redakcijo sodb Sodišča, do marca 2007, ko je bil z vladnim sklepom vzpostavljen projekt *Prevajanje in redakcija sodb Sodišča Evropskih skupnosti in Sodišča prve stopnje*, na tem področju ni potekala nobena dejavnost. V okviru tega projekta, ki se je uspešno zaključil 1. marca 2012, pa so bile prevedene vse sodbe iz zgodovinske sodne prakse.²¹⁶ Postopek priprave zgodovinske sodne prakse v slovenščini je obsegal več faz, in sicer prevajanje, pravno redakcijo, obravnavanje besedila v okviru posebne komisije in lektoriranje. Prvi osnutek besedila v slovenščini je pripravil prevajalec, ki ga je nato pregledal pravnik redaktor. Komisija je poskrbela za zagotovitev istovetnosti besedila s sodbo v izvirnem jeziku. Nazadnje je sledil še jezikovni pregled (Masten, Weindorfer 2009: VII).

5.1 JEZIKOVNA UREDITEV SODIŠČA EU

Jezikovno ureditev Sodišča EU določata *Poslovník Sodišča* v členih 36–42 in *Poslovník Splošnega sodišča* v členih 44–49. V členu 36 *Poslovníka Sodišča* in členu 44 *Poslovníka Splošnega sodišča* so določeni jeziki postopka, ki so lahko vsi uradni jeziki EU; člen 37 oz. člen 45 določata jezik postopka v določeni vrsti postopka; člen 38 oz. člen 46 opredelita uporabo jezika postopka (zlasti v vlogah, ustnih navedbah strank, predloženih ali priloženih dokazilih in dokumentih, pa tudi v zapisnikih in odločbah); v členu 39 oz. členu 47 je predvidena odgovornost sodnega tajnika na jezikovnem

²¹⁵ Zgodovinska sodna praksa v slovenščini je dostopna na http://www.svz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/zgodovinska_sodna_praksa_v_slovenscini/.

²¹⁶ Več o projektu na http://www.svz.gov.si/si/projekti/projekt_prevajanje_in_redakcija_sodb_sodisca_evropskih_skupnosti_in_sodisca_prve_stopnje/.

področju, ki na zahtevo sodnika, generalnega pravobranilca ali stranke poskrbi, da se vse, kar je izrečeno ali napisano med postopkom pred Sodiščem oz. Splošnim sodiščem, prevede v jezike, izbrane izmed tistih, ki so navedeni v členu 36 oz. 44; člen 40 oz. 48 določata jezikovno ureditev publikacij Sodišča oz. Splošnega sodišča; člen 41 oz. 49 pa opredelita, da so verodostojna besedila v jeziku postopka ali v drugem jeziku, skladno z zadevnimi členi poslovnikov. *Poslovník Sodišča* v členu 42 predvidi še ustanovitev prevajalske službe, ki jo sestavljajo strokovnjaki z ustrezno pravno izobrazbo in poglobljenim znanjem več uradnih jezikov EU.

Na Sodišču EU nastaja sodna praksa, ki je poleg primarne in sekundarne zakonodaje vir pravnega reda EU. Njegova vloga je, da s svojimi odločitvami zagotavlja enotno razlago in uporabo tega pravnega reda. Glede na jezikovno ureditev Sodišča EU velja omeniti tri skupine jezikov: delovni jezik, ki je francoščina, jezik postopka, ki je lahko kateri koli uradni jezik EU, in jezik sklepnih predlogov generalnih pravobranilcev.

5.1.1 Delovni jezik

Delovni jezik Sodišča EU je francoščina, k čemur je prispevalo dejstvo, da je imela francoska pravna kultura najmočnejši vpliv na razvoj Sodišča EU, še posebej v začetnem obdobju. Francoščina je jezik, v katerem sodniki razpravljajo²¹⁷ in v katerem sodba nastane. Na enotni jezik sporazumevanja vpliva tudi to, da je posvetovanje sodnikov tajno (člen 32 *Poslovnika Sodišča*). Prav tako ni ločenih mnenj,²¹⁸ kar velja vsaj delno pripisati skrbi za prepričljivost sprejetih odločitev oz. spoštovanje sodb Sodišča EU s strani nacionalnih sodišč. Francoščino na Sodišču EU (podobno kot angleščino v EU) sooblikujejo nerojeni govorniki francoščine v okviru nadnacionalnega pravnega reda. Bistveno jo opredeljuje materni

²¹⁷ Sodišče EU vedno odloča v senatih v sestavi treh, petih, petnajstih ali vseh sodnikov (Ilešič 2014: 34).

²¹⁸ V nastajajočem PTS je *ločeno mnenje* definirano kot 'utemeljena obrazložitev glasu enega ali več članov dela skupnosti, organa ali telesa, navadno sodnega, ki se razlikuje od večinske odločitve'.

jezik strokovnega sodelavca, ki pripravi prvi osnutek sodbe, in pravno sklepanje, ki je utemeljeno v nacionalnem pravnem redu (prim. McAuliffe 2011: 104). Francoščino na Sodišču EU poimenuje tudi zveza *Court French* (McAuliffe 2011: 98), ki označuje nenacionalni oz. nadnacionalni jezik v EU.²¹⁹

Sodbe oblikujejo strokovni sodelavci (fr. *référéndaire*, ang. *legal secretary*), zaposleni v kabinetih sodnikov.²²⁰ Strokovni sodelavec iz kabineta sodnika, ki je v konkretni zadevi določen za sodnika poročevalca, najprej pripravi predhodno poročilo v francoščini, ki ga sodnik poročevalec po končanem pisnem delu postopka predstavi na upravni seji Sodišča. V predhodnem poročilu sta podana tudi predloga glede tega, ali naj se o zadevi odloča brez obravnave oz. brez sklepnih predlogov generalnega pravobranilca (člen 59 *Poslovnika Sodišča*). Če se obravnava opravi, se sklepni predlogi predstavijo po obravnavi (člen 82 *Poslovnika Sodišča*). Sledi posvetovanje sodnikov, ki poteka v francoščini. Potem sodnik poročevalec pripravi osnutek sodbe, vendar dejansko vsaj prvi osnutek sodbe pripravi strokovni sodelavec.

Glede na siceršnji prevladujoči položaj angleščine v institucijah EU se zastavlja vprašanje o vlogi angleščine na Sodišču EU. K. McAuliffe (2008: 816–817) ugotavlja, da se jezikovne spremembe v prid angleščini pojavljajo v neformalnih govornih položajih, npr. pri usposabljanju zaposlenih na seminarjih, v neformalni komunikaciji med uslužbenci, v angleščini je intranetna stran Sodišča EU. Angleščina se občasno neuradno uporablja tudi na Splošnem sodišču, in sicer pri pripravljanju poročil, sodb, celo pri posvetovanju sodnikov.²²¹

²¹⁹ Glede na raziskavo, ki jo je K. McAuliffe (2010: 105) opravila med strokovnimi sodelavci, so se nad jezikom sodb pritožili le rojeni govorniki francoščine. *Court French* so označili za skoraj tako tujo »pravi francoščini«, kot sta angleščina ali nemščina: »Francoščina, ki se uporablja na Sodišču, ni 'prava' francoščina, ampak nekakšna 'Court French' /.../ in čeprav je moj materni jezik francoščina, sem prisiljen uporabljati to grozno, nerodno, skonstruirano francoščino.« (Prevedla T. F.)

²²⁰ Vsak sodnik oz. generalni pravobranilec Sodišča EU ima svoj kabinet, tj. skupino strokovnih sodelavcev in asistentov, ki delajo izključno zanj.

²²¹ V intervjujih, ki jih je K. McAuliffe opravila s pravniki lingvisti, člani in drugimi osebjem na Sodišču in Splošnem sodišču, so le redki zagovarjali

5.1.2 Jezik postopka

Jezik postopka je jezik, v katerem je vložena vloga na Sodišče EU. Pomemben je zato, ker je samo različica sodbe v jeziku postopka verodostojna. Sodba v jeziku postopka je sicer prevod francoske različice sodbe, kar vzpostavlja zanimivo razmerje med izvirnim besedilom in njegovim prevodom. To je v skladu z načelom pravne varnosti, po katerem mora biti zavezujoči pravni akt naslovniku razumljiv.

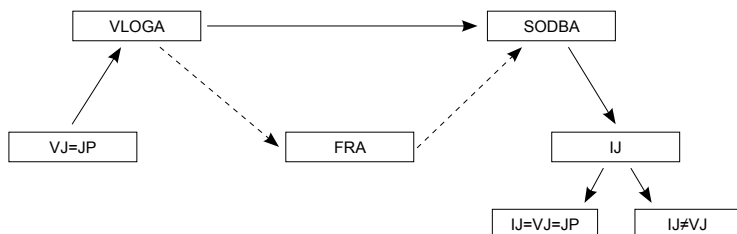
Poslovník Sodišča in *Poslovník Splošnega sodišča* v členu 36 oz. 44 določata, da je jezik postopka lahko kateri koli uradni jezik EU. Glede na vrsto postopka pred Sodiščem EU *Poslovník Sodišča* v členu 36 določa, da jezik postopka v direktnih tožbah izbere tožeča stranka; jezik postopka v postopku predhodnega odločanja je jezik nacionalnega sodišča, ki predloži vprašanje za predhodno odločanje; jezik postopka v pritožbi je jezik odločbe Splošnega sodišča, ki je predmet pritožbe. Podobno tudi *Poslovník Splošnega sodišča* v členu 45 določa, da jezik postopka v direktnih tožbah izbere tožeča stranka; jezik postopka v pritožbi je jezik odločbe Sodišča za uslužbence, ki je predmet pritožbe; jezik postopka v tožbah zoper odločbe odbora za pritožbe pri Uradu za usklajevanje na notranjem trgu izbere tožeča stranka.²²²

Vse vloge, ki prispejo na Sodišče EU, prevajalska služba prevede v francoščino. Sodniki se med seboj posvetujejo v francoščini in tudi sodba je najprej napisana v francoščini, nato pa prevedena v jezik postopka in druge uradne jezike EU. Zaradi porasta zadev pred Sodiščem EU je bilo sprejeto načelo selektivnega prevajanja sodb. V vse uradne jezike se prevajajo le sodbe o pomembnejših zadevah, v katerih odločajo senati v sestavi več kot treh sodnikov, v drugih primerih so sodbe na voljo praviloma le v francoščini in jeziku postopka. Sodbe, prevedene v vse uradne jezike EU, so objavljene v UL EU.

---

zamenjavo delovnega jezika. Pri tem so izpostavili tipično izrazje in slog sodb, ki sta se več kot 50 let razvijala v francoščini (McAuliffe 2008: 817).

²²² Natančneje o jezikovni ureditvi v različnih vrstah postopkov pred Sodiščem EU gl. S. Horvat (2014).

IJ – izhodni jezik
 JP – jezik postopka
 VJ – vhodni jezik

Slika 2: Jezikovni potek od vloge do sodbe

Vhodni jezik je jezik vloge, vložene na Sodišče EU, ki je lahko kateri koli uradni jezik EU, in je določen kot jezik postopka. Kadar vhodni jezik ni francoščina, je vloga vanjo prevedena. Sodba nastane v francoščini, prevedena je v izhodni jezik. Sodba v izhodnem jeziku, ki je vhodni jezik, je prevod v jeziku postopka in edina verodostojna različica sodbe. Različice sodb v izhodnem jeziku, ki niso jeziki postopka, so prevodi, ki niso verodostojne različice. Da se zagotovi verodostojnost sodbe, ki je nastala s prevodom francoskega besedila, sodbo preveri še sodnik države članice jezika postopka (Gallo 2006: 192).

Preglednica 5 prikazuje, kako pogosto je bil kateri izmed uradnih jezikov EU jezik postopka pred Sodiščem EU. V analizo so bile vključene vse zadeve (končane in nerešene), ki so bile na eno od treh sodišč vložene v obdobju med 23. majem 2010 in 23. majem 2015.²²³

²²³ Podatki so pridobljeni s spletne stranu *Curia* (obrazec *Iskanje zadeve*), ki je uradna spletna stran Sodišča EU.

Preglednica 5: Uradni jeziki EU kot jeziki postopka pred Sodiščem EU

Uradni jezik EU	Delež zadev
angleščina	1819 (24,537 %)
bolgarščina	101 (1,362 %)
češčina	64 (0,863 %)
danščina	55 (0,741 %)
estonsščina	25 (0,337 %)
finščina	46 (0,620 %)
francoščina	1394 (18,804 %)
grščina	198 (2,670 %)
hrvaščina	8 (0,107 %)
irščina	/
italijanščina	698 (9,415 %)
latvijščina	45 (0,607 %)
litovščina	37 (0,499 %)
madžarščina	121 (1,632 %)
malteščina	5 (0,067 %)
nemščina	1401 (18,899 %)
nizozemščina	339 (4,573 %)
poljščina	182 (1,726 %)
portugalščina	117 (1,578 %)
romunščina	116 (1,564 %)
slovaščina	43 (0,580 %)
slovenščina	31 (0,418 %)
španščina	517 (6,974 %)
švedščina	51 (0,687 %)
skupaj	7413 (100 %)

V omenjenem obdobju je bilo na vsa tri sodišča vloženih 7413 sodb. Najpogosteje je bila vloga vložena v angleščini, ki je jezik postopka v skoraj četrtini vseh vlog (24,537 %). Sledijo ji nemščina (18,899 %), francoščina (18,804 %), italijanščina (9,415 %), španščina (6,974 %) in nizozemščina (4,573 %). V slovenščini je bilo vloženih 31 vlog, kar predstavlja 0,418 % vseh vloženih vlog.

V irščini ni bila vložena nobena vloga, saj na Sodišču EU ni irskega prevajalskega oddelka. Irščina ima namreč poseben status, ki ga določa

*Uredba Sveta (EU) št. 1257/2010 z dne 20. decembra 2010 o podaljšanju ukrepov, uvedenih z Uredbo (ES) št. 920/2005, za začasno odstopanje od Uredbe št. 1 z dne 15. aprila 1958 o določitvi jezikov, ki se uporabljajo v Evropski gospodarski skupnosti, in Uredbe št. 1 z dne 15. aprila 1958 o določitvi jezikov, ki se uporabljajo v Evropski skupnosti za atomsko energijo.*²²⁴ Z Uredbo je v členu 1 določeno, da se petletno obdobje, v katerem institucije EU iz praktičnih razlogov niso zavezane vseh aktov, vključno s sodbami Sodišča, sestaviti v irskem jeziku in jih prevesti vanj, podaljša za obdobje petih let. V zadevah, v katerih je Irska stranka v postopku, je jezik postopka angleščina, prav tako sodbe in predlogi za sprejetje predhodne odločbe niso prevedeni v irščino. Ker pa bi bilo to načelno mogoče, je v Generalnem direktoratu za prevajanje Sodišča EU zaposlen en irski pravnik lingvist. Pri interpretaciji odstotkov v primeru hrvaščine kot jezika postopka pa je treba upoštevati, da je Hrvaška postala država članica EU šele 1. julija 2013.

Glede na jezikovno ureditev Sodišča EU podatek o najpogostejših jezikih postopka posredno sporoča tudi podatek, iz katerih držav članic so najpogosteje stranke v postopku pred Sodiščem EU. Izjema je francoščina, ki se kot delovni jezik Sodišča EU uporablja v zadevah, za katere je pristojno Sodišče za uslužbence EU.²²⁵ Takrat sodba največkrat ostane dostopna samo v francoščini in se ne prevaja v druge jezike. Glede na statistiko Sodišča za uslužbence EU je bila v obdobju 2012–2014 jezik postopka vloženih zadev najpogosteje francoščina, in sicer leta 2014 v 71,97 % zadev, leta 2013 v 59,38 % zadev in leta 2012 v 60,67 % zadev. V tem obdobju so bili redno jeziki postopka le še angleščina, grščina, italijanščina in nemščina. Podatki so pridobljeni iz letnih poročil Sodišča EU za leta 2012, 2013 in 2014.

²²⁴ UL EU L 343, 29. 12. 2010.

²²⁵ Sodišče za uslužbence je bilo pristojno za odločanje v sporih med EU in njenimi uslužbenci in za odločanje v sporih, ki se nanašajo na nekatere od zaposlenih, zlasti na zaposlene v Eurojustu, Europolu, Evropski centralni banki, Uradu za usklajevanje na notranjem trgu in Evropski službi za zunanje delovanje. Ukinjeno je bilo 1. septembra 2016.

Preglednica 6: Uradni jeziki EU kot jeziki postopka pred Sodiščem za uslužbence EU

Jezik postopka	2012	2013	2014
angleščina	14 (7,87 %)	26 (16,25 %)	23 (14,65%)
bolgarščina	2 (1,12 %)	/	/
francoščina	108 (60,67 %)	95 (59,38 %)	113 (71,97 %)
grščina	1 (0,53 %)	4 (2,50 %)	2 (1,27%)
italijanščina	35 (19,66 %)	21 (13,13 %)	8 (5,10 %)
madžarščina	/	/	/
nemščina	5 (2,80 %)	2 (1,25 %)	9 (5,73%)
nizozemščina	6 (3,37 %)	12 (7,50 %)	/
poljščina	2 /1,12 %)	/	/
romunščina	2 (1,12 %)	/	/
slovaščina	/	/	/
španščina	3 (1,69 %)	/	2 (1,27 %)
skupaj	178	160	157

Slovenščina kot jezik postopka

Glede na podatke na spletni strani *Curia*, ki je uradna spletna stran Sodišča EU, je bila slovenščina v obdobju med 1. majem 2004 in 23. majem 2015 jezik postopka v 41 zadevah, vloženi na Sodišče EU, od tega je bilo 31 zadev vloženi na Sodišče, 9 zadev na Splošno sodišče in 1 zadeva na Sodišče za uslužbence EU. Od 41 zadev jih je 28 končanih, 13 zadev pa je bilo konec maja 2015 še nerešenih.²²⁶

Prva vloga v slovenščini je bila vložena 1. septembra 2006, in sicer na Sodišče za uslužbence EU. Šlo je za zadevo F-106/06, Erbežnik proti Evropskemu parlamentu, v kateri je tožeča stranka zahtevala razglasitev odločbe Evropskega parlamenta za nično. Spor je bil rešen na mirni način, sklep o izbrisu zadeve iz vpisnika Sodišča za uslužbence je bil izdan 22. januarja 2008.²²⁷ Prva sodba v slovenščini je bila izdana 12. marca

²²⁶ Primerjalno navedimo še podatke za nekatere druge jezike. V tem obdobju je bila angleščina jezik postopka v 3167 zadevah, francoščina v 2907 zadevah, nemščina v 2679 zadevah, češčina v 111 zadevah in poljščina v 313 zadevah.

²²⁷ 20. julija 2006 je bila vložena zadeva F-78/06, Suhadolnik proti Sodišču, v kateri je bila jezik postopka francoščina. Glede na zastopnike sklepamo, da je

2009 v zadevi C-402/08, v kateri je Evropska komisija vložila tožbo proti Sloveniji, ker ni v predpisanem roku ustrezno prenesla direktive o okoljski odgovornosti v svojo nacionalno zakonodajo. Prva obravnava v slovenščini je na Sodišču potekala 7. decembra 2009, in sicer v zadevi C-403/09 PPU (zadeva Detiček).²²⁸ Slovensko nacionalno sodišče je na Sodišče vložilo prošnjo za sprejem predhodne odločbe v zvezi z razlago člena 20 *Uredbe Sveta št. 2201/2003*.²²⁹ V slovenščini je bil predložen predlog za predhodno odločanje, prav tako je bilo v slovenščini poročilo za obravnavo, predstavnik sodnega tajništva je v slovenščini prebral ime zadeve in njeno opravilno številko, v slovenščini so govorili odvetniki, predstavnik Evropske komisije in državna pravobranilka.²³⁰

5.1.3 Jezik sklepnih predlogov

V sklepnih predlogih generalni pravobranilec popolnoma nepristransko predstavi svoje mnenje v zadevah, v katerih je glede na *Statut Sodišča Evropske unije* predvideno njegovo sodelovanje.²³¹ Sklepni predlogi za Sodišče niso obvezujoči, vendar so izjemno vplivni in jih Sodišče pri svojih odločitvah večinoma upošteva (Craig, De Búrca 1998: 83).²³²

---

bil jezik postopka prilagojen zastopniku tožeče stranke (zastopniki v zadevnem primeru so bili S. Rodrigues, A. Jaume in C. Bernard-Glanz).

²²⁸ Sodbo je prebral slovaški sodnik Jan Klučka.

²²⁹ *Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000*. UL EU L 338, 23. 12. 2003.

²³⁰ Slovenščina je bila sicer prvič jezik obravnave pred Evropskim sodiščem za človekove pravice aprila 2009 v zadevi Šilih proti Sloveniji. V tem primeru je moral predsednik senata odobriti rabo slovenščine in državno pravobranilstvo je moralo samo nositi stroške prevoda.

²³¹ To določa člen 252 *Pogodbe o delovanju Evropske unije*.

²³² Od leta 2003 generalni pravobranilci v skladu s členom 20 *Statuta Sodišča Evropske unije* predstavijo sklepne predloge samo, če zadeva odpira nova pravna vprašanja. Tako je bilo leta 2004 brez sklepnih predlogov razglašanih približno 30 % sodb, leta 2005 približno 35 %, leta 2006 približno 33 %, leta 2007 približno 43 %, leta 2008 približno 41 %, leta 2009 približno 52 % sodb, leta

Število generalnih pravobranilcev se je z *Lizbonsko pogodbo* povečalo z osem na devet. V *Izjavi št. 38 o členu 252 Pogodbe o delovanju Evropske unije*, priloženi Sklepni listini medvladne konference, ki je sprejela *Lizbonsko pogodbo*, je navedeno, da »v primeru, če Sodišče v skladu s prvim odstavkom člena 252 PDEU zahteva, da se število generalnih pravobranilcev poveča za tri (z osem na enajst), Svet soglasno odobri takšno povečanje«. Svet je s sklepom z dne 25. junija 2013 odločil, da se število generalnih pravobranilcev s 1. julijem 2013 poveča na devet, s 7. oktobrom 2015 pa na enajst. Šest od devetih generalnih pravobranilcev pripada šestim največjim državam članicam (Franciji, Italiji, Nemčiji, Poljski, Španiji in Združenemu kraljestvu), druge tri generalne pravobranilce pa države članice imenujejo po načelu rotacije, ki temelji na abecednem redu.

Do leta 2004 so bili sklepni predlogi napisani v maternem jeziku generalnega pravobranilca, od leta 2004 pa številni generalni pravobranilci pripravljajo svoje sklepne predloge v enem od jezikov posrednikov na Sodišču EU, ki so angleščina, francoščina, italijanščina, nemščina in španščina. Načelo jezikov posrednikov je bilo na Sodišču EU sprejeto zaradi širitve leta 2004 (McAuliffe 2008: 810), ko se je število uradnih jezikov povečalo za 9 novih jezikov, zaradi česar samo neposredno prevajanje ne bi več zadoščalo. Generalni pravobranilci s pisanjem sklepnih predlogov v jeziku posredniku prispevajo k pohitritvi postopka in zmanjšanju prevodnih napak.

Slovenščina kot jezik sklepnih predlogov

Verica Trstenjak je bila prva slovenska generalna pravobranilka, in sicer med 6. oktobrom 2006 in 28. novembrom 2012. V tem obdobju je, glede na statistiko, dostopno na spletni strani *Curia*, napisala 143 sklepnih predlogov, v okviru katerih se govori o jeziku izvorniku. 26 sklepnih predlogov je napisanih v slovenščini (18,2 %), 99 v nemščini (69,2 %), 15 v francoščini (10,5 %), 3 v angleščini (2,1 %). Jezik izvornik v posamezni zadevi izbere generalni pravobranilec (v nasprotju

---

2010 približno 50 % sodb, leta 2011 približno 46 % sodb, leta 2012 približno 53 % sodb, leta 2013 približno 48 % sodb. Podatki so pridobljeni iz *Letnih poročil Sodišča EU*, razdelek *Razvoj in dejavnost Sodišča*.

z jezikom postopka, ki je jezik države oz. sodišča, ki zadevo vloži na Sodišče EU). V. Trstenjak se je najpogosteje odločila za nemščino, ker je to njen prvi tuji jezik in ker je bila pogosto generalna pravobranilka v zadevah, v katerih je bila nemščina jezik postopka. Tudi za pisanje sklepnih predlogov v francoščini in angleščini se je odločila, kadar sta bili francoščina ali angleščina jezika postopka v zadevah, v katerih je bila določena kot generalna pravobranilka. S pisanjem sklepnih predlogov v jeziku, ki je tudi jezik postopka, se prevajanje pohitri, saj se sklepni predlogi prevajajo v vse uradne jezike.²³³ V nekaterih primerih se je odločila za pisanje sklepnih predlogov v slovenščini, s čimer je zagotovila, da je slovenščina v EU uresničena tudi kot izvirni jezik sklepnih predlogov.²³⁴ Gre za sklepne predloge v zadevah, v katerih so bili jeziki postopka različni, npr. danščina, estonščina, grščina, italijanščina, malteščina, nizozemščina, poljščina, portugalsščina, španščina, švedščina, pa tudi angleščina, francoščina in nemščina.

5.2 PREVAJANJE NA SODIŠČU EU

Prevajanje na Sodišču EU poteka v okviru Generalnega direktorata za prevajanje, ustanovitev katerega je predvidel *Poslovnik Sodišča* v členu 42, v katerem določa, da »Sodišče ustanovi prevajalsko službo, ki jo sestavljajo strokovnjaki z ustrezno pravno izobrazbo in poglobljenim znanjem več uradnih jezikov Sodišča«. Na Sodišču EU je v okviru Generalnega direktorata za prevajanje 23 prevajalskih oddelkov.²³⁵ Generalni direktorat

²³³ Odgovor V. Trstenjak, ki ga je posredovala 2. avgusta 2015.

²³⁴ V. Trstenjak je v odgovoru poudarila, da je to odločitev posameznega generalnega pravobranilca. Tako je tudi generalni pravobranilec Maduro občasno pisal sklepne predloge v portugalsščini, slovaški generalni pravobranilec Mazák, ki je to funkcijo opravljal v istem mandatu kot V. Trstenjak, pa naj ne bi pisal sklepnih predlogov v slovaščini.

²³⁵ Angleški, bolgarski, češki, danski, estonski, finski, francoski, grški, hrvaški, italijanski, latvijski, litovski, madžarski, malteški, nemški, nizozemski, poljski, portugalski, romunski, slovaški, slovenski, španski in švedski prevajalski oddelki.

za prevajanje je služba, podrejena sodnemu tajniku Sodišča, ki je pod nadzorom predsednika Sodišča. Razdeljen je na 3 direktorate. V direktoratu A so jezikovni oddelki²³⁶ za češčino, francoščino, litovščino, madžarščino, malteščino, nizozemščino, romunščino, slovaščino in španščino. V direktoratu B so jezikovni oddelki za danščino, estonsščino, grščino, nemščino, poljščino in portugalsščino. V direktoratu C pa jezikovni oddelki za angleščino, bolgarščino, finščino, hrvaščino, italijanščino, latvijščino, slovenščino in švedščino.²³⁷ Načelno je predvideno tudi prevajanje v irščino, vendar irskega prevajalskega oddelka ni, je pa v Generalnem direktoratu za prevajanje zaposlen en irski pravnik lingvist.

Pravniki lingvisti so zadolženi za prevajanje pravno zavezujočih odločitev Sodišča EU in drugih dokumentov. Prevajajo samo v svoj materni jezik, da se zagotovi visoka kakovost prevodov. Pogoji za prijavo na delovno mesto pravnika lingvista so odlično znanje enega jezika, temeljito znanje vsaj dveh drugih uradnih jezikov EU (pri čemer je zaželeno zelo dobro pasivno znanje francoskega jezika) in diploma iz prava.²³⁸ Kandidati za pravnika lingvista morajo opraviti pisni in ustni preizkus. Pri pisnem delu morajo prevesti pravno besedilo iz dveh jezikov, ki ju izberejo, v jezik natečaja. Opravljajo lahko tudi neobvezni preizkus prevajanja iz tretjega jezika. Pri preizkusih ni dovoljeno uporabljati slovarjev.²³⁹

Poleg pravnikov lingvistov velja omeniti še korektorje ali jezikovne pregledovalce, ki sodelujejo pri pripravi besedil, ki so objavljena v zbirki

²³⁶ Pojavljata se dve poimenovanji, in sicer *prevajalski oddelek* in *jezikovni oddelek*. V besedilih o organizaciji prevajalske službe Sodišča EU je pogosto uporabljeno poimenovanje *jezikovni oddelek* (fr. *unité linguistique*), kadar pa gre za konkreten oddelek, se uporablja poimenovanje *prevajalski oddelek* (fr. *unité de traduction*). V tem besedilu je zaradi zagotavljanja doslednosti uporabljana le zveza prevajalski oddelek.

²³⁷ Curia (Službe) (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7001/).

²³⁸ Podatki so navedeni na strani Evropskega urada za izbor osebja (EPSO) (razdelek *Poklicne poti v institucijah EU*).

²³⁹ Curia (Generalni direktorat za zaposlovanje – Kako postati pravnik lingvist) (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10740/recrutement-comment-devenir-juriste-linguiste-a-la-cour-de-justice).

odločb sodne prakse Sodišča in Splošnega sodišča. Njihove naloge so: jezikovni pregled in urejanje dokumentov za objavo; primerjava besedil z izvirniki; pregled skladnosti z dogovori in pravili glede sloga; priprava zbirke odločb Sodišča za tiskanje in končno tipografsko oblikovanje besedila. Pogoji za prijavo na delovno mesto²⁴⁰ so odlično znanje enega jezika in temeljito znanje drugega jezika (eden od jezikov mora biti angleščina, francoščina ali nemščina). Potrebno je vsaj pasivno znanje francoščine. Zahtevana je posrednješolska izobrazba in najmanj 2 leti ustreznih delovnih izkušenj ali srednješolska izobrazba in najmanj 5 let delovnih izkušenj.

Generalni direktorat za prevajanje zaradi obsega dela pogosto sodeluje z zunanjimi sodelavci. Sodišče EU z njimi sklene okvirne pogodbe za eno leto, ki jih je mogoče trikrat podaljšati. Glede na okvirne pogodbe je predvideno prevajanje v slovenščino iz angleščine, nemščine, španščine, francoščine, italijanščine.²⁴¹ Zunanji sodelavci opravijo od 20 do 25 % celotnega obsega dela,²⁴² sodb pa ne prevajajo, ker so zaupni dokument. V prevajalski službi Sodišča EU je bilo 31. decembra 2014 1008 zaposlenih, kar predstavlja 47 % osebja institucije. Od tega je bilo 630 pravnikov lingvistov in 70 tolmačev. Prevedenih je bilo 1.000.000 strani in tolmačenih 717 obravnav in sej.²⁴³

5.2.1 Jeziki posredniki na Sodišču EU

Povečanje števila uradnih jezikov po širitvi leta 2004 je pomembno vplivalo na prilagoditev prevajalskih strategij na Sodišču EU. Junija 2001 je direktor prevajalske službe postal Alfredo Calot Escobar, ki je

²⁴⁰ Prosta delovna mesta so dostopna preko http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10298/#SL.

²⁴¹ Sklenitev okvirnih pogodb za prevajanje pravnih besedil iz nekaterih uradnih jezikov Evropske unije v slovenščino (<http://ted.europa.eu/udl?uri=TED:NOTICE:75044-2013:TEXT:SL:HTML>).

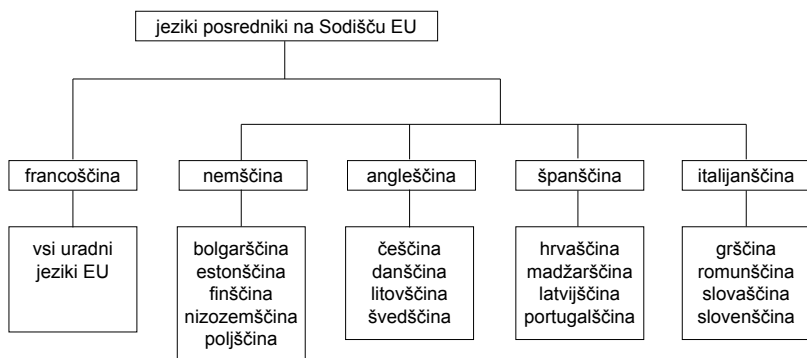
²⁴² *Curia (Generalni direktorat za prevajanje – Zunanji sodelavci)* (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10741/collaborateurs-free-lance).

²⁴³ *Curia (Sodišče v številkah)* (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_80908/).

ob neposrednem prevajanju uvedel tudi posredno prevajanje, in sicer prek 5 jezikov posrednikov (fr. *langues pivots*) (McAuliffe 2008: 810; Gallo 2006: 183–184).²⁴⁴ V francoščino so prevedene vse pisne vloge, ki prispejo na Sodišče EU; angleščina je jezik posrednik za češčino, danščino, litovščino, malteščino in švedščino; italijanščina za grščino, romunščino, slovaščino in slovenščino; nemščina za bolgarščino, estonščino, finščino, nizozemščino in poljščino; španščina pa za hrvaščino, latvijščino, madžarščino in portugalsščino. Iz prevajanja prek jezika posrednika je izvzeta malteščina, saj je angleščina na Malti souradni jezik, zato se predvideva, da malteški pravnik lingvist lahko zagotovi prevod v angleščino. Merilo izbora posameznega jezika, za katerega bo prevajalski oddelek kot posrednik skrbel, je njegova večja poznanost med pravniki lingvisti v primerjavi z drugimi jeziki.²⁴⁵

²⁴⁴ Tudi v Evropskem parlamentu so pred širitvijo 2004 razmišljali o prilagojenem sistemu večjezičnosti. V delovnem dokumentu *The Language Regime: Additional Options* (Podestà 2001a), dodanem poročilu *Preparing for the Parliament of the Enlarged European Union* (Podestà 2001b), so bile predstavljene različne jezikovne ureditve, ki naj bi uskladile finančni in politični vidik širitve EU z novimi uradnimi jeziki: enojezičnost (en uradni in delovni jezik); nacionalizacija jezikovnih služb, ki predvideva prenos finančnega bremena prevajanja in tolmačenja na države članice; simetrični sistem s šestimi delovnimi jeziki (ki so izhodiščni in ciljni jeziki); asimetrični sistem, po katerem bi bili vsi jeziki lahko izhodiščni, število ciljnih jezikov pa bi bilo omejeno (predlagani so bili sistemi z enim, dvema ali šestimi ciljnim jeziki); nadzorovana polna večjezičnost, ki ohranja načelo enakopravnosti vseh jezikov pri osnovnih dejavnostih; polna večjezičnost s popravki (npr. sistem jezikov posrednikov) in polna večjezičnost. G. Podestà (2001b: 21) je v zaključku poročila izpostavil sistem nadzorovane polne večjezičnosti, ki naj bi ohranjal večjezičnost in zagotavljal demokratično legitimnost izvoljenih poslancev. Evropski parlament je idejo nadzorovane polne večjezičnosti potrdil v resoluciji *European Parliament resolution on the estimates of revenue and expenditure of Parliament for the financial year 2004* (2003/2016(BUD)). Dostopna je preko <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P5-TA-2003-0210>.

²⁴⁵ Italijanski prevajalski oddelek se je odločil, da bo zagotavljal prevode iz slovenščine, saj je v Italiji slovenska jezikovna manjšina, zaradi česar je verjetnost poznavanja slovenščine v tem prevajalskem oddelku večja (Gallo 2006: 185).

Slika 3: Jeziki posredniki na Sodišču EU

Prevajanje v 24 uradnih jezikov bi bilo brez jezikov posrednikov praktično nemogoče (prim. Oddone 2006: 202). T. i. mešani sistem, ki predvideva neposredno in posredno prevajanje, je kompromis, ki omogoča, da se na Sodišču EU ohranja polna večjezičnost. Posredno prevajanje vpliva na večjo verjetnost prevodnih napak in neustreznosti (prim. McAuliffe 2008: 816; Gallo 2006: 185). Da bi zmanjšali tveganje za nerazumevanje besedila in posledično za napačen prevod, se je v prevajalskih oddelkih jezikov posrednikov začel uporabljati bolj enostaven jezik (McAuliffe 2008: 814). Velika težava za pravnike lingviste v teh jezikovnih oddelkih je tudi časovna stiska.²⁴⁶

5.2.2 Pravniki lingvisti

Na spletni strani Evropskega urada za izbor osebja (EPSO), natančneje v razdelku *Poklicne poti v institucijah EU*,²⁴⁷ je zapisano, da je pravnik lingvist sposoben pravnik z izjemnimi jezikovnimi sposob-

²⁴⁶ Pred uveljavitvijo posrednega prevajanja so imeli prevajalski oddelki na voljo štiri tedne za prevod posameznega besedila, s posrednim prevajanjem se je ta čas za prevajalske oddelke jezikov posrednikov skrajšal za polovico.

²⁴⁷ Spletni vir: http://europa.eu/epso/discover/job_profiles/language/index_sl.htm.

nostmi in izkušnjami z oblikovanjem ali prevajanjem, preverjanjem ali revidiranjem pravnih besedil, ki je sposoben natančno razbrati sporočilo zakonodajnega predpisa EU in ga zvesto prenesti v svoj materni jezik. Na Sodišču EU pa so pravniki lingvisti »strokovnjaki z ustrezno pravno izobrazbo in poglobljenim znanjem več uradnih jezikov Unije« (člen 42 *Poslovnika Sodišča*). Samo pravniki lingvisti, zaposleni na Sodišču EU, so zadolženi za prevajanje,²⁴⁸ v drugih institucijah EU pa pravniki lingvisti prevode pregledujejo, zlasti z vidika terminološke ustreznosti.

Sodbe Sodišča EU ubesedujejo pravni red EU in nacionalne pravne rede, zato vključujejo z vidika posameznega nacionalnega pravnega sistema nacionalno, nenacionalno in nadnacionalno terminologijo. Prva označuje pojme, ki jih vsebuje konkreten nacionalni pravni red, druga pojme, ki so lastne drugim nacionalnim pravnim redom, tretja pa pojme pravnega reda EU. Prevajanje mora zato temeljiti na primerjalnopravnem pristopu, ki pojem prepozna kot lasten enemu izmed omenjenih pravnih redov in ga nato ustrezno poimenuje. Prevajanje sodb predvideva visoko stopnjo strokovnega znanja, zato je smiselno, da so kot prevajalci na Sodišču EU zaposleni pravniki lingvisti z diplomo nacionalne pravne fakultete.

Pravnik lingvist naj bi bil usposobljen tako na pravnem kot tudi jezikovnem področju. N. Logar in M. Kalin Golob (2014) sta z anketo preverjali samooceno znanja slovenščine pri slovenskih pravniki lingvistih, zaposlenih v institucijah EU. Glede na rezultate ankete je bila dobra polovica anketiranih zadovoljna s pridobljenim obsegom znanj iz slovenskega jezika pri svojem visokošolskem študiju, prav tako se je večina strinjala, da znanja slovenskega jezika, kakršnega potrebuje pravnik lingvist, ni potrebno v večji meri vključevati v visokošolski študij. Primanjkljaj v znanju, sposobnostih, veščinah odpravljajo s samostojnim učenjem ali s posvetovanjem s kolegi, za poglabljanje znanja bi

²⁴⁸ Ureditev glede specializacije pravnikov lingvistov po področjih je prepuščena prevajalskim oddelkom. V italijanskem prevajalskem oddelku so se iz povsem pragmatičnih razlogov odločili, da so vsi pravniki lingvisti usposobljeni za prevajanje besedil z vseh področij (Gallo 2006: 185).

jim najbolj ustrezale posebej zanje organizirane delavnice (Logar, Kalin Golob 2014: 560–564).

Raziskavo med pravniki lingvisti je naredila tudi K. McAuliffe (2010), v njej pa je preverjala, kako dojemajo svoj poklic. Še posebej se je osredotočila na razlike med pravniki lingvisti iz držav članic pred širitvijo 2004 in pravniki lingvisti iz držav, ki so se EU priključile 2004. Pravniki lingvisti iz prve skupine svoje vloge niso prepoznali povsem enotno. Nekateri so se opredelili kot pravniki (pri tem so izpostavili pomen primerjalnega prava), drugi kot prevajalci, pri čemer so poudarili, da so prevajalci z diplomom pravne fakultete, ki prevajajo sodna besedila, tretji pa so poklic pravnika lingvista razumeli kot nekakšen hibrid med obema poklicema, ki združuje kompetence z obeh področij. Enotneje so svoj položaj dojemali pravniki lingvisti iz držav članic po širitvi 2004, ki so se praviloma opredelili kot pravniki.²⁴⁹ Poudarili so zlasti svojo vlogo pri ustvarjanju nove terminologije EU. To je pomembna razlika v primerjavi s pravniki lingvisti iz držav članic pred širitvijo 2004, ki terminologije niso prvenstveno ustvarjali, ampak uporabljali.

V posameznih državah članicah so vzpostavili študijski program pravnega jezikoslovja (ang. *legal linguistics*), npr. na podiplomski šoli prava v Rigi (Latvija).²⁵⁰ Program naj bi omogočil pridobitev znanj in spretnosti, potrebnih za pripravo pravnih besedil ter njihovo pravno in jezikovno analizo. Posebna pozornost je namenjena večjezičnemu pravnemu okolju EU, še posebej težavam pri pravnem prevajanju in pravni terminologiji v različnih jezikih. Tudi *Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018*²⁵¹ predvideva ustanovitev posebne-

²⁴⁹ Tako jih je dojemalo tudi osebje v kabinetu sodnika iz konkretne države članice, kar je posledica med drugim tudi tesnega sodelovanja v prvem letu po širitvi. Veliko sodnikov in strokovnih sodelavcev iz držav članic pred širitvijo 2004 pa je o pravnih lingvistih razmišljalo kot o prevajalcih (McAuliffe 2010).

²⁵⁰ Prim. spletni vir: <http://www.rgsl.edu.lv/en/study-at-rgsl/masters-programmes/legal-linguistics/>.

²⁵¹ *Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (ReN-PJP14–18)*. UL RS, št. 62/13.

ga magistrskega študijskega programa za pridobitev strokovnega naziva pravnik lingvist.

Zanimiva je primerjava pravnika lingvista z jurilingvistom (ang. *jurilinguist*), ki svetuje v zvezi s terminologijo, skladnjo, slogom v zakonodajnih besedilih, zagotovi razumljivost in logičnost besedila, poskrbi za slovnično pravilnost (Poirier 2010: 51). V kontekstu dvojezične kanadske zakonodaje jurilingvist zagotavlja ekvivalenco med angleško in francosko različico besedila. Jurilingvistika označuje jezikoslovje, ki se uporablja na področju prava. Njeni začetki segajo v 80. leta prejšnjega stoletja, ko je kanadska vlada k sodelovanju povabila dva izkušena prevajalca, da bi pomagala pri pripravi francoskih zakonodajnih besedil (Poirier 2010: 54). Kanada je namreč dvojezična, zakonodajna besedila pa so v obeh jezikovnih različicah verodostojna. Poleg tega ima dva pravna sistema, kontinentalni pravni sistem in sistem *common law*. S svojim delom jurilingvisti prispevajo k besedilom, ki so z vidika francoščine kot jezikovnega sistema ustrežnejši. Posebnega programa za usposabljanje jurilingvistov ni, vsi pa so prevajalci; nekateri izmed njih se dodatno izobražujejo na področju prava. L. Poirier (2010: 57–58) izpostavi, da so rezultati večletnega dela pokazali, da so jurilingvisti z več znanja na pravnem področju in manj znanja na jezikoslovnem manj uspešni od kolegov, ki imajo jezikoslovno znanje in šele priučeno pravno znanje.

Med pravnikom lingvistom in jurilingvistom obstajajo pomembne razlike. EU je nadnacionalno pravno okolje z lastnim pravnim redom, ki se prevaja v vse uradne jezike. Pravna besedila EU nastajajo zlasti v angleščini, ki praviloma ni materni jezik njihovih pripravljavcev. Poleg tega je angleščina v EU specifična in se razlikuje od nacionalne pravne angleščine. Jurilingvisti pa so materni govorci francoščine in zagotavljajo ustreznost in kakovost francoske različice zakonodajnih besedilih.

5.3 SODBE SODIŠČA EU

Sodba je »poglavitni sodni akt, s katerim sodišče odloči o posamezni zadevi« (Pavčnik 1997: 296). Na besedilni ravni mora zadostiti sedmim merilom besedilnosti (de Beaugrande in Dressler 1992: 12–18):

- koheziji, ki je površinska povezanost besedilnih sestavin besedila in temelji na slovničnih odvisnostih;
- koherenci, ki je globinska povezanost besedilnih sestavin;
- namernosti, ki je usmerjena k tvorcu besedila, da besedilo predstavi kot koherentno in kohezivno;
- sprejemljivosti, ki zadeva naslovnika besedila, da besedilo sprejme kot koherentno in kohezivno;
- informativnosti, pri kateri gre za količino ne/pričakovanega oz. ne/znanega v besedilu;
- situacijskosti, ki naredi besedilo glede na situacijo relevantno;
- medbesedilnosti, ki je védenje o predhodnih besedilih, ki omogočijo razumevanje konkretnega besedila.

Kohezija in koherenca imata besedilotvorno funkcijo, ostala merila pa se navezujejo na udeleženca oz. besedilo. Tvorec sodbe je sodnik, katerega namen je, da naslovnik sodbo razume in sprejme (Ogrizek 2002: 1079). Naslovniki sodbe se ločijo na neposredno prizadete (tožena in tožeča stranka), posredno prizadete (tisti, na katere sodba vpliva, ker so se znašli v okoliščinah, podobnih tistim v zadevi pred sodiščem) in širšo javnost.²⁵² Predvsem neposredno prizadetim je v interesu, da sodbo sprejmejo ali je ne sprejmejo in se nanjo pritožijo. Sodba oz. njen izrek²⁵³ ima visoko stopnjo informativnosti in je logičen zaključek sodnega postopka v konkretni zadevi. Bistvena lastnost sodbe je medbesedilnost,²⁵⁴ saj sodba povzema in navaja različna pravna besedila, v katerih je utemeljena.

²⁵² Za precedenčni sistem velja, da vsaka sodba posredno zadeva vse, ne zgolj strank; povsem neprizadete širše javnosti tako pravzaprav sploh ni več.

²⁵³ Nastajajoči PTS *izrek* definira kot 'del pravovarstvene odločbe, npr. sodbe, v katerem sodišče ali drug organ odloči o pravni posledici'.

²⁵⁴ M. Stabej (1996: 234) ločuje med samonanašalno in sinhrono medbesedil-

5.3.1 Značilnosti sodb

Najmočnejši vpliv na razvoj Sodišča EU, še posebej v začetnem obdobju, je imela francoska pravna kultura. Osnovni pojmi Sodišča EU so izšli predvsem iz francoskega Kasacijskega sodišča (fr. *Cour de cassation*),²⁵⁵ npr. sodnik poročevalec (fr. *rapporteur*), poročilo (fr. *rapport*), generalni pravobranilec (fr. *avocat général*), sklepni predlogi (fr. *conclusion*). Omeniti je treba tudi druge pomembne vplive nanj, npr. vpliv nemškega prava na področju splošnih načel, npr. z načelom sorazmernosti, in anglosaškega prava z doktrino *precedens*a (Mattila 2006: 106–107, 217–218).

Sodbe Sodišča EU so od francoskega modela prešle k bolj fleksibilnemu slogu. M. Lasser (2006: 13–14) govori o konglomeratnem modelu sodb Sodišča EU, ki združuje značilnosti francoskega in ameriškega pristopa.²⁵⁶ Sodba francoskega Kasacijskega sodišča je »enostavni silogizem, izrečen v neverjetno kratki, neosebni in nepodpisani kolegiatni obliki, brez kakršnihkoli pritrdilnih ali zavrnilnih ločenih mnenj, z neznatno, če sploh, navedbo dejanskega stanja in nikakršnim sklicevanjem na prejšnje primere, družbene cilje in politike ali katerekoli druge nezakonske vire. Odločba Kasacijskega sodišča je torej dokument izrazito formalističnega videza, ki se na vso moč trudi sporočiti, da je francoski sodnik samo pasivni posredovalec zakonskega prava.« (Lasser 2006: 19–20; prevedel A. Kristan.) Na drugi strani pa v vsaki zadevi pred Kasacijskim sodiščem sodelujeta tudi generalni pravobranilec in sodnik poročevalec, ki pred svojimi kolegi argumentirata, kako naj bo zadeva razsojena in zakaj. Vsako leto je objavljen le majhen delež sklepnih predlogov in poročil, čeprav so napisani v vsaki zadevi pred Kasacijskim sodiščem. Ob redkih priložnostih, ko so vseeno objavljeni,

---

nostjo. Samonanašalno medbesedilnost pojmuje kot diahrono medbesedilnost v okviru posamezne besedilne zvrsti, sinhrona medbesedilnost pa je povzemanje in navajanje besedil drugih zvrsti.

²⁵⁵ Ustanovljeno je bilo konec 18. stoletja kot vrh civilnopravnega in kazenskega sodstva. Več o Kasacijskem sodišču v francoskem pravnem sistemu v T. Petelin (2006).

²⁵⁶ Avtor v prispevku primerja ustaljene načine argumentiranja na Sodišču EU, francoskem Kasacijskem sodišču in Vrhovnem sodišču Združenih držav Amerike.

so redigirani (Lasser 2006: 23). V nasprotju s francoskim sistemom, za katerega velja, da v sodne odločbe pravno argumentiranje ni vključeno (pač pa je del poročila sodnega poročevalca in sklepnih predlogov generalnega pravobranilca), za ameriški sistem velja, da je pravna argumentacija vključena v sodne odločbe. Ker sodna odločba ustvarja precedenčno pravo, se mora objaviti in obrazložiti (Lasser 2006: 32). Z javnim argumentiranjem, ki je značilno za sklepne predloge generalnega pravobranilca v okviru EU, se po M. Lasserju (2006: 42) pravno argumentiranje v okviru Sodišča EU približa ameriškemu modelu.

Sodišče EU ustvarja videz, da je končna sodba povsem nedvoumna in enotna, ločena mnenja niso predstavljena. Morda je tako zato, ker se je Sodišče EU od vsega začetka zelo balo za avtoriteto svojih sodb, ki zahtevajo določeno stopnjo sodelovanja državnih oblasti, če naj res obveljajo kot avtoritativne sodne odločbe. K enotnosti, nedvoumnosti in avtoritativnosti sodb prispevajo naslednje tipične strukture (prim. Lasser 2006: 42–46):

- Sodišče v sodbi povzema argumente vseh strani, vendar tiste, s katerimi se ne strinja, odločno zavrne, npr. *tega argumenta se ne da sprejeti, argument, ki pravi /.../ mora biti prav tako zavrnjen, argument je treba torej izločiti kot brezpredmeten;*
- ves čas se navezuje na konkreten pravni akt, npr. *je treba opozoriti/ omeniti/spomniti/ ugotoviti, da je direktiva vzpostavila sistem, ali sodno prakso, npr. v skladu z ustaljeno sodno prakso;*
- svoje odločitve povzame, npr. *odgovor mora biti torej tak, na vprašanje je treba odgovoriti;*
- z zvezami, npr. *iz tega izhaja, iz tega sledi,* je Sodišče uveljavljeno kot posredovalec prava in sodba v konkretni zadevi kot edina možna;
- uporabljana je institucionalna tretja oseba, npr. *kot je Sodišče večkrat ponovilo, kot je Sodišče ugotovilo, kot je Sodišče poudarilo, iz teh razlogov je Sodišče razsodilo.*²⁵⁷

²⁵⁷ V nasprotju s samozavestnostjo in odločnostjo Sodišča pa za sklepne predloge velja osebna argumentacija, npr. *skleпам, menim, mislim, predlagam, se mi zdi.*

5.3.2 Struktura sodb

Za vse jezikovne različice posamezne sodbe veljata enotna oblika in slog, kar ohranja enotnost pravnega dokumenta in zmanjša verjetnost napačnega razumevanja in razlaganja francoske različice sodbe. Sodbo sestavljajo trije deli: uvod, obrazložitev in izrek.

Uvod

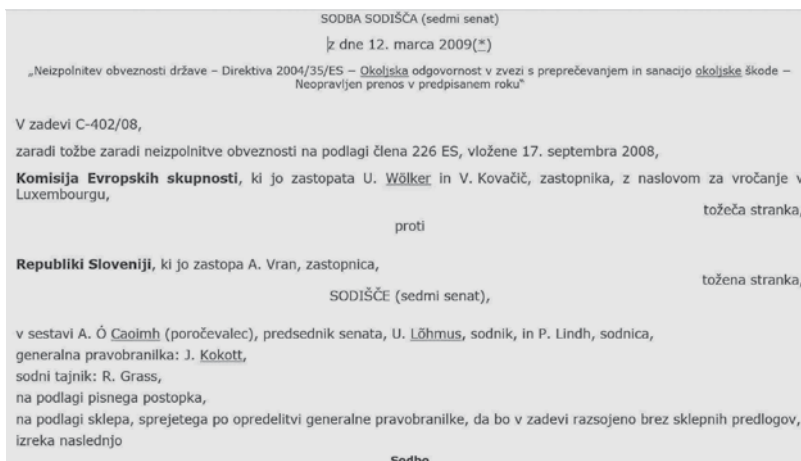
V nastajajočem PTS je *uvod* definiran kot 'del pravovarstvene odločbe, npr. sodbe, sklepa, v katerem so podani osnovni podatki o postopku, v katerem je odločba sprejeta, npr. o strankah postopka, sestavi organa, ki je odločitev sprejel, datumu javne obravnave'. Gre za formaliziran vzorec, ki se prenaša iz sodbe v sodbo. V prvem delu uvoda so podatki o sodišču oz. senatu, ki je sodbo izreklo, datum razglasitve sodbe, navedene so tudi ključne besede iz vsebine. Jedro uvoda vključuje informacije o opravljeni številki, razlogu za sprožitev postopka, udeležencih v postopku (tožeča stranka in tožena stranka),²⁵⁸ zastopnikih, sestavi senata, ki odloča v zadevi, ostalih udeležencih (generalni pravobranilec, sodni tajnik) in opredelitvi glede sklepnih predlogov.²⁵⁹ Uvod zaključuje performativ²⁶⁰ *izrekati*, ki uvaja drugi del sodbe, obrazložitev.

---

²⁵⁸ V primeru predloga za predhodno odločanje je neposredna stranka v postopku pred Sodiščem nacionalno sodišče, ki je predlog vložilo, posredni stranki pa sta tožeča in tožena stranka v postopku v glavni stvari, v katerem bo razsodilo nacionalno sodišče.

²⁵⁹ Možnosti sta dve: »na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov« in »po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi«.

²⁶⁰ Performativ je govorno dejanje. V nasprotju s konstativom, ki le nekaj ugotavlja ali opisuje, performativ izvršuje, npr. obljubim, opravičujem se. Utemeljitelj teorije govornih dejanj je John L. Austin v knjigi *Kako kaj napravimo z besedami* (ang. *How to Do Things with Words*), ki je zbirka njegovih predavanj, ki jih je imel leta 1955 na Harvardu, in je prvič izšla posthumno leta 1962.

Slika 4: Primer uvoda sodbe v zadevi C-402/08²⁶¹ (vir: *Curia*)

Obrazložitev

Obrazložitev je najzahtevnejši del sodbe, saj utemeljuje izrek (Jelenc Puklavec 1999: 35).²⁶² V nastajajočem PTS je definirana kot 'del pravovarstvene odločbe, npr. sodbe, v katerem sodišče ali upravni organ navede razloge za svojo odločitev'. Predstavi pravno in dejansko stanje zadeve pred Sodiščem EU, zgradba obrazložitve pa se razlikuje glede na vrsto postopka. V sodbi, katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe,²⁶³ obrazložitev vključuje pet sklopov:

- uvod, ki napove vrsto postopka pred Sodiščem, pravni akt oz. določbo, na katero se postopek nanaša, in kdo je postopek sprožil;
- pravni okvir, v katerem sta predstavljeni pravo Unije (navajanje določb pravnega akta, ki je pravna podlaga spora) in nacionalno pravo (navajanje določb zadevnega nacionalnega pravnega akta);

²⁶¹ Sodba v zadevi C-402/08 je prva, v kateri je bila jezik postopka slovenščina.

²⁶² A. Puklavec (1999: 29) kot primernejši izraz za *obrazložitev* predlaga *utemeljitev*.

²⁶³ Predlog za sprejetje predhodne odločbe je eden najpogostejših postopkov pred Sodiščem, saj je mehanizem za vzpostavljanje in ohranjanje enotne razlage in

- spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje, ki predstavi dejansko stanje in vprašanje, ki ga je nacionalno sodišče naslovilo na Sodišče;
- presojo Sodišča, v kateri poda odgovor na zastavljeno vprašanje;
- odločitev o stroških v postopku.

V sodbi, katere predmet je direktna tožba, npr. tožba zaradi neizpolnitve obveznosti države, obrazložitev vsebuje naslednje sklope:

- predlog tožeče stranke,
- pravni okvir, ki utemlji pravo Unije;
- predhodni postopek, kjer so pojasnjene okoliščine, ki so pripeljale do tožbe;
- tožbo, v kateri je predstavljen vidik tožene stranke, in presoja Sodišča o utemeljenosti tožbe;
- odločitev o stroških v postopku.

Izrek

Izrek je z vidika konkretne zadeve najpomembnejši del sodbe, saj vsebuje odločitev sodišča o zadevi (Jelenc Puklavc 1999: 32), v nastajajočem PTS je definiran kot 'del pravovarstvene odločbe, npr. sodbe, v katerem sodišče ali upravni organ odloči o pravni posledici'. V sodbah Sodišča EU ga uvaja stavek *Iz teh razlogov je Sodišče razsodilo*. Sledijo podpisi članov senata in sodnega tajnika. Tudi izrek je tipiziran glede na vrsto postopka pred Sodiščem EU.

---

uporabe prava EU. Leta 2008 so predlogi za sprejetje predhodne odločbe predstavljali 49 % vseh postopkov pred Sodiščem, direktne tožbe 35,5 %, pritožbe pa 13 %; leta 2009 so predlogi za sprejetje predhodne odločbe predstavljali 54 % vseh postopkov pred Sodiščem, direktne tožbe 25,5 %, pritožbe pa 19 %; leta 2010 so predlogi za sprejetje predhodne odločbe predstavljali 61 % vseh postopkov pred Sodiščem, direktne tožbe 21,6 %, pritožbe pa 15,4 %, leta 2013 so predlogi za sprejetje predhodne odločbe predstavljali 64,4% vseh postopkov pred Sodiščem, direktne tožbe 10,3 %, pritožbe pa 23 %.

(Podatki so pridobljeni iz letnih poročil Sodišča, razdelek *Sodna statistika Sodišča*.)

Iz teh razlogov je Sodišče (sedmi senat) razsodilo:

- 1) Republika Slovenija s tem, da v predpisanem roku ni sprejela zakonov in drugih predpisov, potrebnih za uskladitev z Direktivo 2004/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode, ni izpolnila obveznosti iz te direktive.
- 2) Republikli Sloveniji se naloži plačilo stroškov.

Slika 5: Primer izreka sodbe v postopku direktne tožbe v prid tožeči stranki (sodba v zadevi C-402/08, vir: *Curia*)

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (peti senat)

razsodilo:

- 1) Tožba se zavrne.
- 2) Družbi Stella Kunststofftechnik GmbH se naloži plačilo stroškov.

Slika 6: Primer izreka sodbe v postopku direktne tožbe v prid toženi stranki (sodba v zadevi T-27/09, vir: *Curia*)

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 20 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 je treba razlagati tako, da v okoliščinah, kakršne so v zadevi v glavni stvari, sodišču države članice ne omogoča sprejetja začasnega ukrepa v zvezi s starševsko odgovornostjo, na podlagi katerega bi se otroka, ki je na območju te države članice, v varstvo in vzgojo dodelilo enemu od staršev, če je sodišče druge države članice, ki je na podlagi te uredbe pristojno za odločanje o glavni stvari glede varstva in vzgoje otroka, že izdalo odločbo, s katero je otroka v začasno varstvo in vzgojo zaupalo drugemu od staršev, in je bila ta odločba razglašena za izvršljivo na območju prve države članice.

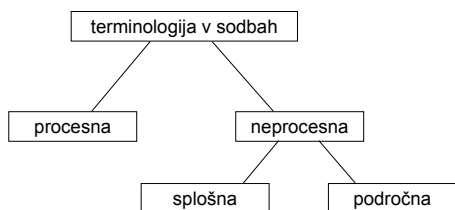
Slika 7: Primer izreka sodbe v postopku predhodnega odločanja (sodba v zadevi C-403/09 PPU,²⁶⁴ vir: *Curia*)

²⁶⁴ To je prva sodba iz izrekom, v kateri je jezik postopka slovenščina.

V sodbi, ki obravnava zadevo, katere predmet je direktna tožba, izrek v točki 1) potrdi očitano kršitev ali tožbo zavrne; v točki 2) pa vključuje odločitev o stroških. Kadar pa je predmet zadeve v sodbi predlog za predhodno odločanje, Sodišče poda razlago pravnega akta oz. njegovega dela, o katerem je spraševalo nacionalno sodišče, da bi lahko razsodilo v svojem postopku. Odločitev o stroških v postopku v tem primeru ni del izreka.

5.4 TERMINOLOGIJA V SODBAH

Terminologijo v sodbah lahko razdelimo na procesno pravno terminologijo, ki je tipična terminologija Sodišča EU, in neprocesno pravno terminologijo, ki vključuje splošno pravno terminologijo in področno pravno terminologijo. Delitev je relativna, posamezni pojmi so glede umestitve mejni in ne pripadajo samo enemu področju.²⁶⁵

Slika 8: Delitev terminologije v sodbah Sodišča EU

5.4.1 Neprocesna terminologija

Neprocesna terminologija je utemeljena v primarni in sekundarni zakonodaji in se deli na splošno terminologijo, npr. *direktiva*, *država članica*, *nacionalno pravo*, *tretja država*, *uredba*, in področno terminologijo, npr.

²⁶⁵ Posamezni pojmi se pojavljajo na različnih področjih, npr. *izkrivljanje konkurence* in *omejevalni sporazum* primarno spadata v pravo konkurence, pojavljata pa se tudi v sodbah z drugih področij.

besedna znamka, figurativna znamka, prejšnja znamka, prevladujoči element, resna in dejanska uporaba, razlikovalni učinek, verjetnost zmede, znamka Skupnosti (področje intelektualne lastnine); *davčna oprostitve, davčna osnova, davčni zavezanec, davek na kapital, odbitek vstopnega davka, obdavčljiva transakcija* (področje obdavčenja).

Posamezni termini iz primarne in sekundarne zakonodaje so lahko manj ustrezni. Pravniki lingvist je zavezan k uporabi te terminologije, opozori pa lahko neustrezen termin v sekundarni zakonodaji, in sicer tako, da mu ob prvi pojavitvi v besedilu doda ustrezni termin v oglatem oklepaju, ki se uporablja v nadaljevanju besedila. V sodbi v zadevi C-228/07 je tako z oglatimi oklepaji opozorjeno na neustrezna termina *invalidska dajatev* in *dajatev za brezposelnost* v Uredbi Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti,²⁶⁶ ki ureja področje socialne varnosti delavcev migrantov. Ustrezna termina sta *prejemek za invalidnost* in *prejemek za brezposelnost*. V sodbi v zadevi T-407/05 termin *postopek z ugovorom* v oglatih oklepajih opozarja na neustrezni termin *postopek o ugovoru* v Uredbi Komisije (ES) št. 2868/95 z dne 13. decembra 1995 za izvedbo Uredbe Sveta (ES) št. 40/94 o znamki Skupnosti.²⁶⁷ V sodbi v zadevi C-372/07 terminu *stalno prebivališče* v oglatih oklepajih sledi ustrežnejši termin *sedež*. Termin *stalno prebivališče* je uporabljen v Uredbi Sveta 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (člen 22(2))²⁶⁸ in ustreza angleškemu izrazu *domiciled* in francoskemu *domicilié*. Slovenski termin *stalno prebivališče* pojma, ki vključuje tako fizične osebe kot pravne osebe, ne označuje ustrezno (Accetto 2009: 287). Navedimo še primer iz slovenske različice *Direktive 2000/76/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. decembra 2000 o sežiganju odpadkov*,²⁶⁹ v kateri angleškemu terminu *thermal treatment of wastes* ustreza slovenski termin *toplotna obdelava odpadkov*. V slovenskem prevodu sklepnih predlogov generalne pravobranilke Juliane Kokott v zadevi C-251/07 pridevniku *to-*

²⁶⁶ UL EU L 149, 5. 7. 1971.

²⁶⁷ UL EU L 303, 15. 12. 1995.

²⁶⁸ UL EU L 12, 16. 1. 2001.

²⁶⁹ UL EU L 332, 28. 12. 2000.

ploten v oglatem oklepaju sledi pridevnik *termičen* (gl. točko 34 sklepnih predlogov).²⁷⁰ Zanimiv je tudi primer sodbe v zadevi C-498/03, v kateri zvezi priznava kot *dobrodelne* iz Šeste direktive Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaj držav članic o prometnih davkih²⁷¹ v oglatih oklepajih sledi angleška zveza *recognized as charitable*. Oglati oklepaj imajo vse jezikovne različice sodbe, kar je posledica odločitve Sodišča EU, da je pojem v angleški različici Šeste direktive avtonomni pojem EU, kar morajo druge jezikovne različice Šeste uredbe upoštevati (prim. Szabados 2011: 8).

5.4.2 Procesna terminologija

Procesna terminologija je vezana na postopek pred Sodiščem EU, v katerem se odloča o sporu v posamezni zadevi, npr. *dejansko stanje, izpodbijana sodba, javna obravnava, jezik postopka, postopek v glavni stvari, postopek z ugovorom, sodni tajnik, stranka v postopku*. To terminologijo delno ustvarjajo pravniki lingvisti, delno pa je uveljavljena v drugih aktih in je zanje zavezujoča. Glede na to, da je sodba odločitev o zadevi z določenega pravnega področja, ki jo je sprejelo Sodišče EU v sodnem postopku, sta težišče sodb področna neprocesna terminologija in procesna terminologija.

5.5 DVA TERMINOLOŠKA PROJEKTA NA SODIŠČU EU

Na Generalnem direktoratu za prevajanje Sodišča EU velja omeniti dva terminološka projekta, ki prispevata k bolj usklajeni terminologiji. Prvi je terminološka podatkovna zbirka *CuriaTerm*, drugi pa poskusni projekt *Večjezični pravni slovar*.

²⁷⁰ Prim. tudi odgovor *Termična obdelava odpadkov* na Terminologišču.

²⁷¹ UL EU L 145, 13. 6. 1977.

5.5.1 Terminološka zbirka *CuriaTerm*

CuriaTerm je notranja terminološka zbirka Generalnega direktorata za prevajanje Sodišča EU, ki je nastala v začetku leta 2008 z združitvijo terminoloških zbirk posameznih prevajalskih oddelkov Sodišča EU v skupno zbirko. Prevajalski oddelki nimajo posebnega strokovnjaka – terminologa, na ravni Generalnega direktorata za prevajanje pa njihovo delo na terminološkem področju usmerja in koordinira ekipa, ki deluje pod vodstvom terminologa. V vsakem prevajalskem oddelku je vsaj en pravnik lingvist odgovoren za terminologijo in neposredno sodeluje z omenjeno ekipo. Po podatkih M. Künnecke (2013: 259) je zbirka leta 2013 vključevala 34.700 terminoloških vnosov in 111.362 terminov ter se dnevno posodablja. Vanjo so vključeni zlasti nacionalni pravni pojmi. Slabost zbirke je, da ni javno dostopna, so pa nekateri termini vključeni v IATE, npr. *izravnalni prispevek* in *družinska knjižica*, ki sta prevoda francoskih terminov *prestation compesatoire* in *livret de famille* (kar označuje opomba *formulation*), saj slovenski pravni sistem teh pojmov ne pozna. *Izravnalni prispevek* je definiran kot 'enkratni pavšalni prispevek prvemu zakoncu, plačilo katerega se lahko naloži drugemu zakoncu, kadar razveza zakonske zveze povzroči bistveno slabše življenjske pogoje prvega zakonca', *družinska knjižica* pa kot 'dokument v obliki knjižice, v katerem so navedeni podatki o družini, npr. sklenitev zakonske zveze, rojstvo otroka, posvojitvev otroka, in lahko služi za dokazovanje teh družinskih dejstev'.

V zbirko *CuriaTerm* je vključena tudi terminologija, ki je bila zbrana in urejena v okviru terminološkega projekta *Večjezični pravni slovar*.

5.5.2 Večjezični pravni slovar

Poskusni projekt *Večjezični pravni slovar*²⁷² (fr. *Vocabulaire juridique multilingue*) je nastal na pobudo Urada za publikacije EU v okviru evropskega portala e-pravosodje,²⁷³ pri čemer sta bila kot primer dobre

²⁷² Vsi podatki o projektu so pridobljeni iz C. Reichling (2010) in C. Reichling (2011).

²⁷³ Dostopen preko <https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=sl&action=home>.

prakse izpostavljena pravni tezaver Tesauro²⁷⁴ in večjezični tezaver EU EuroVoc.²⁷⁵ Generalni direktorat za prevajanje Sodišča EU ga je izvedel v obdobju med marcem 2009 in marcem 2010. Pri projektu je sodelovalo 24 pravnikov lingvistov. Vanj je bilo vključenih 25 pravnih sistemov v 23 uradnih jezikih. Štirje pravni sistemi v projekt niso bili vključeni, in sicer avstrijski, ciprski, luksemburški in severnoirski.²⁷⁶ Pravni sistemi z več uradnimi jeziki so predstavljeni samo v enem jeziku; belgijski v nizozemskem, irski in malteški pa samo v irskem oz. malteškem. Za projekt sta bili iz povsem pragmatičnih razlogov izbrani področji družinskega prava in prava tujcev. V zadevah s teh dveh področij se zaradi občutljivosti odloča v t. i. nujnem postopku predhodnega odločanja,²⁷⁷ v katerem morajo biti prevodi zagotovljeni še posebej hitro. *Večjezični pravni slovar* vključuje nekaj več kot 600 pojmov s teh dveh področij. Projekt zaradi preobremenjenosti sodelavcev z rednim delom trenutno miruje.

Prva naloga v okviru projekta je bila izdelava večjezičnega tezavra za indeksacijo nacionalnih zakonodajnih, pravosodnih in doktrinarnih besedil in pridobivanje informacij iz teh besedil v enotnem sistemu v katerem koli jeziku. Druga naloga pa je bilo omogočiti razumevanje, primerjavo in interpretacijo pravnih pojmov v teh besedilih ne glede

---

²⁷⁴ Nastal je v centru za sodno dokumentacijo (*Judiciary Documentation Centre (CENDOJ)*) splošnega sodnega sveta v Španiji (*Consejo General del poder judicial*) in je namenjen indeksaciji španske sodne prakse in iskanju po njej. Dostopen prek <http://www.poderjudicial.es/search/indexAN.jsp>.

²⁷⁵ Tezaver EuroVoc je večjezična multidisciplinarna terminološka zbirka s področij dejavnosti institucij EU, predvsem Evropskega parlamenta. Na voljo je v 24 uradnih jezikih EU ter v albanščini, v jeziku nekdanje jugoslovanske republike Makedonije in v srbščini. Ti trije jeziki so v tezaver vključeni zato, ker imajo zadevne države status držav kandidatk. Prevode je zagotovil urad za evropske integracije vsake posamezne države (odgovor so posredovali z Urada za publikacije EU 19. 1. 2016).

²⁷⁶ Uradni jezik Avstrije je nemščina, turščina in luksemburščina nista uradna jezika EU, dejanski uradni jezik Severne Irske pa je angleščina.

²⁷⁷ Nujni postopek predhodnega odločanja je bil uveden s 1. marcem 2008, da bi se Sodišču EU zagotovila možnost hitrega obravnavanja nekaterih vprašanj na področju svobode, varnosti in pravice (Brkan 2014: 137).

na jezik besedila in zadevni pravni sistem, kar je terminološki vidik projekta. Uporabniki slovarja naj bi bili tako pravniki kot splošni uporabniki, saj je njegov cilj izboljšati dostop državljanov EU do pravnega varstva (Reichling 2011: 1). Terminologija v 23 uradnih jezikih EU je vključena v notranjo terminološko zbirko *CuriaTerm*. Terminološki vnos vključuje termin, vir termina s povezavo, podatek o tipu pravnega besedila,²⁷⁸ kontekst in vir konteksta s povezavo, definicijo z virom in opombo. Navedimo nekaj primerov.²⁷⁹

PRIMER 1

Termin *zanemarjanje otroka* označuje pojem iz slovenske kazenske zakonodaje, predvidel ga je tudi predlog *Družinskega zakonika*. Terminusu sta dodani definicija in opomba, ki opozarja, da sta *zanemarjanje otroka* in *fizična zloraba* različna pojma.

Terme: zanemarjanje otroka

Réf: Kazenski zakonik (KZ-1), 192. člen uradni-list.si

Origine du Terme: Législation SI

Contexte: Na podlagi te določbe lahko sodišče staršem omeji izvajanje posameznih upravičenj, ki izhajajo iz starševske skrbi. Sodišče bo ta ukrep uporabilo predvsem tedaj, ko ne bo ugotovilo takšnega zanemarjanja ali trpinčenja otroka, zaradi katerega bi bilo potrebno odločiti o odvzemu starševske skrbi.

Réf: Predlog Družinskega zakonika, 173. člen dz-rs.si

Définition: Zanemarjanje pomeni nedovoljna skrb v zadovoljevanju osnovnih otrokovih potreb, v fizičnem in psihičnem smislu. [SI]

Source: Zavod Emma, center za pomoč žrtvam nasilja zavod-emma.si [25.05.2010]

Note: Zanemarjanje (otroka) se razlikuje od fizične zlorabe. Primeri zanemarjanja otroka: neustrezno prehranjevanje, pomanjkanje skrbi za otrokovo zdravje, nezadovoljene čustvene potrebe, onemogočanje, da se otrok izobražuje.

²⁷⁸ Praviloma gre za zakonodajo, pravno prakso ali doktrino.

²⁷⁹ Vsi navedeni primeri so iz priloge *Annexe – Echantillon du vocabulaire juridique multilingue* (str. 1–99) v C. Reichling (2010).

PRIMER 2

V slovenski zakonodaji je uveljavljen pojem, ki ga označuje termin *roditeljska pravica* in je v 4. členu *Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih* definiran kot pravica, ki pripada očetu in materi, da skrbita za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok. Predlog *Družinskega zakonika* je predvideval vsebinsko razširitev tega pojma, ki naj bi ga po novem označeval termin *starševska skrb*. Sprememba oz. razširitev pojma je bila predvidena zaradi razširjene definicije družine v 2. členu predloga, po katerem naj bi bila družina tako življenjska skupnost otroka z enim staršem ali obema staršema kot življenjska skupnost otroka z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima do njega določene obveznosti in pravice. *Starševska skrb* naj bi torej označevala skrb, ki jo izvajajo tudi osebe, ki niso roditelji otroka.

Terme: roditeljska pravica

Réf: Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), člen 4(2) uradni-list.si [01.03.2010]

Origine du Terme: Législation SI

Contexte: »(2) Zaradi zdrave rasti, skladnega osebnostnega razvoja in usposobitve za samostojno življenje in delo imajo starši pravice in dolžnosti, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok. Te pravice in dolžnosti sestavljajo roditeljsko pravico.«

Réf: Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), člen 4(2) uradni-list.si [01.03.2010]

Terme: starševska skrb

Réf: Predlog Družinskega zakonika, člen 6(2) dz-rs.si

Origine du Terme: Travaux préparatoires SI (non préf.)

Définition: Skup pravic in obveznosti staršev glede skrbi za življenje, za osebnostni razvoj, za pravice in koristi otroka. [SI]

Source: Predlog Družinskega zakonika dz-rs.si

Note: Roditeljsko pravico oziroma starševsko skrb po nacionalnem pravu je treba razlikovati od starševske odgovornosti (4245) po pravu Evropske unije oziroma po mednarodnem pravu. Starševska odgovornost je širši pojem in jo lahko imajo tudi skrbniki, pravne osebe, ali drugi zakoniti zastopniki otroka, medtem ko imajo lahko roditeljsko pravico oziroma starševsko skrb le starši, torej fizične osebe. Po predlogu Družinskega zakonika je celota pravic in obveznosti staršev do svojega otroka opredeljena

z izrazom »starševska skrb« za razliko od ZZZDR, po katerem je celota teh pravic in obveznosti opredeljena kot »roditeljska pravica«. Spremenjeni izraz izhaja iz dejstva, da gre po eni strani za obveznost staršev do otrok, po drugi strani pa imajo prav takšne obveznosti tudi morebitni posvojitelji, ki sicer niso roditelji, so pa starši.

V opombi je opozorjeno še na termin *starševska odgovornost*, ki označuje pojem v pravnem redu EU. Za razliko od *roditeljske pravice* oz. *starševske skrbi*, ki se nanašata na pravico in skrb fizične osebe, se *starševska odgovornost* nanaša na odgovornost skrbnikov, pravnih oseb ali drugih zakonitih zastopnikov otroka. Označuje »vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom. Izraz zajema pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom«. ²⁸⁰

PRIMER 3

Navedimo še en termin iz *Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*, in sicer *skupno posvojitev*. Kot je razvidno iz vnosa, je definicijo posredoval pravnik lingvist iz slovenskega jezikovnega oddelka, ki je sodeloval pri slovarskem projektu. Pokaže se smiselnost opomb pri opredeljevanju nacionalnih pojmov v okviru primerjalnega pristopa, saj informacije v definiciji ne zadoščajo.

Terme: skupna posvojitev

Réf: Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) uradnik-list.si [03.02.2010], člen 138.

Origine du Terme: Législation SI

Contexte: »Zakonca lahko samo skupaj posvojita otroke, razen če eden od njiju posvoji otroka svojega zakonca.«

Réf: Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) uradnik-list.si [03.02.2010], člen 138.

Définition: Posvojitev, pri kateri zakonca otroka posvojita skupaj. [SI]

²⁸⁰ Definicija je iz člena 2, točka 7, *Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000*. UL EU L 338, 23. 12. 2003.

Source: Définition rédigée par le juriste linguiste de l'unité de langue SL désigné pour le projet «Vocabulaire juridique multilingue», DG Trad, Cour de justice de l'Union européenne, lele 03.02.2010

Note: Iz določbe člena 135 ZZZDR izhaja, da je lahko posvojitelj praviloma le ena oseba. Izjema od tega pravila velja samo v primeru, ko naj bi prišel otrok s posvojitvijo k osebama, ki sta zakonca. Torej: če gre za zakonca morata biti posvojitelja oba. Čeprav je skupna posvojitev zakoncev v zakonu formulirana kot izjema, pa zaradi otrokove koristi v resnici želimo, da bi take posvojitve prevladovale. To se v Sloveniji dejansko dogaja. Primeri, ko se da otroka v posvojitev le eni osebi, so redki. (Glej Družinsko pravo, Karel Zupančič, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1999, ISBN 961-204-205- 5, str. 121-122.)

PRIMER 4

Francoski termin *désaveu de paternité* označuje zastareli pravni institut v francoskem pravu, s katerim je zakonski partner zanikal, da je resnični oče otroka svoje žene, rojenega prvih 180 dni po poroki, in s tem skušal ovreči zakonsko domnevo očetovstva. Nadomestil ga je institut *izpodbijanja očetovstva*, ki ga lahko uporabijo oče, pa tudi drugi (mama, otrok, domnevni oče). *Izpodbijanje očetovstva* je postopek, ki ga mora oseba, ki je za to legitimirana, sprožiti na sodišču.

Terme [ancien]: désaveu de paternité

Réf: lexisnexus.com [30.08.2009]

Origine du Terme: Législation FR

Définition: Acte par lequel le mari niait être le véritable père de l'enfant légitime né de son épouse et tendait à faire écarter la présomption légale de paternité. [FR]

Source: Gérard Cornu, »Vocabulaire juridique«, PUF, Paris, 2009, ISBN 978-2-13-055986-3, p.299.

Note: L'action en désaveu de paternité était ouverte au mari, père présumé, pour désavouer l'enfant en justice (...); cette action est aujourd'hui fondue et refondue dans l'action en contestation de paternité largement ouverte au père et à d'autres (mère, enfant, père prétendu, etc). Ainsi, depuis la suppression de la procédure de désaveu, le mari, qui pouvait auparavant contester sa paternité en effectuant un désaveu de l'enfant né dans les 180 premiers jours du mariage, doit intenter l'action unique en contestation de la paternité.

V slovenskem pravnem sistemu tega pojma ni, zaradi česar tudi poimenovanja ni.

Terme: VIDE SI

Note: «VIDE» signifie que cette notion n'existe pas dans le système juridique SI. «VIDE» pomeni, da slovenski pravni red tega pojma ne pozna. [17.02.2010] Gre za danes že zastareli francoski pravni institut, s katerim je zakonski partner zanikal, da je resnični oče otroka svoje žene, in s tem skušal ovreči zakonsko domnevo očetovstva. [Définition traduite à partir de la langue FR] [Source: Gérard Cornu, «Vocabulaire juridique», PUF, Paris, 2009, ISBN 978-2-13-055986-3, p.299.]

Slovenski pravni red pa pozna pojem, ki ga označuje termin *izpodbijanje očetovstva*. Opredeljen je v *Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*, ki v 96. členu določa, da »/m/ož lahko izpodbija očetovstvo otroka, ki ga je rodila njegova žena v zakonski zvezi ali pred pretekom tristo dni od prenehanja zakonske zveze, če misli, da ni njegov oče«, v 97. členu določa, da »/m/ati lahko izpodbija, da je oče njenega otroka tisti, ki velja po tem zakonu za njegovega očeta«, v 98. členu določa, da »/o/trok lahko s tožbo izpodbija, da je njegov oče tisti, ki po tem zakonu velja za njegovega očeta, in sicer v petih letih od dneva, ko postane polnoleten«, v 99. členu pa določa, da »/k/dor misli, da je oče otroka, lahko izpodbija očetovstvo tistega, ki po tem zakonu velja za otrokovega očeta«.

Terminologija, ki se uporablja na Sodišču EU, je vključena tudi v Evroterm, v katerem je 2070 vnosov z oznako, da gre za prevode sodb Sodišča ES oz. po *Lizbonski pogodbi* Sodišča EU. V eni skupini so termini, ki so nastali v okviru prevajanja zgodovinskih sodb (1113 vnosov). Te je potrdila Komisija za pravno redakcijo sodb Sodišča Evropskih skupnosti in Sodišča prve stopnje, kar je označeno v kategoriji *vir – ustanova* (gl. sliko 9). V drugi skupini pa so termini, ki jih je posredoval slovenski prevajalski oddelek Sodišča EU konec leta 2007, kar je označeno v kategoriji *vir – besedilo* (gre za sodbe Sodišča EU). Ti termini so se oblikovali pri prevajanju na Sodišču EU (gl. sliko 10). Pri

pridobivanju in izmenjavi terminologije sodelavci Evroterma s slovenskim prevajalskim oddelkom Sodišča EU sicer ne sodelujejo.²⁸¹

Ustvarjeno 17.04.2008
Spremenjeno 17.04.2008
Področje SL pravo
Področje EN law JU
Projekt prevodi sodb Sodišča ES
Št. vpisa 95930

SL **izpodbojni akti**
Zanesljivost 5
Opomba prevod po francoščini
Vir-besedilo 61991J0325, 62003J0540
Vir-ustanova Komisija za pravno redakcijo sodb Sodišča ES in Sodišča prve stopnje
Glejte tudi [IATE](#) - [PONS](#) - [Gigafida](#) - [Nova beseda](#)

EN **actionable measures**
Glejte tudi [IATE](#) - [PONS](#) - [OneLook](#) - [Wikipedia](#)

FR **actes susceptibles de recours**
Glejte tudi [IATE](#)

DE **anfechtbare Handlungen**
Glejte tudi [IATE](#) - [PONS](#) - [Woerterbuch.info](#) - [LEO](#) - [Wikipedia](#)

Slika 9: Primer termina *izpodbojni akti* v Evrotermu

Ustvarjeno 07.02.2008
Spremenjeno 07.02.2008
Področje SL pravo
Področje EN law JU
Projekt prevodi sodb Sodišča ES
Št. vpisa 92519

SL **razlikovalni učinek**
Zanesljivost 5
Vir-besedilo T-360/03 ; C-404/02 ; C-136/02 ; C-107/03 ; C-445/02 P ; T-393/02 ; T-281/02 ; C-64/02 ; C-447/02
Glejte tudi [IATE](#) - [PONS](#) - [Gigafida](#) - [Nova beseda](#)

EN **distinctive character**
Glejte tudi [IATE](#) - [PONS](#) - [OneLook](#) - [Wikipedia](#)

Slika 10: Primer termina *razlikovalni učinek* v Evrotermu

²⁸¹ Podatke je posredovala Adriana Sedej, terminologinja v Sektorju za prevajanje Generalnega sekretariata Vlade Republike Slovenije (14. 7. 2015).

5.6 VLOGA SODIŠČA EU PRI RAZJASNJEVANJU TERMINOLOŠKIH DILEM

Ključna za razumevanje narave pravnega reda EU je sodba v zadevi C-26/62, v kateri je Sodišče EU pravni red EU opredelilo kot nov pravni red mednarodnega prava,²⁸² v korist katerega so države članice na določenih področjih omejile svoje suverene pravice. V sodbi je uveljavilo načelo neposredne učinkovitosti prava EU, ki ga je v sodbi v zadevi C-6/64 nadgradilo z načelom primarnosti prava EU, po katerem je v konfliktu med nacionalnim predpisom in pravom EU treba uporabiti pravo EU oz. ne uporabiti sporne določbe nacionalnega prava. V tej sodbi pravni red EU ni več opredeljen kot nov pravni red mednarodnega prava, ampak kot lastni pravni red (Avbelj 2011: 63–70).

V členu 19 *Pogodbe o Evropski uniji* je določena vloga Sodišča EU, ki »/zlagotavlja upoštevanje prava pri razlagi in uporabi Pogodb«. Sodišče EU v svojih sodbah izpostavlja tri načela, ki ga usmerjajo pri odločanju. Prvo načelo se nanaša na enako verodostojnost zakonodajnega besedila v vseh jezikovnih različicah, zaradi česar naj bi Sodišče EU pri razlagi sporne določbe primerjalo vse različice.²⁸³ Drugo načelo se navezuje na avtonomni značaj pravnega reda EU, zaradi česar so tudi pojmi EU avtonomni in neodvisni od nacionalnih pojmov, kar morajo nacionalna sodišča upoštevati. Skladno s tretjim načelom pa je treba sporno določbo razlagati glede na namen konkretnega akta in širše glede na namen prava EU.

Sodišče EU naj bi svojo analizo najpogosteje začelo z metodo dobesedne razlage,²⁸⁴ ki ji je večji poudarek dajalo v začetku svoje sodne

²⁸² Sodišče je v sodbi zapisalo, da »iz vsega navedenega izhaja, da pomeni Skupnost nov pravni red mednarodnega prava, v korist katerega so države članice omejile, čeprav na omejenih področjih, svoje suverene pravice in katerega subjekti so ne le države članice, ampak tudi njihovi državljani«.

²⁸³ T. Schilling (2010: 60) opozarja, da Sodišče EU pogosto ne uporabi metode medsebojne primerjave vseh jezikovnih različic.

²⁸⁴ *Dobesedna razlaga* je v leksikonu *Pravo* opredeljena kot 'metoda razlage pravnih aktov, pri kateri iz pravnega (npr. zakonskega) besedila neposredno in jasno razberemo pravno pravilo in njegov pomen'.

prakse, pozneje pa je njeno vlogo prevzela namenska razlaga (Szabados 2011: 6). Metoda dobesedne razlage naj bi v večji meri zagotavljala pravno varnost, saj posameznikom omogoča, da predvidijo pravne učinke, vendar je v večjezičnem pravnem okolju njena vloga omejena (Szabados 2011: 7). Na drugi strani pa je izpostavljanje namena pravnega akta kot ključnega bistveno, saj ohranja enotnost pravnega reda EU v večjezičnem okolju.

Zadnje raziskave pa kažejo, da v zadevah, v katerih Sodišče EU odloča o terminoloških neskladjih v jezikovnih različicah posameznega besedila, prevladujoči pristop ni namenski, ampak dobesedni (Baaij 2012b; povzeto po Šarčević 2013: 14). Dobesedni pristop je utemeljen na dveh načelih: načelu večine, po katerem Sodišče EU daje prednost pomenu, ki ga izraža večina jezikovnih različic, in načelu jasnosti, po katerem imajo prednost jezikovne različice, ki naj bi bile po mnenju Sodišča EU manj dvoumne kot druge. Ko Sodišče EU potrdi, katere jezikovne različice so glede na prvo ali drugo načelo ustrežnejše, praviloma ugotavlja tudi namen sporne določbe. Če ugotovi, da jezikovne različice niso usklajene, lahko da prednost namenski razlagi, čeprav nasprotuje načelu jasnosti. To ima lahko pomembne posledice z vidika pravne varnosti, saj posamezniki ne morejo predvideti, katero metodo bo Sodišče EU v posamezni zadevi uporabilo prednostno. Prav tako pa glede na tako prakso ni mogoče pričakovati, da bo Sodišče EU iskalo ravnotežje med pravno varnostjo in večjezičnostjo, če bi s tem ogrozilo učinkovitost prava EU (Šarčević 2013: 14). Poleg dobesedne in namenske razlage Sodišče EU uporablja tudi primerjalno, besedilno in zgodovinsko razlago (Szabados 2011: 6), pri čemer gre najpogosteje za kombinacijo različnih metod.

Terminološke težave, o katerih odloča Sodišče EU, lahko uvrstimo v tri skupine. V prvo skupino sodijo terminološka vprašanja, ki izhajajo iz neusklajenih jezikovnih različic posameznega zakonodajnega besedila; v drugi skupini so vprašanja o terminih, ki označujejo tako pojme EU kot nacionalne pojme; v tretji pa vprašanja o terminih oz. pojmihi, ki vsebinsko niso dovolj natančno opredeljeni.

5.6.1 Neuskrajene jezikovne različice zakonodajnega besedila

Navedimo nekaj primerov sodb v zadevah, v katerih je Sodišče EU v postopku za predhodno odločanje presojalo med neuskrajanimi jezikovnimi različicami določenega zakonodajnega besedila.

V sodbi v zadevi C-428/02 je Sodišče v predhodno odločanje prejelo vprašanje danskega sodišča, ali pojem *vozilo* zajema tudi *plovilo*.²⁸⁵ V angleški, finski, francoski, italijanski, nemški, portugalski in španski različici direktive *vozila* vključujejo prevozna sredstva vključno z zrakoplovi in plovili, v danski, grški, nizozemski in švedski različici pa kopenska prevozna sredstva s kolesi. Sodišče je pri odločitvi izhajalo iz namena direktive in razsodilo, da *vozila* vključujejo vsa prevozna sredstva, tudi *plovila*.

V sodbi v zadevi C-347/08 je Sodišče ugotovilo, da se jezikovne različice uredbe²⁸⁶ razhajajo v poimenovanju osebe,²⁸⁷ ki ima pravico do odškodnine zaradi izgube ali poškodbe, ki so jo povzročila vozila. V francoski različici je uporabljen termin *žrtev*, ki označuje osebo, ki je škodo utrpela neposredno. V češki, danski, estonski, italijanski, nemški, poljski, slovaški, španski in švedski različici pa je uporabljen termin *oškodovanec*, ki označuje osebo, ki je škodo utrpela neposredno ali posredno. Sodišče je ugotovilo, da je glede na namen uredbe ustrežnejši termin *oškodovanec*.

Tudi v sodbi v zadevi C-190/10 je Sodišče primerjalo različne jezikovne različice in glede na namen konkretnega akta ugotavljalo, katera je ustrežnejša. V predhodno odločanje je dobilo vprašanje, ali zveza *datum vložitve* poleg dneva predvideva tudi uro in minuto.²⁸⁸ V češki,

²⁸⁵ Pojem se pojavi v členu 13 (B)(b), točka 2, *Šeste direktive Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih*. UL EU L 145, 13. 6. 1977.

²⁸⁶ Gre za člen 11(2) *Uredbe št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah*. UL EU L 12, 16. 1. 2001.

²⁸⁷ Opredeljena je v členu 1(2) *Direktive Sveta 72/166/EGS z dne 24. aprila 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti*. UL EU L 103, 2. 5. 1972.

²⁸⁸ Zveza se pojavi v členu 27 *Uredbe Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti*. UL EU L 11, 14. 1. 1994.

finski, madžarski, nemški, slovaški in švedski različici je uporabljena zveza *dan vložitve*, v litovski in poljski različici pa opisno poimenovanje *dan, ko je prijava vložena*. Druge jezikovne različice vsebujejo zvezo *datum vložitve*. Sodišče je odločilo, da zveza *datum vložitve* glede na namen člena, katerega del je, vključuje dan, ne pa tudi ure in minute vložitve prijave znamke Skupnosti.

Očitno je, da jezikovne različice zakonodajnih besedil EU kljub enaki verodostojnosti niso povsem enake, kar je pričakovano glede na to, da so prevodi.²⁸⁹ Sodišče EU je pri razlaganju sporne določbe avtonomno in nekoliko nepredvidljivo glede metode, ki jo bo uporabilo. Prednost daje načelu enotnega prava EU pred načelom pravne varnosti (Szabados 2011: 38), zaradi česar je predvidevanje pravnih učinkov pravnih aktov lahko oteženo. S svojimi odločitvami pravzaprav dokazuje, da jezikovne različice zakonodajnih besedil niso enako verodostojne in da je ideja enake verodostojnosti potrebna za ohranjanje pravnega reda EU.

5.6.2 Termini, ki oznčujejo pojme EU in nacionalne pojme

Posebno skupino t. i. terminoloških težav pred Sodiščem EU predstavljajo vprašanja v zvezi z vsebino pojmov EU, poimenovanih s termini, ki označujejo tudi nacionalne pojme. Pojmi EU so avtonomni, od nacionalnih pojmov neodvisni in v kontekstu prava EU edino veljavni.

Sodišče je v sodbi v zadevi C-14/04 opredelilo *delovni čas* in *počitek* v okviru prava EU. *Delovni čas* je »vsak čas, v katerem delavec dela, je na voljo delodajalcu in opravlja svoje naloge ali dolžnosti skladno z nacionalno zakonodajo oziroma prakso«, *počitek* pa je »vsak čas, ki ni delovni čas«.²⁹⁰ Rzsodilo je, da sta ti opredelitvi edino relevantni in da omenjenih pojmov ni mogoče razumeti glede na določbe različnih ureditev držav članic.

²⁸⁹ J. Kranjc (2008: 9) ugotavlja, da prevod ni nikoli popolnoma zanesljiv.

²⁹⁰ Pojma sta opredeljena v členu 2 *Direktive Sveta 93/104/ES z dne 23. novembra 1993 o določenih vidikih organizacije delovnega časa*. UL EU L 307, 13. 12. 1993.

V sodbi v zadevi C-103/01 je Sodišče poudarilo, da pojmi EU praviloma niso opredeljeni na podlagi nacionalnih pravnih sistemov. Odločilo je, da zveza »oborožene sile ali za ohranjanje reda in miru«²⁹¹ v okviru prava EU ne vključuje gasilskih brigad, kar je na podlagi nacionalnih predpisov dokazovala Nemčija, saj ohranjanje reda in miru ni naloga gasilskih brigad.

5.6.3 Nezdostno opredeljeni pojmi EU

Omeniti velja še tretjo skupino terminoloških vprašanj pred Sodiščem EU, v kateri so poimenovanja, ki v zakonodajnih besedilih niso dovolj natančno opredeljena.

V sodbi v zadevi C-58/04 je Sodišče odločalo o razlagi zveze *postanek na tretjem ozemlju*. V predhodno odločanje je dobilo vprašanje, ali termin *postanek na tretjem ozemlju*, kot ga opredeljuje člen 8(1)(c) Šeste direktive,²⁹² označuje postanek ladje v pristaniščih tretjih držav, pri katerem potniki lahko zapustijo ladjo samo za kratek čas, npr. zaradi ogledov, ne pomeni pa začetka ali konca potovanja. Sodišče je ugotovilo da je treba pojem *postanek*, ki ga direktiva ne opredeljuje natančno, razlagati glede na namen člena, v katerem je relevanten, in odločilo, da postanek za kratek čas je *postanek na tretjem ozemlju*.

V sodbi v zadevi C-66/08 je opredelilo pojma *prebivati* in *nahajati se* v kontekstu izvrševanja evropskega naloga za prijetje.²⁹³ Odločilo je, da *prebivati* označuje 'imeti dejansko prebivališče v izvršitveni državi člani-

²⁹¹ Širši kontekst je »OZO, načrtovana in izdelana posebej za uporabo oboroženih sil ali za ohranjanje reda in miru (čelade, ščitniki itd.)«, pri čemer kratica OZO označuje osebno zaščitno opremo. Zveza se pojavi v *Prilogi 1 k Direktivi Sveta 89/686/EGS z dne 21. decembra 1989 o približevanju zakonov držav članic v zvezi z osebno zaščitno opremo*. UL EU L 399, 30. 12. 1989.

²⁹² *Šesta direktiva Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih*. UL EU L 145, 13. 6. 1977.

²⁹³ Iz člena 4, točka 6, *Okvirnega sklepa Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami*. UL EU L 190, 18. 7. 2002.

ci', *nahajati se* pa 'že nekaj časa se neprekinjeno zadrževati v izvršitveni državi članici, zaradi česar so z njo vzpostavljene podobne vezi, kot izhajajo iz prebivališča'. Pri določitvi teh vezi je treba opraviti presojo trajanja, narave in pogojev, v katerih se zahtevana oseba zadržuje v izvršitveni državi članici, ter družinskih in ekonomskih vezi, ki jih ima z njo.

Zanimiva je odločitev v sodbi v zadevi C-187/07, v kateri je Sodišče pri razlagi spornega izraza upoštevalo njegov splošni pomen. Vprašanje za predhodno odločanje se je nanašalo na razlago izraza *privezati*.²⁹⁴ V vseh jezikovnih različicah z izjemo nizozemske, v kateri je uporabljen izraz *verige* (niz. *Kettingen*), je uporabljen izraz *privezati* v splošnem pomenu. Nizozemski rejec se je skliceval na nizozemsko različico, ko je zatrjeval, da ne krši določbe, po kateri se telet ne sme privezovati, saj so njegova teleta privezana s približno tri metre dolgo vrvjo.²⁹⁵ Sodišče je v točki 15 zapisalo, »da je pri razlagi besede 'privezati' treba upoštevati splošen in običajen pomen tega izraza, saj njegove definicije v spremenjeni Direktivi 91/629 ni«, in razsodilo, da je glede na to določbo telet privezano, če je privezano s kakršno koli vezjo kakršne koli dolžine in iz kakršnih koli razlogov.

Primeri dokazujejo, da je popolna enakost med različnimi jezikovnimi različicami posameznega zakonodajnega besedila v praksi težko dosegljiva, zaradi česar se pojavljajo kritike jezikovne ureditve EU oz. predlogi za njeno prilagoditev. Kakršna koli sprememba jezikovne ureditve EU pa bi pomenila odmik od njenega izhodiščnega načela, po katerem so vse jezikovne različice posameznega zakonodajnega besedila enako verodostojne. Gre za načelo, ki omogoča za države članice zavezujoč pravni red EU.

²⁹⁴ Relevanten je v točki 8 *Direktive Sveta 91/629/EGS z dne 19. novembra 1991 o določitvi minimalnih pogojev za zaščito telet, kot je bila spremenjena z Odločbo Komisije 97/182/ES z dne 24. februarja 1997*. UL EU L 76, 18. 3. 1997.

²⁹⁵ Točka 8 določa: »Telet se ne sme privezovati, razen telet v skupni hlevski reji, ki so lahko med pitjem mleka ali mlečnih nadomestkov privezana za največ eno uro. Priprave za privez na teletih ne smejo povzročati poškodb in se morajo redno pregledovati in po potrebi naravnati, tako da se udobno prilegajo telesu. Vsaka priprava za privez mora biti narejena tako, da se tele ne more zadušiti ali poškodovati in da teletu omogoča gibanje v skladu s točko 7.«

6

TERMINOLOGIJA V SODBAH

Termin je poimenovanje za pojem določenega strokovnega področja. Da bi terminologija lahko opravljala svojo funkcijo, ki je učinkovito strokovno sporazumevanje, je treba pri njenem oblikovanju upoštevati določena načela. Zlasti pomembna so načelo ustaljenosti, načelo jezikovnosistemske ustreznosti in načelo gospodarnosti. Prvo načelo določa, da ni smiselno zamenjavati terminologije, ki je v rabi ustaljena (zamenjava je praviloma neuspešna). Načelo jezikovnosistemske ustreznosti pomeni ustreznost termina glede na jezikovni sistem (zato so citatni termini manj primerni, priporočljiva je njihova podomačitev). Tretje načelo pa predvideva, da imajo krajši termini prednost pred daljšimi (opisni termini so zato manj primerni).

Terminologijo EU so med prevajanjem pravnih besedil EU v veliki meri oblikovali prevajalci. Pri tem so morali primerjati načelno sicer enako verodostojne jezikovne različice, ki pa se dejansko lahko razlikujejo. Najpogosteje so primerjali angleško, francosko in nemško različico. Za prvo fazo oblikovanja terminologije in terminološko tipičnih zvez je značilna največja stopnja neustaljenosti. Pravniki lingvisti, ki so na Sodišču EU zadolženi za prevajanje sodb, so zavezani uporabljati terminologijo iz primarne in sekundarne zakonodaje, pri čemer imajo možnost opozoriti na neprimeren termin iz sekundarne zakonodaje. Uporabljati morajo tudi terminologijo iz pretekle sodne prakse in sklepnih predlogov. Pri prevajanju dokumentov Sodišča EU pa terminologijo tudi ustvarjajo. V tem razdelku bo prikazano, kako se je oblikovala in do določene stopnje ustalila terminologija s področja znamke Skupnosti.

6.1 ZNAMKA KOT INDUSTRIJSKA LASTNINA

Pravice intelektualne lastnine združujejo tri kategorije pravic:

- industrijsko lastnino, kamor sodijo patent, model, znamka, geografska označba in dodatni varstveni certifikat;
- avtorsko pravico in sorodne pravice ter
- druge pravice, ki se nanašajo na nekatera specifična tehnična področja, ki zaradi posebnosti potrebujejo posebne oblike varstva, npr. topografijo polprevodniških vezij, nove rastlinske sorte, firmo, domeno, poslovno skrivnost (spletna stran Urada za intelektualno lastnino: *O intelektualni lastnini*).

Temeljne značilnosti in načela pravic industrijske lastnine so urejene z *Zakonom o industrijski lastnini*, ki v prvem odstavku 42. člena opredeli, kaj je znamka:

Kot znamka se sme registrirati kakršenkoli znak ali kakršnakoli kombinacija znakov, ki omogočajo razlikovanje blaga ali storitev enega podjetja od blaga ali storitev drugega podjetja in jih je mogoče grafično prikazati, kot so zlasti besede, vključno z osebnimi imeni, črke, številke, figurativni elementi, tridimenzionalne podobe, vključno z obliko blaga ali njihove embalaže, in kombinacije barv kot tudi kakršnakoli kombinacija takih znakov.

Z znamko se zavaruje znak oz. kombinacija znakov, ki potrošniku omogoča razlikovanje blaga ali storitev enega podjetja od blaga ali storitev drugega. Postopek za registracijo znamke se začne s prijavo pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino (UIL), ki jo slovenski prijavitelj lahko vloži sam ali preko zastopnika, ki je vpisan v register zastopnikov pri UIL, tuji prijavitelj pa samo preko zastopnika. Znamke pa ni mogoče pridobiti le po nacionalni poti, možna je tudi pridobitev znamke Skupnosti in pridobitev v skladu z *Madridskim aranžmajem o mednarodnem registriranju znamk*²⁹⁶ ali po *Protokolu k Madridskemu sporazumu o mednarodnem registriranju znamk*²⁹⁷ (Puharič 2003: 211–213).

²⁹⁶ UL SFRJ – Mednarodne pogodbe, št. 2/1974, UL RS št. 24/1992, UL RS – Mednarodne pogodbe št. 9/1992, UL RS – Mednarodne pogodbe št. 3/2007.

²⁹⁷ UL RS – Mednarodne pogodbe, št. 21/1997.

6.1.1 Znamka Skupnosti

V glosarju, objavljenem na spletni strani UIL (Glosar UIL), je *znamka Skupnosti* definirana kot 'znamka, registrirana pri OHIM, ki velja na celotnem območju EU'. Dodana je opomba, da je od 23. 6. 2016 preimenošana v *blagovno znamko EU*, registrirano pri EUIPO.²⁹⁸ 23. marca 2016 je namreč začela veljati *Uredba (EU) 2015/2424 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2015 o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 207/2009 o blagovni znamki Skupnosti ter Uredbe Komisije (ES) št. 2868/95 za izvedbo Uredbe Sveta (ES) št. 40/94 o znamki Skupnosti in razveljavitvi Uredbe Komisije (ES) št. 2869/95 o pristojbinah, ki se plačujejo Uradu za harmonizacijo notranjega trga (blagovne znamke in modeli)*.²⁹⁹ Že leta 2013 je bil predstavljen predlog *Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 207/2009 o blagovni znamki Skupnosti*,³⁰⁰ ki naj bi poenostavila in posodobila zakonodajo EU in nacionalne zakonodaje na področju blagovnih znamk. 25. februarja 2014 je Evropski parlament glasoval o predlogu *Uredbe*, 24. decembra 2015 pa je bila *Uredba (EU) št. 2015/2424 Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredbe o znamki Skupnosti* objavljena v UL EU. V členu 1 predvideva spremembe oz. posodobitve na ravni terminologije zaradi začetka veljavnosti *Lizbonske pogodbe*. Poimenovanje *blagovna znamka Skupnosti* je nadomeščeno s poimenovanjem *blagovna znamka Evropske unije* oz. *blagovna znamka EU*, ime *Urad za usklajevanje na notranjem trgu (blagovne znamke in modeli)* je nadomeščeno z imenom *Urad Evropske unije za intelektualno lastnino* (kratka oblika je *Urad*), ki naj bi bolje označevalo njegovo dejansko vlogo. V predlogu *Uredbe* je bilo sicer predvideno, da bo novo poimenovanje *Agencija za blagovne znamke in modele Evropske unije* ali kratko *Agencija*. *Zvezo sodišče za blagovne znamke Skupnosti* je nadomestila *zveza sodišče za blagovne znamke EU*, *kolektivno blagovno znamko Skupnosti* je nadomestilo poimenovanje *kolektivna znamka Evropske unije* oz. *kolektivna znamka EU*, izraze *Skupnost*, *Evropska skupnost* in *Evropske skupnosti* pa

²⁹⁸ To je kratica iz angleške podstave *European Union Intellectual Property Office*, slovensko poimenovanje pa je *Urad Evropske unije za intelektualno lastnino*.

²⁹⁹ UL EU L 341, 24. 12. 2015.

³⁰⁰ Bruselj, 27. 3. 2013, COM(2013) 161 final.

je nadomestilo poimenovanje *Unija*. V monografiji se na novo uredbo ne bomo sklicevali, saj je začela veljati, ko je bilo besedilo že končano. V razdelku je predstavljena terminološka analiza, v katero so vključene sodbe iz obdobja 2004–2014, ko je veljala *Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (Uredba 40/94)*,³⁰¹ s katero je bila vzpostavljena registracija in varstvo znamke na območju celotne EU, oz. *Uredba Sveta (ES) št. 207/2009 z dne 26. februarja 2009 o blagovni znamki Skupnosti (Uredba 207/2009)*,³⁰² ki *Uredbo 40/94* spreminja. Bistvenih vsebinskih razlik med obema besediloma ni.

Znamka Skupnosti je torej znamka, registrirana pri Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (UUNT), ki ima sedež v Alicanteju v Španiji in je začel delovati 1. aprila 1996. Do njegove ustanovitve pridobitev znamke Skupnosti ni bila možna (Repas 2007: 74). UIL je sporazum o sodelovanju z UUNT sklenil leta 2000. Sistem znamke Skupnosti predvideva, da sta z eno prijavo in enim postopkom registracije dosežena nemotena uporaba in varstvo znamke v vseh državah članicah EU. Jezikovna ureditev UUNT je opredeljena v členu 119 *Uredbe 207/2009*, ki v prvih petih odstavkih določa:

1. Prijava blagovne znamke Skupnosti se vložijo v enem od uradnih jezikov Evropske skupnosti.
2. Jeziki Urada so angleščina, francoščina, italijanščina, nemščina in španščina.
3. Prijavitelj mora navesti drugi jezik, ki je jezik Urada in katerega rabo sprejema kot možni jezik postopka pri postopkih za ugovor, razveljavitev ali ničnost.

Če je bila prijava vložena v jeziku, ki ni eden jezikov Urada, Urad poskrbi za prevod prijave v jezik, ki ga navede prijavitelj, v skladu s členom 26(1).

4. Če je prijavitelj blagovne znamke Skupnosti edina stranka v postopku pred Uradom, je jezik postopka tisti, ki se uporablja pri vložitvi prijave blagovne znamke Skupnosti. Če je bila prijava vložena v je-

---

³⁰¹ UL EU L 11, 14. 1. 1994.

³⁰² UL EU L 78, 24. 3. 2009.

ziku, ki ni jezik Urada, lahko Urad pošlje pisna obvestila prijavitelju v drugem jeziku, ki ga prijavitelj navede v svoji prijavi.

5. Ugovor in tožba za razveljavitev ali ničnost se vložita v enem jeziku Urada.

Zahteva za registracijo znamke Skupnosti se na UUNT torej lahko vložijo v katerem koli uradnem jeziku EU, dodatno pa je treba izbrati še enega od jezikov UUNT, ki so angleščina, francoščina, nemščina, italijanščina in španščina. Prijavitelj ta jezik sprejema kot možni jezik postopka pri postopkih z ugovorom, postopkih za razveljavitev ali postopkih za ugotovitev ničnosti. Takšno jezikovno ureditev je v zadevi C-361/01 P (zadeva Kik) potrdilo tudi Sodišče.³⁰³

Tožeča stranka v zadevi C-361/01 P je pri UUNT vložila zahtevo za registracijo znamke. V prijavi, ki je bila napisana v nizozemščini, je tudi kot drugi jezik navedla nizozemščino. UUNT je prijavo zavrnil, ker prijavitelj kot drugega jezika ni navedel enega od jezikov UUNT. Tožeča stranka je trdila, da jezikovna ureditev UUNT pomeni diskriminacijo na podlagi jezika in s tem posredno diskriminacijo na podlagi državljanstva. Zaradi te jezikovne ureditve so namreč državljani držav članic, katerih jeziki niso delovni jeziki UUNT, v manj ugodnem položaju kot državljani držav članic, katerih jeziki so delovnimi jeziki UUNT. Splošno sodišče je v sodbi ugotovilo, da taka jezikovna ureditev ni v nasprotju z načelom prepovedi diskriminacije, saj zagotavlja rabo jezika, v katerem je vložena zahteva, kot jezika postopka in s tem kot jezika, v katerem morajo biti sestavljeni postopkovni akti odločitvene narave. Prijavitelj z navedbo drugega jezika sprejme morebitno rabo tega jezika kot jezika postopka samo v primeru postopka z ugovorom, postopka za razveljavitev ali postopka za ugotovitev ničnosti. Pravilo, določeno v členu 115(3) *Uredbe 40/49*, je treba razumeti kot jezikovno rešitev, kadar ti trije postopki potekajo med strankami, ki niso dale prednosti istemu jeziku in se same ne uspejo dogovoriti o jeziku postopka. Pri tem so bili kot jeziki UUNT določeni tisti, katerih znanje je v EU najbolj razširjeno. To je v svoji sodbi potrdilo tudi Sodišče EU.

³⁰³ Zadeve s področja intelektualne lastnine se rešujejo pred Splošnim sodiščem, o pritožbah zoper njegove odločitve pa razsoja Sodišče.

6.2 SODBE S PODROČJA ZNAMKE SKUPNOSTI

S prevajanjem sodb s področja znamke Skupnosti se je oblikovala tudi slovenska različica terminologije s tega področja. V nadaljevanju bodo predstavljene značilnosti te terminologije. V ta namen je bil izdelan specializirani korpus sodb s področja znamke Skupnosti. Sodbe so prosto dostopne na spletni stani *Curia*.³⁰⁴ Pogoji za vključitev sodb v korpus so bili:

- področna ustreznost (osnovno področje je bilo intelektualna, industrijska in poslovna lastnina, znotraj področja pa je bilo izbrano podpodročje znamka Skupnosti);
- dostopnost sodbe v slovenščini in
- čas nastanka sodbe (maj 2004–december 2014).

Tem pogojem je zadostilo 358 sodb. To področje je bilo smiselna izbira za analizo, saj je bil velik delež sodb s tega področja preveden v slovenščino. Prevajanje teh sodb ni več tako dosledno, in sicer zaradi porasta zadev pred Sodiščem EU, zaradi česar se v vse uradne jezike EU prevedejo le sodbe v zadevah, v katerih odločajo senati več kot treh sodnikov. Te sodbe so nato objavljene v UL EU, v drugih primerih so sodbe dostopne samo v francoščini in jeziku postopka.

Za vpogled v terminologijo področja znamke Skupnosti je bil s korpusnim orodjem *Wordsmith Tools*³⁰⁵ izdelan specializirani korpus. Uvozu lem in seznama praznih besed je sledila izdelava pogostnostnega seznama. Najpogostejše besede, povezane s področjem, so bile *stranka*, *znamka*, *UUNT*, *uredba*, *proizvod*, *pritožba*, *odbor*, *sodba*, *zadeva*, *toženci*, *stopnja*, *storitev*, *registracija*, *Skupnost*, *razlog*, *točka*, *člen*, *ugovor*, *Sodišče*, *uporaba*, *izpodbijani*, *postopek*. Za analizo so bili izbrani termini, ki naj bi čim boljše ponazorili, kako se je terminologija s tega področja oblikovala in postopno ustalila.

³⁰⁴ Osnovno iskanje je dostopno prek http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/, napredno iskanje pa prek <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=sl>.

³⁰⁵ Spletni vir: <http://www.lexically.net/wordsmith/>.

6.3 TERMINOLOŠKA ANALIZA

Na terminologijo v sodbah vplivajo različne okoliščine. Pravniki lingvisti jo oblikujejo med prevajanjem sodb, pri tem pa so zavezani upoštevati terminologijo, uveljavljeno v primarni in sekundarni zakonodaji, ustaljeni sodni praksi, sklepnih predlogih. Vsaj v začetnem obdobju ni bilo zanesljivega terminološkega vira, s katerim bi si lahko pomagali. Na nastanek slovenskih različic sodb in terminologije v sodbah so vplivali zlasti trije jeziki, in sicer angleščina, francoščina in nemščina. Upoštevati je treba tudi, da so pravniki lingvisti preobremenjeni in v veliki časovni stiski. V terminološki analizi predstavljeni primeri ponazarjajo različne vrste težav, ki spremljajo oblikovanje terminologije. Termini so prikazani v avtentičnem kontekstu in zapisani ležeče. Kadar je uporabljen manj ustrezen oz. manj primeren termin, je označen z zvezdico (*); pripisan mu je ustrežnejši oz. primernejši termin.³⁰⁶ Z zvezdico so označena tudi poimenovanja, ki jih raba v sodbah potrjuje kot neprednostna glede na prednostne in v rabi relativno ustaljene termine. Dajanje prednosti uveljavljenim terminom je v skladu z najpomembnejšim terminološkim načelom, ki je načelo ustaljenosti.

Namen terminološke analize je prikazati tipično problematiko pri poimenovanju pojmov v okviru prevajanja sodb Sodišča EU v slovenščino. Izbrani so primeri, ki naj bi ponazorili različne tipe težav, npr. vpliv različnih jezikov dajalcev na izbiro slovenskega termina, vpliv terminologije v sekundarni zakonodaji na terminologijo v sodbah, izbira neustreznega termina zaradi vpliva nacionalne terminologije, razvijanje vzporedne terminologije zaradi neprepoznanja pojma EU kot funkcionalno ekvivalentnega nacionalnemu pojmu. Termini, zajeti v analizo, so vključeni v dve skupini. V prvi skupini so procesni termini, ki poimenujejo pojme v okviru postopka pred Sodiščem EU, v drugi skupini pa so področni termini, ki označujejo pojme s področja znamke Skupnosti.

³⁰⁶ Ker je analiza delo jezikoslovca, gre za omejen poskus utemeljevanja ustreznosti oz. primernosti posameznega termina. V analizo, ki bi bila celostnejša in bi vključevala tudi pravni vidik, bi moral biti vključen pravnik, kar pa presega namen te monografije.

6.3.1 Analiza procesnih terminov

V to skupino je vključenih 11 terminov, in sicer *obravnavava*, *bistvena kršitev postopka*, *postopek za ugotovitev ničnosti*, *skupnostni* kot sestavina termina, *zakonodajalec Skupnosti/Unije*, *sodišče Skupnosti/Unije*, *pravice obrambe*, *pravica do izjave*, *uvodna izjava*, *tretja oseba* in *legitimno pričakovanje*.

Obravnava

Termin *obravnavava* je v nastajajočem PTS definiran kot 'osrednji del sodnega ali upravnega postopka, ki poteka ob navzočnosti strank'. Enobesedni termin *obravnavava* je krovni termin za različne vrste obravnjav, v sodbah se pojavljajo zveze *glavna obravnava*, *javna obravnava* in *ustna obravnava*, med katerimi prevladuje *javna obravnava* [1], ki označuje obravnavo, na kateri se sodba razglasi in na katero se vabi stranke. Neustrezno oz. pomanjkljivo ta pojem označuje enobesedni termin *obravnavava* [2]. V angleški, nemški in francoski različici sodbe, iz katere je primer [2], so uporabljeni termini *open court*, *öffentliche Sitzung* in *audience publique*.

[1] Razglašeno na *javni obravnavi* v Luxembourggu, 28. oktobra 2009.

[2] Razglašeno na *obravnavi** v Luxembourggu, 6. septembra 2006.

*javna obravnava

V slovenskem pravu za *glavno obravnavo* in *ustno obravnavo* veljajo podobna načela, npr. načelo javnosti, načelo nepristranskosti, pri čemer je *glavna obravnava* značilna za kazenski in pravdni postopek, *ustna obravnava* pa za upravni postopek.³⁰⁷ *Glavna obravnava* je 'obravnavava, na kateri sodišče praviloma v prisotnosti javnosti strankam omogoči, da predstavijo svoje zahtevke in ugovore, da se izjavijo o dejstvih, pomembnih za odločitev, in izvede dokaze za ugotovitev teh dejstev' (nastajajoči PTS), *ustna obravnava* pa je 'obravnavava v posebnem ugotovitvenem postopku, na kateri upravni organ praviloma v prisotnosti javnosti strankam omogoči, da predstavijo svoje zahtevke in ugovore, da se izjavijo o dejstvih, pomembnih za odločitev, in izvede dokaze za ugotovitev teh dejstev' (nastajajoči PTS).

³⁰⁷ Prim. 154. člen *Zakona o splošnem upravnem postopku (uradno prečiščeno besedilo)* (ZUP-UPB2). UL RS, št. 24/2006.

V *Poslovniku Sodišča* so v členu 53 opredeljeni načini obravnavanja zadev. Postopek pred Sodiščem obsega pisni in ustni del. *Obravnava* sodi v ustni del postopka (člen 76 *Poslovnika Sodišča*). V angleški različici *Poslovnika Sodišča* slovenskima terminoma *ustni postopek* in *obrnava* ustrežata *oral part of the procedure in hearing*, v nemški *mündliches Verfahren* in *mündliche Verhandlung*, v francoski pa *phase orale de la procédure* in *audience de plaidoiries*. Natančneje kot enobesedni termin *obrnava* bi pojem v slovenski različici označevala *ustna obravnava*. Glede na tujejezične rešitve domnevamo, da je na slovensko poimenovanje vplival angleški termin.

V okviru postopka pred Sodiščem EU pojma *glavna obravnava* ni, vseeno pa se v sodbah, vključenih v korpus, termin pojavi 6-krat, in sicer v različnih sodbah [3]. Raba termina *glavna obravnava* v kontekstu Sodišča EU ni ustrezna. Pojem ustrezno označuje termin *ustna obravnava* oz. enobesedni *obrnava* glede na *Poslovník Sodišča*.

- [3] Tožeča stranka je, zaslišana na Sodišču prve stopnje na *glavni obravnavi*,* menila, da so sporni deli sprejemljivi.
*ustna obravnava

Bistvena kršitev postopka

V nastajajočem PTS je *bistvena kršitev določb postopka* definirana kot 'kršitev določb postopka, ki vpliva ali bi lahko vplivala na zakonitost in pravilnost odločbe'. Ločevati je treba med *absolutno bistveno kršitvijo določb postopka* ('bistvena kršitev določb postopka, za katero se šteje, da vpliva na zakonitost in pravilnost odločbe') in *relativno bistveno kršitvijo določb postopka* ('bistvena kršitev določb postopka, za katero je treba izkazati, da vpliva ali bi lahko vplivala na zakonitost ali pravilnost odločbe'). V sodbah, vključenih v korpus, se pojavljata zvezi *bistvena kršitev postopka* in *kršitev bistvenih določb postopka*,³⁰⁸ ki označujeta enega od štirih tožbenih razlogov, in sicer tožbeni razlog postopkovne neza-

³⁰⁸ J. Sladič (2014: 85) ugotavlja, da bi na tej stopnji razvoja prava EU težko govorili o natančni razliki med *relativno bistveno kršitvijo postopka* in *absolutno bistveno kršitvijo postopka*.

konitosti, katerega namen je, »da se zagotovi preskus, ali so institucije in drugi organi EU izrazili svojo voljo ob spoštovanju institucionalnega ravnovesja in spoštovanja pravic posameznikov« (Sladič 2014: 84). Ker tudi za pojem v okviru prava EU velja, da iz *bistvene kršitve postopka* izhaja materialnopravna nezakonitost ali zmotno oz. nepopolno ugotovljeno dejansko stanje, je pojem primerljiv z nacionalnim pojmom (Sladič 2014: 85).

Kot rečeno, pa se poleg zveze *bistvena kršitev postopka* v sodbah pojavlja tudi *zveza kršitev bistvenih določb postopka* [4], ki ima 18 pojavitev, praviloma zaradi navajanja člena 65(2) *Uredbe 207/2009* (prejšnji člen 63(2) *Uredbe 40/94*), ki določa: »Tožba se lahko vložijo zaradi kršitve pravil o pristojnosti, kršitve bistvenih določb postopka, kršitve Pogodbe, te uredbe ali katerega koli pravnega pravila v zvezi z njihovo uporabo ali zaradi zlorabe pooblastil.« Angleški termin je *infringement of an essential procedural requirement*, nemški termin je *Verletzung des Vertrages*, francoski pa *violation des formes substantielles*. Samo enkrat se zveza *kršitev bistvenih določb postopka* v sodbah ne pojavi kot del omenjenega člena [5].

[4] Kot določa člen 63(2) *Uredbe št. 40/94*, lahko Sodišče prve stopnje razveljavi ali spremeni odločbe odbora za pritožbe UUNT le »zaradi kršitve pravil o pristojnosti, *kršitve bistvenih določb postopka*,* kršitve Pogodbe, [te] uredbe ali kateregakoli pravnega pravila v zvezi z njihovo uporabo ali zaradi zlorabe pooblastil«.

*bistvena kršitev postopka

[5] Prvi tožbeni razlog: *kršitev bistvenih določb postopka** glede zahteve dokaza o resni uporabi prejšnje znamke

*bistvena kršitev postopka

Tujejezičnim zvezam *infringement of an essential procedural requirement*, *Verletzung des Vertrages* in *violation des formes substantielles* v besedilu primarne zakonodaje, tj. v členu 263(2) *Pogodbe o delovanju Evropske unije*, ustreza slovenska zveza *bistvena kršitev postopka*. Ta člen določa: »V ta namen je Sodišče pristojno za odločanje o tožbah, ki jih vložijo državna članica, Evropski parlament, Svet ali Komisija zaradi nepristojno-

sti, bistvene kršitve postopka, kršitve Pogodb ali katerega koli pravnega pravila, ki se nanaša na njeno uporabo, ali zaradi zlorabe pooblastil.« V sodbah ima termin *bistvena kršitev postopka* 19 pojavitev [6].

- [6] Zato je Splošno sodišče v točki 82 navedene sodbe ugotovilo, da zaradi te napake odbor za pritožbe ni obravnaval elementa, ki bi bil potencialno upošteven pri celoviti presoji obstoja verjetnosti zmede, v točki 83 iste sodbe pa, da taka napaka pomeni *bistveno kršitev postopka*, zaradi katere je treba sporno odločbo razveljaviti.

Termin *bistvena kršitev postopka* je vključen tudi v terminološki zbirki IATE in Evroterm. Označuje pojem, ki je v sekundarnem pravnem aktu in primarni zakonodaji različno poimenovan. Poimenovanje v sekundarnem pravnem aktu je dobesedni prevod tujejezičnih zvez, poimenovanje v primarni zakonodaji pa temelji na vsebinski primerjavi pojma v pravnem redu EU in pojma v slovenskem pravnem redu. Primer dokazuje, da je usklajenost terminologije v primarni in sekundarni zakonodaji bistvena, v nasprotnem primeru se neustrezna terminologija s sklicevanjem na konkreten pravni akt širi v druga besedila.

Postopek za ugotovitev ničnosti

Poleg termina *postopek za ugotovitev ničnosti* [7] se v osmih sodbah pojavijo tudi oblika *postopek za ugotavljanje ničnosti* [8].

- [7] Dokazi o drugih državah članicah Skupnosti naj bi bili predloženi šele v *postopku za ugotovitev ničnosti*.
- [8] To je pomembna razlika glede na znamke Skupnosti in nacionalne znamke iz člena 8(2)(a) Uredbe št. 40/94, ki se uveljavljajo v postopku z ugovorom ali v *postopku za ugotavljanje ničnosti*.

Pogostejša je oblika z glagolnikom, tvorjenim iz dovršnika *ugotoviti* (102 pojavitvi). Razlika med rabo dovršnika ali nedovršnika je vezana na rezultat oz. proces dejanja. *Ugotavljanje* kot nekončno dejanje pušča odprto možnost glede izida postopka, medtem ko je pri *ugotovitvi* kot

končnem dejanju pričakovan pozitiven izid postopka. Da so na področju prava primernejši termini z glagolnikom iz dovršnika na podlagi analize glagolov v Evrotermu, ugotavlja tudi M. Jemec Tomazin (2010: 212). Ti termini namreč označujejo zaključenost, dokončanost in dokončnost dejanja.³⁰⁹ V primeru termina *postopek za ugotovitev ničnosti* oz. *postopek za ugotavljanje ničnosti* bi težko opredelili ustrežnejšo obliko. Če je poudarek na trajanju, je smiselno uporabiti termin z nedovršnikom, če pa je poudarek na končnosti, pa termin z dovršnikom.

Skupnostni (kot sestavina termina)

Pridevnik *skupnostni* je nastal s pretvorbo desnega samostalniškega prilastka v levi pridevniški prilastek,³¹⁰ npr. *Sodišče Skupnosti* > *skupnostno Sodišče*, *sodna praksa Skupnosti* > *skupnostna sodna praksa*, *zakonodaja Skupnosti* > *skupnostna zakonodaja*, *znamka Skupnosti* > *skupnostna znamka*. V zvezah z desnim samostalniškim prilastkom je sestavina *Skupnost* lastno ime, ki se pri pretvorbi v vrstni pridevnik poobčnoimeni, zaradi česar zapis pridevnika *skupnostni* z veliko začetnico ni pravilen [9].

[9] Zato obstoj morebitnega nesoglasja izpodbijane odločbe z avstrijsko odločbo ne bi pomenil kršitve upoštevene *Skupnostne ureditve*.*

*skupnostna ureditev

Slogovni priročnik Komisije pridevnika *skupnostni* in *Komisijin* dopušča le v skrajnih primerih, ko se je treba izogniti dvoumnosti ali okornosti. Opozarja tudi na zapis vrstnega pridevnika *skupnostni* z malo začetnico in zapis svojilnega pridevnika *Komisijin* z veliko. Z

³⁰⁹ Tudi v terminološki svetovalnici na Terminologišču je mogoče prepoznati tip terminoloških vprašanj, ki se nanašajo na ustrežnejšo obliko termina, kadar pojem označujeta tako termin z glagolnikom iz dovršnika kot termin z glagolnikom iz nedovršnika. Prim. npr. odgovora *Oslabitev terjatev*, *Kabliranje omrežja*.

³¹⁰ Termini v slovenščini imajo najpogosteje strukturo levega pridevniškega prilastka ob samostalniškem jedru, kar je treba upoštevati pri tvorjenju slovenske terminologije. Na to na primeru slovenske vojaške terminologije opozarja npr. T. Korošec (1998: 75).

Lizbonsko pogodbo, s katero je EU dobila status pravne osebe, so poimenovanja s sestavino *Skupnost* oz. *skupnostni* postala nerelevantna oz. zastarela, nadomestila so jih poimenovanja s sestavino *Unija* in *unijski*. V korpusu sodb pridevnika *unijski* ni, raba pa ga potrjuje, npr. *unijski tranzitni postopek* (IATE), *unijska prednostna pravica* (*Zakon o industrijski lastnini*).³¹¹

Zakonodajalec Skupnosti/Unije

Predstavimo dva termina, katerih sestavina je lastno ime *Skupnost*. Zveza zakonodajalec *Skupnosti* je bilo veljavno poimenovanje do *Lizbonske pogodbe*, ki je uveljavila zakonodajalca *Unije* [10] (prim. člena 4 in 7 *Lizbonske pogodbe*). Poimenovanje označuje dve instituciji, Evropski parlament in Svet, ki sta pristojni za sprejemanje zakonodaje EU. V dveh sodbah (6 pojavitev) ta pojem neustrezno označuje zveza *normodajalec Skupnosti* [11]. Termin *normodajalec* je tipičen v nacionalnem kontekstu, v katerem označuje vse tri veje oblasti: izvršilno, sodno in zakonodajno.

[10] Poleg tega, kot je navedel generalni pravobranilec v točkah 28 in 29 sklepnih predlogov, tako nastanek kot tudi kontekst Uredbe št. 40/94 potrjuje, da je zakonodajalec *Unije* želel določiti izjemo od pravila o pristojnosti iz člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, zlasti zaradi nezadostnosti tega pravila za reševanje posebnih težav v zvezi s kršitvijo znamke Skupnosti.

[11] Vendar je treba opozoriti, da odstavek 1 ne vsebuje takega sklicevanja pri razlikovalnem učinku znamk in da je *normodajalec Skupnosti** glede tega predvidel samostojno določbo v členu 7(1)(b) te uredbe.

*zakonodajalec Skupnosti (oz. zakonodajalec Unije)

Termin *zakonodajalec Skupnosti* je bil vključen v Evroterm v okviru prevajanja sodb na Sodišču EU. Dodana je opomba, da gre za usklajeni termin, ki z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškima terminoma *Community legislature* in *Community legislator*, francoskemu terminu *législateur communautaire* in nemškemu terminu *Gemeinschaftsgesetzgeber*.

³¹¹ Prim. tudi odgovor na vprašanje glede ustreznosti pridevnika *neunijski* v terminološki svetovalnici na Terminologišču. Vprašanje se je glasilo, ali bi bila glede na uveljavljenost pridevnika *unijski* dopustna tudi raba pridevnika *neunijski*.

Da bi uporabnik terminološke zbirke dobil čim verodostojnejšo informacijo o pojmu oz. terminu, bi moral biti termin označen kot zastarel. V zbirko Evroterm je vključen tudi termin *zakonodajalec Unije*, ki ustreza angleškemu terminu *Union legislator* in francoski terminu *législateur de l'Union*, nemškega termina v tej zbirki ni.

Sodišče Skupnosti/Unije

Poleg zakonodajalca Skupnosti oz. zakonodajalca Unije je treba omeniti tudi termin *sodišče Skupnosti*, ki ga je z *Lizbonsko pogodbo* nadomestilo *sodišče Unije* [12], in *sodnika Skupnosti* [13], ki je v pregledanih sodbah manj pogosta oblika. *Sodnika Unije* korpus ne potrjuje, pojavlja pa se v drugih sodbah, npr. v sodbi v zadevi T-338/08,³¹² v sklepnih predlogih v zadevi C-135/11 P, v sklepu v zadevi T-235/15 R.

- [12] Ta precedensa dokazujeta, da se nepravilnosti, zaradi katerih *sodišče Unije* lahko meni, da je akt pravno neobstoječ, razlikujejo od nezakonitosti, ugotovitev katerih načeloma povzroči razglasitev ničnosti aktov, ki so podvrženi nadzoru zakonitosti, določenem v Pogodbi, ne zaradi njihove narave, ampak zaradi njihove resnosti in očitnosti.
- [13] Značilnost znaka, zaradi katere ga je mogoče registrirati kot znamko Skupnosti, je mogoče presojati samo na podlagi upoštevne skupnostne ureditve, kot jo razlaga *sodnik Skupnosti*.

Sodnik Skupnosti je bil vključen v Evroterm v okviru prevajanja zgodovinske sodne prakse. Ustreza angleškemu terminu *Community judicature*, francoskemu terminu *juge communautaire* in nemškemu terminu *Gemeinschaftsrichter*. V Evrotermu je vzpostavljena tudi ekvivalenca med francoskim terminom *juge communautaire* in slovenskim terminom *sodišče Skupnosti* (angleškega in nemškega termina ni). Slovenski termin, ki z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza francoskemu, potrjujejo sodbe Sodišča EU. Skupina, ki je sodbe prevajala v okviru projekta prevajanja zgodovinske sodne prakse, in pravniki lingvisti na Sodišču

³¹² Točka 29 določa: »V skladu s sodno prakso se sodnik Unije pri ugotavljanju dosega akta ne sme zadovoljiti z uradnim poimenovanjem akta, temveč mora najprej upoštevati njegov cilj in vsebino.«

EU so za poimenovanje pojma izbrali različni terminološki rešitvi. Kot nadrejeni termin bi bilo smiselno določiti *sodišče Skupnosti* oz. *sodišče Unije*, in sicer tako zaradi vsebine pojma kot zaradi ustaljenosti, o kateri je mogoče sklepati iz korpusnih podatkov.

Pravice obrambe

Korpus potrjuje nedosledno rabo terminov *pravice obrambe* [14] in *pravica do obrambe* [15]. V analiziranih sodbah označujeta isti pojem, čeprav bi bilo med njima smiselno ločevati.

- [14] V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da je načelo varstva *pravic obrambe* opredeljeno v členu 73 Uredbe št. 40/94, ki določa, da lahko odločbe UUNT temeljijo le na razlogih, glede katerih so imele stranke priložnost podati pripombe.
- [15] V skladu z drugim stavkom člena 73 Uredbe št. 40/94 lahko odločbe UUNT temeljijo le na razlogih ali dokazih, na katere so imele zadevne stranke priložnost podati pripombe. Ta določba vsebuje, v okviru prava znamk Skupnosti, splošno načelo varstva *pravice do obrambe*.*

*pravice obrambe

Pravica kot sestavina termina *pravica do obrambe* označuje 'pravno zavarovano upravičenje, da pravni subjekt na določen način ravna' (leksikon *Pravo*), termin *pravica do obrambe* pa je v nastajajočem PTS v okviru kazenskega procesnega prava definiran kot 'pravica osumljenca ali obdolženca, da se brani v kazenskem postopku sam ali z zagovornikom'. Na drugi strani pa termin *pravice obrambe* označuje skupek pravic kot pravno zavarovanih upravičenj, ki jih ima obramba, npr. pravica do izjave, pravica do obrazložitve odločitve, pravica do pritožbe. Sodbe potrjujejo tudi množinsko obliko *pravice do obrambe* [16], ki neustrezno označuje tako pojem pravno zavarovanega upravičenja (*pravica do obrambe*) kot skupka pravic, ki jih ima obramba (*pravice obrambe*).

- [16] Odbor za pritožbe v teh okoliščinah ni kršil *pravic do obrambe** v zvezi s tožečo stranko, pri čemer bi se slednja lahko izrekla o vseh pravnih in dejanskih okoliščinah, s katerimi je odbor za pritožbe v okviru člena 7(1) (c) Uredbe št. 40/94 utemeljil svojo odločbo.

*pravice obrambe

V Evrotermu angleškemu terminu *rights of the defence* ustrežata *pravica do obrambe* in *pravice obrambe*. *Pravica do obrambe* je bila v Evroterm vključena v okviru prevajanja sodb Sodišča EU (zveza je označena z najvišjo stopnjo zanesljivosti), termin *pravice obrambe*, ki je prav tako označen z najvišjo stopnjo zanesljivosti, pa potrjuje *Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča*.³¹³ Tudi v terminološko zbirko IATE sta vključena tako termin *pravice obrambe* in kot termin *pravica do obrambe*. Termin *pravice obrambe* ima dva angleška ustreznika, in sicer *right of the defence* in *rights of the defence*, ki sta vključena v *Listino Evropske unije o temeljnih pravicah*.³¹⁴ Terminu *pravica do obrambe* pa ustrežata *right of the defence* in *rights of the defendant*. Primer dokazuje, da mora poimenovanje pojmov temeljiti na analizi njihove vsebine, zgolj prevajanje terminologije ni ustrezno.

Navedimo še primer termina *pravice iz znamke* [17], ki označuje izključne pravice, ki jih ima imetnik znamke (prim. člen 9 *Uredbe 207/2009*). Korpus potrjuje tudi neustrezno obliko *pravice znamke* [18].

[17] V delu, v katerem Komisija izpodbija, da naj bi sporna prepoved dejansko izravnala zatrjevano škodo, je treba spomniti, da tožeče stranke trdijo, da so žrtve stalne in ponavljajoče se protipravne uporabe znaka Galileo, kar naj bi kršilo njihove *pravice iz znamke*.

[18] Glede vprašanja, ali je bil UUNT dolžan preveriti ugovor v kar najširšem mogočem smislu, naj bi bil glavni namen postopka z ugovorom imetniku prejšnje pravice dati na razpolago sredstvo za preprečevanje registracije znamk Skupnosti, ki bi bile v nasprotju z njegovimi prejšnjimi pravicami, ne pa varovanje *pravice iz znamke** ali reševanje sporov med znamkami na nacionalni ravni.

*pravice iz znamke

³¹³ *Zakon o ratifikaciji Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča (MR-SMKS)*. UL RS – Mednarodne pogodbe, št. 29/01. 56. člen, odstavek 1(b), določa (poudarek dodan): »V tem primeru lahko predobravnavni senat na zahtevo tožilca ukrene vse potrebno, da zagotovi učinkovitost in verodostojnost postopka, še zlasti, da zavaruje *pravice obrambe*.«

³¹⁴ Naslov člena 48 se glasi (poudarka dodana): Presumption of innocence and *right of defence*, člen 48(2) pa: »Respect for the *rights of the defence* of anyone who has been charged shall be guaranteed.« V slovenski različici se naslov glasi (poudarek dodan): Domneva nedolžnosti in *pravica do obrambe*, člen 48(2) pa (poudarek dodan): »Vsakemu obdolžencu je zagotovljena *pravica do obrambe*.«

Pravica do izjave

Pravica do izjave izhaja iz člena 75 *Uredbe 207/2009*, ki se glasi: »V odločbah Urada se navedejo razlogi, na katerih odločbe temeljijo. Temeljijo lahko le na razlogih ali dokazih, na katere so imele zadevne stranke priložnost podati pripombe.« Pojem v sodbah označujejo štiri termini, in sicer *pravica do izjave* (49 pojavitev), *pravica biti slišan* (27 pojavitev), *pravica do zaslišanja* (28 pojavitev) in *pravica biti zaslišan* (5 pojavitev). Med vsemi štirim termini je najpogostejši *pravica do izjave* [19].

- [19] Splošno sodišče je glede drugega dela prvega tožbenega razloga, ki se je nanašal na kršitev *pravice do izjave* iz člena 73, drugi stavek, *Uredbe št. 40/94*, v točki 44 izpodbijanih sodb poudarilo, da je prvi odbor za pritožbe UUNT menil, da je bistveni element, na podlagi katerega lahko zadevni potrošnik ugotovi izvor proizvoda, predvsem etiketa, nameščena na steklenici penega vina, in ne oblika steklenice ali njen zunanji videz.

Pravica do izjave je tudi v nastajajočem PTS določena kot nadrejeni termin; v slovarju sta navedeni dve sopomenki, in sicer *pravica biti slišan* in *pravica do zaslišanja*. *Pravica do izjave* je definirana kot 'pravica vsakogar, da v postopku, v katerem se odloča o njegovih pravicah, obveznostih in obtožbah proti njemu, navede dejstva in predlaga dokaze v svojo korist ter se izjavi o navedbah in dokazih nasprotne stranke in dokazih, izvedenih po uradni dolžnosti'.

Zanimiva je primerjava pogostosti vseh štirih zvez v sodbah iz obdobja 2004–2009 in v sodbah iz obdobja 2010–2014. V obdobju 2004–2009 so bile namreč zveze (z izjemo zveze *pravica biti zaslišan*, ki je imela le 5 pojavitev) po pogostosti zelo izenačene: *pravica do izjave* (27 pojavitev), *pravica biti slišan* (26 pojavitev) in *pravica do zaslišanja* (28 pojavitev). Sodbe iz obdobja 2010–2014 pa potrjujejo samo zvezo *pravica do izjave* (22 pojavitev). Domnevamo, da je prišlo do terminološkega dogovora, po katerem pojem najustrežneje označuje *pravica do izjave*. Množinska oblika *pravice biti slišan* [20] ni ustrezna, saj ne gre za skupek pravic, prav tako velja poudariti, da je (vsaj) znotraj enega besedila termine smiselno uporabljati dosledno (gl. primer [21]).

- [20] Četrti in peti tožbeni razlog je kršitev *pravice biti slišan** in obveznosti ob-razložitve.
*pravica do izjave
- [21] Tožbeni razlog glede kršitve *pravice biti zaslišan**
/.../
Tožeča stranka očita dvojno kršitev njene *pravice do zaslišanja**, vsebovane v drugem stavku člena 73 Uredbe št. 40/94.
*pravica do izjave

V Evrotermu angleškemu terminu *right to be heard* ustrezajo trije slovenski termini – *pravica biti zaslišan*, *pravica do izjave* in *pravica podati izjavo*. Zadnja dva je potrdila Komisija za pravno redakcijo sodb v okviru prevajanja zgodovinske sodne prakse. Kadar je za en pojem v rabi več poimenovanj, je lahko oteženo ali moteno strokovno sporazumevanje. Zaradi tega je med različnimi poimenovanji smiselno izbrati tisto, ki pojem strokovno in jezikovno najustrezneje označuje. V konkretnem primeru je bil kot najustreznejši določen termin *pravica do izjave*.

Uvodna izjava

Uvodna izjava [22] je ustaljeni termin in označuje uvodni del pravnih aktov EU, v katerem so na kratko utemeljene glavne določbe členov. Angleški termin je *recital*, francoski *considérant*, nemški pa *Erwägungsgrund*. V starejših sodbah se pojavi tudi zveza *uvodna navedba* [23]. Obe zvezi sta vključeni tudi v Evroterm, v katerem je *uvodna izjava* označena kot priporočena.

- [22] V delu, v katerem tožeča stranka meni, da pomeni pristop odbora za pritožbe kršitev načela enotnega značaja znamke Skupnosti, zadošča napotitev na *uvodni izjavi* 4 in 6 Uredbe št. 207/2009.
- [23] Kot izhaja iz devete *uvodne navedbe** Uredbe št. 40/94, je zakonodajalec menil, da ni razloga za varstvo prejšnje znamke, razen če se ta dejansko uporablja.
*uvodna izjava

Tretja oseba

Tretja oseba [24] je v nastajajočem PTS definirana kot 'oseba, ki ni stranka pravnega razmerja, vendar ima to razmerje vpliv na njen pravni položaj'. Pojem označuje tudi termin *tretji* [25], ki je v pregledanih sodbah manj pogost.

- [24] S tema sodbama sta francoski sodišči, pri katerih je intervenientka proti *tretjim osebam* vložila tožbo zaradi ponarejanja, ki se nanaša na enaka dela, kot jih navaja v obravnavanem primeru, ugotovili, da intervenientka na teh delih ni imela avtorske pravice.
- [25] S tem ko nasprotna stranka navaja, da je *tretji* uporabljal prejšnjo znamko v smislu resne in dejanske uporabe iz člena 43(2) in (3) Uredbe št. 40/94, posredno zatrjuje, da je bila ta uporaba izvajana z njegovim soglasjem.

V šestih sodbah (skupno 8 pojavitev) pojem označuje neustrezna zveza *tretja stranka* [26]. Dve od petih sodb navajata direktivo, v kateri je uporabljena zveza *tretja stranka*,³¹⁵ tretja sodba se sklicuje na člen 66(2) Uredbe 207/2009, v katerem se pojavita tako *tretja oseba* kot *tretja stranka*,³¹⁶ četrta sodba pa sledi terminom v tujejezičnih različicah sodbe, in sicer angleškemu terminu *third party*, nemškemu terminu *dritte Partei* in francoskemu terminu *tierce partie*. V posameznih jezikovnih različicah te sodbe je uporabljen ustrezen termin, npr. v češki *třetí osoba*, v slovaški *tretia osoba*, v poljski *osoba trzecia*. Na *tretjo stranko* v peti in šesti sodbi je očitno imela najmočnejši vpliv angleška različica sodbe, v kateri se pojavi termin *third party*, v nemški in francoski različici sodbe sta uporabljena termina *Dritte* oz. *tiers*.

³¹⁵ *Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 97/55/ES z dne 6. oktobra 1997 o spremembi Direktive 84/450/EGS o zavajajočem oglaševanju, tako da vključuje primerjalno oglaševanje*. UL EU L 290, 23. 10. 1997. 13. uvodna izjava se glasi: »/K/er člen 5 Prve direktive Sveta 89/104/EGS /.../ dodeljuje izključne pravice imetniku registrirane blagovne znamke, vključno s pravico preprečevanja vsem tretjim strankam, da bi pri trgovanju uporabljale vsak znak, ki je enak ali podoben blagovni znamki, v zvezi z enakim blagom ali storitvami, ali če je to potrebno, celo v zvezi z drugim blagom«.

³¹⁶ V angleški, francoski in nemški različici Uredbe 207/2009 je raba terminologije dosledna, v obeh primerih je uporabljen angleški termin *third party*, francoski *tiers* in nemški *Dritte*.

- [26] Po njegovem mnenju je namreč zastopnik tožeče stranke vedel, da je treba registracijo zadevnih znamk podaljšati, vendar ni sprejel potrebnih ukrepov, da bi pri tožeči stranki, pri *tretji stranki*,* na katero je bila prenesena odgovornost za podaljšanje, in pri UUNT preveril, ali sta bili registraciji podaljšani, in če nista bili, da bi za to poskrbel.

*tretja oseba

Tretja stranka ima v Evrotermu opombo, da ne označuje pravnega pojma. V IATE angleškemu terminu *third party* ustrežata tako *tretja oseba* kot *tretja stranka*, pri čemer je *tretja stranka* označena z najnižjo stopnjo zanesljivosti. Opozorjeno je, da je termin *third party* angleška posebnost. V *Black's Law Dictionary* je definiran tako: »One not a party to an agreement, a transaction, or an action but who may have rights therein«. V slovenskem pravu ta pojem označuje *tretja oseba*. Primer dokazuje, da prevajanje pravnih besedil zahteva usposobljenega prevajalca z zadostnim pravnim znanjem, da lahko prepozna pravne pojme in jih ustrezno poimenuje. Prevajanje terminov, ki ne temelji na vsebinski analizi pojma, ni ustrezno. Prevajalcem so pri njihovem delu v veliko pomoč terminološke zbirke, ki pa se morajo stalno posodabljati, da bi bile verodostojne.

Legitimno pričakovanje

Načelo *legitimnega pričakovanja* [27] je eno temeljnih načel prava EU, ki štiti posameznika, kadar EU s kasnejšo spremembo svoje politike izniči pričakovanja, ki mu jih dajala pred tem obstoječa zakonodaja (Grilc, Ilešič 2001: 145). Termin se pojavlja tudi v sodbah, pogosto je del daljše zveze *načelo varstva legitimnih pričakovanj*.

- [27] Sodišče prve stopnje je nato v točki 78 izpodbijane sodbe zavrnilo trditve tožeče stranke v zvezi s členom 51(2) Uredbe št. 40/94 z obrazložitvijo, da je navedena določba utemeljena zaradi *legitimnega pričakovanja* imetnika znamke in investicij v obdobju po registraciji, ampak da nasprotno ni nobenega *legitimnega pričakovanja* v zvezi zgolj s samo zahtevo za registracijo.

Pojem označujeta tudi *upravičeno pričakovanje* (16 ponovitev v devetih sodbah) in *zaupanje v pravo* (36 pojavitev v sedmih sodbah). *Upravičeno pričakovanje* je poskus uveljavitve neprevzetega termina (SP kot nadrejeno sopomenko za pridevnik *legitimen* navaja pridevnik *upravičen*). Termin *zaupanje v pravo* pa je v sodbah verjetno uporabljen pod vplivom slovenskega prava. Označuje 'načelo, ki posamezniku zagotavlja pravno predvidljivost in da se mu njegov pravni položaj ne bo poslabšal brez razloga, utemeljenega v prevladujočem javnem interesu' (nastajajoči PTS). V primeru [28] isti pojem označujeta različna termina, kar je manj zaželeno oz. primerno zaradi morebitnega napačnega sklepanja, da gre za različna pojma.

[28] V zvezi z zatrjevano kršitvijo *načela zaupanja v pravo** je treba opozoriti, da je Sodišče večkrat presodilo, da se pravica sklicevanja na načelo varstva upravičenih pričakovanj nanaša na vsako zadevno osebo, pri kateri je institucija Skupnosti ustvarila *upravičena pričakovanja***.

*načelo legitimnega pričakovanja

**legitimno pričakovanje

V Evrotemu angleškemu terminu *legitimate expectation*, francoskemu terminu *confiance légitime* in nemškemu terminu *Berechtigtes Vertrauen* ustrezajo *legitimno pričakovanje*, *zaupanje v pravo* in *načelo zaupanja v pravo*, pri čemer imata samo zadnja dva termina pripisano najvišjo oceno zanesljivosti. Termini so bili v zbirko vključeni v okviru prevajanja sodb na Sodišču EU. Nasprotno pa v zbirki IATE angleškemu terminu *legitimate expectation* oz. *principle of legitimate expectations* ustreza samo *legitimno pričakovanje* oz. *načelo legitimnega pričakovanja*. Dodana je opomba, da je termin uveljavljen v mednarodnem in domačem pravu in se v slovenščini praviloma uporablja v ednini. Na drugi strani pa opomba pri angleškem vnosu opozarja, da se termin pogosto uporablja v množini. Vprašanje je, v kolikšni meri slovenska raba res potrjuje edninsko obliko, zlasti če se termin pojavi v besedilu, ki je prevod angleškega besedila.

6.3.2 Analiza področnih terminov

V to skupino je vključenih 19 terminov, in sicer *absolutni razlog za zavrnitev/relativni razlog za zavrnitev, razlikovalni učinek, opisnost, resna in dejanska uporaba, celovita presoja, fonetična podobnost, nacionalna figurativna znamka, figurativni znak, pritožbeni postopek, postopek z ugovorom, imetnik, prijavitelj, proizvodi in storitve, trgovski izvor, geografska označba, označba porekla, generično ime, prejšnja znamka/poznejša znamka, prednostna pravica/prejšnja pravica*.

Absolutni razlog za zavrnitev in relativni razlog za zavrnitev

V Glosar UIL sta vključeni zvezi *absolutni razlogi* in *relativni zakoni*, pri čemer so *absolutni zakoni* opredeljeni kot 'razlogi, zaradi katerih so nekateri znaki razlikovanja absolutno izvzeti iz pravnega varstva z znamko (generični, opisovalni in nemoralni pojmi, državna ali mednarodna znamenja, razen z dovoljenjem pristojnih organov)'; *relativni zakoni* pa kot 'razlogi, zaradi katerih se registracija znamke lahko zavrne'. To sta krajši obliki daljših terminov *absolutni razlog za zavrnitev* [29] in *relativni razlog za zavrnitev*. Sodbe potrjujejo tudi obliki *absolutni razlog za zavrnitev registracije* [30] in *relativni razlog za zavrnitev registracije*.

- [29] Praksa na področju dodeljevanja domen ter uporaba domen ne vplivata na možnost, da se določena domena registrira kot znamka Skupnosti ob upoštevanju *absolutnih razlogov za zavrnitev*, opredeljenih v Uredbi št. 207/2009.
- [30] To zadnje navedeno vprašanje, za katerega dejansko gre v predloženem primeru, sodi namreč med *absolutne razloge za zavrnitev registracije* skladno s členom 7 Uredbe št. 40/94, ki so predmet samostojne presoje, brez kakršne koli povezave z drugimi znamkami.

V sodbah so tudi neustrezne zveze, npr. *absolutna zavrnitev registracije* [31] in *absolutni razlog zavrnitve* s po dvema pojavitvama, *absolutni razlog proti registraciji* [32] z eno pojavitvijo.

- [31] Nazadnje, intervenient opozarja, da naj bi trditve tožeče stranke povzročile *absolutno zavrnitev registracije** prijavljene znamke.
*absolutni razlog za zavrnitev
- [32] Nadalje, čeprav člen 8 Uredbe št. 40/94 ne vsebuje določbe, podobne členu 7(2), po katerem je lahko za registracijo znamke zavrjnena ne glede na to, da *absolutni razlogi proti registraciji** obstajajo le v delu Skupnosti, bi morali v tej zadevi sprejeti isto rešitev.
*absolutni razlog za zavrnitev

Terminološki viri bi morali biti usklajeni glede osnovne oblike termina. V Evroterm sta npr. vključeni daljša oblika *absolutni razlog za zavrnitev registracije* in krajša oblika *relativni razlog za zavrnitev*. Vir obeh zvez, označenih z najvišjo stopnjo zanesljivosti, so sodbe, ki so nastale v slovenskem prevajalskem oddelku Sodišča EU. V terminološki zbirki IATE zvez ni, v *Zakonu o industrijski lastnini* pa sta zvezi *absolutni razlog za zavrnitev znamke* (43. člen) in *relativni razlog za zavrnitev znamke* (44. člen).

Razlikovalni učinek

Znak, ki nima *razlikovalnega učinka*, se ne more registrirati kot znamka; gre za absolutni razlog za zavrnitev znamke. V sodbi v zadevi C-12/12, točka 26, je opredeljeno, da »razlikovalni učinek znamke v smislu člena 7 Uredbe št. 40/94 pomeni, da je ta znamka primerna, da proizvode, za katere se zahteva registracija, označuje kot proizvode, ki izhajajo iz določenega podjetja, in jih tako razlikuje od proizvodov drugih podjetij«. Poleg *razlikovalnega učinka* [33], ki je v sodbah pogostejši, pojem označuje tudi zveza *razlikovalni značaj* [34].

- [33] Namen prvega je ugotoviti, ali se zadevna znamka resno in dejansko uporablja v Uniji, pa čeprav v obliki, ki se razlikuje po elementih, ki pa vendarle ne spreminjajo *razlikovalnega učinka* te znamke v obliki, v kateri je bila registrirana.
- [34] Tožeča stranka odboru za pritožbe očita tudi, da ni dovolj upošteval dejstva, da so si po eni strani proizvodi enaki ali zelo podobni in po drugi strani, da ima prejšnja znamka velik *razlikovalni značaj*,* saj gre za popolnoma izmišljeno ime.
*razlikovalni učinek

V Uredbi 207/2009 se *razlikovalni učinek* ponovi dvakrat, *razlikovalni značaj* pa štirikrat, v *Zakonu o industrijski lastnini* pa se oba termina pojavita po dvakrat. V Evroterm je vključen samo termin *razlikovalni učinek*, ki z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškemu terminu *distinctive character*, francoskemu terminu *caractère distinctif* in nemškemu terminu *Unterscheidungskraft*. Predvidevamo, da je na uveljavitev termina *razlikovalni učinek* in ne termina *razlikovalni značaj*, ki je dobesedni prevod francoskega oz. angleškega termina, vplival SSKJ, v katerem je *značaj* v 3. pomenu ('kar označuje, loči kaj od drugega v okviru iste vrste') označen s kvalifikatorjem *publicistično*, poleg tega mu je dodano pojasnilo s *širokim pomenskim obsegom*.

Posebna vrsta *razlikovalnega učinka* je *razlikovalni učinek, pridobljen z uporabo* [35]. Poimenovanje je prav tako vključeno v Evroterm, v katerem z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškemu poimenovanju *distinctive character acquired through use*, francoskemu poimenovanju *caractère distinctif acquis par l'usage* in nemškemu poimenovanju *durch Benutzung erworbene Unterscheidungskraft*.

[35] Vendar ni predložila konkretnih elementov, s katerimi bi predlagala, da je navedena pobarvanost lastna, s katero je mogoče brez upoštevanja morebitnega *razlikovalnega učinka, pridobljenega z uporabo*, označiti tržni izvor zadevnih proizvodov.

Omenimo še relativno ustaljeno zvezo *neobstoj razlikovalnega učinka* [36] in manj pogosti zvezi *odsotnost razlikovalnega učinka* [37] in *pomanjkanje razlikovalnega učinka* [38], na kateri so verjetno vplivali tujejezični ustrezniki – angleški *lack of distinctive character*, nemški *Fehlende Unterscheidungskraft* in francoski *absence de caractère distinctif*.

[36] UUNT trdi, da Splošno sodišče ni upoštevalo razdelitve dokaznega bremena v okviru preizkusa, opravljenega na podlagi člena 7(1)(b) Uredbe št. 40/94 s tem, da je navedlo, da naj bi UUNT vedno ugotavljal *neobstoj razlikovalnega učinka* znamke, za katero se zahteva registracija, s sklicevanjem na konkretna dejstva.

[37] Če bi bilo tako, bi UUNT lahko brez konkretnih razlogov zavrnil vsako zahtevo za registracijo zaradi *odsotnosti razlikovalnega učinka*,* pri čemer bi se oprl

zgolj na domnevo, da bi bila zadevna znamka morebiti lahko iz razlogov, ki jih ne bi poznal niti UUNT, brez zahtevanega razlikovalnega učinka.

*neobstoj razlikovalnega učinka

- [38] Sodišče prve stopnje najprej ugotavlja, da je izpodbijana odločba brez razlike utemeljena s *pomanjkanjem razlikovalnega učinka** in opisne narave prijavljene znamke.

*neobstoj razlikovalnega učinka

Zvezi se pojavljata v sodbah iz zgodnejšega obdobja, zaradi česar sklepamo, da je prišlo do terminološkega dogovora o najprimernejšem poimenovanju. Ko je za posamezen pojem dogovorno sprejet termin, ki ga najustrezneje označuje, so z vidika terminološke vede vsa druga poimenovanja manj primerna, saj v sporazumevanje vnašajo zmedo. O strokovno in jezikovno ustreznem terminu je treba razmisliti pravočasno, tj. še preden se v rabi ustali z različnih vidikov manj primeren termin. Poznejše jezikovne intervencije, ki naj bi tak termin zamenjale, praviloma niso uspešne.

V okviru *razlikovalnega učinka* se pojavlja še zveza *presoja razlikovalnega učinka*, ki ima v korpusu 163 pojavitev [39]. V sedmih sodbah (15 pojavitev) je uporabljena zveza *preizkus razlikovalnega učinka* [40].

- [39] Drugič, tožeča stranka odboru za pritožbe očita, da je za *presojo razlikovalnega učinka* izpodbijane znamke uporabil strožje merilo, kot ga zahteva sodna praksa.

- [40] Sodišče prve stopnje je poleg tega pojasnilo, da je treba v okviru *preizkusa razlikovalnega učinka** znamke analizirati celoten vtis, ki ga slednja ustvarja.

*presoja razlikovalnega učinka

Preizkus označuje preverjanje oblikovnih in vsebinskih pogojev, npr. *preizkus ugovora*, *preizkus odločbe*, *preizkus vloge*, medtem ko *presoja* označuje vrednotenje na podlagi podrobne raziskave, zaradi česar je v konkretnem primeru ustrežnejša zveza *presoja razlikovalnega učinka*. Podobno velja tudi za *presojo verjetnosti* zmede (zveza *preizkus verjetnosti zmede* ni ustrezna), *presojo podobnosti* (zveza *preizkus podobnosti* ni ustrezna).

Opisnost

Termin *opisnost* označuje lastnost znamke, ki jo sestavljajo izključno znaki ali podatki, ki lahko v gospodarskem prometu označujejo vrsto, kakovost, količino, namen, vrednost, geografski izvor, čas proizvodnje blaga oz. opravljanja storitve ali druge lastnosti proizvoda ali storitve. To je eden od absolutnih razlogov za zavrnitev registracije (prim. člen 7(1)(c) Uredbe 207/2009). Korpus potrjuje uveljavljenost termina *opisnost* [41], pojem pa označujeta še zvezi *opisna narava* [42] in *opisni značaj* [43], ki sta po pogostosti izenačeni. Nanju so verjetno vplivali tujejezični termini, in sicer angleški *descriptive character*, nemški *beschreibender Charakter*, francoski *caractère descriptif*. Pojavljata se skoraj izključno v sodbah iz začetnega obdobja, zato predvidevamo, da je bil kasneje sprejet terminološki dogovor, ki je *opisnost* uveljavil kot ustreznejši termin.

[41] Presojo *opisnosti* prijavljene znamke je torej treba opraviti - česar med drugim tožeča stranka ne izpodbija - glede na povprečnega nemško govorečega potrošnika Evropske unije.

[42] Ob tem tožeča stranka odboru za pritožbe ne more očitati, da se je pri presoji *opisne narave** zadevnega besednega znaka glede zadevnih storitev oprl na podatke, pridobljene na spletni strani tožeče stranke.

*opisnost

[43] Tožeči stranki s prvim tožbenim razlogom odboru za pritožbe očitata, da je ugotovil, da ima prijavljena znamka *opisni značaj** v smislu člena 7(1)(c) Uredbe št. 207/2009 in v zvezi s tem navajata dva očitka.

*opisnost

Resna in dejanska uporaba

Termin *resna in dejanska uporaba* je opredeljen v členu 12(1) *Prve direktive Sveta z dne 21. decembra 1988 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami*,³¹⁷ ki določa: »Znamka se lahko razveljavi, če se v neprekinjenem obdobju petih let ni resno in dejansko uporabljala v Skupnosti za blago ali storitve, za katere je registrirana, in za neuporabo ne obstajajo upravičeni razlogi.« V sodbi v zadevi C-442/07 (točka 13) je zveza še natančneje opredeljena. *Resna in*

³¹⁷ UL EU L 40, 11. 2. 1989.

dejanska uporaba označuje uporabo, ki ni simbolična in ni namenjena le ohranitvi pravic, ki izhajajo iz znamke, ampak je resnična, skladna z bistveno funkcijo znamke, ki je zagotoviti potrošniku ali končnemu uporabniku istovetnost izvora proizvoda ali storitve. To pomeni, da potrošnik brez verjetnosti zmede razlikuje določen proizvod ali storitev od tistih, ki imajo drug izvor. V korpusu je najpogostejša zveza *resna in dejanska uporaba* [44], pojavi pa se tudi oblika z zamenjanim vrstnim redom sestavin zveze – *dejanska in resna uporaba*. Neustrezni zvezi, potrjeni v korpusu, sta *resna in dejanska raba* [45] in *resnost in dejanskost uporabe* [46].

- [44] Uvodoma je treba poudariti, da tožeča stranka v tožbi ne graja posebej izpodbijane odločbe v zvezi z zavrnitvijo njene zahteve, da bi se dokazala *resna in dejanska uporaba*, zato ker ta ni bila predložena pravočasno pred oddelkom za ugovore, ampak izpodbija predvsem *resno in dejansko uporabo* znamke intervenienta.
- [45] Zato zahteva za dokaz o *resni in dejanski rabi** prejšnje znamke v postopek z ugovorom vnaša posebno in predhodno vprašanje ter v tem smislu spreminja njegovo vsebino.
*resna in dejanska uporaba
- [46] Da bi se v posamezni zadevi preizkusila *resnost in dejanskost uporabe** prejšnje znamke, je treba opraviti celovito presojo glede na vse upoštevne dejavnike obravnavanega primera.
*resna in dejanska uporaba

V zvezi *resna in dejanska raba* je neustrezna jedrna sestavina *raba*, ki je po SSKJ 1. 'opravljanje funkcije pripomočka, sredstva', npr. raba slovarja, in 2. 'nastopanje, pojavljanje kje, pri kom v funkciji pripomočka, sredstva', npr. vzeti škropivo iz rabe. *Uporaba* je razložena kot 'glagolnik od uporabljati ali uporabiti'; *uporabljati* pa je 'delati, da kaj opravlja določeno delo, nalogo in s tem zadovoljuje potrebe koga' (SSKJ). Zveza *resnost in dejanskost uporabe* je neustrezna, ker označuje lastnost in ne vrste uporabe. Glede na pogostnost zveze *resna in dejanska uporaba* lahko sklepamo, da je termin ustaljen, zaradi česar raba drugih zvez ni zaželeno.

Celovita presoja

Celovita presoja [47] označuje presojo vidne, fonetične ali pojmovne podobnosti znamke, utemeljene na celotnem vtisu, ki ga ustvarja, ob upoštevanju zlasti njenih razlikovalnih in prevladujočih elementov (sodba v zadevi C-251/95, točka 23). Termin je vključen v Evroterm, in sicer v okviru prevajanja sodb na Sodišču EU. Z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškemu terminu *global assessment*, francoskemu terminu *appréciation globale* in nemškemu terminu *umfassenden Beurteilung*.

[47] Sodišče prve stopnje zato ni izvedlo *celovite presoje* verjetnosti zmede med zadevnima znamkama.

V nekaterih sodbah pojem označujejo zveze *celostna presoja* [48], *celotna presoja* [49] in *globalna presoja* [50].

[48] V zvezi s tem je treba opredeliti, da pri *celostni presoji** verjetnosti zmede vidni, slušni ali pomenski vidiki nasprotujočih si znakov nimajo vedno enake teže.

*celovita presoja

[49] Iz navedenega izhaja, da odbor za pritožbe pri *celotni presoji** verjetnosti zmede ni storil napake.

*celovita presoja

[50] Analiza podobnosti med zadevnimi znaki je namreč bistveni element *globalne presoje** verjetnosti zmede.

*celovita presoja

Zveza s pridevnikom *globalni* je nastala pod neposrednim vplivom angleškega oz. francoskega poimenovanja. Druge tri zveze pa so poskus uveljavitve termina z neprevzeto sestavino. Po SSKJ je *celovit* 'ki obsega vse sestavne dele, združene v skladno celoto'; *celosten* je 'nanašajoč se na celost' (*celost* 'lastnost celega', *cel* 'ki predstavlja glede na določeno količino ali obseg polno mero' oz. podpomen 'ki zajema določeno stvar v njenem polnem obsegu'); *celoten* pa 'ki obsega vse med seboj povezane sestavne dele'. Glede na pogostost oz. relativno ustaljenost zveze *celovita presoja* domnevamo, da je bil sprejet terminološki dogovor o najprimernejšem terminu.

Fonetična podobnost

Pri presoji celovite presoje verjetnosti zmede med dvema znamkama je treba določiti oz. oceniti *fonetično podobnost*, *vidno podobnost* in *pojmovno podobnost*. Izpostavili bomo *fonetično podobnost* [51], ki je eno od petih poimenovanj za isti pojem in v sodbah najpogostejše (108 pojavitev).

- [51] V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da bo upošteveni potrošnik jasno zaznal *fonetično podobnost* med nasprotujočima si znamkama na podlagi enakosti zloga »ram« v nasprotujočih si znamkah.

Pri *fonetični podobnosti* gre za podobnost, ki jo je mogoče zaznati s sluhom. Ključna elementa za njeno določitev sta število zlogov in njihovo zaporedje, saj se *fonetična podobnost* najpogosteje presoja glede na skupne zloge in njihovo enako ali podobno kombinacijo (*Guidelines for Examination in the Office for Harmonization in the Internal Market* 2014: 23). Ustreza angleškima terminoma *phonetic similarity* in *aural similarity*, francoskemu terminu *similitude phonétique* in nemškemu terminu *klangliche Ähnlichkeit*. Druga najpogostejša zveza je *slušna podobnost* [52] (80 pojavitev), ki jo v svoji monografiji uporablja tudi npr. M. Repas (2007).

- [52] V zvezi s *slušno podobnostjo* je treba opozoriti, da je, kot je ugotovil odbor za pritožbe, zaradi skupnega besednega elementa »rioja« stopnja podobnosti med nasprotujočima si znamkama visoka.

Druge zveze so manj pogoste – *slišna podobnost* (77 pojavitev), *glasovna podobnost* (67 pojavitev) in *zvočna podobnost* (25 pojavitev). V sodbah iz obdobja 2004–2009 so bile zveze z izjemo *zvočne podobnosti* (16 pojavitev) po pogostosti relativno izenačene. Najpogostejša je bila *slušna podobnost* (70 pojavitev), sledile pa so ji *fonetična podobnost* (63 pojavitev), *glasovna podobnost* (57 pojavitev) in *slišna podobnost* (56 pojavitev). Različna poimenovanja dokazujejo, da ni bilo dogovorno sprejetega poimenovanja o najprimernejšem terminu. Glede na pogostost termina *fonetična podobnost* v sodbah iz obdobja 2010–2014 je mogoče sklepati na postopno poenotenje rabe.

Nacionalna figurativna znamka

Nacionalna figurativna znamka [53] označuje figurativno znamko, prijava katere je vložena pri nacionalnem uradu. *Figurativna znamka* je na spletni strani UUNT opredeljena kot 'znamka, ki jo sestavljajo slike, grafike ali podobe';³¹⁸ lahko gre tudi za kombinacijo besede in figurativnih elementov (Repas 2007: 83). Pojem označuje tudi termin *slikovna znamka*, ki se v korpusu pojavi štirikrat (v dveh sodbah), v treh primerih gre za vrsto *slikovne znamke*, in sicer za *nacionalno slikovno znamko* [54].

[53] Ugovor imetnika *nacionalnih besednih znamk* UNIFONDS in UNIRAK ter *nacionalne figurativne znamke* UNIZINS

[54] Intervenient je 21. junija 1999 na podlagi člena 42 Uredbe št. 40/94 zoper prijavljeno znamko vložil ugovor za vse proizvode, na katere se nanaša, in ga utemeljil zlasti s svojo predhodno *nacionalno slikovno znamko** št. 677 288, registrirano predvsem za blago iz razreda 25, to je »hlače, jakne, kavbojke, srajce, krila, kratki plašči, pletenine, puloverji, površniki («capispalla»), nogavice, čevlji, škornji, copati«, ki je taka:

*nacionalna figurativna znamka

V osmih sodbah je uporabljena neustrezna zveza *figurativna nacionalna znamka* [55]. *Nacionalna figurativna znamka* namreč označuje vrsto *figurativne znamke* (poleg *mednarodne figurativne znamke*), zamenjava vrstnega reda sestavin *nacionalni* in *figurativni* ni ustrezna, saj predvideva drug pojem. Prav tako se v sodbah pojavi nepravilna oblika *besedna nacionalna znamka* [56] namesto ustreznega termina *nacionalna besedna znamka*.

[55] Ugovor se je nanašal na skupino vseh proizvodov, ki jih določa prijava znamke tožeče stranke, in je temeljil na *figurativni nacionalni znamki**, ki je videti tako:

*nacionalna figurativna znamka

[56] Dejansko iz zgoraj omenjenega izhaja, da se ne zdi, da zadevna registracija povzroči verjetnost zmede pri nemški javnosti med prijavljeno figurativno znamko Skupnosti in prejšnjo *besedno nacionalno znamko** tožeče stranke.

*nacionalna besedna znamka

³¹⁸ Druge vrste znamk so še: besedna znamka, tridimenzionalna znamka, barvna znamka, hologramna znamka, znamka gibanja, zvočna znamka, znamka okusa in znamka vonja (Repas 2007: 83).

Figurativni znak

Termine lahko tvorijo le vrstni pridevniki, saj izražajo absolutne in stalne lastnosti, ne pa lastnostni pridevniki, ki izražajo relativno lastnost, ki jo je mogoče stopnjevati (Vidovič Muha 2000: 26). Vrstni pridevniki kot sestavine terminov označujejo vrste pojmov, npr. *figurativni znak* [57] označuje znak, ki ga sestavljajo figurativni elementi, lahko pa gre tudi za kombinacijo figurativnih in besednih elementov, *besedni znak* označuje znak, ki ga sestavljajo besede, črke, številke ali drugi znaki, ki jih je mogoče natipkati, *tridimenzionalni znak* označuje znak, ki je tridimenzionalne oblike.³¹⁹ Na drugi strani pa figurativen znak [58] izraža lastnost znaka, tj. njegovo figurativnost, zaradi česar pojma (tj. znaka s figurativnimi elementi) ne označuje ustrezno. Podobno še *figurativni element* (in ne figurativen element), *celotni vtis* (in ne celoten vtis), *razlikovalni učinek* (in ne razlikovalen učinek).

- [57] Znamka, za katero se zahteva registracija, je *figurativni znak*, prikazan spodaj, ki glede na prijavo vsebuje modro, sinje-modro, rumeno, rdečo in belo barvo:
- [58] Znamka, za katero je bila zahtevana registracija, je *figurativen znak*,* natisnjen spodaj:
- *figurativni znak

Pritožbeni postopek

V členu 58 *Uredbe 207/2009* je določeno, da se pritožba »lahko vloži zoper odločbe preizkuševalcev, oddelkov za ugovore, oddelkov za upravljanje blagovnih znamk in pravne zadeve ter oddelkov za izbris«. *Pritožba* ustreza angleškemu terminu *appeal*, nemškemu terminu *Beschwerde* in francoskemu terminu *recours*. V sodbah je pogostejši termin *pritožbeni postopek*, ki ima 229 pojavitev, *postopek s pritožbo* pa le 21. V terminologiji je zaželeno, da je raba določenega termina ustaljena, saj ta omogoča učinkovito sporazumevanje. Še posebej je smiselno, da je terminološka doslednost zagotovljena znotraj istega besedila. To npr. ne velja za primer [59], saj sta v besedilu uporabljene obe obliki termina. Glede na ustaljenost oblike *pritožbeni postopek* bi jo bilo z vidika terminoloških načel ustrezneje uporabiti v obeh pojavitvah.

³¹⁹ Spletni vir: https://euipo.europa.eu/ohimportal/sl/trade-mark-definition?p_p_id=csnews_WAR_csnewsportlet.

- [59] Čeprav odbor za pritožbe zadev ni uradno združil, je obravnaval skupen predlog za začasno prekinitvev *postopka s pritožbo** v zadevi R 973/2002-2, kot da se razširja tudi na *pritožbeni postopek* v zadevi R 982/2002-2.
*pritožbeni postopek

Pojem, ki ga označuje termin *pritožbeni postopek*, v treh sodbah neustrezno označuje termin *pritožba* [60]. Poimenovanje *pritožba* je v vlogi označevanja *postopka* žargonizem, za katerega velja, da je praviloma vezan na govorni prenosnik in v pisnih besedilih manj primeren.

- [60] Tožeča stranka predlaga Sodišču prve stopnje, naj:
/.../
intervenientki naloži plačilo stroškov postopka za ugotovitev ničnosti ter stroškov *pritožbe** pred UUNT in pred Sodiščem prve stopnje.
*pritožbeni postopek

V okviru *pritožbenega postopka* omenimo še poimenovanje *odbor za pritožbe*, katerega naloga je preverjanje utemeljenosti pritožbe. Pojem označujejo tudi zveze *pritožbeni odbor* [61], *oddelek za pritožbe* [62] in *Odbor za pritožbe* [63]. Angleški ustreznik je *board of appeal*, francoski *chambre de recours*, nemški pa *Beschwerdekammer*. Zapis z veliko začetnico ni ustrezen, saj gre za vrsto odbora v okviru UUNT.

- [61] V zvezi s tem predvsem navaja, da je do napačne ugotovitve *pritožbenega odbora** prišlo zaradi slabe opredelitve upoštevnega trga.
*odbor za pritožbe
- [62] *Oddelek za pritožbe** naj bi kršil te določbe s tem, da je zavrnil presojo ugovorov, ki jih je podala tožeča stranka glede dokumentov, ki jih je predložil vlagatelj zahteve za ugotovitev ničnosti v svoji zahtevi za ugotovitev ničnosti in po njej, da bi dokazal uporabo svojih prejšnjih znamk.
*odbor za pritožbe
- [63] V zvezi s proizvodi iz prve skupine UNNT soglaša z mnenjem *Odbora za pritožbe**, v skladu s katerim navadno ne obstaja podobnost med temi proizvodi ter proizvodi iz razredov 3 in 25, ki jih obsegajo prejšnje znamke tožeče stranke.
*odbor za pritožbe

Oddelek za pritožbe v nekaterih sodbah neustrezno označuje pojem, ki ga sicer označuje termin *oddelek za ugovore* [64]. Angleški ustreznik je *Opposition Division*, nemški ustreznik je *Widerspruchsabteilung*, francoski pa *division d'opposition*. *Oddelek za ugovore* je opredeljen v členu 132 *Uredbe 207/2009* in označuje oddelek, ki je pristojen za odločanje o ugovoru zoper zahtevo za registracijo blagovne znamke Skupnosti.

- [64] V teh okoliščinah je treba tožeči stranki naložiti, da poleg svojih stroškov in stroškov UUNT nosi stroške intervenienke, razen tistih, ki jih je ta priglasila v postopku pred *oddelkom za pritožbe*.*

*oddelek za ugovore

Postopek z ugovorom

Termin *postopek z ugovorom* označuje postopek, v katerem se v treh mesecih od datuma objave prijave blagovne znamke Skupnosti lahko vloži pisni ugovor zoper registracijo blagovne znamke (prim. člen 41 *Uredbe 207/2009*). V 13 sodbah pojem neustrezno označuje zveza *postopek o ugovoru* (19 pojavitev). V eni sodbi tej zvezi sledi ustrezni termin *postopek z ugovorom* v oglatih oklepajih [65], ki opozarja na napačni termin v *Uredbi Komisije (ES) št. 2868/95 z dne 13. decembra 1995 za izvedbo Uredbe Sveta (ES) št. 40/94 o znamki Skupnosti*.³²⁰

- [65] Ostali podrobni podatki o dejstvih, dokazih in navedbah ter druga dodatna dokumentacija iz odstavka 1 ter dokazi iz odstavka 2 se lahko, če niso predloženi skupaj z ugovorom ali naknadno, predložijo po začetku *postopka o ugovoru* [*postopka z ugovorom*] v roku, ki ga določi Urad v skladu s pravilom 20(2).

Prav tako se v sodbah pojavi neustrezna zveza *postopek ugovora* [66] (38 pojavitev), ki jo potrjuje tudi člen 44 *Uredbe 207/2009*.

- [66] Kar zadeva dejstvo, da naj bi v *postopku ugovora** navedel samo verjetnost zmede med znamkama, naj to ne bi pomenilo, da je umaknil svoj razlog, ki se je nanašal na nezadostno resno in dejansko uporabo.

*postopek z ugovorom

³²⁰ UL EU L 303, 15. 12. 1995.

Samo enkrat pojem označuje zveza *ugovorni postopek*, ki je vključena tudi v Evroterm, v katerem ustreza angleškemu terminu *opposition procedure* oz. *opposition proceedings*, francoskemu *procédure d'opposition* in nemškemu *Widerspruchsverfahren*. Vsem tujejezičnim terminom z najvišjo stopnjo zanesljivosti sicer ustreza slovenski termin *postopek z ugovorom*, ki je bil v Evroterm vključen v okviru prevajanja sodb na Sodišču EU. Omenimo še terminološko zvezo *preizkus ugovora* [67], ki označuje preizkus, v okviru katerega UUNT pozove stranke, da vložijo pripombe o navedbah drugih strank ali o svojih navedbah v določenem roku (prim. člen 42 *Uredbe 207/2009*).

[67] Spomniti je treba, da člen 43 Uredbe št. 40/94 z naslovom »*Preizkus ugovora*« v odstavku 1 določa, da pri *preizkusu ugovora* UUNT pozove stranke, kolikokrat je to potrebno, da vložijo pripombe v roku, ki jim ga postavi, o navedbah drugih strank ali o svojih navedbah.

Sodbe izkazujejo še zvezi *preučitev ugovora* [68] s 7 pojavitvami in *presoja ugovora* [69] s 3 pojavitvami.

[68] Za preučitev utemeljenosti tega mnenja je treba najprej spomniti, da se v skladu s členom 43(2) in (3) Uredbe št. 40/94, zaradi *preučitve ugovora*,* vloženega na podlagi člena 42 te uredbe, domneva, da je bila prejšnja znamka predmet resne uporabe tako dolgo, dokler niložena prijaviteljeva zahteva, katere predmet je, da dokaz take uporabe ni podan.

*preizkus ugovora

[69] Oddelek za pritožbe naj bi kršil te določbe s tem, da je zavrnil *presojo ugovorov*,* ki jih je podala tožeča stranka glede dokumentov, ki jih je predložil vlagatelj zahteve za ugotovitev ničnosti v svoji zahtevi za ugotovitev ničnosti in po njej, da bi dokazal uporabo svojih prejšnjih znamk.

*preizkus ugovora

Za razliko od *preizkusa*, ki označuje preverjanje oblikovnih in vsebinskih pogojev, npr. obtožnice, odločbe, vloge, se *presoja* nanaša na vrednotenje na podlagi podrobne raziskave, npr. *presoja dokazov*, *presoja dejstev*, zaradi česar zveza *presoja ugovora* ni ustrezna. Pri *preizkusu ugovora* gre namreč za preverjanje pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da se lahko odloča o utemeljenosti ugovora.

Imetnik

Imetnik [70] je 'fizična ali pravna oseba, ki ji pripadajo pravice iz industrijske lastnine' (Glosar UIL). Ustreza angleškemu terminu *proprietor*, francoskemu terminu *titulaire* in nemškemu terminu *inhaber*. Pojem v šestih sodbah neustrezno označuje poimenovanje *lastnik* [71]. V dveh sodbah je termin *lastnik* uporabljen zaradi sklicevanja na člen 5(2) *Pariške konvencije za varstvo industrijske lastnine*.

- [70] Drugič, treba je ugotoviti dejstva, ki jih mora ugovarjajoča stranka, *imetnik* prejšnje ugledne znamke, navesti v podporo razlogu za ugovor iz člena 8(5) Uredbe št. 40/94.
- [71] Po drugi strani pa je mogoče znamko še pred iztekom tega roka tudi razveljaviti s sodno odločbo oziroma se lahko *lastnik** svoji znamki odpove.
*imetnik

V dveh sodbah (skupno 3 pojavitve) pojem neustrezno označuje poimenovanje *nosilec* [72], ki je relevanten v okviru kolektivne znamke.

- [72] Namen teh navedb, v praksi imenovanih »disclaimers«, je poudariti dejstvo, da izključna pravica, ki je priznana *nosilcu** znamke, ne obsega tudi elementov brez razlikovalnega učinka, ki jih znamka vsebuje.
*imetnik

Kolektivna znamka označuje 'pravno varovan znak društev ali združenj pravnih ali fizičnih oseb' (Glosar UIL). Z registracijo kolektivne znamke društvo ali združenje pravnih ali fizičnih oseb postane nosilec kolektivne znamke.³²¹ V členu 73 *Uredbe 2007/2009*, v katerem so opredeljeni razlogi za razveljavitev pravic imetnika znamke Skupnosti, je v točki a) uporabljen neustrezen izraz *imetnik*, v točki b) pa *nosilec*. V tujejezičnih različicah člena je v obeh primerih uporabljen isti termin, in sicer angleški *proprietor*, nemški *Inhaber* in francoski *titulaire*.

³²¹ Kolektivni znak, pravno zavarovan s kolektivno znamko, lahko uporabljajo tudi med seboj konkurenčni subjekti, če izpolnjujejo pogoje. Primera kolektivnih znakov sta npr. znak *Varovalnega živila* in znak *Zaščitna znamka slovenskih vin* (Puharič 2003: 196).

Prijavitelj

Termin *prijavitelj* [73] označuje 'pravno ali fizično osebo, ki vloži prijavo za podelitev oziroma registracijo pravice' (Glosar UIL) . V treh sodbah (skupno 12 pojavitev) je namesto termina *prijavitelj* uporabljen neustrezen izraz *predlagatelj* [74]. Angleški termin je *applicant*, nemški *Anmelder*, francoski pa *demandeur*.

[73] Najprej je treba opozoriti da je, kot izhaja iz uvodne izjave 10 Uredbe št. 207/2009, varstvo prejšnje znamke upravičeno le, če je bila ta znamka dejansko uporabljena. V skladu s to določbo člen 42(2) in (3) Uredbe št. 207/2009 določa, da *prijavitelj* znamke Skupnosti lahko zahteva dokaz o tem, da se je v obdobju petih let pred datumom objave prijave znamke Skupnosti prejšnja blagovna znamka Skupnosti, ki je predmet ugovora, resno uporabljala na ozemlju na katerem je varovana.

[74] V nasprotju s tem, kar zatrjuje tožeča stranka, ni prav nič absurdno ali nenormalno, da UUNT ugotovi ugovoru, ki temelji na prejšnji nacionalni znamki, čeprav se *predlagatelj** znamke Skupnosti sklicuje na še starejšo nacionalno znamko, če se veljavnost znamke vlagatelja ugovora pri pristojnih nacionalnih organih ne izpodbija.

*prijavitelj

Glede na število pojavitev oz. število sodb, v katerih se neustrezni termin pojavi, predvidevamo, da gre za prevajalsko napako.

Proizvodi in storitve

Zveze *blago in storitve* [75], *proizvodi in storitve* [76] ter *izdelki in storitve* [77] so ustrezniki za angleško zvezo *goods and services*, francosko zvezo *produits et services* in nemško zvezo *Waren und Dienstleistungen*.

[75] Tako naj bi pojem »samostojna vloga« znamke pomenil, da element, ki ni skupen del zadevnih znamk, vseeno lahko označuje izvor *blaga in storitev* neodvisno od sestavljene znamke.

[76] Poleg tega naj »oglasni stavek« ne bi bil niti proizvod niti storitev v smislu člena 8(1)(b) Uredbe št. 207/2009. Zato naj ta opis ne bi omogočal nika-kršne primerjave *proizvodov in storitev*, na katere se nanašata nasprotujoči si znamki, torej bi bilo treba ugovor zavrniti.

[77] Ugovor je temeljil na vseh *izdelkih in storitvah*, zajetih s prejšnjimi znamkami, in je bil vložen zoper vse izdelke, ki jih označuje prijavljena znamka.

Še posebej za nekatere sodbe iz zgodnejšega obdobja velja, da je terminologija znotraj besedila neuskklajena. V besedilu je npr. uporabljena zveza *proizvodi in storitve*, na drugi strani pa je namesto *proizvoda* (kadar je osamosvojen iz zveze) uporabljen *izdelek* [78].

[78] *Izdelki*,* za katere je bila zahtevana registracija, so iz razreda 5 Nicejskega aranžmaja o mednarodni klasifikaciji *proizvodov in storitev* zaradi registracije znamk z dne 15. junija 1957, kakor je bil revidiran in spremenjen, in ustrezajo temu opisu: »Zdravila, vsebujoča tolperison; veterinarski izdelki, vsebujoči tolperison.«

*proizvodi

V korpusu je najpogostejša zveza *proizvodi in storitve* [76], ki je tudi del lastnoimenskega poimenovanja *Nicejski aranžma o mednarodni klasifikaciji proizvodov in storitev zaradi registracije znamk*.³²² To poimenovanje ima v sodbah 172 pojavitev. Sodbe izkazujejo tudi poimenovanje *Nicejski aranžma o mednarodni klasifikaciji blaga in storitev zaradi registracije znamk*, ki ima 160 pojavitev. Korpus za obdobje 2010–2014 potrjuje večinsko rabo prvega poimenovanja s 96 pojavitvami, drugo poimenovanje ima 36 pojavitev. Samo v dveh sodbah se pojavi oblika *Nicejski sporazum o mednarodni klasifikaciji proizvodov in storitev zaradi registracije znamk*. Zveze s pridevnikom *niški*, ki je pravopisno ustrezna oblika, tvorjena iz lastnoimenskega poimenovanja *Nica*, ne potrjuje nobena sodba. Gre za problem ožje terminološke norme, ki krši pravopisno pravilo (prim. Žagar Karer 2015) in vpliva na to, da se izhodiščno neustrezna pravopisno oblika v rabi ustali in postane nova norma.³²³ V Evroterm je vključena zveza *Nicejski aranžma o mednarodni klasifikaciji blaga in storitev zaradi registracije znamk*. Ima najvišjo stopnjo zanesljivosti in je rezultat uskladitve med ministrstvi za gospodarstvo, finance in kmetijstvo decembra

³²² UL SFRJ – Mednarodne pogodbe, št. 51/1974, UL RS št. 24/1992, UL RS – Mednarodne pogodbe, št. 9/1992, UL RS – Mednarodne pogodbe št. 3/2007.

³²³ Pridevnik *nicejski* se po SSKJ nanaša na mesto Niceja (Turčija), kjer sta bila 1. nicejski koncil (leta 325) in 2. nicejski koncil (leta 787). V IATE je ob poimenovanju *Nicejski aranžma o klasifikaciji proizvodov in storitev zaradi registracije znamk* opomba, da se je med strokovnjaki uveljavila različica s pridevnikom *nicejski*, čeprav ni pravopisno pravilna.

2003. V Evrotemu je sicer tudi zveza *Nicejski aranžma o mednarodni klasifikaciji proizvodov in storitev zaradi registracije znamk*, vendar ni dodanega podatka o stopnji zanesljivosti. Zanimivo je, da je v IATE vključeno samo poimenovanje *Nicejski aranžma o mednarodni klasifikaciji proizvodov in storitev zaradi registracije znamk*, ki je označeno kot zanesljivo.

Zbirki IATE in Evroterm glede najprimernejšega poimenovanja nista usklajeni, kar je v terminologiji manj zaželeno. Če obstaja več poimenovanj za isti pojem, se je smiselno dogovoriti o prednostnem terminu in ga v terminoloških virih tudi ustrezno označiti. V Evrotermu je opomba, da je poimenovanje usklajeno med različnimi ministrstvi, vendar je ta dogovor iz leta 2003. Da bi bil terminološki vir verodostojen, ga je treba redno posodabljati, kar pa zahteva sodelovanje različnih strokovnjakov in zagotovitev finančnih sredstev.

Trgovski izvor

Identifikacija oz. označba *trgovskega izvora* proizvoda ali storitve [79] je osnovna funkcija znamke,³²⁴ s katero se potrošniku, ki kupi proizvod ali storitev, označen z znamko, omogoči, da pri naslednjem nakupu izbere enako, če se izkušnje izkažejo za pozitivne, ali drugače, če se izkažejo za negativne (sodba v zadevi T-435/05, točka 1). Termin *trgovski izvor* je vključen v Evroterm, v katerem z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškemu terminu *commercial origin* in francoskemu terminu *origine commerciale*. Nemški ustreznik je *betriebliche Herkunft*. Sodbe potrjujejo tudi termin *trgovsko poreklo* [80].

[79] Iz analize Splošnega sodišča je tako jasno razvidno, da tega, da je navedena znamka brez slehernega razlikovalnega učinka, ni sklepalo zato, ker gre za oglaševalsko formulo, temveč zato, ker je upoštevana javnost ne zaznava kot označbo *trgovskega izvora* zadevnih proizvodov in storitev.

[80] Torej ciljni potrošniki zatrjevanih svojstvenosti znamke, ki jih je postavila v ospredje tožeča stranka, ne bi opazili in si jih ne bi zapomnili kot označbo *trgovskega porekla* proizvoda.

³²⁴ Na splošno ima znamka tri funkcije: funkcijo izvora, funkcijo kakovosti oz. garancije in investicijsko oz. propagandno funkcijo. V zadnjem času pa se pojavlja še prodajna funkcija znamke (Repas 2007: 38).

Zlasti v sodbah iz zgodnejšega obdobja je še več različic termina, npr. *gospodarski izvor* [81], *komercialni izvor* [82], *tržni izvor* [83], na katere so verjetno vplivali tujejezični termini oz. njihove sestavine, npr. angleški pridevnik *commercial*, francoski pridevnik *commerciale*.

- [81] Nato naj ne bi upoštevalo merila razlikovalnega učinka, ki bi bilo le sposobnost označevanja *gospodarskega izvora*.*
- *trgovski izvor
- [82] Poleg tega dejstvo, da potrošniki štejejo proizvod kot komplementaren ali pomožen drugemu, ne zadostuje za to, da verjamejo, da imajo ti proizvodi isti *komercialni izvor*.*
- *trgovski izvor
- [83] Vendar ni predložila konkretnih elementov, s katerimi bi predlagala, da je navedena pobarvanost lastna, s katero je mogoče brez upoštevanja morebitnega razlikovalnega učinka, pridobljenega z uporabo, označiti *tržni izvor** zadevnih proizvodov.
- *trgovski izvor

Geografska označba

Geografska označba [84] je kolektivna pravica industrijske lastnine in jo lahko uporabljajo vsi proizvajalci na določenem območju, ki v skladu s specifikacijo proizvajajo in dajejo v promet blago, zavarovano s to označbo.

- [84] V tej določbi je torej predvideno, da je bila znamka prijavljena ali registrirana v dobri veri, preden je bila *geografska označba* zavarovana v državi porekla, ali da se je znamka, za katero se zahteva registracija, uporabljala v dobri veri, preden je bila *geografska označba* zavarovana v državi porekla.

V nastajajočem PTS je *geografska označba* definirana kot 'označba, ki se nanaša na regijo, kraj ali državo, s katero se označujejo proizvodi, ki imajo določeno kakovost, sloves ali druge lastnosti, ki jih je mogoče pripisati temu geografskemu poreklu'. V Evrotermu *geografski označbi* ustrezajo angleški termin *geographical indication*, francoski termin *indication géographique* in nemški termin *geographische Angabe*. Uredba št. 510/2006 z dne 20. marca 2006 o zaščiti geografskih označb in označb

porekla za kmetijske proizvode in živila³²⁵ je uveljavila termin *zaščitena geografska označba* (ZGO), ki ustreza angleškemu terminu *protected geographical indication* (PGI), francoskemu terminu *indication géographique protégée* (IGP) in nemškemu terminu *geschützte geographische Angabe* (g. g. A.). V eni sodbi je namesto termina *geografska označba* uporabljen termin *geografska oznaka* [85], ki je v Evrotermu označen kot odklonjeno poimenovanje.

[85] Drugi pravni sistemi pa naj bi, nasprotno, fizičnim osebam ali združenjem dodeljevali izključno pravico pri *geografski oznaki*,* vključno s pravico do prepovedi uporabe poznejše znamke.

*geografska označba

Označba porekla

Označba porekla [86] je posebna vrsta *geografske označbe*, ki je v nastajajočem PTS definirana kot 'ime regije, kraja ali države, s katerim se označujejo proizvodi, katerih kakovost in lastnosti so pretežno ali izključno posledica določenega geografskega območja z njemu lastnimi naravnimi ali človeškimi dejavniki'.

[86] Družba Budvar je s prvim delom izpodbijala ugotovitev odbora za pritožbe, da znaka »BUD« ni mogoče šteti za *označbo porekla*.

Označba porekla ustreza angleškemu terminu *designation of origin*, francoskemu terminu *appellation d'origine* in nemškemu terminu *Ursprungsbezeichnung*. Z Uredbo št. 510/2006 z dne 20. marca 2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila je postal relevanten termin *zaščitena označba porekla* (ZOP) [87], ki ustreza angleškemu terminu *protected designation of origin* (PDO), francoskemu terminu *appellation d'origine protégée* (DOP) in nemškemu terminu *geschützte Ursprungsbezeichnung* (g. U.) .

³²⁵ UL EU L 93, 31. 3. 2006.

- [87] Poleg tega je odbor za pritožbe ocenil, da je »drugotnega pomena«, ali se znak BUD zlasti v Franciji na podlagi Lizbonskega aranžmaja šteje za *zaščiteno označbo porekla*.

Zaščitena označba porekla je vključena tudi v Evroterm, pri čemer sta angleški in francoski termin ustrezna, nemški *Ursprungsbezeichnung* pa ne, saj ustreza slovenskemu terminu *označba porekla*.

Pojem je v starem *Zakonu o kmetijstvu*³²⁶ označeval termin *geografsko poreklo*, ki je definiran v 47. členu (poudarek dodan): »Označba *geografskega porekla* je ime geografskega območja, v izjemnih primerih države in se uporablja za označevanje kmetijskega pridelka oziroma živila, ki v celoti izvira iz določenega geografskega območja in za izdelavo katerega so surovine pridelane na istem geografskem območju.« Termin je vključen v Evroterm, dodana mu je opomba, da gre za zastareli termin. V korpusu se sicer pojavita tudi termina *geografsko poreklo* [88] in *geografski izvor* [89], vendar označujeta lastnost proizvoda ali storitve. Angleški ustreznik je *geographical origin*, francoski *origine géographique*, nemški pa *geografische Herkunft*.

- [88] Drugič, niti glede vprašanja, ali besedna zveza »ki se uporablja v gospodarskem prometu« pomeni tudi, da mora biti uporaba geografske označbe, na katero se sklicuje na podlagi člena 8(4) Uredbe št. 40/94, skladna z bistveno funkcijo takega znaka, in sicer zagotavljanjem *geografskega porekla* proizvodov in njihovih značilnosti potrošnikom, medtem ko naj bi se znak, na katerega se sklicuje, uporabljal kot znamka, Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava.
- [89] Še več, odbor za pritožbe ni ugotovil, da bi bilo v trgovskem prometu pogosto, da se določi *geografski izvor* storitev neke trgovine na drobno.

Generično ime

Skladno s členom 3(1) *Uredbe št. 510/2006 z dne 20. marca 2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila* termin *generično ime* [90] označuje »ime kmetijskega proizvoda ali živila, ki je postalo obče ime kmetijskega proizvoda ali živila v Skupnosti,

³²⁶ *Zakon o kmetijstvu (uradno prečiščeno besedilo) (ZKme-UPBI)*. UL RS, št. 51/2006.

čeprav se nanaša na kraj ali regijo, kjer je bil ta kmetijski proizvod ali živilo prvotno proizvedeno ali trženo«. Gre za kmetijske proizvode in živila, ki pri potrošnikih ne vzbudijo več povezave med proizvodom in geografskim območjem.

[90] Intervenient trdi, da ime José Padilla izpolnjuje vse pogoje za razlikovanje zadevnih proizvodov in storitev in ga ni mogoče opredeliti kot *generično ime*.

Evropska komisija je v *Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2015/293 z dne 24. februarja 2015 o vpisu imena v register zaščiteneh označb porekla in zaščiteneh geografskih označb (Liliputas (ZGO))*³²⁷ opredelila *generično ime* kot ime, ki je zgodovinsko povezano s krajem prvotne proizvodnje ali trženja proizvoda, na katerega se nanaša, a je zdaj popolnoma ločeno od prvotnega geografskega porekla.³²⁸ *Generično ime* v Evrotermu z najvišjo stopnjo zanesljivosti ustreza angleškemu terminu *generic name*, francoskemu terminu *terme générique* in nemškemu terminu *Gattungsbezeichnung*. V sodbah pojem označujeta tudi *generični izraz* in *generična označba* [91], prav tako ni dosledna raba tujejezičnih terminov, saj se ob francoskem terminu *terme générique* uporablja tudi *dénomination générique*, ob angleškem *generic name* tudi *generic term*.

[91] Posamezna uporaba znaka in *generična označba** zadevnega kroga ne zado-
stuje za sestavo take označbe.

*generično ime

³²⁷ UL EU L 53, 25. 2. 2015.

³²⁸ S to uredbo je Evropska komisija dovolila ime *Liliputas* (litovski sir) registrirati kot zaščiteno geografsko označbo. Poljska je registraciji nasprotovala, ker naj bi ogrozila obstoj proizvoda z imenom *Liliput*, ki je poljski sir s podobnimi lastnostmi kot sir *Liliputas*, njegovo ime pa je fonetično podobno imenu *Liliputas*. Poljska je utemeljevala, da se litovski sir imenuje *Liliputas* zaradi svoje velikosti (kar velja tudi za poljski sir *Liliput*) in ne zato, ker izvira iz točno določenega kraja, zaradi česar naj bi bila *Liliput* in *Liliputas* podobna proizvoda z generičnima imenoma.

V primeru [92] sta v isti povedi uporabljena različna termina za isti pojem, kar je za učinkovito sporazumevanje lahko moteče.

[92] Iz tega izhaja, da je treba v primeru, če je ZOP sestavljena iz več elementov, od katerih gre pri enem za *generičen izraz** kmetijskega proizvoda ali živila, uporabo tega *generičnega imena* registrirane znamke šteti kot skladno s členom 13(1), prvim pododstavkom, (a) ali (b) Uredbe št. 2081/92 in zavrniti zahtevo za razglasitev ničnosti na podlagi ZOP.

*generično ime

Prejšnja znamka in poznejša znamka

Prejšnja znamka je definirana v drugem odstavku 44. člena *Zakona o intelektualni lastnini*, in sicer označuje »znamko, ki je bila prijavljena ali registrirana v Republiki Sloveniji na podlagi nacionalne prijave pred datumom vložitve prijave kasnejše znamke ali datumom prednostne pravice, če je ta zahtevana«, in »znamko, za katero je bilo zahtevano varstvo v Republiki Sloveniji na podlagi mednarodne prijave pred datumom vložitve prijave kasnejše znamke ali datumom prednostne pravice, če je ta zahtevana«. Definicija pojma ne vključuje *prejšnje znamke Skupnosti*, ki jo opredeljuje prvi odstavek 139. člena *Zakona o industrijski lastnini*, vendar definicija velja samo do pristopa Slovenije k EU.³²⁹ *Prejšnjo znamko Skupnosti* definira člen 8(2)(a) *Uredbe 207/2009*, ki določa, da *prejšnja blagovna znamka* označuje blagovno znamko z datumom zahteve za registracijo, ki predhodi datumu zahteve za registracijo blagovne znamke Skupnosti. Obstoj *prejšnje znamke* je relativni razlog za zavrnitev registracije *poznejše znamke*.

Pojem, ki ga najpogosteje poimenuje *prejšnja znamka* (ang. *earlier mark*, fr. *marque antérieure*, nem. *ältere Marke*), označuje tudi *starejša znamka* [93], v eni sodbi pa *predhodna znamka* [94]. *Starejša znamka* se

³²⁹ M. Repas (2007: 130) opozarja, da bi bilo treba *Zakon o industrijski lastnini* zaradi pravne varnosti uskladiti s pravom EU.

pojavlja v *Uredbi 40/94* oziroma *Uredbi 207/2009* ter se z navajanjem njenih členov prenaša v sodbe.

[93] *Prejšnja francoska znamka* je sestavljena iz domišljajske besede (»teletech«) in besede »international«. Slednja beseda obstaja s podobnim pomenom tako v francoščini kot v angleščini. Zato jo bo zadevna javnost razumela kot opisni element, ki označuje mednarodni značaj zagotavljanja storitev ali strank, ki jo jim namenjene. Zato je v *starejši znamki** prevladujoči element beseda »teletech«.

*prejšnja znamka

[94] Določa namreč, da če mora stranka, ki ugovarja, predložiti dokaz o uporabi *predhodne znamke*,* jo Urad pozove, naj to stori v roku, ki ji ga določi.

*prejšnja znamka

Poznejša znamka [95] označuje znamko s poznejšim datumom zahteve za registracijo in se ne more registrirati, če je enaka ali podobna *prejšnji znamki*. Pojem v štirih sodbah označuje tudi *kasnejša znamka* [96] (skupno 7 pojavitev), ki se pojavi tudi v *Zakonu o industrijski lastnini*, v katerem je edino poimenovanje za pojem.

[95] Iz navedenega je razvidno, da je prva tožeča stranka pri UUNT predložila dokaze, da je imetnik *poznejše znamke* nepošteno izkoristil znamko la PERLA oziroma vsaj, da je obstajalo resno tveganje za nastanek take kršitve v prihodnosti.

[96] Navaja, da je v tem primeru razlikovalni značaj, ki ga je pridobila prejšnja znamka, dodaten dejavnik, ki zadostuje za zaščito proti *kasnejši znamki*,* pri kateri se kot prevladujoč element izraža podoben prikaz igralca pola.

*poznejša znamka

Na zvezo *kasnejša znamka* v sodbah je verjetno vplivala *Prva direktiva Sveta z dne 21. decembra 1988 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami*,³³⁰ saj jo sodbe neposredno navajajo. V *Direktivi* je v členu 4(3) uporabljena *poznejša znamka* (poudarek dodan):

³³⁰ UL EU L 40, 11. 2. 1989.

Znamka se poleg tega ne registrira oziroma je v primeru registracije lahko razglašena za neveljavno, če je enaka ali podobna prejšnji znamki Skupnosti v smislu odstavka 2 in bo ali je bila registrirana za blago in storitve, ki niso podobni tistim, za katere je registrirana prejšnja znamka Skupnosti, če prejšnja znamka Skupnosti v Skupnosti uživa ugled in če bi uporaba *poznejše znamke* brez pravega razloga neupravičeno izkoriščala ali pa oškodovala razlikovalni značaj ali ugled prejšnje znamke Skupnosti.

V členu 4(5) pa je uporabljena *kasnejša znamka* (poudarek dodan):

Država članica lahko dovoli, da v primernih okoliščinah registracije ni treba zavrniti oziroma znamke razglasiti za neveljavno, če imetnik prejšnje znamke ali druge prejšnje pravice soglaša z registracijo *kasnejše znamke*.

V angleški, nemški in francoski različici direktive je v obeh odstavkih uporabljena ista zveza, in sicer angleška *later trade mark*, nemška *jüngere Marke* in francoska *marque postérieure*. Predvidevamo, da sta na odločitve za rabo pridevnika *poznejši* vplivala SSKJ oz. SP, ki navajata, da naj bi raba pridevnika *kasen* pešala in kot nadrejeno sopomenko določata pridevnik *pozen*.

Prednostna pravica in prejšnja pravica

Prednostna pravica [97] je pravica iz znamke, ki jo je mogoče zahtevati v prijavi za znamko Skupnosti ali v dveh mesecih od datuma vložitve zadevne prijave. Pri opredelitvi, katere pravice imajo prednost, se za datum *prednostne pravice* šteje datum vložitve prijave za znamko Skupnosti.³³¹ *Prejšnja pravica* [98] pa označuje pravico, ki jo ima imetnik prejšnje znamke glede na prijavljeno znamko.

[97] V skladu s pravom države članice, ki se uporabi za ta znak, morajo biti pravice, ki iz tega izhajajo, pridobljene pred datumom vložitve prijave znamke Skupnosti ali pred datumom *prednostne pravice*, navedene v podporo prijave znamke Skupnosti.

³³¹ Urad za usklajevanje na notranjem trgu: splošna vprašanja (<https://euipo.europa.eu/ohimportal/sl/eutm-general-questions>).

[98] Poleg tega v skladu s členom 42 Uredbe Sveta (ES) št. 40/94 ni namen postopka z ugovorom urejati kolizije znamk na nacionalni ravni, temveč preprečiti registracijo znamke Skupnosti, ki bi bila v nasprotju s *prejšnjimi pravicami*.

V členu 8(2)(a) *Uredbe 207/2009* je uporabljen neustrezni termin *predhodna pravica*, ustrezní termin bi bil *prednostna pravica*, ki je uporabljen v točki (c) istega člena. Člen 8(2) v točkah a) in c) določa (poudarka dodana):

Za namen odstavka 1 izraz 'prejšnje znamke' pomeni:

(a) znamke naslednje vrste z datumom zahtev za registracijo, ki predhodi datumu zahteve za registracijo znamke Skupnosti, ob upoštevanju, če je to primerno, *predhodnih pravic*, ki se zahtevajo v zvezi s to znamko.

/.../

(c) znamke, ki so na dan vložitve zahteve za registracijo znamke Skupnosti, ali, če je to primerno, zahteve za priznanje *prednostne pravice* v zvezi z zahtevo za registracijo znamke Skupnosti, ki je v državi članici znana v smislu izraza 'znan' v členu 6 bis Pariške konvencije.

Tujejezične različice so terminološko doslednejše, saj je v točkah a) in c) člena 8(2) uporabljen isti termin, in sicer angleški *priority*, nemški *Priorität* in francoski *droit de priorité* oz. *priorité*. *Predhodna pravica* [99] ima v korpusu 20 pojavitev, ki so najpogosteje rezultat dobesednega navajanja *Uredbe 207/2009*. V eni sodbi pa *predhodna pravica* neustrezno poimenuje pojem, ki ga sicer ustrezno označuje *prejšnja pravica* [100].

[99] Intervenient navaja, da ima francoska znamka TELETECH INTERNATIONAL starejši datum *predhodne pravice** kot zadevna znamka Skupnosti.
*prednostna pravica

[100] UUNT meni, da je v tej zadevi oddelek za ugovore imel možnost odločiti o ugovoru, saj je poznal vse upoštevne elemente za ta namen, to je prijavo znamke Skupnosti in proizvode, proti katerim je bil vložen ugovor, *predhodno pravico*,* na kateri temelji ugovor (ker gre za znamko Skupnosti), zadevne proizvode in navedeni razlog verjetnosti zmede.

*prejšnja pravica

6.4 POVZETEK TERMINOLOŠKE ANALIZE

Predstavljeni primeri terminoloških nedoslednosti so pokazali na izredno zahtevno delo pravnika lingvista na Sodišču EU. Terminologija v prvi fazi oblikovanja praviloma kaže določeno stopnjo neustaljenosti, na katero pri prevajanju na Sodišču EU vpliva več okoliščin. Slovensko besedilo sodbe nastaja na osnovi tujejezičnih različic, v katerih so različne terminološke rešitve (npr. razmerje med angleškim terminom *Community judicature*, nemškim *Gemeinschaftsrichter* in francoskim *juge communautaire*; slovenska ustreznika sta *sodišče Skupnosti* in *sodnik Skupnosti*, pri čemer je pogostejši termin *sodišče Skupnosti*).

Na terminologijo v sodbah vplivajo tudi terminološke rešitve v primarni in sekundarni zakonodaji, ustaljeni sodni praksi, sklepnih predlogih. Z dobesednim navajanjem pravnih aktov, na katerih je sodba utemeljena, se neustrezni termin prenaša tudi v sodbe (npr. *tretja oseba*, *predhodna pravica*). Pravniki lingvisti lahko popravijo neustrezni termin v sekundarni zakonodaji in ob njem navedejo ustreznega. Primer takega terminološkega popravka je termin *postopek z ugovorom*, ki je opozoril na neustrezni termin *postopek o ugovoru* v sekundarni zakonodaji.

Pred poimenovanjem pojma je treba prepoznati njegovo vsebino. Kadar gre za pojem, ki obstaja tudi v slovenskem pravnem redu oz. je primerljiv s pojmom v slovenskem pravnem redu, naj se uporabi termin, ki je zanj uveljavljen (npr. *bistvena kršitev postopka*). Manj primerno je pojem na novo poimenovati, saj se tako ustvarja terminologija, vzporedna nacionalni. Na drugi strani pa se je treba izogibati rabi nacionalne terminologije za označevanje pojmov v okviru EU, ki se razlikujejo od nacionalnih pojmov (npr. *glavna obravnava*).

Terminologija v analiziranih sodbah je relativno ustaljena. V nekaterih primerih je očitno prišlo do terminološkega dogovora (npr. *razlikovalni učinek*, *odsotnost razlikovalnega učinka*, *opisnost*), ki je vplival na poenotenje rabe. Terminološki dogovor je namreč osnovni mehanizem, po katerem deluje terminologija. Lahko je implicitni ali eksplisitni. Implicitni terminološki dogovor je nakazan z rabo terminov v

strokovnih besedilih oz. ustaljenostjo terminov glede na druge termine, ki označujejo isti pojem. Z eksplicitnim terminološkim dogovorom pa skupina strokovnjakov med več termini za isti pojem izbere tistega, ki je najprimernejši in ga v terminoloških virih tako tudi označi.

Ustaljena terminologija prispeva k nedvoumnemu oz. učinkovitemu strokovnemu sporazumevanju. Označevanje istega pojma z različnimi termini (npr. s *pravico do izjave*, *pravico do zaslišanja*, *pravico biti slišan* in *pravico biti zaslišan*) je lahko pri sporazumevanju moteče, saj različna poimenovanja predvidevajo različne pojme. Kadar pojem označuje več terminov, je treba prednostno izbrati termin, ki je v rabi ustaljen. Načelo ustaljenosti je namreč eno od temeljnih terminoloških načel, saj zagotavlja učinkovito sporazumevanje. Zaželeno je, da je raba terminologije dosledna, še posebej pomembno je, da se termini dosledno uporabljajo znotraj istega besedila. Nepotrebno je, da v besedilu pojem enkrat označuje termin *postopek s pritožbo*, drugič pa *pritožbeni postopek*.

Po opravljeni terminološki analizi lahko podamo naslednja priporočila, ki bi pravnikom lingvistom oz. prevajalcem v institucijah EU nasploh pri njihovem delu lahko koristila:

- kadar isti pojem označuje več terminov, je smiselno določiti prednostni termin,
- terminologija naj se uporablja dosledno, tudi če je terminologija v tujejezičnih različicah rabljena nedosledno,
- opozarjati je treba na napačno terminologijo v sekundarni zakonodaji,
- pojme je treba prepoznati kot nacionalne (oz. nacionalnim ekvivalentne) ali nenacionalne; v prvem primeru naj se uporabi nacionalni termin, v drugem primeru pa naj se oblikuje nov termin, ki bo označeval pojem EU.

Priporočila naj bi prispevala k dosledni rabi ustrezne terminologije, ki poleg zagotavljanja sporočilne nedvoumnosti prevajanje tudi bistveno pohitri, kar je v primeru velike količine besedil, ki morajo biti v prevedena v institucijah EU, zelo pomembno.

7

ZAKLJUČEK

Izhodišče za razmišljanje o pravni terminologiji v EU je nadnacionalni značaj pravnega reda EU, ki je za države članice zavezujoč. Skladno s tem je uveljavljeno načelo večjezičnosti, ki je v funkciji zagotavljanja enakosti pred zakonom in pravne varnosti. Če posameznika pravni red zavezuje, mu mora biti dostopen v maternem jeziku, da lahko predvidi in razume njegove pravne posledice. Glede na to, da enako verodostojne jezikovne različice zakonodajnih besedil nastanejo s prevajanjem, se zastavlja vprašanje, kako učinkovito zagotavljajo pravno varnost.

Večjezičnost omogoča, da vsi državljani EU lahko dostopajo do pravnega reda EU v svojem jeziku, po drugi strani pa mora biti v večjezični skupnosti zagotovljeno učinkovito sporazumevanje. To je mogoče le s sprejetjem omejenega števila uradnih jezikov kot delovnih jezikov. Slovenščina v EU je izenačena z vsemi uradnimi jeziki, ki niso hkrati tudi delovni jeziki. Med delovnimi jeziki velja izpostaviti predvsem angleščino kot delovni jezik Evropske komisije, kjer nastajajo osnutki zakonodajnih besedil. Poleg angleščine velja omeniti še francoščino, ki je delovni jezik Sodišča EU, zaradi česar je izvirni jezik sodb. Oba jezika bi lahko opredelili kot nadnacionalna tako zaradi specifičnih pojmov, ki jih poimenujeta, kot zaradi vpliva, ki ga imajo nacionalni jeziki oz. njihovi govorniki, ki niso rojeni govorniki angleščine in francoščine, nanju.

Ker je delovni jezik Sodišča EU francoščina, prva sodba praviloma nastane v francoščini, vse druge jezikovne različice pa so njen prevod. Sodba v izvirniku nima statusa verodostojnega besedila, ta status pripada različici, ki je tehnično gledano prevod. To je sodba v jeziku postopka, ki je jezik države oz. sodišča, ki zadevo vloži na Sodišče EU. Slovenščina je bila v obdobju od 1. maja 2004 do 23. maja 2015 jezik postopka v 41 zadevah, ki so bile vložene na katerokoli od treh sodišč pod okriljem Sodišča EU. Za primerjavo navedimo še podatek za an-

gleščino, v kateri je bilo vloženih največ zadev, in sicer 3167, v francoščini je bilo vloženih 2907 zadev, v češčini pa 111 zadev.

Načelo, po katerem ima sodba, ki je nastala s prevajanjem, verodostojni status, je v skladu z načelom pravne varnosti oz. načelom enakosti pred zakonom. Država oz. sodišče, ki predloži zadevo v odločanje Sodišču EU, mora odgovor prejeti v svojem jeziku, če naj bo zanj zavezujoča. Za razliko od sodb Sodišča EU so prevodi zakonodajnih besedil verodostojni v vseh uradnih jezikih. Pri tem je treba poudariti, da ne gre za klasično razmerje izvirnika in prevoda, saj bi to razmerje nakazovalo na ne povsem enakovreden status prevedenih besedil. Zaradi tega je prevod opredeljen kot enako verodostojna različica. 24 jezikovnih različic zakonodajnega besedila, ki sicer imajo status enako verodostojnega besedila, pa je težko popolnoma usklajenih. V primeru neskladij Sodišče EU odloči, katere jezikovne različice odražajo pomen oz. namen posameznega pravnega akta oz. pravnega reda EU in katere ne. S potrditvijo razlik med jezikovnimi različicami te niso več enako verodostojne, kar pomeni, da posamezniki niso več enaki pred zakonom. Sodišče EU naj bi s svojimi odločitvami dajalo prednost načelu enotne razlage prava EU pred načelom pravne varnosti, ki je v predvidevanju pravnih učinkov pravnega akta.

Medtem ko se v okviru sodbe govori o jeziku postopka, se v okviru sklepnih predlogov govori o jeziku izvirniku. V sklepnih predlogih generalni pravobranilec predstavi dejansko stanje in pravno problematiko konkretne zadeve, povzame argumente strank, stališča intervenientov, držav članic, institucij EU in doda svoje argumente. Generalni pravobranilci so do leta 2004 sklepane predloge praviloma pisali v maternem jeziku, od širitve EU leta 2004 pa je zaželeno, da izberejo enega od jezikov posrednikov na Sodišču EU, ki so angleščina, francoščina, italijanščina, nemščina in španščina. Vzpostavitev posrednega prevajanja na Sodišču EU je bila nujna prilagoditev na širitev EU z novimi državami članicami, saj se je 11 uradnim jezikom pridružilo 9 novih. Slovenščina je bila jezik izvirnik v 26 sklepnih predlogih od skupno 146 sklepnih predlogov, ki jih je v svojem mandatu generalne pravobranilke napisala Verica Trstenjak. S svojo odločitvijo za pisanje sklepnih predlogov v slovenščini je zagotovila, da je slovenščina v EU uresničena tudi kot

izvirni jezik. Največ sklepnih predlogov je napisala v nemščini, in sicer zato, ker je to njen prvi tuji jezik in ker je zelo pogosto sodelovala v zadevah, v katerih je bil jezik postopka nemščina. S pisanjem sklepnih predlogov v jeziku, ki je hkrati tudi jezik postopka, se prevajanje sklepnih predlogov v druge uradne jezike pohitri.

Sodbe Sodišča EU za razliko od besedil primarne in sekundarne zakonodaje prevajajo pravniki. Pri oblikovanju terminologije so omejeni, saj so zavezani uporabljati terminologijo, uveljavljeno v primarni in sekundarni zakonodaji. Ta terminologija se je oblikovala v času pred pristopom Slovenije k EU, kar pomeni, da je nastajala brez natančnejšega poznavanja pojmov, ki jih poimenuje. To je v nasprotju z načelom, da oblikovanje terminologije temelji na onomaziološkem pristopu. Pri poimenovanju pojmov je pomembno, da do terminološkega dogovarjanja pride pravočasno in da pri njem sodelujejo strokovnjaki, ki poznajo pojmovni sistem stroke. Terminologija v primarni in sekundarni zakonodaji je namreč zavezujoča. Prevajalci jo morajo upoštevati, kar pomeni, da se (tudi neustrezni) termini prenašajo v druga besedila.

Kakovostno prevajanje strokovnih besedil zahteva določeno stopnjo poznavanja stroke, še posebej je to pomembno pri prevajanju pravnih besedil, ki imajo pravne učinke. To pogosto ni izvedljivo, velja pa, kot rečeno, za prevode sodb Sodišča EU, ki jih prevajajo pravniki. Prevajalec naj bi prepoznal pojme v EU, ki imajo podobno funkcijo kot nacionalni pojmi. V tem primeru je pomembno, da uporabi v nacionalnem sistemu uveljavljen termin, saj oblikovanje novega termina za pojem, ki v slovenskem pravnem sistemu že obstaja in je poimenovan, lahko oteži sporazumevanje. Tako se namreč vzpostavlja dvojna terminologija, ena v nacionalnem pravnem kontekstu in druga v kontekstu prava EU. S pristopom Slovenije k EU 1. maja 2004 so za prevajanje pravnih besedil v slovenščino zadolženi slovenski prevajalski oddelki institucij EU, ki naj bi pri oblikovanju ustrezne terminologije sodelovali z domačimi področnimi strokovnjaki. Pri tem je velika ovira čas, v katerem morajo prevajalci sprejeti veliko odločitev o ustreznih poimenovanjih.

Pojem, ki ga v nacionalnem pravnem sistemu ni ali pa se od pojma v nacionalnem sistemu bistveno razlikuje, je treba poimenovati na novo. Možnosti je več: citatno poimenovanje, internacionalizem,

prevodni termin, opisno poimenovanje. Odločitev za enega izmed postopkov je odvisna od razlik med izhodiščnim in ciljnim pravnim sistemom in razlik med izhodiščnim in ciljnim jezikovnim sistemom. Oblikovanje nacionalnih različic terminologije v EU naj bi sledilo načelu, po katerem mora biti terminologija sporočilna in prevedljiva. Citatno poimenovanje je uporabno zlasti v primeru nacionalno specifičnih pojmov, npr. *equity*, *common law*, *barrister*, za katere ni mogoče najti podomačenega poimenovanja, ki bi pojem ustrezno označevalo. Tudi v okviru prevajanja sodb Sodišča EU velja, da se nacionalni termini za pravne zastopnike in sodišča ne prevajajo. V tujejezičnih različicah sodbe v zadevi *Detiček* (zadeva C-403/09 PPU) sta slovenska odvetnika navedena kot *odvetnika*.

Internacionalizmi so učinkovita poimenovalna rešitev z vidika nedvoumne obvestilnosti, vseeno pa je pri izbiri poimenovanja treba upoštevati tudi jezikovnokulturni vidik. Kadar je odločitev za internacionalizem dobro premišljena, ne sme biti razumljena kot odraz nenaklonjenosti neprevzetemu poimenovanju, ampak kot ustreznejše terminološko poimenovanje. Za poimenovanje pojma, ki ga v angleščini označuje *directive*, je bil izbran termin *direktiva* in ne *smernica*, ki manj primerno označuje pravni akt, zavezujoč za države članice, na katere je naslovljen. Kadar pa obe poimenovanji enakovredno označujeta določen pojem, je smiselno podpreti domači termin.

Prevajanje je v času hitrega napredka in razvoja nove pojmovnosti pogost in učinkovit poimenovalni postopek. Izogibati se mu je treba, kadar je poimenovalna motivacija v izhodiščnem jeziku kulturno specifična in v ciljnem jeziku ne dosega ustreznega učinka. Izpostaviti velja angleščino, ki je zaradi svojega statusa globalnega jezika prvi delovni jezik EU. Večkrat je bilo opozorjeno, da angleščina kot jezik dajalec ni najbolj zanesljiva oz. natančna, saj je uradni jezik EU postala šele 1973, ko so bili osnovni pojmi EU že poimenovani. Nanjo močno vplivajo nerojeni govorci angleščine, ki razmišljajo v okviru nacionalnih pravnih redov, ki jim pripadajo. Poleg tega pa je angleščina jezik pravnega sistema *common law*, ki vsebuje pojme, ki jih kontinentalni pravni sistem ne pozna. Pri prevajanju sodb je najzanesljivejši jezik dajalec francoščina, v kateri se sodniki posvetujejo in v kateri sodba tudi najprej

nastane. Za slovenščino je zanesljiv jezik dajalec tudi nemščina, saj sta slovenski in nemški pravni red sorodna. Slovensko pravo namreč temelji na starem avstro-ogrskem, novejši zakoni pa slonijo na sodobnih nemških zakonih.

Terminološka analiza je skušala prikazati, kako se je oblikovala terminologija v sodbah s področja znamke Skupnosti. Nastajala je med prevajanjem sodb, za kar so bili zadolženi pravniki lingvisti z diplomo pravne fakultete. Na terminologijo v sodbah pomembno vplivajo okoliščine, ki izhajajo iz večjezičnega pravnega okolja. Slovensko besedilo sodbe nastaja na osnovi tujejezičnih različic, ki izkazujejo terminološko nedoslednost tako znotraj besedila kot med jezikovnimi različicami besedila; pravniki lingvisti morajo uporabljati terminologijo v primarni in sekundarni zakonodaji ne glede na njeno ne/ustreznost; neopremljenost s terminološkimi viri, ki prispevajo k urejeni terminologiji. Tak terminološki vir je treba redno posodabljati, da se zagotovi njegova verodostojnost.

Za terminologijo EU je značilna relativno visoka stopnja spremenljivosti. Nekateri termini, ki so nastali med prevajanjem pravnega reda EU, so se ustalili, nekateri so bili nadomeščeni z ustrežnejšimi poimenovanji. Prav tako se izjemno hitro pojavljajo novi pojmi, ki jih je treba poimenovati. Za terminološki vir, ki bi se odzival na vse te spremembe, pa je treba zagotoviti dovolj strokovnjakov z različnih področij in finančna sredstva.

Čeprav je verodostojna samo sodba v jeziku postopka, je pomembno, da se že med prevajanjem neverodostojnih sodb izoblikuje natančna in ustrezna terminologija, ki bo uporabljena v primeru verodostojne različice, v vsakem primeru pa urejena terminologija pohitri prevajanje.

LITERATURA

- ACCETTO, Matej, 2005: Splošna pravna načela v pravnem redu Evropske unije. V: Franjo Štiblar in Janez Kranjc (ur.): *Pravni vidiki slovenske samobitnosti leto po vstopu v EU*. Ljubljana: Pravna fakulteta. 99–126.
- ACCETTO, Matej, 2006: *Izgradnja Evrope: Od razvoja ideje Evrope do njene ustavne prihodnosti*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- ACCETTO, Matej, 2009: Pravno prevajanje in večjezična ureditev: Med verdostojnostjo besedila in avtoriteto prevajalca. V: Nina Ledinek, Mojca Žagar Karer in Marjeta Humar (ur.): *Terminologija in sodobna terminografija*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 291–300.
- ACCETTO, Matej, 2010: *Slovenska nadrejenost v pravu EU (1): V iskanju pravih izrazov*. IUS-info, kolumna. Spletni vir: <http://www.ius.info/DnevneVsebine/Kolumna.aspx?Id=50858>, 19. 2. 2016.
- ACCETTO, Matej idr., 2010: *Lizbonska pogodba: z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: GV založba.
- AMMON, Ulrich, 2006: Language conflicts in the European Union: On finding a politically acceptable and practicable solution for EU institutions that satisfies diverging interests. *International Journal of Applied Linguistics* 16/3. 319–338.
- AUSTIN, John Langshaw, 1990: *Kako napravimo kaj z besedami*. Ljubljana: ŠKUC: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- AVBELJ, Matej, 2011: *Sodno pravo Evropske unije*. Ljubljana: GV založba.
- BAJČIĆ, Martina, 2009: The Search for Croatian Equivalents for EU Terms in Competition Law. V: Susan Šarčević (ur.): *Legal Language in Action: Translation, Terminology, Drafting and Procedural Issues*. Zagreb: Nakladni zavod Globus. 215–231.
- BELLIER, Irène, 2005: Spelling out unity and living in diversity: the EU administrative culture at a crossroads. V: Magali Gravier in Vassiliki Triga (ur.): *Organisational culture in the institutions of the European Union*. EUI Working Paper SPS NO. 2005/4. 7–20. Spletni vir: <http://hdl.handle.net/1814/3337>, 19. 2. 2016.
- BERGENHOLTZ, Henning, NIELSEN, Sandro, 2002: Terms in the Language of Culture-Dependent LSP Dictionaries. *Lexicographica* 18. 5–18.

- BERNS, Margie, 1995: English in the European Union. *English Today* 11/3. 3–11.
- BERTELOOT, Pascale, 1999: Der Rahmen juristischer Übersetzungen. V: Gerard-René de Groot in Reiner Schulze (ur.): *Recht und Übersetzen*. Baden-Baden: Nomos. 101–113.
- BHATIA, Vijay K., 1993: *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. London, New York: Longman.
- BIEL, Łucja, 2006: Incongruity of Company Law Terms. *Translation Journal* 10/4. Spletni vir: <http://translationjournal.net/journal/38legal.htm>, 19. 2. 2016.
- BIEL, Łucja, 2008: Legal Terminology in Translation Practice: Dictionaries, Googling or Discussion Forums? *SKASE Journal of Translation and Interpretation* 3/1. Spletni vir: http://www.skase.sk/Volumes/JTI03/pdf_doc/BielLucja.pdf, 19. 2. 2016.
- BOWKER, Lynne, 2003: Specialised lexicography and specialized dictionaries. V: Piet van Sterkenburg (ur.): *A Practical Guide to Lexicography*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 154–166.
- BRATANIĆ, Maja, 2004: Challenges and Pitfalls of the Harmonization of EU Legal Terminology. V: Marjeta Humar (ur.): *Terminologija v času globalizacije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 111–118.
- BRATANIĆ, Maja, 2011: Hrvatsko pristupanje EU-a kao povod za terminološku inventuru i terminološko planiranje. V: Maja Bratanić (ur.): *Hrvatski jezik na putu u EU*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 3–19.
- BRATANIĆ, Maja, LONČAR, Maja, 2015: Terminološke škole i terminografska praksa. Maja Bratanić, Ivana Brač in Boris Pritchard (ur.): *Od Šuleka do Schengena. Terminološki, terminografski i prijevodni aspekti jezika struke*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 43–55.
- BRKAN, Maja, 2014: Praktični napotki za sodnike. V: Maja Brkan (ur.): *Postopki pred Sodiščem EU: priručnik za sodnike, odvetnike in državne pravobranilce*. Ljubljana: IUS Software, GV založba. 101–143.
- BUENDÍA CASTRO, Miriam, MONTERO MARTÍNEZ, Silvia, FABER, Pamela, 2014: Verb collocations and phraseology in EcoLexicon. *Yearbook of Phraseology* 5/1. 57–94.
- BUZÁSSYOVÁ, Klára, 2007: Slovak as a Central-European Language (On the Domestic/Foreign Opposition). *Journal of Theoretical Linguistics* 4/1. 92–100.
- CABRÉ, Maria Teresa, 1999: *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- CABRÉ, Maria Teresa, 2003: Theories of terminology: Their description, prescription and explanation. *Terminology* 9/2. 163–199.
- CALIENDO, Giuditta, 2004: EU Language in Cross-Boundary Communication. *Textus* 17/1. 159–178.

- CAMPO, Ángela, 2012: *The Reception of Eugen Wüster's Work and the Development of Terminology: Thèse*. Université de Montréal, Faculté des arts et des sciences, Département de linguistique et de traduction. Spletni vir: https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/9198/Campo_Angela_2012_these.pdf?sequence=2, 19. 2. 2016.
- CAO, Deborah, 2011: *Translatin Law*. Clevedon, Buffalo: Multilingual Matters.
- CARL, Michael, RASCU, Ecaterina, HALLER, Johann, LANGLAIS Philippe, 2004: Abducting term variant translations in aligned texts. *Terminology* 10/1. 101–130.
- CHROMÁ, Marta, 2007: A Czech-English law dictionary with explanations: A conceptual approach to dictionary-making. V: Khurshid Ahmad in Margaret Rogers (ur.): *Evidence-based LSP: translation, text and terminology*. Bern, New York: P. Lang. 433–454.
- CHROMÁ, Marta, 2009: Semantic and legal interpretation. V: Susan Šarčević (ur.): *Legal language in action: Translation, terminology, drafting and procedural issues*. Zagreb: Nakladni zavod Globus. 27–42.
- CIGOJ, Stojan, 1981: *Teorija obligacij: splošni del obligacijskega prava*. Ljubljana: Uradni list SR Slovenije.
- Country Compendium (A companion to the English Style Guide)*, 2015. European Commission Directorate-General for Translation. Spletni vir: http://ec.europa.eu/translation/english/guidelines/documents/styleguide_english_dgt_country_compendium_en.pdf, 19. 2. 2016.
- CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne, 1998: *EU Law: Text, cases, and materials*. Oxford: Oxford University Press.
- CREPAZ, Katharina, 2009: *The EU Language Policies: Between Multilingualism, Minority Language Protection and English as the New Lingua Franca: Diplomarbeit*. Universität Innsbruck, Institut für Politikwissenschaft, Fakultät für Politikwissenschaft und Soziologie. Spletni vir: http://www.politika.bz.it/files/Crepez_Katherina_The_EU_language_policies.pdf, 19. 2. 2016.
- CRYSTAL, David, 1997: *English as a global language*. Cambridge; New York; Melbourne: Cambridge University Press.
- CRYSTAL, David, 2002: *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DAILLE, Béatrice, 2005: Variations and application-oriented terminology engineering. *Terminology* 11/1. 181–197.
- DAILLE, Béatrice, HABERT, Benoît, JACQUEMIN, Christian, ROYAUTÉ, Jean, 1996: Empirical Observation of Term Variations and Principles for their Description. *Terminology* 3/2. 197–258.
- DE BEAUGRANDE, Robert Alain, DRESSLER, Wolfgang Ulrich, 1992: *Uvod v besediloslovje*. Ljubljana: Park.

- DE BESSÉ, Bruno, 1997: Terminological Definitions. V: Sue Ellen Wright in Gerhard Budin (ur.): *Handbook of terminology management 1, Basic aspects of terminology management*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 63–74.
- DE GROOT, Gerard-René, 2006: Legal translation. V: Jan M. Smits (ur.): *Elgar encyclopedia of comparative law*. Edward Elgar Publishing. 423–433.
- DE GROOT, Gerard-René, VAN LAER, Conrad J. P., 2008: *The Quality of Legal Dictionaries: an Assessment*. Maastricht Faculty of Law, Working Paper 6, Maastricht University. Spletni vir: <http://ssrn.com/abstract=1287603>, 19. 2. 2016.
- DERLÉN, Mattias, 2015: A Single Text or a Single Meaning: Multilingual Interpretation of EU Legislation and CJEU Case Law in National Courts. V: Susan Šarčević (ur.): *Language and Culture in EU Law: Multidisciplinary Perspectives*. Farnham, Burlington: Ashgate. 53–72.
- DE SWAAN, Abram, 1993: The Evolving European Language System: A Theory of Communication Potential and Language Competition. *International Political Science Review* 14/3. 241–255.
- DE SWAAN, Abram, 2003: Celebrating many tongues – in English. *The International Herald Tribune*. Spletni vir: http://www.nytimes.com/2003/09/25/opinion/25iht-edswaan_ed3_.html?scp=10&sq=de%20swaan&st=cse, 19. 2. 2016.
- DE SWAAN, Abram, 2004: Endangered languages, sociolinguistics, and linguistic sentimentalism. *European Review* 12/4. 567–580.
- English Style Guide (A handbook for authors and translators in the European Commission)*, 2015. European Commission Directorate-General for Translation. Spletni vir: http://ec.europa.eu/translation/english/guidelines/documents/styleguide_english_dgt_en.pdf, 19. 2. 2016.
- ERBIČ, Darja, 2008: Jezikovna ureditev Evropske unije in posledice članstva v EU za slovenski jezik. V: Laila Aase, Milena Ivšek in Viktorija Plavčak (ur.): *Jeziki v izobraževanju: Zbornik prispevkov konference*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. 107–110.
- ERBIČ, Darja, JAKŠA, Peter, 2014: Pozicioniranje slovenskega jezika kot uradnega jezika Evropske unije: od preteklih dejanj k prihodnjim izzivom. *Teorija in praksa: družboslovna revija* 51/4. 600–619.
- Eurobarometer 54 Special: Europeans and languages*, 2001. European Commission. Spletni vir: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1973/yearTo/2001/surveyKy/202>, 19. 2. 2016.
- FABER, Pamela, MONTERO MARTÍNEZ, Silvia, CASTRO PRIETO, María Rosa, SENSO RUIZ, José, PRIETO VELASCO, Juan Antonio, LEÓN ARAÚZ, Pilar,

- MÁRQUEZ LINARES, Carlos, VEGA EXPÓSITO, Miguel, 2006: Process-oriented terminology management in the domain of Coastal Engineering. *Terminology* 12/2. 189–213.
- FABER BENÍTEZ, Pamela, 2009: The Cognitive Shift in Terminology and Specialized Translation. *MonTI. Monografías de Traducción e Interpretación* 1. 107–134.
- FABER BENÍTEZ, Pamela, MÁRQUEZ LINARES, Carlos, VEGA EXPÓSITO, Miguel, 2005: Framing Terminology: A Process-Oriented Approach. *Meta: journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, 50/4. Spletni vir: <http://id.erudit.org/iderudit/019916ar>, 19. 2. 2016.
- FAJFAR, Tanja, 2013: Terminologija in njeno uslovarjanje. V: Boža Krakar Vogel (ur.): *Slavistika v regijah – Nova Gorica*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 97–103.
- FAJFAR, Tanja, ŽAGAR KARER, Mojca, 2015a: Pojemovni pristop k izdelavi terminološkega slovarja. V: Mojca Smolej (ur.): *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis: Obdobja 34*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 209–216.
- FAJFAR, Tanja, ŽAGAR KARER, Mojca, 2015b: Strokovnjaki in prepoznavanje terminov v strokovnih besedilih. *Jezikoslovní zapiski* 21/1. 7–21.
- FATHI, Besharat, 2014: Experts and Specialised Lexicography: perspectives and needs. *Terminàlia* 9. 12–21.
- FELBER, Helmut, 1984: *Terminology Manual*. Pariz: Unesco, Infoterm.
- Fight the Fog: How to Write Clearly*, 1997. European Commission. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Spletni vir: http://bookshop.europa.eu/en/how-to-write-clearly-pbC41198665/downloads/C4-11-98-665-EN-C/C41198665ENC_001.pdf;pgid=y8dIS7GUWMDSR0EAlMEUUsWb0000mO;5l3Kf;sid=LnY2900bIa42-gLdf6qoUC8-YxUohQB4MAQ=?FileName=C41198665ENC_001.pdf&SKU=C41198665ENC_PDF&CatalogueNumber=C4-11-98-665-EN-C, 19. 2. 2016.
- FUERTES-OLIVERA, Pedro A., TARP, Sven, 2014: *Theory and Practice of Specialised Online Dictionaries*. Berlin; Boston: De Gruyter.
- GAČIĆ, Milica, 2011: Anatomija prevođenja zakonskih teksta. V: Maja Bratanić (ur.): *Hrvatski jezik na putu u EU*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 79–91.
- GALDIA, Marcus, 2003: Comparative Law and Legal Translation. *The European Legal Forum* 1. 1–4. Spletni vir: <http://www.simons-law.com/library/pdf/el/355.pdf>, 19. 2. 2016.
- GALLAS, Tito, 2006: Understanding EC Law as 'Diplomatic Law' and its Language. V: Barbara Pozzo in Valentina Jacometti (ur.): *Multilingualism and Harmonisation of European Law*. Kluwer Law International. 119–128.

- GALLO, Giovanni, 2006: Organisation and Features of Translation Activities at the Court of Justice of the European Union. V: Barbara Pozzo in Valentina Jacometti (ur.): *Multilingualism and the Harmonisation of European Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International. 179–195.
- GARZONE, Giuliana, 2000: Legal Translation and Functionalist Approaches: A Contradiction in Terms? *ASTTI/ETI*. 395–414. Spletni vir: <http://www.tradulex.org/Actes2000/Garzone.pdf>, 19. 2. 2016.
- GAZZOLA, Michele, 2006: Managing Multilingualism in the European Union: Language Policy Evaluation for the European Parliament. *Language Policy* 5. 393–417. Spletni vir: http://www.euc.illinois.edu/_includes/docs/managing_multilingualism_in_the_eu.pdf, 19. 2. 2016.
- GIBOVÁ, Klaudia, 2009: EU Translation as the Language of a Reunited Europe Reconsidered. V: Milan Ferenčík in Juraj Horváth (ur.): *Language, Literature and Culture in a Changing Transatlantic World: International conference proceedings*. Prešov: Prešovská univerzita. 145–153. Spletni vir: <http://www.pulib.sk/elpub2/FF/Ferencik2/index.html>, 19. 2. 2016.
- GLOŽANČEV, Alenka, 1991: *Enobesedna imena slovenskih podjetij*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- GOFFIN, Roger, 1996: L'eurolecte: oui, jargon communautaire: non. *Meta* 36/4. 636–642.
- GORJANC, Vojko, 1996: Terminologija novejših naravoslovno-tehničnih strok (ob primeru računalništva in jedrske fizike). V: Ada Vidovič Muha (ur.): *Jezik in čas: zbornik*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 251–260.
- GORJANC, Vojko, JURKO, Primož, 2004: Kolokacije in učenje tujega jezika. *Jezik in slovnstvo* 49/3–4. 49–62.
- GORJANC, Vojko, KREK, Simon, GANTAR, Polona, 2005: Slovenska leksikalna podatkovna zbirka. *Jezik in slovnstvo* 50/2. 3–19.
- GOTTI, Maurizio, 2003: *Specialized Discourse: Linguistic Features and Changing Conventions*. Frankfurt am Main: P. Lang.
- GOTTI, Maurizio, 2009: Legal Drafting in an International Context: Linguistic and Cultural Issues. V: Susan Šarčević (ur.): *Legal Language in Action: Translation, Terminology, Drafting and Procedural Issues*. Zagreb: Nakladni zavod Globus. 277–299.
- GOULARD, Hortense, 2016: English will not be an official EU language after Brexit, says senior MEP. *Politico*, 27. 6. 2016, posodobljeno 30. 6. 2016. Spletni vir: <http://www.politico.eu/article/english-will-not-be-an-official-eu-language-after-brexit-senior-mep/>, 12. 7. 2016.
- GRILC, Peter, ILEŠIČ, Marko, 2001: *Pravo Evropske unije. Prva knjiga*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

- Guidelines for Examination in the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) on Community Trade Marks*, Part C, Opposition, 2014. Spletni vir: https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/trade_marks_guidelines/10_part_c_opposition_section_2_loc_chapter_3_comparison_of_signs/clean_version/10_part_c_opposition_section_2_identity_and_likelihood_chapter_3_comparison_of_signs_clean_en.pdf, 19. 2. 2016.
- HARVEY, Malcom, 2000: A Beginner's Course in Legal Translation: the Case of Culture-bound Terms [interactive]. *ASSTI/ETI, La traduction juridique: histoire, théorie(s) et pratique*. 357–369. Spletni vir: <http://www.tradulex.com/Actes2000/harvey.pdf>, 19. 2. 2016.
- HARVEY, Malcom, 2002: What's so Special about Legal Translation? *Meta: journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, 47/2. 177–185. Spletni vir: <http://id.erudit.org/iderudit/008007ar>, 19. 2. 2016.
- HEID, Ulrich, 1999: Extracting terminologically relevant collocations from German technical texts. V: Peter Sandrini (ur.): *TKE '99: Terminology and Knowledge Engineering*. Wien: TermNet. 241–255.
- L'HOMME, Marie-Claude, 2006: A Look at some Canadian Contributions to Terminology. V: Heribert Picht (ur.): *Modern Approaches to Terminological Theories and Applications* 36. Bern: Peter Lang. 55–76.
- HORSPOOL, Margot, 2006: Over the rainbow: Languages and law in the future of the European Union. *Futures* 38/2. 158–168.
- HORVAT, Silva, 2014: Jezikovna ureditev na Sodišču EU. V: Maja Brkan (ur.): *Postopki pred Sodiščem EU: priročnik za sodnike, odvetnike in državne pravobranilce*. Ljubljana: IUS Software, GV založba. 197–217.
- HUARD, Gabriel, 2005: Terminology: At the Heart of the Language Industry. *Informatio: Newsletter of the Association of Translators and Interpreters of Ontario*. 34/1. 2–3. Spletni vir: <http://www.atio.on.ca/informatio/issues/volume34.1.pdf>, 19. 2. 2016.
- HUDEČEK, Lana, MIHALJEVIĆ, Milica, 2012: *Hrvatski terminološki priručnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- HUDSON, Robert, 1995: *Untying Europe's lesser tongues*. Spletni vir: <http://www.timeshighereducation.co.uk/books/untying-europes-lesser-tongues/161745.article>, 19. 2. 2016.
- HUMAR, Marjeta, ŽAGAR KARER, Mojca (ur.), 2010: *Nacionalni jeziki v visokem šolstvu: zbornik prispevkov z Mednarodne konference Jezikovna različnost in nacionalni jeziki v visokem šolstvu*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- IBEKWE-SANJUAN CRISTAL-GRESEC, Fidelia, 1998: Terminological variation, a means of identifying research topics from texts. *Joint International Conference on Computational Linguistics* 1. 546–570.

- IGLIČAR, Albin, 2002: Značilnosti pravnega izrazoslovja: (izhodiščne teze). *Podjetje in delo* 28/6–7. 1058–1064.
- ILEŠIČ, Marko, 2014: Vloga Sodišča EU in njegov način dela. V: Maja Brkan (ur.): *Postopki pred Sodiščem EU: priručnik za sodnike, odvetnike in državne pravobranilce*. Ljubljana: IUS Software, GV založba. 27–36.
- ILEŠIČ, Mirko, 1983: *Pravna ureditev Evropske gospodarske skupnosti*. Ljubljana: ČGP Delo - TOZD Gospodarski vestnik.
- ILEŠIČ, Mirko, 1997: Terminološke dileme (ob simpoziju na Čatežu). *Pravna praksa* 16/24. 6–7.
- JACQUEMIN, Christian, 2001: *Spotting and Discovering Terms through Natural Language Processing*. Cambridge, MA: MIT Press.
- JACQUEMIN, Christian, TZOUKERMANN, Evelyne, 1999: NLP for term variant extraction: Synergy between Morphology, Lexicon and Syntax. V: Tomek Strzalkowski (ur.): *Natural Language Information Retrieval*. Boston, MA: Kluwer. 25–74. Spletni vir: <https://perso.limsi.fr/jacquemi/FTP/jacqtzou-NLIR97.pdf>, 19. 2. 2016.
- JANULEVIČIENĖ, Violeta, RACKEVIČIENĖ, Sigita, 2011: Translation Strategies of English Legal Terms in the Bilingual Lithuanian and Norwegian Law Dictionaries. *Socialinių mokslų studijos / Societal Studies*. Mykolas Romeris universitetas / Mykolas Romeris University. 1073–1093. Spletni vir: https://www.mruni.eu/upload/iblock/1ea/17_Januleviciene_Rackeviciene.pdf, 19. 2. 2016.
- JELENC PUKLAVEC, Alenka, 1999: Zgradba kazenske odločbe. *Pravosodni bilten* 20/1. 27–45.
- JEMEC TOMAZIN, Mateja, 2010: *Slovenska pravna terminologija: od začetkov v 19. stoletju do danes*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- JEMEC TOMAZIN, Mateja, 2012: Terminologija v slovenskem pravopisu. V: Nataša Jakop in Helena Dobrovoljc (ur.): *Pravopisna stikanja: Razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana: Založba ZRC. 213–220.
- JESENSKÁ, Petra, 2007: Eurospeak and ELF – English as a Current Global Lingua Franca. *Topics in Linguistics 1 (Politeness and Interaction)*. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre: Filozofická fakulta. 62–67. Spletni vir: <http://www.kaa.ff.ukf.sk/topics/issue1.pdf>, 19. 2. 2016.
- Joint Practical Guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation*, 2013. Spletni vir: <http://eur-lex.europa.eu/content/pdf/techleg/joint-practical-guide-2013-en.pdf>, 19. 2. 2016.
- KALIN GOLOB, Monika, 1999/2000: Limonadnica, odbiratelj in drugo slovensko komunikološko izraze. *Jezik in slovstvo* 45/5. 187–194.
- KALIN GOLOB, Monika, 2001a: *Jezikovne reže: 60 komentarjev o slovenščini v (pravni) praksi*. Ljubljana: GV revije: Pravna praksa.

- KALIN GOLOB, Monika, 2001b: Med angleščino in slovenščino: prevzemanje in pomenski premiki. *Družboslovne razprave* 17/37–38. 235–240.
- KALIN GOLOB, Monika, 2003a: Evroslovenščina. *Evro PP* 1/1. 55.
- KALIN GOLOB, Monika, 2003b: *Jezikovne reže 2: 61 komentarjev o slovenščini v (pravni) praksi*. Ljubljana: GV revije: Pravna praksa.
- KALIN GOLOB, Monika, 2012: Jezik slovenskega visokega šolstva: med zakonodajo, strategijo in vizijo. V: Gorjanc, Vojko (ur.): *Slovanski jeziki: iz preteklosti v prihodnost*. Ljubljana: Znanstvena založba FF UL. 95–109.
- KALIN GOLOB, Monika, STABEJ, Marko, STRITAR KUČUK, Mojca, ČERV, Gaja, KROPIVNIK, Samo, OŽBOLT, Martina, FERBEŽAR, Ina, 2014: *Jezikovna politika in jeziki visokega šolstva v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- KNEZ, Rajko, 2004: Ustroj Evropske unije. V: Rajko Knez idr. (ur.): *Odločitve Sodišča Evropskih skupnosti in Sodišča prve stopnje: s pojasnili*. Ljubljana: Nebra. 31–65.
- KOCBEK, Alenka, 2011: *Prevajanje pravnih besedil: pasti in strategije v prevodih pogodb*. Koper: Fakulteta za management.
- KOLLER, Werner, 1992: *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Heidelberg; Wiesbaden: Quelle & Meyer.
- KOROŠEC, Tomo, 1971: O načelih za oblikovanje terminov. *Referati za strokovni sestanek terminologov in terminoloških svetovalcev z uredniki Slovarja slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik SAZU, Leksikološka sekcija. 9–13.
- KOROŠEC, Tomo, 1993: O krajšavah. V: Miran Hladnik (ur.): *Zbornik predavanj: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Center za slovenščino kot tuji ali drugi jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 15–27.
- KOROŠEC, Tomo, 1998: *Slovenski vojaški jezik*. Ljubljana: FDV.
- KOSKINEN, Kaisa, 2000a: *Beyond Ambivalence: Postmodernity and the Ethics of Translation*. Academic Dissertation. Tampere: Tampere University Press. Spletni vir: <http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/67049/951-44-4941-X.pdf?sequence=1>, 19. 2. 2016.
- KOSKINEN, Kaisa, 2000b: Institutional Illusions: Translating in the EU Commission. *The Translator* 6/1. 49–65.
- KOŠMRLJ-LEVAČIČ, Borislava, 2007: O terminih z vidika terminografske prakse. V: Irena Orel (ur.): *Razvoj slovenskega strokovnega jezika: Obdobja 24*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 583–598.
- KOŠMRLJ-LEVAČIČ, Borislava, 2009: Izdelava ontologij kot faza terminografskega dela ob nastajajočem Botaničnem terminološkem slovarju. V: Nina Ledinek, Mojca Žagar Karer in Marjeta Humar (ur.): *Terminologija in sodobna terminografija*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 163–176.

- KRANJC, Janez, 1994: *Latinski pravni reki*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- KRANJC, Janez, 1998: Slovenščina kot uradni jezik (zgodovinski vidiki). *Zbornik znanstvenih razprav* 58. 167–188.
- KRANJC, Janez, 2008: *Rimsko pravo*. Ljubljana: GV založba.
- KRONSELL, Annica (2005): Gender, Power and European Integration Theory. *Journal of European Public Policy* 12/6. 1022–1040.
- KRSTIČ SEDEJ, Adriana, 2004a: *Informacijska podpora pripravi slovenske različice pravnih aktov Evropskih skupnosti: magistrsko delo*. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- KRSTIČ SEDEJ, Adriana, 2004b: Slovenska terminologija prevodov pravnih aktov Evropskih skupnosti. V: Marjeta Humar (ur.): *Terminologija v času globalizacije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 151–161.
- KÜNNECKE, Martina, 2013: Translation in the EU: Language and Law in the EU's Judicial Labyrinth. *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 20/2. 243–260.
- LACROIX, Kim, 2010: Translators and ad hoc terminology research in the 21st century. *Language Update* 7/4. 28. Spletni vir: http://www.btb.termium-plus.gc.ca/tpv2guides/guides/favart/index-fra.html?lang=fra&lettr=indx_titls&page=9ueG-KCFFIX8.html, 19. 2. 2016.
- LASSER, Mitchel de S.-O.-L'E., 2006: O treh modelih sodniškega nadzora, razpravljanja in pravosodne legitimnosti: Sodišče Evropskih skupnosti, francosko Kasacijsko sodišče in Vrhovno sodišče Združenih držav Amerike. *Revus: revija za evropsko ustavnost* 6. 13–56.
- LEITNER, Gerhard, 1991: Europe 1992: A Language Perspective. *Language Problems & Language Planning* 15/3. 282–296.
- LEJASIASAKA, Ieva, 2001: Vienotas latviešu terminoloģijas izstrāde un lietošana tulkošanas un terminoloģijas centrā (Development and use of uniform Latvian terminology at the translation and terminology centre). *Terminologie et traduction* 2. 118–129.
- LENGAR VEROVNIK, Tina, 2012: Pravopisna norma proti normam drugih ved in področij človekovega delovanja, ravnanja. V: Nataša Jakop in Helena Dobrovoljc (ur.): *Pravopisna stikanja: Razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana: Založba ZRC. 17–25.
- LENGAR VEROVNIK, Tina, 2014: Razvidni in prikriti vplivi načela skladnosti izvirnika in prevoda v prevodnih besedilih pri Evropski komisiji. *Teorija in praksa* 51/4. 568–582.
- LOGAR, Nataša, 2003: Kratice in tvorjenke iz njih – aktualna poimenovalna možnost. V: Stanisław Gajda, Ada Vidovič Muha, Aleksandra Derganc in Bożena Ostromecka-Frączak (ur.): *Współczesna polska i słoweńska sytuacja językowa (Sodobni jezikovni položaj na Poljskem in v Sloveniji)*. Opole:

- Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. 131–149.
- LOGAR, Nataša, 2005: Norma v slovarju sodobne slovenščine: zloženke in kraticе. *Družboslovne razprave* 21/48. 211–225.
- LOGAR, Nataša, 2009: *Kotički pravnega jezika*. Ljubljana: GV založba.
- LOGAR, Nataša, GANTAR, Polona, KOSEM, Iztok, 2014: Collocations and examples of use: a lexical-semantic approach to terminology. *Slovenščina 2.0* 2/1. 41–61. Spletni vir: http://www.trojina.org/slovenscina2.0/arhiv/2014/1/Slo2.0_2014_1_03.pdf, 19. 2. 2016.
- LOGAR, Nataša, KALIN GOLOB, Monika, 2014: Jezikovne kompetence za medkulturno komuniciranje: pravnik lingvist. *Teorija in praksa* 51/4. 555–567.
- LOGAR, Nataša, VINTAR, Špela, 2008: Korpusni pristop k izdelavi terminoloških slovarjev: od besednih seznamov in konkordanc do samodejnega luščenja izrazja. *Jezik in slovnstvo* 53/5. 3–17.
- LOGAR BERGINC, Nataša, 2009: Slovenski splošni in terminološki slovarji: za koga? V: Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike: Obdobja* 28. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 225–231.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Clara Inés, BUENDÍA CASTRO, Miriam, GARCÍA ARAGÓN, Alejandro, 2012: User Needs to the Test: Evaluating a Terminological Knowledge Base on the Environment by Trainee Translators. *Jostrans: The Journal of Specialized Translation* 18. 57–76. Spletni vir: http://www.jostrans.org/issue18/art_lopez.php, 19. 2. 2016.
- LUKENDA Marko, MAMIĆ, Mile, 1987: Internacionalizmi i problem determinologizacije. V: Stjepan Babić (ur.): *Opća i slavenska terminološka problematika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. 39–45.
- MAJARON, Danilo, 1890: K slovenski pravni terminologiji. *Slovenski pravnik* 6/9. 266–269.
- MASTEN, Anamarija Patricija, WEINDORFER, David, 2009: Zgodovinska sodna praksa Sodišča ES – končno tudi v slovenščini? *Pravna praksa* 28/6. II–VII.
- MATTILA, Heikki E. S., 2006: *Comparative Legal Linguistics*. Aldershot, Burlington: Ashgate.
- McAULIFFE, Karen, 2008: Enlargement at the European Court of Justice: Law, Language and Translation. *European Law Journal* 14/6. 806–818.
- McAULIFFE, Karen, 2010: Languages and the Institutional Dynamics of the Court of Justice of the European Communities: Lawyer-Linguists and the Production of a Multilingual Jurisprudence. V: Michel Gueldry (ur.): *How Globalizing Professions Deal With National Languages: Studies in Cultural Conflict and Cooperation*, Lewiston, Queenstown, Lampeter: The Edwin Mellen Press. 239–263.

- McAULIFFE, Karen, 2011: Hybrid Texts and Uniform Law? The Multilingual Case Law of the Court of Justice of the European Union. *International Journal for the Semiotics of Law*. 24/1. 97–115.
- Medinstitucionalni slogovni priročnik, 2011. Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: <http://publications.europa.eu/code/sl/sl-000100.htm>, 19. 2. 2016.
- MEYER, Ingrid, 2001: Extracting knowledge-rich contexts for terminography: A conceptual and methodological framework. V: Didier Bourigault, Christian Jacquemin, Marie-Claude L'Homme (ur.): *Recent Advances in Computational Terminology*. John Benjamins Publishing Company. 279–302.
- MEYER, Ingrid, MACKINTOSH, Kristen, 2000: When terms move into our everyday lives: An overview of de-terminologization. *Terminology* 6/1. 111–138.
- MEYER, Ingrid, BOWKER, Lynne, ECK, Karen, 1992: COGNITERM: An Experiment in Building a Terminological Knowledge Base. *Euralex '92: Proceedings I–II: Papers Submitted to the 5th Euralex International Congress on Lexicography*. Finland: Tampere. 159–172.
- MEYER, Ingrid, SKUCE, Douglas, BOWKER, Lynne, ECK, Karen, 1992: Towards a New Generation of Terminological Resources: An Experiment in Building a Terminological Knowledge Base. *COLING 1992, 14th International Conference on Computational Linguistics*. 956–960.
- MIKOLIČ, Vesna, 2013: *Turistični terminološki slovar – predstavitev izhodišč in učinkov projekta ter opis slovarja TURS kot glavnega rezultata projekta: elaborat*. Spletni vir: <http://turk.upr.si/publikacije/MikolicTURSelaborat.pdf>, 19. 2. 2016.
- MONTERO MARTÍNEZ, Silvia, FABER, Pamela, 2009: Terminological Competence in Translation. *Terminology* 15/1. 88–104.
- Navodila za terminološko delo (Zadnja posodobitev: 11. oktober 2012). Evropska komisija, Generalni direktorat za prevajanje, Slovenski prevajalski oddelek. Spletni vir: http://ec.europa.eu/translation/slovenian/guidelines/documents/terminology_guidelines_sl.pdf, 19. 2. 2016.
- NIDA, Eugene A., TABER, Charles R., 1982: *The Theory and Practise of Translation*. Leiden: Brill.
- NEDELKO, Vesna, 2006: *Frazeologija pri prevajanju umetnostnih besedil: Izdelava teorije prevajanja frazemov in frazeoloških ponovitev s pomočjo opisa in klasifikacije nemških frazemov in njihovih prevodov ob primeru romana Pločevinasti boben avtorja Güntherja Grassa: magistrsko delo*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- NEWMARK, Peter, 2000: *Učbenik prevajanja*. Ljubljana: Krtina.

- Nomotehnične smernice* (druga, spremenjena in dopolnjena izdaja), 2008. Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije. Spletni vir: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Dokumenti/Nomotehnicne_smer.pdf, 19. 2. 2016.
- NOVAK, Marko, 2003: Generalni svetovalec Sodišča Evropske unije. *Pravna praksa* 22/40. 31.
- NOVAK, Marko, 2004a: Deset zlatih pravil za evroslovenščino. *Evro PP* 2/6. 58–65.
- NOVAK, Marko, 2004b: *Mostovi prava: utrinki iz anglosaškega izrazoslovja*. Ljubljana: GV revije: Pravna praksa.
- NOVAK, Marko, 2006: *Mostovi prava II: utrinki iz anglosaškega pravnega izrazoslovja*. Ljubljana: GV založba.
- NOVAK, Marko, 2008: *Mostovi prava III*. Ljubljana: GV založba.
- NOVAK, Nina, 2006: Komentar k vprašalniku o tvorjenju pravniških besedi. *Slavistična revija* 54/1. 61–73.
- OAKES, Leigh, 2002: Multilingualism in Europe: An Effective French Identity Strategy? *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 23/5. 371–387.
- OBROVÁ, Pavlína, PELKA, Jiří, 2001: Překládání práva ES do češtiny (Translation of EC law into Czech). *Terminologie et traduction* 2. 94–117.
- ODDONE, Beatrice, 2006: Legal Translation at the European Court of Justice, Problems and Techniques. V: Barbara Pozzo in Valentina Jacometti (ur.): *Multilingualism and the Harmonisation of European Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International. 197–206.
- OGRIZEK, Dušan, 2002: Sodnikov pogled na jezik (in pravo). *Podjetje in delo* 28/6–7. 1078–1085.
- O pravni terminologiji*, 1882. Slovenski pravnik 2/1. 25–26.
- OROŽEN, Martina, 1996: *Poglavja iz zgodovine slovenskega knjižnega jezika: Od Brižinskih spomenikov do Kopitarja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti.
- PAVČNIK, Marijan, 1997: *Teorija prava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- PAVLIHA, Marko, 2002: Angleško in slovensko pravno izrazoslovje. *Podjetje in delo* 28/6–7. 1097–1105.
- PAVLIHA, Marko, 2004: Dr. Marko Novak sezidal čvrste »Mostove«. *Pravna praksa* 23/14. 40–41.
- PEARSON, Jeniffer, 1998: *Terms in context*. Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamins.
- PECOTIĆ KAUFMAN, Jasminka, 2011: Prevođenje pravne stečevine EU-a – terminologija domaćega prava kao oslonac ili autonomni pristop. V: Maja Bratanić (ur.): *Hrvatski jezik na putu u EU*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 49–66.

- PETELIN, Tanja, 2006: Vloga Kasacijskega sodišča v francoskem pravnem sistemu. *Revus: Revija za evropsko ustavnost* 6. 57–71.
- PHILLIPSON, Robert, 2003: *English-Only Europe: Challenging Language Policy*. London: Routledge.
- PIHKALA, Teija, 2001: Socioterminology. *Terminfo 1/2001 — Summaries*, Nordterm 2001. Spletni vir: <http://www.tsk.fi/tsk/node/224#sosio>, 19. 2. 2016.
- Pišimo jasno*, 2013. Evropska komisija, Generalni direktorat za prevajanje. Spletni vir: http://ec.europa.eu/translation/index_en.htm, 19. 2. 2016.
- PODESTÀ, Guido, 2001a: *The Language Regime: Additional Options (Working document no 9 for the Podestà Report)* SG.EL/01-125.def – PE 305.382/BUR, Brussels: European Parliament.
- PODESTÀ, Guido, 2001b: *Preparing for the Parliament of the Enlarged European Union*. PE 305.269/BUR/fin., Brussels: European Parliament.
- POGORELEC, Breda, 1989: Slovenska pravna besedila: vprašanja jezika in sloga pri oblikovanju besedil. V: Vidovič Muha, Ada (ur.): *Slovenski jezik v znanosti* 2. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 35–43.
- POIRIER, Lise, 2010: *Whose law is it? A jurilinguistic view from the trenches*. Spletni vir: http://www.opc.gov.au/calc/docs/Loophole_papers/Poirier_Jan2010.pdf, 19. 2. 2016.
- Prevajanje in večjezičnost*, 2012. Evropska komisija, Generalni direktorat za prevajanje. Spletni vir: <http://bookshop.europa.eu/sl/prevajanje-in-ve-jezi-nost-pbHC3210532/>, 19. 2. 2016.
- Prevajanje in večjezičnost*, 2014, Evropska komisija, Generalni direktorat za prevajanje. Spletni vir: http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=HC0414307, 19. 2. 2016.
- PUHARIČ, Krešimir, 2003: *Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1 UPB 1) s komentarjem*. Ljubljana: GV založba.
- PUSZTAY, János, 2005: Terminology creation in Central Europe, with special regard to EU terminology. V: Albina Aukšoriūtė (ur.): *Pabaltijo tautų terminologijos problemos ir Europos*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla. 100–107.
- PYM, Anthony, 2000: The European Union and its future languages: Questions for language policies and translation theories. *Across Languages and Cultures* 1/1. 1–17.
- QUELL, Carsten, 1997: Language choice in multilingual institutions: A case study at the European Commission with particular reference to the role of English, French and German as working languages. *Multilingua: Journal of cross-cultural and interlanguage communication* 16/1. 57–76.

- RAMLJAK, Snježana, 2011: Eurovoc – alat za (ne)djelotvorno pretraživanje pravnih baza podataka. V: Maja Bratanić (ur.): *Hrvatski jezik na putu u EU*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 205–220.
- REICHLING, Caroline, 2010: *Vocabulaire juridique multilingue comparé Bilan sur l'étude de faisabilité*. Cour de justice de l'Union européenne / Direction générale de la Traduction. Spletni vir: http://curia.europa.eu/trad/bilan_vocabulaire_juridique_mutlilingue_compare.pdf, 19. 2. 2016.
- REICHLING, Caroline, 2011: *Comparative multilingual legal vocabulary/Vocabulaire juridique multilingue comparé*. Terminology in the Changing World of Translation Conference, 28 March 2011. Spletni vir: https://termcoord.files.wordpress.com/2011/03/handout_caroline_reichling.pdf, 19. 2. 2016.
- REPAS, Martina, 2007: *Pravo blagovnih in storitvenih znamk*. Ljubljana: GV Založba.
- ROBERTSON, Colin D., 2010: LSP and EU Legal Language. V: Carmen Heine in Jan Engberg (ur.): *Reconceptualizing LSP*. Online proceedings of the XVII European LSP Symposium 2009. Aarhus. Spletni vir: <http://bcm.au.dk/fileadmin/www.asb.dk/isek/robertson.pdf>, 19. 2. 2016.
- ROBINSON, William, 2008: Drafting of EU Legislation: A view from the European Commission. *Federalismi.it. Rivista di Diritto Pubblico Italiano, Comunitario e Comparato 1*. Spletni vir: <http://www.federalismi.it/federalismi/document/08012008032419.pdf>, 19. 2. 2016.
- RODE, Matej, 1974: Poskus klasifikacije krajšav. *Slavistična revija* 22/2. 213–219.
- RZEWUSKA, Maria, 2001: Coraz bliżej. Językowe przygotowania Polski do przystąpienia do Unii Europejskiej (Linguistic Preparation of Poland for Accession to the European Union). *Terminologie et traduction* 2. 82–93.
- SCHAEFER, Burkhard, 1990: Versuch einer theoretischen Grundlegung der Internationalismen-Forschung. V: Peter Braun, Burkhard Schaefer in Johannes Volmert (ur.): *Internationalismen: Studien zur interlingualen Lexikologie und Lexikographie*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 34–46.
- SCHILLING, Theodor, 2010: Beyond Multilingualism: On Different Approaches to the Handling of Diverging Language Versions of a Community Law. *European Law Journal* 16/1. 47–66.
- SCHMIDT-WIGGER, Antje, 1999: Term Checking through Term Variation. V: Peter Sandrini (ur.): *TKE '99: Proceedings of the 5th International Congress on Terminology and Knowledge Engineering*. Wien: TermNet. 570–581.
- SCRUTON, Roger, 2006: *A Political Philosophy*. London, New York: Continuum.
- SEVER, Saša, 2003: Sodišče Evropskih skupnosti in Sodišče prve stopnje. *Evro PP* 1/1. 21–24.

- Skupna praktična navodila za pripravo pravnih aktov Skupnosti*, 2008. Evropska komisija. Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti. Spletni vir: <http://bookshop.europa.eu/sl/skupna-prakti-na-navodila-evropskega-parlamenta-sveta-in-komisije-za-osebe-vklju-ene-v-pripravo-pravnih-aktov-v-institucijah-skupnosti-pbKA4502094/>, 19. 2. 2016.
- SLADIČ, Jorg, 2014: Uvodno o postopkih pred Sodiščem EU. V: Maja Brkan (ur.): *Postopki pred Sodiščem EU: priročnik za sodnike, odvetnike in državne pravobranilce*. Ljubljana: IUS Software, GV založba. 37–99.
- Slogovni priročnik komisije* (Zadnja posodobitev: 1. oktober 2010). Evropska komisija, Generalni direktorat za prevajanje, Slovenski prevajalski oddelek. Spletni vir: http://ec.europa.eu/translation/slovenian/guidelines/documents/styleguide_slovene_dgt_sl.pdf, 19. 2. 2016.
- SNELL-HORNBY, Mary, 1999: Communication in the Global Village: On Language, Translation and Cultural Identity. *Current Issues in Language & Society* 6/2. 103–120.
- SOLAN, Lawrence M., 2009: The Interpretation of Multilingual Statues by the European Court of Justice. *Brooklyn Journal of International Law* 34/2. 277–301.
- SOMSSICH, Réka, VARGA, Katalin, 2001: Egységesség és terminológia a közösségi joganyag fordításában Magyarországon (Consistency and Terminology in the Translation of Community Legislation in Hungary). *Terminologie et traduction* 2. 58–81.
- SOMSSICH, Réka, VÁRNAI, Judit, BÉRCZI, Anna, 2010: *Study on Lawmaking in the EU Multilingual Environment*. European Commission Directorate-General for Translation. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Spletni vir: <http://bookshop.europa.eu/en/study-on-lawmaking-in-the-eu-multilingual-environment-pbHC3110678/>, 19. 2. 2016.
- Special Eurobarometer 243: Europeans and their languages*, 2006. European Commission. Spletni vir: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1973/yearTo/2006/surveyKy/518>, 19. 2. 2016.
- Special Eurobarometer 386: Europeans and their languages*, 2012. European Commission. Spletni vir: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1973/yearTo/2012/surveyKy/1049>, 19. 2. 2016.
- STABEJ, Marko, 1996: Obtožnica 1945–1994: Variantnost in razvoj besedilne zvrsti. V: Ada Vidovič Muha (ur.) *Jezik in čas: zbornik*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 233–249.

- STABEJ, Marko, STRITAR, Mojca, MAGRINYA, Jordi, LIPIČNIK, Jerneja, ERBIČ, Darja, 2015: *Slovenščina v institucijah EU*. Ministrstvo RS za zunanje zadeve. Spletni vir: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Dokumenti_SVREZ/jezikovna_vprasanja/Prirocnik_Slovenscina_v_institucijah_EU_2015.pdf, 19. 2. 2016.
- STRITAR, Mojca, STABEJ, Marko, 2013: EU and lesser-used languages: Slovene language in EU institutions. V: Anne-Claude Berthoud, François Grin in Georges Lüdi (ur.): *Exploring the Dynamics of Multilingualism*. John Benjamins Publishing Company. 179–204.
- SZABADOS, Tamás, 2011: The Role of Language in Legal Interpretation: The Case Law of the Court of Justice of the European Union. V: Réka Somssich in Tamás Szabados (ur.): *Central and Eastern European Countries after and before the Accession 1*, Jean Monnet Centre of Excellence, ELTE. 1–47. Spletni vir: <http://ssrn.com/abstract=2673504>, 19. 2. 2016.
- ŠARČEVIĆ, Susan, 1989: Lexicography and Translation Across Cultures. V: Mary Snell-Hornby, Esther Pöhl in Benjamin Bennani (ur.): *Translation and Lexicography*. Philadelphia: J. Benjamins. 211–221.
- ŠARČEVIĆ, Susan, 1997: *New Approach to Legal Translation*. The Hague; London; Boston: Kluwer Law International.
- ŠARČEVIĆ, Susan, 2001a: Multilingualism – the challenge of enlargement. *Perspectives* 9/4. 313–324.
- ŠARČEVIĆ, Susan, 2001b: Preserving multilingualism in an enlarged European Union. *Terminologie et traduction* 2. 34–49.
- ŠARČEVIĆ, Susan, 2001c: Translation Procedures for Legal Translators. V: Šarčević, Susan (ur.): *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*. Rijeka: Faculty of Law, University of Rijeka. 75–110.
- ŠARČEVIĆ, Susan, 2004: Creating EU Legal Terms: Internationalisms vs. Localisms. V: Marjeta Humar (ur.): *Terminologija v času globalizacije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 129–138.
- ŠARČEVIĆ, Susan, 2013: Multilingual Lawmaking and Legal (Un)Certainty in the European Union. *International Journal of Law, Language & Discourse* 3.1. 1–29.
- ŠINKOVEC, Janez, 1988: Ob stoletnici slovenskega pravniškega društva. *Pravnik: revija za pravno teorijo in prakso* 43/8–10. 439–449.
- ŠKILJAN, Dubravko, 1988: *Jezična politika*. Zagreb: Naprijed.
- ŠKRUBEJ, Katja, 2002: Jezik prava kot socialnovrednostni privilegij. *Podjetje in delo* 28/6–7. 1141–1151.
- TEMMERMAN, Rita, 2000: *Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach*. Amsterdam : J. Benjamins.

- TEMMERMAN, Rita, KERREMANS, Koen, 2003: Termonotography: Ontology Building and the Sociocognitive Approach to Terminology Description. V: Eva Hajičová, Anna Kotéšovcová in Jiří Mírovský (ur.): *Proceedings of CIL 17*. Matfyzpress, MFF UK (CD-ROM). Prague: Czech Republic.
- TEUBERT, Wolfgang, 2005: Korpusno jezikoslovje in leksikografija. V: Vojko Gorjanc in Simon Krek (ur.): *Študije o korpusnem jezikoslovju*. Ljubljana: Krtina. 103–136.
- TIERSMA, Peter, 2006: Some Myths About Legal Language. *Law, Culture and the Humanities* 2/1. 29–50.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1991: *Družbenost slovenskega jezika: Sociolingvistična razpravljanja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- TOSI, Arturo, 2005: EU translation problems and the danger of linguistic devaluation. *International Journal of Applied Linguistics* 15/3. 384–388.
- Translating for a multilingual community*, 2007. European Commission, Directorate-General for Translation. Spletni vir: <http://www.lu.lv/materiali/biblioteka/es/pilnieteksti/dazada/Translating%20for%20a%20Multilingual%20Community.pdf>, 19. 2. 2016.
- TRATNIK, Matjaž, FERČIČ, Aleš, FERLINC, Maja, 2004: *Osnove prava Evropske unije*. Maribor: Obzorja.
- TREBAR, Blaž, 2014: Terminološka načela in oblikoslovno-skladenjske terminološke variacije. *Jezikoslovni zapiski* 20/2. 107–123.
- TRSTENJAK, Verica, 2004: Odgovornost države zaradi kršitve prava EU in odgovornost EU. V: Janez Potočnik idr. (ur.): *Evropsko pravo: Zbirka gradiv šole evropskega prava*. Ljubljana: Primath. 151–166.
- UDOVIČ, Boštjan, 2014: Diplomacija v jeziku in jezik v diplomaciji: Evropska unija deset let po veliki širitvi. *Teorija in praksa* 51/4. 535–554.
- VAN PARIJS, Phillippe, 2004: Europe's Linguistic Challenge. *European Journal of Sociology* 45/1. 111–152.
- VEROVNIK, Tina, 2012: *Jezikovne trajnice*. Ljubljana: GV založba.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 2000: *Slovensko leksikalno pomenoslovje: Govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 2004: Vprašanje globalizmov ali meje naših svetov. V: Erika Kržišnik (ur.): *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti: Obdobja* 22. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 73–81.
- VINTAR, Špela, 2003: *Uporaba vzporednih korpusov za računalniško podprto ustvarjanje dvojezičnih terminoloških virov: doktorska disertacija*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

- VINTAR, Špela, 2008: *Terminologija: terminološka veda in računalniško podprta terminografija*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Oddelek za prevajalstvo.
- VISKOVIĆ, Nikola, 1988: O jeziku prava. *Pravnik* 43/3–4. 199–214.
- VISKOVIĆ, Nikola, 1989: *Jezik prava*. Zagreb: Naprijed.
- WAGNER, Anne, 2003: Translation of the Language of the Common Law into Legal French: Myth or Reality. *International Journal for the Semiotics of Law* 16/2. 177–193.
- WAGNER, Emma, 2001: Translation in the EU machinery. *Perspectives* 9/4. 263–270.
- WAGNER, Emma, 2002: *Contacts between universities and the EU translation services – successes and failures*. Paper presented at the III Encontros de Tradução, Oporto University, Portugal. 1–7.
- WAGNER, Emma, 2010: Why does the Commission need a Clear Writing campaign? *Language and translation: Clear writing*. Directorate-General for Translation. Spletni vir: http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/magazines/languagestranslation/documents/issue_01_en.pdf, 19. 2. 2016.
- WAGNER, Emma, BECH, Svend, MARTÍNEZ, Jesús M., 2002: *Translating for the European Union Institutions*. Manchester, UK & Northampton, MA: St. Jerome Publishing.
- Why is terminology your passion: The second collection of interviews with prominent terminologists* (Interview with María Teresa Cabré), 2015. Directorate-General for Translation Terminology Coordination. 10–16. Spletni vir: <http://www.termcoord.eu/wp-content/uploads/2015/12/Booklet-interviews-2015.pdf>, 9. 2. 2016.
- Why is terminology your passion: The second collection of interviews with prominent terminologists* (Interview with Rita Temmerman), 2015. Directorate-General for Translation Terminology Coordination. 149–160. Spletni vir: <http://www.termcoord.eu/wp-content/uploads/2015/12/Booklet-interviews-2015.pdf>, 19. 2. 2016.
- WRIGHT, Sue Ellen, WRIGHT, Leland D., 1997: Terminology Management for Technical Translation. V: Sue Ellen Wright, Gerhard Budin (ur.): *Handbook of Terminology Management 1, Basic Aspects of Terminology Management*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 147–159.
- ŽAGAR, Mojca, 2005: Determinologizacija (na primeru terminologije fizike). *Jezik in slovnica* 50/2. 35–48.
- ŽAGAR KARER, Mojca, 2011: *Terminologija med slovarjem in besedilom: analiza elektrotehniške terminologije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

- ŽAGAR KARER, Mojca, 2015: Ožja terminološka norma in odstopi od pravopisne norme v terminologiji. V: Helena Dobrovoljc in Tina Lengar Verovnik (ur.): *Pravopisna razpotja: razprave o pravopisnih vprašanjih*. 221–229.
- ŽAGAR KARER, Mojca, FAJFAR, Tanja, 2015: Strokovnjaki in drugi uporabniki terminologije kot naslovniki terminoloških slovarjev. *Jezikoslovni zapiski* 21/1. 23–35.
- ŽELE, Andreja, 2004: Stopnje terminologizacije v leksiki (na primerih glagolov). V: Marjeta Humar (ur.): *Terminologija v času globalizacije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 77–91.

VIRI

Slovarji, baze, portali

- APOVNIK, Pavel, KARNIČAR, Ludvik, 1989: *Wörterbuch der Rechts- und Wirtschaftssprache. 1, Deutsch-slowenisch = Slovar pravnega in ekonomskega jezika. 1, Nemško-slovenski*. Wien: Manz.
- APOVNIK, Pavel, KARNIČAR, Ludvik, 1996: *Wörterbuch der Rechts- und Wirtschaftssprache. 2, Slowenisch-deutsch = Slovar pravnega in ekonomskega jezika. 2, Slovensko-nemški*. Wien: Manz.
- BAINBRIDGE, Timothy, 2003: *The Penguin Companion to European Union*. London: Penguin Books.
- BAVCON, Ljubo idr. (ur.), 2003: *Pravo: leksikon*, 2003. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- BERAN, Jaromir idr., 1999: *Pravni terminološki slovar: do 1991, gradivo*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- BLACK, Henry Campbell, 1993: *Black's Law Dictionary: Definitions of the Terms and Phrases of American and English Jurisprudence, Ancient and Modern*. St. Paul, Minn.: West Group.
- BUFON, Milan idr. (ur.), 2005: *Geografski terminološki slovar*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- EcoLexicon: terminological knowledge base*. Universidad de Granada. Spletni vir: <http://ecolexicon.ugr.es/>, 19. 2. 2016.
- Evroterm – večjezična terminološka zbirka*. Vlada RS. Spletni vir: <http://www.evroterm.gov.si/>, 19. 2. 2016.
- EuroVoc: večjezični tezaver Evropske unije*. Spletni vir: <http://eurovoc.europa.eu/>, 19. 2. 2016.
- Evožargon: Evropski besednjak*. Slovensko predsedstvo EU 2008. Spletni vir: http://www.eu2008.si/si/About_the_EU/Glossary/index.html, 19. 2. 2016.
- Gigafida*. Spletni vir: <http://www.gigafida.net/>, 19. 2. 2016.
- Glosar*. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. Spletni vir: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/glosar/>, 19. 2. 2016.
- IATE – Interactive Terminology for Europe*. Spletni vir: <http://iate.europa.eu/>, 19. 2. 2016.

- IATE: Best Practice for Terminologists*. Spletni vir: https://iate.cdt.europa.eu/iatenew/help/best_practice.html, 19. 2. 2016.
- IATE: IATE Data fields explained*. Spletni vir: http://iate.europa.eu/tbx/IATE%20Data%20Fields%20Explained.htm#_Reliability_code, 19. 2. 2016.
- Islovar – slovar informatike*. Slovensko društvo Informatika. Spletni vir: <http://www.islovar.org/>, 19. 2. 2016.
- Jezikovna svetovalnica*, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Spletni vir: <http://isjfr.zrc-sazu.si/svetovalnica#v>, 19. 2. 2016.
- KOHONT, Andrej idr., 2011: *Terminološki slovarček: karierne orientacije 2011*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
- KOŠMELJ, Blaženka idr., 2001: *Statistični terminološki slovar*. Ljubljana: Statistično društvo Slovenije, Statistični urad Republike Slovenije.
- KOŠMELJ, Blaženka idr., 2002: *Statistični terminološki slovar*. Ljubljana: Statistično društvo Slovenije, Študentska založba.
- LOGAR, Nataša, VERČIČ Dejan (ur.), 2013: *TERMIS: Terminološka podatkovna zbirka odnosov z javnostmi*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. Spletni vir: <http://www.termania.net/slovarji/111/termis-terminoloska-podatkovna-zbirka-odnosov-z-javnostmi>, 19. 2. 2016.
- LONGYKA, Primož (ur.), 2003: *Angleško-slovenski pravni slovar*. Ljubljana: Prestige Group.
- LONGYKA, Tomaž, 2003: *Hrvatsko-slovenski/engleski pravni rječnik = Hrvatsko-slovenski/angleški pravni slovar = Croatian-Slovene/English dictionary of law*. Ljubljana: Komunikado.
- LONGYKA, Tomaž, 2001: *Slovensko-angleški pravni slovar*. Ljubljana: samozal. T. Longyka.
- MIKOLIČ, Vesna idr.: *Turistični terminološki slovar*. Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče. Spletni vir: <http://www.termania.net/slovarji/78/turistici-terminoloski-slovar>, 19. 2. 2016.
- MURŠAK, Janko, 2012: *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- New World Encyclopedia*: League of Nations. Spletni vir: http://www.newworld-encyclopedia.org/entry/League_of_Nations#Languages, 19. 2. 2016.
- PHINNEMORE David, MCGOWAN, Lee, 2006: *A Dictionary of the European Union*. London, New York: Europa Publications.
- PREVOLNIK RUPEL, Valentina, SIMČIČ, Biserka, TURK, Eva, 2014: *Terminološki slovar izrazov v sistemu zdravstvenega varstva*. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*, elektronska objava, 2014. Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Spletni vir: <http://www.fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznegajezika>, 19. 2. 2016.

- Slovenski pravopis*, elektronska objava, 2014. Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Spletni vir: <http://www.fran.si/134/slovenski-pravopis>, 19. 2. 2016.
- Struna: Hrvatsko strukovno nazivlje*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Spletni vir: <http://struna.ihjj.hr/>, 19. 2. 2016.
- TAVZES, Miloš (ur.): *Veliki slovar tujk*, 2002. Ljubljana: Cankarjeva založba. *Terminologiše*, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Spletni vir: <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce#v>, 19. 2. 2016.
- Vodnik po evrožargonu v poljudnem jeziku*. Spletni vir: <http://archive.is/DOF3A>, 19. 2. 2016.

Drugi viri

- Amsterdamska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte*. UL EU C 340, 10. 11. 1997.
- Constitution of Ireland*. Government of Ireland. Spletni vir: <http://www.irish-statutebook.ie/eli/cons/en/html#part2>, 19. 2. 2016.
- Constitution of Malta*. Spletni vir: <http://justiceservices.gov.mt/Download-Documents.aspx?app=lom&itemid=8566>, 19. 2. 2016.
- Curia. Sodišče Evropske unije. Spletni vir: <http://curia.europa.eu/>, 19. 2. 2016.
- Družinski zakonik (predlog)*. Spletni vir: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/word/DZak-sprejet-16-6-11.doc, 19. 2. 2016.
- Listina Evropske unije o temeljnih pravicah*. UL EU C 83, 30. 3. 2010.
- Lizbonska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti, podpisana v Lizboni dne 13. decembra 2007*. UL EU C 306, 17. 12. 2007.
- O intelektualni lastnini*. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. Spletni vir: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/>, 19. 2. 2016.
- Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije*. UL EU C 83, 30. 3. 2010.
- Poslovník Sodišča*. UL EU L 265, 29. 9. 2012.
- Poslovník Splošnega sodišča*. UL EU L 105, 23. 4. 2015.
- Prevajanje in redakcija sodb Sodišča Evropskih skupnosti in Sodišča prve stopnje*. Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo. Spletni vir: http://www.svz.gov.si/si/projekti/projekt_prevajanje_in_redakcija_sodb_sodisca_evropskih_skupnosti_in_sodisca_prve_stopnje/, 19. 2. 2016.

- Rimski pogodbi: Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (Euratom)*. Spletni vir: http://www.uradni-list.si/files/RS_-2004-027-00024-MP-P001-0000.PDF#/pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2005): *Letno poročilo 2004 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/cj2004_2008-09-30_11-09-51_569.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2006): *Letno poročilo 2005 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/cj2005_2008-09-29_14-17-44_637.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2007): *Letno poročilo 2006 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/06_cour_activ_2008-09-29_15-25-48_555.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2008): *Letno poročilo 2007 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/07_cour_activ_2008-09-29_15-31-15_916.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2009): *Letno poročilo 2008 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2009-03/ra08_sl_cj_act.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2010): *Letno poročilo 2009 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-05/ra09_activite_cour_final_sl.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2011): *Letno poročilo 2010 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-05/ra2010_version_integrale_final_sl.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2012): *Letno poročilo 2011 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbence Evropske unije)*. Luxembourg: Urad

- za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-06/ra2011_version_integrale_sl.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2013): *Letno poročilo 2012 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbenke Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2013-04/192685_2012_6020_cdj_ra_2012_sl_proof_01.pdf, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2014): *Letno poročilo 2013 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbenke Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-06/qdag14001slc.pdf>, 19. 2. 2016.
- Sodišče Evropske unije (2015): *Letno poročilo 2014 (Pregled dela Sodišča, Splošnega sodišča in Sodišča za uslužbenke Evropske unije)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Spletni vir: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/sl_ecj_annual_report_2014_pr1.pdf, 19. 2. 2016.
- Statut Sodišča Evropske unije*, 2008. Spletni vir: http://www.arhiv.evropa.ukom.gov.si/fileadmin/dokumenti/dokumenti/EU/statut_sodisca.pdf, 19. 2. 2016.
- Uredba Sveta (ES) št. 207/2009 z dne 26. februarja 2009 o blagovni znamki Skupnosti*. UL EU L 78, 24. 3. 2009.
- Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti*. UL EU L 11, 14. 1. 1994.
- Uredba št. 510/2006 z dne 20. marca 2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila je uveljavila termin zaščitena geografska označba*. UL EU L 93, 31. 3. 2006.
- Uredba št. 1 o določitvi jezikov, ki se uporabljajo v Evropski gospodarski skupnosti*. UL 17, 6. 10. 1958.
- Ustava Republike Slovenije / Constitution of the Republic of Slovenia*, 2013. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije / Ustava Socialistične republike Slovenije*, 1963. Ljubljana: Uradni list SRS.
- Ustava Socialistične republike Slovenije*, 1974. Ljubljana: Dopisna delavska univerza.
- Zakon o industrijski lastnini (uradno prečiščeno besedilo) (ZIL-1-UPB3)*. UL RS, št. 51/2006.
- Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-UPB1) (uradno prečiščeno besedilo)*. UL RS, št. 69/2004.

Sodbe Sodišča

- Zadeva C-6/64*, sodba z dne 15. 7. 1964 (Flaminio Costa proti E.N.E.L.).
- Zadeva C-10/05*, sodba z dne 30. 3. 2006 (Cynthia Mattern in Hajrudin Cikotač proti Ministre du Travail et de l'Emploi).
- Zadeva C-12/12*, sodba z dne 18. 4. 2013 (Colloseum Holding AG proti Levi Strauss & Co.).
- Zadeva C-14/04*, sodba z dne 1. 12. 2005 (Abdelkader Dellas in drugi proti Premier ministre and Ministre des Affaires sociales, du Travail et de la Solidarité).
- Zadeva C-26/62*, sodba z dne 5. 2. 1963 (NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen).
- Zadeva 29/69*, sodba z dne 12. 11. 1969 (Erich Stauder proti mestu d'Ulm - Sozialamt).
- Zadeva C-58/04*, sodba z dne 15. 9. 2005 (Antje Köhler proti Finanzamt Düsseldorf-Nord).
- Zadeva C-66/08*, sodba z dne 17. 7. 2008 (Szymon Kozłowski).
- Zadeva C-103/01*, sodba z dne 22. 5. 2003 (Komisija Evropskih skupnosti proti Zvezni republiki Nemčiji).
- Zadeva C-160/03*, sodba z dne 15. 3. 2005 (Kraljevina Španija proti Eurojustu).
- Zadeva C-169/04*, sodba z dne 4. 5. 2006 (Abbey National plc in Inscape Investment Fund proti Commissioners of Customs & Excise).
- Zadeva C-187/07*, sodba z dne 3. 4. 2008 (Kazenski postopek proti Dirk Endendijk).
- Zadeva C-190/10*, sodba z dne 22. 3. 2012 (Génesis Seguros Generales, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros (Génesis) proti Boys Toys SA in Administración del Estado).
- Zadeva C-223/03*, sodba z dne 21. 2. 2006 (University of Huddersfield Higher Education Corporation proti Commissioners of Customs & Excise).
- Zadeva C-228/07*, sodba z dne 11. 9. 2008 (Jörn Petersen proti Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Niederösterreich).
- Zadeva C-251/95*, sodba z dne 11. 11. 1997 (SABEL BV proti Puma AG, Rudolf Dassler Sport.).
- Zadeva C-291/03*, sodba z dne 6. 10. 2005 (MyTravel plc proti Commissioners of Customs & Excise).
- Zadeva C-347/08*, sodba z dne 17. 9. 2009 (Vorarlberger Gebietskrankenkasse proti WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherungs AG).
- Zadeva C-361/01 P*, sodba z dne 9. 9. 2003 (Christina Kik proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).

- Zadeva C-372/07*, sodba z dne 2. 10. 2008 (Nicole Hassett proti South Eastern Health Board in Cheryl Doherty proti North Western Health Board).
- Zadeva C-402/08*, sodba z dne 12. 3. 2009 (Komisija Evropskih skupnosti proti Republiki Sloveniji).
- Zadeva C-403/09 PPU*, sodba z dne 23. 12. 2009 (Jasna Detiček proti Maurizio Sgueglia).
- Zadeva C-428/02*, sodba z dne 3. 3. 2005 (Fonden Marselisborg Lystbådehavn proti Skatteministeriet in Skatteministeriet proti Fonden Marselisborg Lystbådehavn).
- Zadeva C-442/07*, sodba z dne 9. 12. 2008 (Verein Radetzky-Orden proti Bundesvereinigung Kameradschaft »Feldmarschall Radetzky«).
- Zadeva C-472/03*, sodba z dne 3. 3. 2005 (Staatssecretaris van Financiën proti Arthur Andersen & Co. Accountants c.s.).
- Zadeva C-498/03*, sodba z dne 26. 5. 2005 (Kingscrest Associates Ltd in Montecello Ltd proti Commissioners of Customs & Excise).
- Zadeva C-520/03*, sodba z dne z dne 16. 12 2004 (José Vicente Olaso Valero proti Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)).

Sodbe Splošnega sodišča

- Zadeva T-27/09*, sodba z dne 10. 12. 2009 (Stella Kunststofftechnik proti OHMI – Stella Pack (Stella)).
- Zadeva T-40/03*, sodba z dne 13. 7. 2005 (Julián Murúa Entrena proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).
- Zadeva T-47/02*, sodba z dne 21. 6. 2006 (Manfred Danzer in Hannelore Danzer proti Svetu Evropske unije).
- Zadeva T-120/99*, sodba z dne 12. 7. 2001 (Christina Kik proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).
- Zadeva T-191/04*, sodba z dne 13. 6. 2006 (MIP Metro Group Intellectual Property GmbH & Co. KG proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).
- Zadeva T-318/06 do T-321/06*, sodba v združenih zadevah z dne 24. 3. 2009 (Alberto Jorge Moreira da Fonseca, Lda proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).
- Zadeva T-338/08*, sodba z dne 14. 6. 2012 (Stichting Natuur en Milieu in Pesticide Action Network Europe proti Evropski komisiji).
- Zadeva T-407/05*, sodba z dne 6. 11. 2007 (Société anonyme des eaux minérales d'Évian (SAEME) proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).

Zadeva T-427/09, sodba z dne 15. 9. 2011 (centrotherm Clean Solutions GmbH & Co. KG proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).

Zadeva T-435/05, sodba z dne 30. 6. 2009 (Danjaq, LLC proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT)).

Zadeva T-623/11, sodba z dne 9. 4. 2014 (Pico Food proti OHMI - Sobieraj (MILANÓWEK CREAM FUDGE)).

Sklepi

Zadeva C-177/05, sklep z dne 13. 12. 2005 (María Cristina Guerrero Pecino proti Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)).

Zadeva T-235/15 R, sklep z dne 1. 9. 2015 (Pari Pharma proti EMA).

Sklepni predlogi

Sklepni predlogi generalnega pravobranilca M. Poiaresa Madura, predstavljeni 16. decembra 2004; zadeva C-160/03 (Kraljevina Španija proti Eurojustu).

Sklepni predlogi generalne pravobranilke Christine Stix-Hackl, predstavljeni 11. januarja 2005; zadeva C-265/03 (Simutenkov).

Sklepni predlogi generalne pravobranilke Juliane Kokott, predstavljeni 22. maja 2008; zadeva C-251/07 (Gävle Kraftvärme AB proti Länsstyrelsen i Gävleborgs län).

Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Pedra Cruza Villalóna, predstavljeni 1. marca 2012; zadeva C-135/11 P (IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds gGmbH proti Evropski komisiji).

KAZALO SLIK

Slika 1: Primer uredbe	39
Slika 2: Jezikovni potek od vloge do sodbe	148
Slika 3: Jeziki posredniki na Sodišču EU	158
Slika 4: Primer uvoda sodbe	166
Slika 5: Primer izreka sodbe v postopku direktne tožbe v prid tožeči stranki	168
Slika 6: Primer izreka sodbe v postopku direktne tožbe v prid toženi stranki	168
Slika 7: Primer izreka sodbe v postopku predhodnega odločanja	168
Slika 8: Delitev terminologije v sodbah Sodišča EU	169
Slika 9: Primer termina <i>izpodbojni akti</i> v Evrotermu	179
Slika 10: Primer termina <i>razlikovalni učinek</i> v Evrotermu	179

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Znanje tujih jezikov državljanov EU	26
Preglednica 2: Pogostost rabe delovnih jezikov EU kot izvornih jezikov besedil Evropske komisije	27
Preglednica 3: Termin <i>teritorialna kohezija</i> v posameznih uradnih jezikih EU	126
Preglednica 4: Termin <i>direktiva</i> v posameznih uradnih jezikih EU	130
Preglednica 5: Uradni jeziki EU kot jeziki postopka pred Sodiščem EU	149
Preglednica 6: Uradni jeziki EU kot jeziki postopka pred Sodiščem za uslužbence EU	151

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

EB	Evrobarometer
EU	Evropska unija
EGS	Evropska gospodarska skupnost
ES	Evropska skupnost
EUIPO	ang. European Union Intellectual Property Office
IATE	Interaktivna terminologija za Evropo
PDEU	Pogodba o delovanju Evropske unije
PEGS	Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti
PES	Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti
PTS	Pravni terminološki slovar
SNB	Slovar novejšega besedja slovenskega jezika
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika
SP	Slovenski pravopis
SVR	Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj
SVEZ	Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve
SVREZ	Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve
UIL	Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino
UL EU	Uradni list Evropske unije
UL RS	Uradni list Republike Slovenije
UUNT	Urad za usklajevanje na notranjem trgu

ang.	angleščina
fr.	francoščina
it.	italijanščina
nem.	nemščina
niz.	nizozemščina
slv.	slovenščina

IMENSKO KAZALO

A

Accetto, Matej 13, 33, 85, 141,
143, 170
Akehurst, Michael 82
Ammon, Ulrich 16
Apovnik, Pavel 70
Austin, John Langshaw 165
Avbelj, Matej 33, 36, 180

B

Baaij C. J. W. (Jaap) 181
Bainbridge, Timothy 131, 135
Bajčić, Martina 120
Beaupré, Michael 81
Bech, Svend 14, 37
Bellier, Irène 35
Bergenholtz, Henning 60
Berns, Margie 34
Berteloot, Pascale 83
Bhatia, Vijay Kumar 32, 84
Biel, Łucja 81, 110
Bowker, Lynne 47, 48, 72
Bratanić, Maja 54, 85, 105, 107
Brkan, Maja 135, 139, 141, 173
Buendía Castro, Miriam 62, 63
Buzássyová, Klára 120

C

Cabré, Maria Teresa 49, 52, 55,
60, 71, 121
Caliendo, Giuditta 96
Campo, Ángela 51, 53, 54

Condamine, Anne 51
Cao, Deborah 30, 31, 79, 83
Carl, Michael 56
Chromá, Marta 32, 72, 82, 110
Cigoj, Stojan 77
Craig, Paul 152
Crepaz, Katharina 19
Crystal, David 24, 94

D

Daille, Béatrice 55
David, René 84
de Beaugrande, Robert Alain 162
de Bessé, Bruno 109
de Búrca, Gráinne 152
Déczy, Gyula 120
de Groot, Gerard-René 81, 83,
109, 110
Darlén, Mattias 88, 92
de Swaan, Abram 18, 19, 23
Dressler, Wolfgang Ulrich 162
de Saint Robert, Marie-Josée 25

E

Eck, Karen 47, 48
Erbič, Darja 104, 107, 140
Estopà Bagot, Rosa 59

F

Faber, Pamela 60, 63
Faber Benítez, Pamela 48, 49, 52, 59
Fajfar, Tanja 60, 61, 65

Fathi, Besharat 62
 Felber, Helmut 45, 46, 53, 54
 Ferčič, Aleš 135
 Ferlinc, Maja 135
 Fontenelle, Thierry 59
 Fuertes-Olivera, Pedro Antonio 60

G

Gačić, Milica 73
 Galdia, Marcus 110
 Gallas, Tito 90
 Gallo, Giovanni 148, 157, 158, 159
 Gantar, Polona 59, 62, 65
 García Aragón, Alejandro 62
 Garzone, Giuliana 81
 Gaudin, François 48
 Gazzola, Michele 19
 Gémar, Jean-Claude 81, 82
 Gibová, Klaudia 40
 Gložančev, Alenka 98
 Goffin, Roger 96
 Gorjanc, Vojko 46, 59, 133
 Gotti, Maurizio 32, 83, 84
 Goulard, Hortense 24
 Grilc, Peter 127, 135, 141, 206

H

Habert, Benoît 55
 Haigh, Anthony 24
 Haller, Johann 56
 Harvey, Malcom 30, 82, 83, 90, 110
 Heid, Ulrich 59
 Heikkinen Risto K. 32
 L'Homme, Marie-Claude 46, 47, 48
 Horspool, Margot 14, 23
 Horvat, Silva 147
 Huard, Gabriel 46
 Hudeček, Lana 46, 119
 Hudson, Robert 22
 Humar, Marjeta 20

I

Ibekwe-Sanjuan Cristal-Gresec,
 Fidelia 57
 Igličar, Albin 73, 76
 Ilešič, Marko 127, 135, 138, 141,
 145, 206
 Ilešič, Mirko 98, 99, 103, 129,
 138, 140

J

Jacquemin, Christian 55, 56
 Jakša, Peter 107, 140
 Janulevičienė, Violeta 83,
 110, 111
 Jelenc Puklavec, Alenka 166, 167
 Jemec Tomazin, Mateja 44, 69, 70,
 72, 198
 Jesenská, Petra 96
 Jurko, Primož 59

K

Kalin Golob, Monika 20, 35, 70,
 113, 121, 132, 59, 160
 Karker, Allen 36
 Karničar, Ludvik 70
 Kerremans, Koen 50
 Knez, Rajko 140
 Kocbek, Alenka 80, 83, 84, 85
 Koller, Werner 81
 Korošec, Tomo 98, 133, 198
 Kosem, Iztok 62, 65
 Koskinen, Kaisa 35, 36, 37, 38,
 40, 85, 90
 Košmelj, Blaženka 122, 123
 Košmrlj-Levačič, Borislava 65
 Kranjc, Janez 21, 68, 116, 183
 Krek, Simon 59
 Kronsell, Annica 95
 Krstič Sedej, Adriana 104, 105
 Künnecke, Martina 172

L

Lacroix, Kim 81, 82
 Langlais Philippe 56
 Lasser, Mitchel de S.-O.-L'E.
 163, 164
 Leitner, Gerhard 13
 Lejasiasaka, Ieva 105
 Lengar Verovnik, Tina 36, 43, 44
 Logar, Nataša 62, 65, 70, 71, 98,
 133, 159, 160
 Logar Berginc, Nataša 65
 Lončar, Maja 54
 Longyka, Primož 71, 140
 Longyka, Tomaž 70, 134
 López Rodríguez, Clara Inés 62
 Lukenda, Marko 119

M

Mackintosh, Kristen 74
 Majaron, Danilo 70
 Mamić, Mile 119
 Martínez, Jesús M. 14, 37
 Masten, Anamarija Patricija
 143, 144
 Mattila, Heikki E. S. 32, 73,
 76, 163
 McAuliffe, Karen 146, 147, 153,
 157, 158, 160
 Meyer, Ingrid 47, 48, 74
 Mihaljević, Milica 46, 119
 Mikolič, Vesna 66
 Montero Martínez, Silvia 60, 63

N

Nedelko, Vesna 37
 Newmark, Peter 81
 Nida, Eugene A. 81
 Nielsen, Sandro 60
 Novak, Marko 35, 70, 112, 140, 141
 Novak, Nina 29

O

Oakes, Leigh 25
 Obrová, Pavlína 105
 Oddone, Beatrice 158
 Ogrizek, Dušan 162
 Orožen, Martina 68

P

Pavčnik, Marijan 162
 Pavliha, Marko 85, 99
 Pearson, Jeniffer 47
 Pecotić Kaufman, Jasminka 132,
 133, 139
 Pelka, Jiří 105
 Petelin, Tanja 163
 Pihkala, Teija 48
 Phillipson, Robert 15, 23, 24, 27
 Podestà, Guido 157
 Pogorelec, Breda 32, 33
 Poirier, Lise 161
 Puharič, Krešimir 188, 221
 Pusztay, János 120
 Pym, Anthony 37

Q

Quell, Carsten 27
 Quirion, Jean 48

R

Rackevičienė, Sigita 83, 110, 111
 Ramljak, Snježana 129
 Rascu, Ecaterina 56
 Reichling, Caroline 172, 174
 Repas, Martina 190, 215, 216,
 224, 229
 Robertson, Colin D. 33
 Robinson, William 35, 96
 Rode, Matej 98
 Royauté, Jean 55
 Rzewuska, Maria 105

S

Sager Juan C. 32
Schaefer, Burkhard 119
Schilling, Theodor 89, 90, 92, 180
Schmidt-Wigger, Antje 55
Scruton, Roger 96
Sever, Saša 140
Skuce, Douglas 47
Sladič, Jorg 133, 195, 196
Snell-Hornby, Mary 80, 120
Stabej, Marko 22, 162
Stritar, Mojca 22
Szabados, Tamás 171, 181, 183

Š

Šarčević, Susan 30, 31, 34, 40, 80,
81, 82, 83, 84, 89, 92, 93, 109,
110, 120, 132, 181
Šinkovec, Janez 68
Škaloud, Miroslav 96
Škiljan, Dubravko 21
Škrubej, Katja 30, 73

T

Taber, Charles R. 81
Tarp, Sven 60
Temmerman, Rita 49, 50, 53
Teubert, Wolfgang 54
Tiersma, Peter 77
Toporišič, Jože 21
Tosi, Arturo 95
Tratnik, Matjaž 135

Trebar, Blaž 57, 58
Trstenjak, Verica 130, 135, 138,
139, 153, 154, 236
Tzoukermann, Evelyne 56

U

Udovič, Boštjan 22

V

van Laer, Conrad J. P. 81
Van Parijs, Phillippe 18
Verovnik, Tina 70
Vidovič Muha, Ada 46, 71, 73, 112,
119, 217
Vintar, Špela 57, 59, 66, 71, 72, 132
Visković, Nikola 29, 30, 32, 33, 73

W

Wagner, Anne 81
Wagner, Emma 14, 34, 37, 41, 85, 86
Wathelet, Melchior 133
Weindorfer, David 143, 144
Wildemeersch, Jonathan 133
Wright, Sue 19
Wright, Sue Ellen 81
Wright, Leland D. 81

Ž

Žagar, Mojca 75, 76
Žagar Karer, Mojca 20, 31, 43, 44,
60, 61, 65, 71, 74, 121, 223
Žele, Andreja 72, 74